

Chambre des Représentants

SESSION 1968-1969

26 NOVEMBRE 1968

PROJET DE LOI

portant approbation de la Convention portant loi uniforme sur la vente internationale des objets mobiliers corporels et de l'Annexe, faites à La Haye, le 1er juillet 1964.

EXPOSE DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le projet de loi que nous avons l'honneur de soumettre à vos délibérations tend à l'approbation de la Convention portant loi uniforme sur la vente internationale des objets mobiliers corporels signée à La Haye le 1er juillet 1964.

Cette Convention constitue l'heureux aboutissement de longs et patients efforts entrepris depuis 1931 par l'Institut International pour l'unification du droit privé (Unidroit).

En novembre 1951, à l'initiative du gouvernement des Pays-Bas, un projet établi par l'Institut fut soumis à La Haye à une première Conférence diplomatique. Celle-ci se prononça en faveur de l'unification du droit de la vente, approuva les dispositions essentielles du projet, mais renvoya à une Commission spéciale l'examen d'un certain nombre d'observations.

Une nouvelle Conférence diplomatique réunie par les soins du Gouvernement néerlandais à La Haye du 2 au 25 avril 1964 fut saisie d'un projet élaboré par cette Commission. Vingt-huit Etats ont été représentés à la Conférence, quatre Etats ainsi que diverses Organisations internationales y ont envoyé des observateurs.

La Convention qui est soumise à votre approbation a été adoptée par la Conférence le 25 avril 1964 et ouverte à la signature le 1er juillet de la même année; jusqu'à présent, elle a été signée par la République fédérale d'Allemagne, la Belgique, la France, la Grèce, la Hongrie, l'Italie, Israël, les Pays-Bas, le Luxembourg, le Royaume-Uni, Saint-Marin et le Vatican.

La Convention se compose de deux parties: la Convention proprement dite et la loi uniforme qui en constitue l'annexe.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1968-1969

26 NOVEMBER 1968

WETSONTWERP

houdende goedkeuring van het Verdrag houdende een eenvormige wet inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken en van de Bijlage, opgemaakt te 's-Gravenhage, op 1 juli 1964.

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Het ontwerp van wet dat we U voor beraadslaging en beslissing voorleggen, beoogt de goedkeuring van het Verdrag houdende een eenvormige wet inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken, dat op 1 juli 1964 te 's-Gravenhage werd ondertekend.

Dit Verdrag vormt het welgeslaagde eindresultaat van de langdurige en geduldige inspanningen die het Internationaal Instituut voor de Eenmaking van het Privaatrecht (Unidroit) zich sinds 1931 heeft getroost.

In november 1951 werd een door het Instituut opge maakt ontwerp op initiatief van de Nederlandse Regering te 's-Gravenhage aan het oordeel van een eerste Diplomatieke Conferentie onderworpen. Deze sprak zich uit ten gunste van de eenmaking van het kooprecht, keurde de voornaamste bepalingen van het ontwerp goed, doch benoemde een Bijzondere Commissie om sommige opmerkingen te onderzoeken.

Een door deze Commissie voorbereid ontwerp werd aanhangig gemaakt bij een nieuwe Diplomatieke Conferentie die, door toedoen van de Nederlandse Regering, van 2 tot 25 april 1964 te 's-Gravenhage bijeenkwam. Achtentwintig Staten waren op deze Conferentie vertegenwoordigd, terwijl vier Staten alsmede verscheidene internationale organisaties er waarnemers naartoe stuurden.

Het Verdrag waarvoor thans uw goedkeuring wordt gevraagd, werd op 25 april 1964 door de Conferentie aangenomen en was op 1 juli van hetzelfde jaar klaar voor de ondertekening. Tot nog toe zijn de Bondsrepubliek Duitsland, België, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië, Israël, Nederland, Luxemburg, het Verenigd Koninkrijk, San Marino en het Vaticaan toetgetreden.

Het Verdrag omvat twee delen: het eigenlijke Verdrag en de eenvormige wet, die de bijlage vormt.

La Convention est, en outre, accompagnée d'un Commentaire établi par M. A. Tunc, Professeur à la Faculté de Droit et des Sciences économiques à Paris et Rapporteur de la Conférence diplomatique. Bien que ce commentaire ne soit pas officiel il présente en raison de ses garanties scientifiques, une incontestable utilité pour la connaissance de la loi uniforme d'autant plus qu'il a été soumis à l'avis des délégations présentes à la Conférence. Le Gouvernement a, dès lors, cru indiqué de joindre ce Rapport à l'Exposé des motifs (1).

Aux termes de l'article I de la Convention, les Etats contractants s'engagent à introduire la loi uniforme dans leur législation. Selon l'économie de la Convention, cette loi devra être appliquée dès que, conformément aux dispositions de son chapitre 1er, la vente devra être considérée comme une vente internationale d'objets mobiliers corporels. Sans entrer ici dans l'examen détaillé de ce chapitre et plus particulièrement de son article 1er, il convient toutefois d'observer que la loi uniforme est applicable, en principe, aux contrats de vente d'objets mobiliers corporels passés entre des parties qui sont établies sur le territoire d'Etats différents, que ces Etats aient ou non ratifié la Convention.

La loi uniforme présente donc un caractère universaliste : elle est appelée à s'appliquer dans tous les cas où il y a vente internationale.

Ce principe est cependant loin d'être intangible. En effet, la nature de la Convention a fait l'objet de très longues et très vives discussions à la Conférence et les différentes réserves prévues aux articles II à V de la Convention traduisent les divergences de vues qui se sont manifestées.

L'article II de la Convention autorise une première dérogation à ce principe universaliste consacré par l'article I. Il concerne les Etats qui appliquent à la vente des règles juridiques identiques ou voisines. Ces Etats peuvent déclarer qu'il ne se considèrent pas comme Etats différents en ce qui concerne les conditions d'établissement ou de résidence prévues à l'article 1er de la loi uniforme.

Le Gouvernement belge et le Gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg en raison de l'identité de leur législation, envisagent de faire usage de cette réserve.

D'autre part, en cas d'adoption du projet élaboré par la Commission Benelux pour l'unification du droit portant loi uniforme sur la vente et l'échange, il est probable que les Gouvernements des trois pays du Benelux feront également une telle déclaration.

L'article III permet à tout Etat contractant de déclarer qu'il n'appliquera la loi uniforme que si les parties au contrat de vente ont leur établissement ou, à défaut d'établissement, leur résidence habituelle sur le territoire d'Etats contractants différents. Cette disposition a été adoptée à la demande de délégations qui redoutaient que le caractère universaliste de la loi uniforme ne conduise à « des résultats surprenants » (v. Commentaire de M. Tunc).

Ces délégations voulaient éviter que des parties établies sur le territoire d'Etats n'ayant pas adopté la loi uniforme se voient néanmoins appliquer, au hasard des compétences judiciaires, une loi qui leur serait totalement étrangère. A leur avis, la loi uniforme ne devait régir que les contrats ayant une relation suffisante avec des Etats parties à la Convention.

Le Gouvernement belge n'entend pas faire usage de cette réserve. En effet, comme le relève M. Tunc dans le

Het gaat, bovendien, vergezeld van een commentaar van de heer A. Tunc, Professor aan de Faculteit der rechtsgeleerdheid en der economische wetenschappen te Parijs en verslaggever van de Diplomatieke Conferentie. Hoewel deze commentaar niet officieel is, levert hij, wegens zijn wetenschappelijke waarborg, onbetwist veel nut op voor de kennis van de eenvormige wet, te meer daar hij werd onderworpen aan het advies van de delegaties die de Conferentie bijwoonden. De Regering heeft het dan ook geraden geoordeeld hem bij de Memorie van toelichting te voegen (1).

Luidens artikel I van het Verdrag verplichten de verdragssluitende Staten zich om de eenvormige wet in hun wetgeving op te nemen. De opzet van dit laatste is dat die wet wordt toegepast zodra, overeenkomstig wat in haar eerste hoofdstuk is bepaald, de koop als een internationale koop van roerende lichamelijke zaken wordt beschouwd. Zonder dit hoofdstuk en voornamelijk het eerste artikel ervan nader te onderzoeken, moet er toch op worden gewezen dat, in beginsel, de eenvormige wet toepassing vindt op koopovereenkomsten welke roerende lichamelijke zaken betreffen en aangegaan zijn tussen partijen die op het grondgebied van verschillende Staten zijn gevestigd, ongeacht of deze het Verdrag hebben bekrachtigd of niet.

De eenvormige wet is dus universalistisch : zij is opgevat om in alle gevallen van internationale koop te worden toegepast.

Dit beginsel is nochtans geenszins onaantastbaar. Over de aard van het Verdrag werd op de Conferentie immers lang en hevig geredetwist en de verschillende soorten van voorbehoud die in de artikelen II tot V van het Verdrag zijn opgenomen, getuigen van het uiteenlopen van de standpunten.

Artikel II van het Verdrag staat een eerste afwijking van het in artikel I gehuldigde universalistisch beginsel toe. Het gaat om de Staten die op koopovereenkomsten gelijke of nauw verwante rechtsregels toepassen. Die Staten kunnen verklaren dat zij, wat betreft het vereiste van vestiging of verblijfplaats bedoeld in artikel 1 van de eenvormige wet, elkaar niet als verschillende Staten beschouwen.

De Regeringen van België en van Luxemburg, waar er eenzelfde wetgeving bestaat, zijn voornemens dit voorbehoud aan te wenden. Naar alle waarschijnlijkheid zullen zelfs, in geval van aanneming van het ontwerp voorbereid door de Benelux-Studiecommissie tot eenmaking van het recht en houdende een eenvormige wet op de overeenkomsten van koop en van ruil, de Regeringen van de drie Beneluxstaten de bovengenoemde verklaring afleggen.

Artikel III maakt het iedere verdragssluitende Staat mogelijk te verklaren de eenvormige wet slechts te zullen toepassen indien de partijen bij de koopovereenkomst hun vestiging of, bij gebreke daarvan, hun gewone verblijfplaats hebben op het grondgebied van verschillende verdragssluitende Staten. Deze bepaling werd aangenomen op verzoek van sommige delegaties die de « onverwachte resultaten » dachten waartoe de universalistische strekking van de eenvormige wet zou kunnen leiden (z. Commentaar van de heer Tunc).

Die delegaties wilden vermijden dat, op partijen gevestigd op het grondgebied van Staten die de eenvormige wet niet hadden aangenomen, deze wet, waaraan de genoemde partijen volledig vreemd waren, naar gelang van de rechterlijke competenties toch werd toegepast. Zij waren van oordeel dat de bedoelde wet enkel de overeenkomsten mocht regelen die voldoende verband hebben met Staten welke bij het Verdrag partij zijn.

De Belgische Regering wenst van dit voorbehoud geen gebruik te maken. Zoals de heer Tunc het in zijn com-

(1) Le texte de ce Commentaire est repris in fine du présent document parlementaire, voir pages 27 à 58.

(1) De tekst van deze Commentaar komt voor in fine van het onderhavige parlementaire stuk, zie blz. 27 tot 58.

Commentaire, un tribunal n'est généralement saisi par une partie et ne se déclare compétent pour statuer sur un contrat que si celui-ci présente un lien non négligeable avec le pays où siège ce tribunal. Mais aussi, la réserve prévue par l'article III est de nature à porter gravement atteinte au but poursuivi par l'élaboration de la loi uniforme et qui consiste à mettre fin à toutes les incertitudes que comporte l'application des règles de droit international privé aux ventes internationales. Or, cette insécurité subsisterait dans tous les cas où les parties au contrat de vente ne seraient pas établies, toutes deux, sur le territoire d'Etats contractants. Une loi uniforme qui a vocation de devenir un droit mondial de la vente internationale doit s'appliquer à tous les rapports de droit qu'elle veut couvrir, même aux rapports dont les points de rattachement sont localisés dans des Etats qui ne sont pas parties à la Convention. En restreindre l'application aux seuls cas où les parties sont établies sur le territoire d'Etats contractants différents revient, en définitive, à transformer la loi uniforme en Convention de réciprocité du type classique.

L'article IV tient compte des conflits qui peuvent surgir entre la Convention du 1er juillet 1964 et la Convention de La Haye du 15 juin 1955 sur la loi applicable aux ventes à caractère international d'objets mobiliers corporels. Cette dernière Convention est actuellement en vigueur entre la Belgique, le Danemark, la Finlande, la France, l'Italie, la Norvège et la Suède. Selon l'article 3 de cette Convention « à défaut de loi déclarée applicable par les parties, la vente est régie par la loi interne du pays où le vendeur a sa résidence habituelle au moment où il reçoit la commande » et « par la loi interne du pays où l'acheteur a sa résidence habituelle ou dans lequel il possède l'établissement qui a passé la commande, si c'est dans ce pays que la commande a été reçue, soit par le vendeur, soit par son représentant, agent ou commis voyageur ».

Comme le juge d'un Etat ne peut appliquer à la fois la loi du vendeur et la loi uniforme, il existe donc une incompatibilité entre la Convention du 15 juin 1955 et celle du 1er juillet 1964.

C'est pourquoi l'article IV prévoit que les Etats qui sont liés par la Convention du 15 juin 1955 pourront déclarer qu'ils n'appliqueront la loi uniforme que dans les cas prévus par cette dernière Convention. En d'autres termes, le juge belge devra tout d'abord se référer à la Convention du 15 juin 1955 : si en vertu de cette Convention, il doit faire application, par exemple, de la loi interne du pays où le vendeur a sa résidence habituelle il n'appliquera la loi uniforme que si celle-ci a été adoptée par ce pays.

Le Gouvernement se croit tenu de faire cette déclaration sous peine de violer les engagements auxquels il a souscrit en ratifiant la Convention du 15 juin 1955. La dénonciation de cette dernière Convention paraît néanmoins une éventualité à envisager : il est, en effet, incontestable que l'article IV de la Convention du 1er juillet 1964 en reconnaissant implicitement la primauté de la Convention de 1955, restreint, dans une très large mesure, l'application de la loi uniforme.

L'article V de la Convention du 1er juillet 1964 prévoit qu'un Etat pourra déclarer qu'il n'appliquera la loi uniforme que si les parties l'ont choisie pour régir leur contrat. Cette réserve a été inscrite à la demande de la délégation du Royaume-Uni (v. Commentaire de M. Tunc).

Signalons enfin qu'au cours de réunions de coordination qui se sont tenues à Bruxelles entre représentants des Etats membres de la Communauté Economique Européenne, l'intérêt que présente la loi uniforme pour la Communauté n'a

mentaire doit opérer, zal een partij, in het normale geval, zich alleen dan tot een rechtbank wenden en zal deze zich ook bevoegd verklaren om kennis te nemen van een geschil dat voortkomt uit een overeenkomst, wanneer de overeenkomst een niet te verwaarlozen band vertoont met het land waar die rechtbank zetelt. Voorts kan het in artikel III gemaakte voorbehoud het door de eenvormige wet nagestreefde doel erg in het gedrang brengen. Zij wenst immers alle onzekerheden in verband met de toepassing van het internationaal privaatrecht op de internationale koop op te ruimen, en deze zouden blijven bestaan telkens wanneer de partijen in de koopovereenkomst niet beiden op het grondgebied van een verdragsluitende Staat zijn gevestigd. Een eenvormige wet wier lot het is tot universeel recht inzake de internationale koop uit te groeien, moet alle mogelijke rechtsbetrekkingen omvatten, al bevinden zich hun aanknopingspunten in landen die bij het Verdrag geen partij zijn. De genoemde wet enkel toepassen op partijen die op het grondgebied van verschillende verdragsluitende Staten zijn gevestigd, zou er ten slotte op neerkomen deze wet terug te brengen tot het klassieke wederkerigheidsverdrag.

Artikel IV houdt rekening met de conflicten die kunnen ontstaan ingevolge verschillen tussen het Verdrag van 1 juli 1964 en het Haagse Verdrag van 15 juni 1955 nopens de op de internationale koop van roerende lichamelijke zaken toepasselijke wet. Dit laatste Verdrag geldt thans tussen België, Denemarken, Finland, Frankrijk, Italië, Noorwegen en Zweden. Luidens artikel 3 ervan en « bij gebreke van een door partijen toepasselijk verklaarde wet, wordt de koop beheerst door de interne wet van het land waar de koper zijn gewoon verblijf heeft op het ogenblik waarop hij de order ontvangt » en « door de interne wet van het land waar de koper zijn gewoon verblijf heeft of waar hij het kantoor heeft dat de order heeft geplaatst, indien de order in dat land is ontvangen, hetzij door de verkoper, hetzij door diens vertegenwoordiger, agent of handelsreiziger ».

Daar de rechter van een bepaalde Staat de wet van de verkoper en de eenvormige wet niet tegelijk kan toepassen, bestaat er een onverenigbaarheid tussen het Verdrag van 15 juni 1955 en dat van 1 juli 1964.

Daarom biedt artikel IV de door het Verdrag van 15 juni 1955 gebonden Staten de mogelijkheid te verklaren dat zij de eenvormige wet alleen zullen toepassen in de gevallen welke dit laatste bepaalt. De Belgische rechter moet zich dus in de eerste plaats naar het Verdrag van 1955 richten. Indien hij, krachtens dit Verdrag, b.v. de interne wet van het land moet toepassen naar de verkoper zijn gewoon verblijf heeft, zal hij de eenvormige wet slechts invoeren zo zij door dat land is aanvaard.

Om de verbintenissen niet te schenden die zij door de bekrachtiging van het Verdrag van 15 juni 1955 heeft aangegaan, zal de Regering dus normaal deze verklaring moeten afleggen. Het genoemde Verdrag kan echter ook worden opgezegd. Artikel IV van het Verdrag van 1 juli 1964, dat de voorrang van het Verdrag van 1955 stilzwijgend erkent, beperkt daardoor immers in zeer aanzienlijke mate de toepassing van de eenvormige wet.

Naar luid van artikel V van het Verdrag van 1 juli 1964 kan iedere Staat verklaren de eenvormige wet slechts te zullen nakomen indien partijen ze als op de overeenkomst toepasselijk hebben gekozen. Dit voorbehoud werd op verzoek van de Britse delegatie opgenomen (z. Commentaar van de heer Tunc).

Laten wij er ten slotte op wijzen dat tijdens te Brussel door de Lid-Staten van de Europese Economische Gemeenschap belegde coördinatievergaderingen, het nut dat zij uit de eenvormige wet kan halen duidelijk werd onder-

pas manqué d'être souligné. En l'état, aucun des Six Gouvernements n'envisage de faire usage des réserves prévues aux articles III et V de la Convention. Les Gouvernements des États du Benelux et de la République Fédérale d'Allemagne se sont, en outre, déclarés disposés à déposer, aussitôt que possible, les projets de lois d'approbation devant leurs parlements.

Depuis ces réunions, il est toutefois apparu souhaitable que la Convention entre en vigueur à bref délai si l'on désire éviter que la loi uniforme ne soit remise en discussion. Or, si les dispositions de cette loi sont, dans leur ensemble, satisfaisantes, il est loin d'être évident que le résultat de nouvelles délibérations pourrait être acceptable. Dans ces conditions, le Gouvernement a estimé, tout comme celui du Royaume-Uni, qu'il convenait de faire usage de la réserve prévue à l'article V ce qui lui permettrait de ratifier la Convention sans délai. Le gouvernement retirera cette réserve et donnera à la loi uniforme sa pleine efficacité, lorsque la Convention aura été approuvée par le Parlement.

* * *

Comme le commentaire du professeur Tunc est très complet, le Gouvernement croit pouvoir se borner à souligner les caractéristiques de la loi uniforme, ainsi que les différences essentielles qui existeront au cas où vous approuveriez la Convention, entre les dispositions de la loi uniforme et celles du Code civil qui continueront à régir les ventes n'entrant pas dans le champ d'application de la loi uniforme.

Tombent dans le champ d'application de la loi uniforme tous les contrats de vente (il est à noter que ces contrats ne sont pas définis par la loi uniforme) qui ont un caractère international selon les critères de l'article premier, et qui portent sur des objets mobiliers corporels. Elle ne régit toutefois pas toutes les ventes de meubles. Sont exclues les ventes de valeurs mobilières, de monnaies, d'électricité, de navires, bateaux et aéronefs enregistrées ou à enregistrer, mais sont incluses les ventes à livrer, lorsque la partie qui s'oblige à livrer doit fournir l'essentiel des matières premières nécessaires à la fabrication.

La loi uniforme ne s'applique pas aux ventes par autorité de justice ou sur saisie.

Ce n'est pas une loi de caractère impératif. Elle est essentiellement supplétive de la volonté des parties qui sont libres d'en exclure totalement ou partiellement l'application.

Elle admet (art. 9) la prééminence des usages sur ses propres dispositions.

Elle régleme exclusivement les obligations du vendeur et de l'acheteur sans régler les autres aspects de la vente tels que la formation du contrat, la capacité des parties, le transfert de propriété.

Les règles de droit international privé sont exclues pour l'application de la loi uniforme (art. 2).

Celle-ci contient un principe général (art. 17) qui précise que les questions non expressément tranchées par elle qui concernent des matières qu'elle régit, seront réglées suivant les principes généraux dont elle s'inspire et non suivant ceux d'une loi nationale.

* * *

Les différences essentielles entre les règles de la loi uniforme et celles du Code civil sont les suivantes :

streep. Thans is geen enkele van de zes Regeringen voornemens van het in de artikelen III en V van het Verdrag omschreven voorbehoud gebruik te maken. Voorts hebben de Regeringen van de Beneluxstaten en van de Bondsrepubliek Duitsland verklaard de wetsvoorstellen tot goedkeuring zo vlug mogelijk bij hun respectieve parlementen aanhangig te maken.

Sedert die vergaderingen, is het evenwel wenselijk gebleken dat het Verdrag onverwijld in werking zou treden indien men wil vermijden dat de eenvormige wet weer in discussie wordt gebracht. Welnu zo de bepalingen van die wet, in hun geheel genomen, voldoende geven, staat het niet vast dat de uitslag van nieuwe beraadslagingen zou kunnen worden aanvaard. In die omstandigheden heeft de Regering geacht, net zoals die van het Verenigd-Koninkrijk, dat het paste gebruik te maken van het voorbehoud omschreven in artikel V wat haar zou toelaten het Verdrag onverwijld te bekrachtigen. De regering zal dat voorbehoud intrekken en zal aan de eenvormige wet haar volle uitwerking geven, wanneer het Verdrag door het Parlement zal zijn goedgekeurd.

* * *

De Commentaar van de heer Tunc is zeer volledig. De Regering meent dan ook enkel de nadruk te moeten leggen op de hoofdkenmerken van de eenvormige wet alsmede op de wezenlijke verschillen die, mocht U het Verdrag goedkeuren, zouden bestaan tussen de genoemde wet en de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek die voorts de kopen zullen regelen welke buiten deze wet vallen.

De eenvormige wet geldt voor alle koopovereenkomsten (zij zijn in de wet niet nader bepaald) die, conform artikel 1, van internationale aard zijn en betrekking hebben op roerende lichamelijke zaken. Zij regelt echter niet alle kopen van roerende goederen. Zo houdt ze geen verband met de geregistreerde of te registreren koop van effecten, munt, elektriciteit, schepen, boten en luchtvaartuigen, doch komen wel in aanmerking de te leveren kopen, wanneer de partij die zich tot de levering verbindt, de voor de fabricage bijzonderste grondstoffen moet bezorgen.

De eenvormige wet vindt geen toepassing op de verkopen die op rechterlijk gezag geschieden noch op de verkopen na inbeslagneming.

Zij heeft geen gebiedend doch voornamelijk een aanvullend karakter zodat het partijen vrijstaat ze helemaal niet of slechts gedeeltelijk toe te passen.

Zij stelt de gewoonten boven haar eigen bepalingen (art. 9) en regelt enkel de verplichtingen van verkoper en koper, met uitsluiting van de andere aspecten van de koop, als daar zijn de totstandkoming van de overeenkomst, de bekwaamheid van partijen, de overgang van eigendom.

De regels van het internationaal privaatrecht zijn voor de toepassing van de eenvormige wet uitgesloten (art. 2).

Deze houdt een algemeen principe in (art. 17). Luidens dit laatste worden de vragen die de door de genoemde wet geregelde onderwerpen betreffen doch door haar niet uitdrukkelijk zijn beslist, opgelost aan de hand van de algemene beginselen waarop zij berust, en niet overeenkomstig een nationale wet.

* * *

De voornaamste verschillen tussen de regels van de eenvormige wet en die van het Burgerlijk Wetboek zijn de volgende :

a) Selon l'article 7, la loi uniforme règle les ventes sans égard au caractère commercial ou civil des parties et des contrats.

L'article 15 dispose qu'aucune forme n'est prescrite pour le contrat de vente et qu'il peut être prouvé par témoins.

Il en découle que d'après la loi uniforme, les ventes internationales, de nature civile, pourront être prouvées par témoins, même si elles excèdent la valeur fixée à l'article 1341 du Code civil.

b) Le vendeur n'est plus tenu de délivrer et de garantir mais bien de délivrer, de remettre les documents s'il y a lieu, et de transférer la propriété de la chose (art. 18).

A l'obligation de garantie des vices formulés dans le Code civil est substituée l'obligation de délivrer « une chose conforme au contrat » et à celle de garantir l'éviction, l'obligation de transférer la propriété.

L'obligation de garantie pour vices redhibitoires réglée par les articles 1641 à 1649 du C. C. disparaît en tant qu'obligation spécifique et se fonde dans l'obligation de délivrance.

La notion de chose non conforme au contrat ne vise pas seulement les vices de la chose, mais englobe aussi les cas où la délivrance n'a porté que sur une partie de la chose, ou sur une chose autre que celle prévue au contrat (art. 33).

D'autre part, le vendeur ne doit plus être propriétaire de la chose au moment de la vente. Il suffit qu'il investisse l'acheteur de la propriété, c'est-à-dire qu'il peut s'acquitter de son obligation aussi bien en transmettant la propriété d'une chose qui lui appartient, qu'en obtenant d'un tiers propriétaire que celui-ci transmette directement la propriété à l'acheteur.

c) Selon la loi uniforme, le créancier d'une obligation non exécutée n'a pas besoin d'adresser au débiteur une mise en demeure, ni d'agir en justice pour parvenir à la résolution de la vente.

Dans certains cas, la vente est résolue de plein droit (art. 25 et 61, al. 2).

Il s'agit des cas où un achat de remplacement ou une vente compensatoire sont conformes aux usages et raisonnablement possibles. Sous réserve de ces cas particuliers, la résolution du contrat est aménagée de la manière suivante :

Lorsque l'inexécution d'une obligation découlant de la vente constitue une contravention essentielle au contrat, le créancier a le droit de résoudre la vente par simple déclaration notifiée à la partie défaillante. Lorsque l'inexécution d'une obligation découlant de la vente ne constitue pas une contravention essentielle au contrat, le créancier peut fixer un nouveau délai à la partie défaillante; si cette dernière ne s'exécute pas dans ce nouveau délai, la vente est en principe résolue de plein droit. Cette dernière solution est celle qui est connue sous le nom de « Nachfrist » en droit allemand.

Le système de la loi uniforme est, par conséquent, plus rigoureux que celui du Code civil, en ce qui concerne les sanctions attachées à l'inexécution des obligations contractées par les parties.

La résolution s'opère d'une manière beaucoup plus expéditive que ne le prévoient les articles 1184, 1610 et 1654 du Code civil lesquels obligent en principe le créancier à demander la résolution judiciaire du contrat.

a) Volgens artikel 7 geldt zij voor koopovereenkomsten ongeacht of partijen kooplieden zijn en ongeacht of de overeenkomsten van burgerrechtelijke of handelsrechtelijke aard zijn.

Artikel 15 bepaalt dat voor de koopovereenkomst geen vormvereiste geldt en dat zij onder meer door getuigen kan worden bewezen.

Volgens de eenvormige wet wordt dit laatste bewijs dus voor internationale kopen van burgerrechtelijke aard aangenomen, zelfs indien zij de in artikel 1341 van het Burgerlijk Wetboek vastgestelde waarde overtreffen.

b) Buiten de aflevering is de verkoper niet meer gehouden tot de vrijwaring, doch wel tot de eventuele afgifte van de documenten en de overdracht van de eigendom (art. 18).

De in het Burgerlijk Wetboek bedoelde vrijwaring voor gebreken is vervangen door de verplichting tot aflevering van « een zaak die beantwoordt aan de overeenkomst », en de vrijwaring voor uitwinning door de verplichting tot overdracht van de eigendom.

De verplichting tot vrijwaring voor koopvernietigende gebreken waarover de artikelen 1641 tot 1649 van het B. W. handelen, verdwijnt als zodanig en wordt in de verplichting tot aflevering begrepen.

Onder het begrip « zaak die niet beantwoordt aan de overeenkomst » vallen niet alleen de gebreken van de zaak, doch ook de gevallen waarin slechts een deel van de zaak of een andere zaak dan bij de overeenkomst is bepaald, werd afgeleverd (art. 33).

Voorts hoeft de verkoper op het ogenblik van de overeenkomst niet meer eigenaar van de zaak te zijn. Het volstaat dat hij de koper met de eigendom bekleedt. Hij kan dus aan zijn verplichting voldoen door de overdracht van de eigendom van een zaak die hem toebehoort, doch ook door het bekomen van een derde eigenaar dat deze eigendom rechtstreeks aan de koper overdraagt.

c) Volgens de eenvormige wet hoeft hij tegenover wie een verplichting niet werd nagekomen, de verantwoordelijke niet aan te manen, noch in rechte op te treden om de overeenkomst te doen ontbinden.

In sommige gevallen is zij van rechtswege ontbonden (art. 25 en 61, 2) nl. wanneer een dekkingskoop of -verkoop met de gewoonte strookt en redelijkerwijs mogelijk is. Deze bijzondere gevallen daargelaten, geschiedt de ontbinding als volgt :

Wanneer de niet uitvoering van een uit de koop voortvloeiende verplichting een wezenlijke tekortkoming is, kan de crediteur de overeenkomst met een gewone aan de in gebreke gebleven partij geadresseerde verklaring opzeggen. Maakt de niet-uitvoering van een dergelijke verplichting geen wezenlijke tekortkoming uit, dan kan de schuldeiser de in gebreke gebleven partij een nieuwe termijn toestaan. Neemt zij deze termijn niet in acht, dan is de overeenkomst in beginsel van rechtswege ontbonden. Die oplossing staat in het Duitse recht bekend onder de benaming « Nachfrist ».

De eenvormige wet treedt bijgevolg strenger op dan het Burgerlijk Wetboek, wat betreft de sancties die op de niet-uitvoering van de door partijen aangegane verbintenissen zijn gesteld.

De ontbinding geschiedt veel sneller dan de artikelen 1184, 1610 en 1654 van dat Wetboek het mogelijk maken. In principe verplichten zij er de schuldeiser toe die ontbinding in rechte te vorderen.

La dispense du recours à la justice a pour conséquence d'exclure l'octroi d'un délai de grâce, soit au vendeur pour son obligation de délivrance (art. 24, al. 3), soit à l'acheteur pour le paiement du prix (art. 64).

La notion de contravention essentielle est définie à l'article 10 de la loi uniforme. C'est celle qui aurait empêché une partie de conclure le contrat si elle avait prévu que l'autre partie aurait commis cette contravention.

Le commentaire du professeur Tunc s'étend longuement sur la définition de la contravention essentielle.

d) D'après les articles 96 à 101, le transfert des risques s'opère par la délivrance, alors qu'actuellement, en ce qui concerne les corps certains, ces risques passent à l'acquéreur au moment de l'échange de consentements.

e) L'acheteur n'est pas seulement tenu de payer le prix, mais aussi de prendre livraison de la chose.

Le prix est portable (alors qu'en droit belge il est actuellement quérable).

f) L'article 57 de la loi uniforme écarte les dispositions de certaines lois nationales, dont les articles 1591 et 1592 du Code civil, qui font dépendre la validité de la vente de la fixation du prix par le contrat. Ce même article 57 énonce la règle destinée à suppléer au silence des parties, en ce qui concerne la fixation du prix. Ce sera le prix habituellement pratiqué par le vendeur lors de la conclusion du contrat.

g) L'article 76 consacre une règle empruntée au droit anglais, en disposant que « Lorsqu'avant la date fixée pour l'exécution, il est manifeste qu'une partie commettra une contravention essentielle au contrat, l'autre partie peut déclarer la résolution de celui-ci ».

Il s'agit là de la sanction de ce qui s'appelle en droit anglais « anticipatory breach of contract ».

Le Ministre des Affaires étrangères,

Door de ontwijking van het gerecht kan noch aan de verkoper, voor de aflevering (art. 24, 3), noch aan de koper, voor de betaling (art. 64), uitstel worden verleend.

Artikel 10 van de eenvormige wet bepaalt wat onder wezenlijke tekortkoming dient te worden verstaan. Het betreft een tekortkoming die een van beide partijen zou hebben belet de overeenkomst te sluiten indien deze partij had voorzien dat de andere in die tekortkoming zou zijn vervallen.

In zijn Commentaar weidt de heer Tunc breedvoerig uit over het begrip « wezenlijke tekortkoming ».

d) Naar luid van de artikelen 96 tot 100 houdt de aflevering overgang van het risico in, terwijl thans, ten aanzien van de zekere zaken, dat risico bij de wisseling van de toestemmingen op de verkrijger overgaat.

e) De koper is ertoe gehouden niet alleen de prijs te betalen, doch ook de zaak in ontvangst te nemen.

De thans in het Belgisch recht bestaande haalschuld wordt brengschuld.

f) Artikel 57 van de eenvormige wet sluit de toepassing uit van sommige nationale wetten, en onder meer van de artikelen 1591 en 1592 van het Burgerlijk Wetboek, luidens welke de koop slechts geldig is indien de prijs in de overeenkomst is vastgesteld. Hetzelfde artikel 57 schrijft voor hoe moet worden gehandeld wanneer partijen geen prijs hebben bepaald. Dan zal de prijs gelden die de verkoper ten tijde van het sluiten van de overeenkomst placht te bedingen.

g) De in artikel 76 gehuldigde regel is aan het Engels recht ontleend.

Hij luidt als volgt :

« Wanneer het vóór het voor de nakoming bepaalde tijdstip duidelijk is dat een partij een wezenlijke tekortkoming zal begaan, kan de wederpartij de overeenkomst ontbonden verklaren ».

Het geldt hier de sanctie die gesteld is op wat de Britten « anticipatory breach of contract » noemen.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

P. HARMEL.

Le Ministre de la Justice,

De Minister van Justitie,

A. VRANCKX.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT.

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Ministre des Affaires étrangères, le 1er février 1968, d'une demande d'avis sur un projet de loi « portant approbation de la Convention portant loi uniforme sur la vente internationale des objets mobiliers corporels et de l'Annexe, faites à La Haye, le 1er juillet 1964 », a donné le 4 mars 1968 l'avis suivant :

Eu égard à l'importance qui s'attache au commentaire doctrinal de M. le Professeur André Tunc, il serait souhaitable que ce commentaire soit publié en annexe à l'Exposé des motifs.

* * *

Afin d'éclairer les Chambres législatives sur la portée de l'assentiment qu'elles seront appelées à donner, il est proposé d'ajouter à l'Exposé des motifs un dernier alinéa conçu comme suit :

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede Kamer, de 1ste februari 1968 door de Minister van Buitenlandse Zaken verzocht hem van advies te dienen over een ontwerp van wet « houdende goedkeuring van het Verdrag houdende een eenvormige wet inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken en van de Bijlage, opgemaakt te 's-Gavenhage, op 1 juli 1964 », heeft de 4de maart 1968 het volgende advies gegeven :

Het ware wenselijk de zo belangrijke rechtsgeleerde commentaar van Professor André Tunc als bijlage van de Memorie van toelichting te publiceren.

* * *

Ten einde de Wetgevende Kamers voor te lichten omtrent de draagwijdte van de gevraagde instemming, wordt voorgesteld aan de Memorie van toelichting een alinea toe te voegen, als volgt :

« Le Gouvernement considère que par l'assentiment que les Chambres législatives donneront à la Convention, le Roi sera habilité à faire les déclarations prévues à celle-ci, s'il l'estime opportun ».

La chambre était composée de :

Messieurs : G. Van Bunnan, conseiller d'Etat, président.
J. Masquelin et Madame G. Ciselet, conseillers d'Etat,
P. De Visscher et J. De Meyer, assesseurs de la section
de législation,
G. De Leuze, greffier adjoint, greffier.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. G. Van Bunnan.
Le rapport a été présenté par M. W. Van Assche, auditeur.

Le Greffier,
(s.) G. DE LEUZE.

Le Président,
(s.) G. VAN BUNNEN.

PROJET DE LOI

BAUDOUIN,

Roi des Belges,

A tous, présents et à venir, SALUT.

Sur la proposition de Notre Ministre des Affaires étrangères et de Notre Ministre de la Justice,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS :

Notre Ministre des Affaires étrangères et Notre Ministre de la Justice sont chargés de présenter, en Notre nom, aux Chambres législatives, le projet de loi dont la teneur suit :

Article unique

La Convention portant loi uniforme sur la vente internationale des objets mobiliers corporels et l'Annexe, faites à La Haye, le 1er juillet 1964, sortiront leur plein et entier effet.

Donné à Bruxelles, le 23 novembre 1968.

« De Regering meent dat door de instemming met het Verdrag, welke de Wetgevende Kamers zullen verlenen, de Koning gemachtigd zal zijn om de daarin bedoelde verklaringen af te leggen als hij het dienstig acht ».

De kamer was samengesteld uit :

De Heren : G. Van Bunnan, staatsraad, voorzitter,
J. Masquelin en Mevrouw, G. Ciselet, staatsraden,
P. De Visscher en J. De Meyer, bijzitters van de afdeling wetgeving,
G. De Leuze, adjunct-griffier, griffier.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. G. Van Bunnan.
Het verslag werd uitgebracht door de H. W. Van Assche, auditeur.

De Griffier,
(get.) G. DE LEUZE.

De Voorzitter,
(get.) G. VAN BUNNEN.

WETSONTWERP

BOUDEWIJN,

Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, ONZE GROET.

Op de voordracht van Onze Minister van Buitenlandse Zaken en van Onze Minister van Justitie,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN Wij :

Onze Minister van Buitenlandse Zaken en Onze Minister van Justitie zijn gelast, in Onze naam, bij de Wetgevende Kamers het wetsontwerp in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Enig artikel

Het Verdrag houdende een eenvormige wet inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken en de Bijlage, opgemaakt te 's-Gravenhage op 1 juli 1964, zullen volkomen uitwerking hebben.

Gegeven te Brussel, 23 november 1968.

BAUDOUIN.

PAR LE ROI :

Le Ministre des Affaires étrangères,

P. HARMEL.

Le Ministre de la Justice,

A. VRANCKX.

VAN KONINGSWEGE :

De Minister van Buitenlandse Handel,

De Minister van Justitie,

8

**MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
ET DU COMMERCE ÉTRANGER**

**Convention portant loi uniforme
sur la vente internationale des objets mobiliers corporels**

Les États signataires de la présente Convention,

Désirant établir une loi uniforme sur la vente internationale des objets mobiliers corporels,

Ont résolu de conclure une convention à cet effet et sont convenus des dispositions suivantes :

Article I

1. Chaque État contractant s'engage à introduire dans sa législation, selon sa procédure constitutionnelle, au plus tard à la date d'entrée en vigueur de la présente Convention à son égard, la Loi uniforme sur la vente internationale des objets mobiliers corporels (qui sera désormais désignée comme « la loi uniforme »), formant l'Annexe à la présente Convention.

2. Chaque État contractant peut introduire la loi uniforme dans sa législation soit en texte authentique soit en traduction dans sa ou ses langues officielles.

3. Chaque État contractant communiquera au Gouvernement des Pays-Bas les textes qui, en application de la présente Convention, auront été introduits dans sa législation.

Article II

1. Deux ou plusieurs États contractants peuvent déclarer qu'ils sont d'accord pour ne pas se considérer comme des États différents en ce qui concerne la condition d'établissement ou de résidence habituelle prévue à l'article 1, alinéas 1 et 2, de la loi uniforme, parce qu'ils appliquent aux ventes qui, en l'absence d'une telle déclaration, auraient été régies par cette loi, des règles juridiques identiques ou voisines.

2. Chaque État contractant peut déclarer qu'il ne considère pas comme État différent de lui-même, en ce qui concerne la condition d'établissement ou de résidence habituelle prévue à l'alinéa précédent, un ou plusieurs États non-contractants, parce que ces derniers États, appliquent aux ventes qui, en l'absence d'une telle déclaration, auraient été régies par la loi uniforme, des règles juridiques identiques aux siennes ou voisines.

3. En cas de ratification ou d'adhésion ultérieure d'un État à l'égard duquel une déclaration a été faite en vertu de l'alinéa précédent, celle-ci reste valable à moins que l'État ratifiant ou adhérant ne déclare qu'il ne peut l'accepter.

4. Des déclarations prévues aux alinéas 1, 2 et 3 du présent article peuvent être faites par les États intéressés lors du dépôt de leur instrument de ratification ou d'adhésion ou à tout moment ultérieur et doivent être adressées au Gouvernement des Pays-Bas. Elles auront effet trois mois après la date à laquelle le Gouvernement des Pays-Bas les aura reçues ou, si à la fin de ce délai la présente Convention n'est pas entrée en vigueur à l'égard de l'État intéressé, à dater de l'entrée en vigueur de celle-ci.

Article III

Par dérogation à l'article 1 de la loi uniforme, chaque État peut déclarer, par une notification adressée au Gouvernement des Pays-Bas lors du dépôt de son instrument de ratification ou d'adhésion, qu'il n'appliquera la loi uniforme que si les parties au contrat de vente ont leur établissement ou, à défaut d'établissement, leur résidence habituelle sur le territoire d'États contractants différents, et insérer en conséquence le mots « contractants » après le mot « États » à l'endroit où celui-ci apparaît pour la première fois à l'alinéa 1 de l'article 1 de la loi uniforme.

Article IV

1. Chaque État qui a déjà ratifié une ou plusieurs conventions sur les conflits de lois en matière de vente internationale d'objets mobiliers corporels ou y a adhéré, peut déclarer, par une notifi-

**MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
EN BUITENLANDSE HANDEL**

(Vertaling)

**Verdrag houdende een eenvormige wet
inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken**

De Staten die dit Verdrag hebben ondertekend,

Verlangende een eenvormige wet tot stand te brengen inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken,

Hebben besloten daartoe een verdrag te sluiten en hebben overeenstemming bereikt ten aanzien van de navolgende bepalingen :

Artikel I

1. Iedere Verdragsluitende Staat verplicht zich om, uiterlijk op de datum waarop dit Verdrag voor deze Staat in werking treedt, volgens de in zijn land geldende grondwettelijke procedure in zijn wetgeving op te nemen de eenvormige wet inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken (hierna te noemen « de eenvormige wet ») vervat in de Bijlage bij dit Verdrag.

2. Iedere Verdragsluitende Staat kan de eenvormige wet hetzij in een van de authentieke teksten, hetzij in een vertaling in zijn officiële taal of talen in zijn wetgeving opnemen.

3. Iedere Verdragsluitende Staat deelt de Nederlandse Regering de teksten mede die ter uitvoering van dit Verdrag in zijn wetgeving zijn opgenomen.

Artikel II

1. Twee of meer Verdragsluitende Staten kunnen verklaren dat zij zijn overeengekomen voor wat betreft het vereiste van vestiging of gewone verblijfplaats bedoeld in artikel 1, eerste en tweede lid van de eenvormige wet, elkaar niet als verschillende Staten te beschouwen, omdat zij gelijke of nauw verwante rechtsregels toepassen op koopovereenkomsten waarop bij het ontbreken van een zodanige verklaring de eenvormige wet van toepassing zou zijn.

2. Iedere Verdragsluitende Staat kan verklaren dat hij, voor wat betreft het vereiste van vestiging of gewone verblijfplaats bedoeld in het eerste lid van dit artikel, één of meer Niet-Verdragsluitende Staten niet als van hem verschillende Staten beschouwt, omdat deze Staten op koopovereenkomsten waarop bij het ontbreken van een zodanige verklaring de eenvormige wet van toepassing zou zijn, aan zijn eigen recht gelijke of nauw verwante rechtsregels toepassen.

3. Wanneer een Staat, ten aanzien waarvan een verklaring krachtens het tweede lid van dit artikel is afgelegd, dit Verdrag later bekrachtigt of ertoe toetreedt, blijft deze verklaring gelden tenzij de bekrachtigende of toetredende Staat verklaart haar niet te kunnen aanvaarden.

4. Verklaringen als bedoeld in de leden 1, 2 en 3 van dit artikel, kunnen door de betrokken Staten bij nederlegging van hun akte van bekrachtiging of van toetreding of op ieder later tijdstip worden afgelegd; zij worden gericht tot de Nederlandse Regering. Zij worden van kracht drie maanden na de datum van ontvangst door de Nederlandse Regering of, indien aan het einde van deze termijn dit Verdrag ten aanzien van de betrokken Staat nog niet in werking is getreden, op de datum waarop dit Verdrag ten aanzien van die Staat in werking treedt.

Artikel III

In afwijking van artikel 1 van de eenvormige wet kan iedere Staat, bij de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging of toetreding, door middel van een tot de Nederlandse Regering gericht kennisgeveing verklaren de eenvormige wet slechts te zullen toepassen indien de partijen bij de koopovereenkomst hun vestiging of, bij gebreke daarvan, hun gewone verblijfplaats hebben op het grondgebied van verschillende Verdragsluitende Staten; hij kan alsdan het woord « verdragsluitende » invoegen vóór het woord « Staten », waar dit de eerste maal voorkomt in artikel 1, eerste lid, van de eenvormige wet.

Artikel IV

1. Iedere Staat die reeds een of meer verdragen inzake wetsconflicten met betrekking tot de internationale koop van roerende lichamelijke zaken heeft bekrachtigd, of daartoe is toegetreden, kan

cation adressée au Gouvernement des Pays-Bas lors du dépôt de son instrument de ratification ou d'adhésion, qu'il n'appliquera la loi uniforme dans les cas visés par une de ces conventions que si celle-ci conduit à l'application de la loi uniforme.

2. Chaque Etat qui fait la déclaration précitée indiquera au Gouvernement des Pays-Bas les conventions visées par sa déclaration.

Article V

Chaque Etat peut, par une notification adressée au Gouvernement des Pays-Bas, lors du dépôt de son instrument de ratification ou d'adhésion, déclarer, qu'il n'appliquera la loi uniforme qu'aux contrats dont les parties ont, en vertu de l'article 4 de la loi uniforme, choisi cette loi comme régissant le contrat.

Article VI

Chaque Etat qui a fait une déclaration en conformité de l'article II, alinéa 1 ou 2, ou des articles III, IV ou V de la présente Convention, peut à tout moment la rétracter par une notification adressée au Gouvernement des Pays-Bas. Cette rétractation prendra effet trois mois après la date à laquelle le Gouvernement des Pays-Bas en aura reçu notification; dans le cas d'une déclaration faite en conformité de l'article II, alinéa 1, elle rendra également caduque, à partir de sa prise d'effet, toute déclaration réciproque faite par un autre Etat.

Article VII

1. Lorsque, selon les règles de la loi uniforme, une partie a le droit d'exiger de l'autre l'exécution d'une obligation, aucun tribunal ne sera tenu de prononcer l'exécution en nature ou de faire exécuter un jugement prononçant l'exécution en nature hors les cas où il le ferait en vertu de son propre droit pour des contrats de vente semblables non régis par ladite loi.

2. Les dispositions de l'alinéa précédent ne portent pas atteinte aux obligations d'Etats contractants découlant de conventions, conclues ou à conclure, concernant la reconnaissance et l'exécution des décisions judiciaires, sentences arbitrales et autres titres exécutoires.

Article VIII

1. La présente Convention sera ouverte à la signature des Etats représentés à la Conférence de La Haye de 1964 sur l'unification du droit en matière de vente internationale, jusqu'au 31 décembre 1965.

2. La présente Convention sera ratifiée.

3. Les instruments de ratification seront déposés auprès du Gouvernement des Pays-Bas.

Article IX

1. La présente Convention sera ouverte à l'adhésion de tout Etat membre de l'Organisation des Nations-Unies ou d'une institution spécialisée des Nations-Unies.

2. Les instruments d'adhésion seront déposés auprès du Gouvernement des Pays-Bas.

Article X

1. La présente Convention entrera en vigueur six mois après la date à laquelle aura été déposé le cinquième instrument de ratification ou d'adhésion.

2. Pour chaque Etat qui la ratifiera ou y adhérera après que le cinquième instrument de ratification ou d'adhésion aura été déposé, la présente Convention entrera en vigueur six mois après le dépôt de son instrument de ratification ou d'adhésion.

Article XI

Chaque Etat contractant appliquera les dispositions qui auront été introduites dans sa législation en application de la présente Convention aux contrats de vente auxquels la loi uniforme s'applique et qui auront été conclus à la date ou depuis la date de l'entrée en vigueur de la Convention à son égard.

bij de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging of toetreding, door middel van een tot de Nederlandse Regering gerichte kennisgeving verklaren dat hij in de gevallen waarop een van deze verdragen van toepassing is, de eenvormige wet slechts zal toepassen, indien dat verdrag zelf leidt tot toepassing van de eenvormige wet.

2. Iedere Staat die de in het eerste lid van dit artikel genoemde verklaring aflegt, deelt de Nederlandse Regering mede op welk verdrag of welke verdragen die verklaring betrekking heeft.

Artikel V

Iedere Staat kan, bij de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging of toetreding, door middel van een tot de Nederlandse Regering gerichte kennisgeving verklaren dat hij de eenvormige wet slechts zal toepassen op koopovereenkomsten waarin partijen, op grond van artikel 4 van de eenvormige wet, deze als op de overeenkomst toepasselijk hebben gekozen.

Artikel VI

Iedere Staat die een verklaring heeft afgelegd overeenkomstig artikel II, eerste of tweede lid, III, IV of V van dit Verdrag, kan deze te allen tijde intrekken door middel van een tot de Nederlandse Regering gerichte kennisgeving. Deze intrekking wordt van kracht drie maanden na de datum waarop de Nederlandse Regering de kennisgeving heeft ontvangen; in het geval dat een verklaring is afgelegd overeenkomstig artikel II, eerste lid, stelt zij tevens met ingang van de datum waarop zij van kracht wordt iedere door een andere Staat afgelegde wederkerige verklaring buiten werking.

Artikel VII

1. Heeft ingevolge de bepalingen van de eenvormige wet een partij bij een koopovereenkomst het recht om van de andere de nakoming van een verbintenis te verlangen, dan is een gerecht niet gehouden tot nakoming te veroordelen of de tenuitvoerlegging van een vonnis tot nakoming te gelasten tenzij het dit op grond van zijn eigen recht eveneens zou doen met betrekking tot soortgelijke koopovereenkomsten, waarop de eenvormige wet niet van toepassing is.

2. De bepalingen van het voorgaande lid maken geen inbreuk op de verplichtingen van de Verdragsluitende Staten die voortvloeien uit reeds gesloten of nog te sluiten verdragen inzake de erkenning en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, scheidsrechterlijke uitspraken en andere voor tenuitvoerlegging vatbare titels.

Artikel VIII

1. Dit Verdrag staat tot 31 december 1965 open voor ondertekening door de Staten, vertegenwoordigd op de Haagse Conferentie van 1964 betreffende de eenmaking van het recht inzake de internationale koop.

2. Dit Verdrag dient te worden bekrachtigd.

3. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Nederlandse Regering.

Artikel IX

1. Dit Verdrag staat open voor toetreding door iedere Staat die lid is van de Verenigde Naties of van een der gespecialiseerde instellingen van de Verenigde Naties.

2. De akten van toetreding worden neergelegd bij de Nederlandse Regering.

Artikel X

1. Dit Verdrag treedt in werking zes maanden na de datum waarop de vijfde akte van bekrachtiging of toetreding is nedergelegd.

2. Ten aanzien van iedere Staat die dit Verdrag bekrachtigt of ertoe toetreedt nadat de vijfde akte van bekrachtiging of toetreding is nedergelegd, treedt dit Verdrag in werking zes maanden na de datum waarop deze Staat zijn akte van bekrachtiging of toetreding heeft nedergelegd.

Artikel XI

Iedere Verdragsluitende Staat past de bepalingen die overeenkomstig dit Verdrag in zijn wetgeving zijn opgenomen, toe op koopovereenkomsten waarop de eenvormige wet van toepassing is en die zijn gesloten op of na de datum waarop het Verdrag voor die Staat in werking is getreden.

Article XII

1. Chaque Etat contractant pourra dénoncer la présente Convention par notification adressée à cet effet au Gouvernement des Pays-Bas.

2. La dénonciation prendra effet douze mois après la date à laquelle le Gouvernement des Pays-Bas en aura reçu notification.

Article XIII

1. Chaque Etat pourra, lors du dépôt de son instrument de ratification ou d'adhésion ou à tout moment ultérieur, déclarer, par notification adressée au Gouvernement des Pays-Bas, que la présente Convention sera applicable à tout ou partie des territoires dont il assure les relations internationales. Cette déclaration aura effet six mois après la date à laquelle le Gouvernement des Pays-Bas en aura reçu notification ou, si à la fin de ce délai la Convention n'est pas encore entrée en vigueur, à dater de l'entrée en vigueur de celle-ci.

2. Chaque Etat contractant qui aura fait une déclaration conformément à l'alinéa précédent pourra, conformément à l'article XII, dénoncer la Convention en ce qui concerne tout ou partie des territoires intéressés.

Article XIV

1. Après que la présente Convention aura été en vigueur pendant trois ans, chaque Etat contractant pourra, par notification adressée au Gouvernement des Pays-Bas, demander la convocation d'une conférence à l'effet de réviser la Convention ou son Annexe. Le Gouvernement des Pays-Bas notifiera cette demande à tous les Etats contractants et convoquera une conférence de révision si, dans un délai de six mois à partir de la date de cette notification, le quart au moins des Etats contractants lui notifie leur assentiment.

2. Les Etats invités à cette conférence, autres que les Etats contractants, auront le statut d'observateur à moins que les Etats contractants n'en décident autrement à la conférence par vote majoritaire. Les observateurs auront tous les droits qui s'attachent à la participation à la conférence, sauf le droit de vote.

3. Le Gouvernement des Pays-Bas priera tout Etat invité à cette conférence de présenter les propositions qu'il souhaiterait voir examiner par celle-ci. Le Gouvernement des Pays-Bas communiquera à tout Etat invité l'ordre du jour provisoire de la conférence, ainsi que le texte de toutes les propositions présentées.

4. Le Gouvernement des Pays-Bas communiquera à l'Institut international pour l'unification du droit privé les propositions de révision qui lui auront été adressées conformément à l'alinéa 3 du présent article.

Article XV

Le Gouvernement des Pays-Bas notifiera aux Etats signataires et adhérents et à l'Institut international pour l'unification du droit privé :

a) les communications reçues conformément à l'alinéa 3 de l'article I;

b) les déclarations et les notifications faites conformément aux articles II, III, IV, V et VI;

c) les ratifications et adhésions déposées conformément aux articles VIII et IX;

d) les dates auxquelles la présente Convention entrera en vigueur conformément à l'article X;

e) les dénonciations reçues conformément à l'article XII;

f) les notifications reçues conformément à l'article XIII.

EN FOI DE QUOI, les soussignés, à ce dûment autorisés, ont signé la présente Convention.

FAIT à La Haye, le premier juillet mil neuf cent soixante-quatre, en langues française et anglaise, les deux textes faisant également foi.

L'original de la présente Convention sera déposé auprès du Gouvernement des Pays-Bas qui en transmettra des copies certifiées conformes à chacun des Etats signataires et adhérents et à l'Institut international pour l'unification du droit privé.

Cette Convention a été signée par la République fédérale d'Allemagne, la Belgique (Baron van der Straeten-Waillet), le Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord, la France, la Grèce, la Hongrie, Israël, l'Italie, le Luxembourg, les Pays-Bas, Saint-Marin et la Cité du Vatican.

Artikel XII

1. Iedere Verdragsluitende Staat kan dit Verdrag opzeggen door middel van een daartoe strekkende kennisgeving aan de Nederlandse Regering.

2. De opzegging wordt van kracht twaalf maanden na de datum waarop de Nederlandse Regering deze kennisgeving heeft ontvangen.

Artikel XIII

1. Iedere Staat kan, bij de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging of toetreding of op ieder tijdstip daarna, door middel van een aan de Nederlandse Regering gerichte kennisgeving verklaren dat dit Verdrag van toepassing zal zijn op een of meer der gebieden voor welke hij de internationale betrekkingen behartigt. Deze verklaring wordt van kracht zes maanden na de datum waarop de Nederlandse Regering een daartoe strekkende kennisgeving heeft ontvangen of, indien aan het einde van deze termijn het Verdrag nog niet in werking is getreden, op de datum van de inwerkingtreding van het Verdrag.

2. Iedere Verdragsluitende Staat die een verklaring heeft afgelegd ingevolge het voorgaande lid, kan overeenkomstig artikel XII het Verdrag opzeggen ten aanzien van een of meer van de betrokken gebieden.

Artikel XIV

1. Nadat dit Verdrag drie jaar van kracht is geweest, kan iedere Verdragsluitende Staat door middel van een tot de Nederlandse Regering gerichte kennisgeving, een verzoek doen tot bijeenroeping van een conferentie tot herziening van het Verdrag of de Bijlage. De Nederlandse Regering brengt dit verzoek ter kennis van alle Verdragsluitende Staten en roept een conferentie tot herziening bijeen indien binnen zes maanden na deze kennisgeving ten minste een vierde der Verdragsluitende Staten aan de Nederlandse Regering zijn instemming met dit verzoek mededeelt.

2. Niet-verdragsluitende Staten die tot deze conferentie worden uitgenodigd, hebben de status van waarnemer, tenzij de Verdragsluitende Staten ter conferentie met meerderheid van stemmen anders beslissen. Waarnemers bezitten alle rechten verbonden aan deelneming aan de conferentie, behalve stemrecht.

3. De Nederlandse Regering verzoekt iedere Staat die tot de conferentie wordt uitgenodigd, de voorstellen in te dienen die deze Staat door de conferentie behandeld zou willen zien. De Nederlandse Regering doet aan iedere uitgenodigde Staat de voorlopige agenda der conferentie alsmede de tekst van alle ingediende voorstellen toekomen.

4. De Nederlandse Regering stelt het Internationale Instituut voor de Eenmaking van het Privaatrecht in kennis van de overeenkomstig lid 3 van dit artikel bij haar ingediende voorstellen tot herziening.

Artikel XV

De Nederlandse Regering stelt de ondertekenende en toetredende Staten, alsmede het Internationale Instituut voor de Eenmaking van het Privaatrecht in kennis van :

a) overeenkomstig lid 3 van artikel I ontvangen mededelingen;

b) verklaringen en kennisgevingen afgelegd of gedaan overeenkomstig de artikelen II, III, IV, V en VI;

c) de nederlegging overeenkomstig de artikelen VIII en IX van akten van bekrachtiging en toetreding;

d) de data waarop het Verdrag in werking treedt overeenkomstig artikel X;

e) overeenkomstig artikel XII ontvangen opzeggingen;

f) overeenkomstig artikel XIII ontvangen kennisgevingen.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe bevoegd gemachtigd, dit Verdrag hebben ondertekend.

GEDAAN te 's-Gravenhage, 1 juli 1964, in de Franse en de Engelse taal, zijnde beide teksten gelijkelijk authentiek.

De oorspronkelijke tekst van dit Verdrag wordt nedergelegd bij de Nederlandse Regering, die hiervan voor eensluidend gewaarmerkte afschriften doet toekomen aan elk der ondertekenende en toetredende Staten, alsmede aan het Internationale Instituut voor de Eenmaking van het Privaatrecht.

Dit Verdrag werd ondertekend door de Bondsrepubliek Duitsland, België (Baron van der Straeten-Waillet), het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Israël, Italië, Luxemburg, Nederland, San Marino en Vaticaanstad.

Annexe

Loi uniforme sur la vente internationale
des objets mobiliers corporelsCHAPITRE I. — *Domaine d'application de la loi*

Article 1

1. La présente loi est applicable aux contrats de vente d'objets mobiliers corporels passés entre des parties ayant leur établissement sur le territoire d'Etat différents, dans chacun des cas suivants :

a) lorsque le contrat implique que la chose fait, lors de la conclusion du contrat, ou fera l'objet d'un transport du territoire d'un Etat dans le territoire d'un autre Etat;

b) lorsque les actes constituant l'offre et l'acceptation ont été accomplis sur le territoire d'Etats différents;

c) lorsque la délivrance de la chose doit se réaliser sur le territoire d'un Etat autre que celui où ont été accomplis les actes constituant l'offre et l'acceptation du contrat.

2. Si une partie n'a pas d'établissement, sa résidence habituelle sera prise en considération.

3. L'application de la présente loi ne dépend pas de la nationalité des parties.

4. Dans les contrats par correspondance, l'offre et l'acceptation ne sont considérées comme accomplies sur le territoire d'un même Etat que si les lettres, télégrammes ou autres documents de communication qui les contiennent ont été expédiés et reçus sur le territoire de cet Etat.

5. Des Etats ne seront pas considérés comme « Etats différents » en ce qui concerne l'établissement ou la résidence habituelle des parties, si une déclaration à cet effet a été valablement faite en vertu de l'article II de la Convention du 1 juillet 1964 portant loi uniforme sur la vente internationale des objets mobiliers corporels et qu'elle reste en vigueur.

Article 2

Les règles du droit international privé sont exclues pour l'application de la présente loi, sauf dans les cas où celle-ci en dispose autrement.

Article 3

Les parties à un contrat de vente sont libres d'exclure totalement ou partiellement l'application de la présente loi. Cette exclusion peut être expresse ou tacite.

Article 4

La présente loi est également applicable lorsqu'elle a été choisie comme loi du contrat par les parties, que celles-ci aient ou non leur établissement ou leur résidence habituelle sur le territoire d'Etats différents et que ces Etats soient ou non des parties à la Convention du 1 juillet 1964 portant loi uniforme sur la vente internationale des objets mobiliers corporels, dans la mesure où elle ne porte pas atteinte aux dispositions impératives qui auraient été applicables si les parties n'avaient pas choisi la loi uniforme.

Article 5

1. La présente loi ne régit pas les ventes :

- a) de valeurs mobilières, effets de commerce et monnaies;
- b) de navires, bateaux de navigation intérieure et aéronefs enregistrés ou à enregistrer;
- c) d'électricité;
- d) par autorité de justice ou sur saisie.

2. La présente loi ne porte pas atteinte aux dispositions impératives prévues dans des droits nationaux pour la protection de l'acheteur dans les ventes à tempérament.

Article 6

Sont assimilés aux ventes, au sens de la présente loi, les contrats de livraison d'objets mobiliers corporels à fabriquer ou à produire, à moins que la partie qui commande la chose n'ait à fournir une partie essentielle des éléments nécessaires à cette fabrication ou production.

Bijlage

Eenvormige wet inzake de internationale koop
van roerende lichamelijke zakenHOOFDSTUK I. — *Toepassingsgebied van de wet*

Artikel 1

1. Deze wet is van toepassing op koopovereenkomsten betreffende roerende lichamelijke zaken, aangegaan tussen partijen die hun vestiging hebben op het grondgebied van verschillende Staten, in elk van de navolgende gevallen :

a) wanneer de overeenkomst met zich meebrengt, dat de zaak ten tijde van het sluiten van de overeenkomst of daarna vervoerd wordt van het grondgebied van een Staat naar dat van een andere Staat;

b) wanneer de handelingen die het aanbod en de aanvaarding vormen, zijn verricht op het grondgebied van verschillende Staten;

c) wanneer de aflevering van de zaak moet geschieden op het grondgebied van een andere Staat dan die waar de handelingen die het aanbod en de aanvaarding vormen, zijn verricht.

2. Heeft een partij geen vestiging, dan is haar gewone verblijfplaats beslissend.

3. De toepassing van deze wet is niet afhankelijk van de nationaliteit van partijen.

4. Is de overeenkomst door middel van correspondentie tot stand gekomen, dan worden aanbod en aanvaarding slechts dan geacht te zijn geschied op het grondgebied van dezelfde Staat, indien de brieven, telegrammen of andere schriftelijke mededelingen, waarin zij zijn vervat, op het grondgebied van die Staat worden verzonden en ontvangen.

5. Voor de beantwoording van de vraag of partijen hun vestiging of gewone verblijfplaats hebben in « verschillende Staten », worden Staten niet als « verschillende Staten » beschouwd, indien ten aanzien van hen een daartoe strekkende verklaring van kracht is, op geldige wijze afgelegd uit hoofde van artikel II van het Verdrag van 1 juli 1964 houdende een eenvormige wet inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken.

Artikel 2

De regels van het internationale privaatrecht zijn voor de toepassing van deze wet uitgesloten, tenzij zij zelf anders bepaalt.

Artikel 3

Partijen bij een koopovereenkomst zijn vrij om de toepassing van deze wet geheel of ten dele uit te sluiten. Deze uitsluiting kan uitdrukkelijk of stilzwijgend geschieden.

Artikel 4

Deze wet is ook van toepassing wanneer zij door partijen is gekozen als de wet die de overeenkomst beheerst, ongeacht of zij hun vestiging of gewone verblijfplaats op het gebied van verschillende Staten hebben en ongeacht of die Staten partij zijn bij het Verdrag van 1 juli 1964 houdende een eenvormige wet inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken; een en ander echter alleen in zoverre deze wet niet in strijd is met bepalingen van dwingend recht die van toepassing zouden zijn, wanneer partijen de eenvormige wet niet hadden gekozen.

Artikel 5

1. Deze wet is niet van toepassing op :

- a) de koop van waardepapieren en betaalmiddelen;
- b) de koop van zeeschepen, binnenschepen en luchtvaartuigen die in een openbaar register zijn of moeten worden ingeschreven;
- c) de koop van elektrische energie;
- d) de verkoop op rechterlijk gezag of ingevolge beslag.

2. Deze wet laat onverlet de dwingende bepalingen van enig nationaal recht, welke strekken tot bescherming van de koper bij koop of afbetaling.

Artikel 6

Met koopovereenkomsten in de zin van deze wet staan gelijk overeenkomsten tot levering van te vervaardigen of voort te brengen roerende lichamelijke zaken, tenzij de partij die de zaak bestelt, een wezenlijk deel van de voor de vervaardiging of voortbrenging benodigde grondstoffen moet verschaffen.

Article 7

La présente loi régit les ventes sans égard au caractère commercial ou civil des parties et des contrats.

Article 8

La présente loi régit exclusivement les obligations que le contrat de vente fait naître entre le vendeur et l'acheteur. Sauf exception formelle, elle ne concerne notamment pas la formation du contrat, ni les effets de celui-ci sur la propriété de la chose vendue, ni sa validité ou celle des clauses qu'il renferme, non plus que celle des usages.

CHAPITRE II. — Dispositions générales

Article 9

1. Les parties sont liées par les usages auxquels elles se sont référées expressément ou tacitement et par les habitudes qui se sont établies entre elles.

2. Elles sont également liées par les usages que des personnes raisonnables de même qualité placées dans leur situation considèrent normalement comme applicables à leur contrat. En cas de contradiction avec la présente loi, ces usages l'emportent, sauf volonté contraire des parties.

3. En cas d'emploi de termes, clauses ou formulaires usités dans le commerce, leur interprétation se fait selon le sens que les milieux commerciaux intéressés ont l'habitude de leur attacher.

Article 10

Une contravention au contrat est considérée comme essentielle pour l'application de la présente loi, toutes les fois que la partie en défaut a su ou aurait dû savoir, lors de la conclusion du contrat, qu'une personne raisonnable de même qualité placée dans la situation de l'autre partie n'aurait pas conclu le contrat si elle avait prévu cette contravention et ses effets.

Article 11

Par les termes « bref délai » dans lequel un acte doit être accompli, la présente loi entend un délai aussi court que possible, suivant les circonstances, à compter du moment où l'acte peut raisonnablement être accompli.

Article 12

Par les termes « prix courant » la présente loi entend le prix tel qu'il résulte d'une cotation officielle sur un marché ou, à défaut d'une telle cotation, des éléments servant à déterminer le prix d'après les usages du marché.

Article 13

Lorsque, dans la présente loi, on emploie une formule telle que : « ... une partie a su ou aurait dû savoir », « ... une partie a connu ou aurait dû connaître », ou toute autre formule analogue, on doit se référer à ce qu'aurait dû savoir ou connaître une personne raisonnable de même qualité placée dans la même situation.

Article 14

Les communications prévues par la présente loi doivent être faites par les moyens usuels dans les circonstances.

Article 15

Aucune forme n'est prescrite pour le contrat de vente. Il peut être prouvé notamment par témoins.

Article 16

Lorsque, selon les règles de la présente loi, une partie a le droit d'exiger de l'autre l'exécution d'une obligation, un tribunal ne sera tenu de prononcer l'exécution en nature ou de faire exécuter un jugement prononçant l'exécution en nature qu'en conformité des dispositions de l'article VII de la Convention du 1 juillet 1964 portant loi uniforme sur la vente internationale des objets mobiliers corporels.

Artikel 7

Deze wet geldt voor koopovereenkomsten ongeacht of partijen kooplieden zijn en ongeacht of de overeenkomsten van burgerrechtelijke dan wel handelsrechtelijke aard zijn.

Artikel 8

Deze wet regelt uitsluitend de verbintenissen die de koopovereenkomst doet ontstaan tussen koper en verkoper. Behoudens voor zover uitdrukkelijk anders is bepaald, heeft deze wet met name geen betrekking op de totstandkoming van de overeenkomst, haar rechtsgevolgen voor de eigendom van de verkochte zaak, haar geldigheid of die van de daarin vervatte bedingen, noch ook op de bindende kracht van gewoonten.

HOOFDSTUK II. — Algemene bepalingen

Artikel 9

1. De partijen zijn gebonden aan de gewoonten waaraan zij zich uitdrukkelijk of stilzwijgend hebben onderworpen en aan de handelswijzen die tussen hen gebruikelijk zijn geworden.

2. Zij zijn eveneens gebonden door de gewoonten die redelijke personen zijn gelijke hoedanigheid in dezelfde omstandigheden als van toepassing op hun overeenkomst plegen te beschouwen. In geval van strijd met deze wet gaan deze gewoonten vóór, tenzij partijen anders zijn overeengekomen.

3. Worden in de handel gebruikelijke termen, bedingen of formulieren gebezigd, dan dienen deze te worden uitgelegd naar de betekenis die in de betrokken handelskringen daaraan gewoonlijk wordt toegekend.

Artikel 10

Voor de toepassing van deze wet wordt een tekortkoming in de nakoming van de overeenkomst als wezenlijk aangemerkt, wanneer de partij die tekortgeschoten is ten tijde van het sluiten van de overeenkomst wist of had moeten weten dat een redelijke persoon van gelijke hoedanigheid in dezelfde omstandigheden de overeenkomst niet zou hebben gesloten indien hij de tekortkoming en haar gevolgen had voorzien.

Artikel 11

Wanneer volgens deze wet een handeling moet worden verricht « op korte termijn », dan moet deze worden verricht binnen een in de gegeven omstandigheden zo kort mogelijke termijn, te rekenen van het tijdstip waarop de handeling redelijkerwijze kan worden verricht.

Artikel 12

Onder « dagprijs » wordt in deze wet verstaan de prijs die volgt uit een officiële notering op een markt of, bij gebreke van een zodanige notering, uit de gegevens die naar de gewoonten op de markt dienen om de prijs te bepalen.

Artikel 13

Wordt in deze wet een formulering gebruikt als « ... een partij heeft geweten of had moeten weten » of van « ... een partij heeft gekend of had moeten kennen » of een dergelijke formulering, dan moet de betekenis daarvan worden bepaald naar hetgeen een redelijke persoon met gelijke hoedanigheid in dezelfde omstandigheden zou hebben behoren te weten of te kennen.

Artikel 14

De in deze wet bedoelde mededelingen moeten worden gedaan met de in de gegeven omstandigheden gebruikelijke middelen.

Artikel 15

Voor de koopovereenkomst geldt geen vormvereiste; zo kan zij door getuigen worden bewezen.

Artikel 16

Heeft een partij ingevolge de bepalingen van deze wet het recht van de andere partij de nakoming van een verbintenis te verlangen, dan is een gerecht alleen dan gehouden om tot nakoming te veroordelen of de tenuitvoerlegging van een tot nakoming veroordelend vonnis te bevelen, wanneer dit volgt uit artikel VII van het Verdrag van 1 juli 1964 houdende een eenvormige wet inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken.

Article 17

Les questions concernant des matières régies par la présente loi et qui ne sont pas expressément tranchées par elle, seront réglées selon les principes généraux dont elle s'inspire.

CHAPITRE III. — Obligations du vendeur

Article 18

Le vendeur s'oblige à effectuer la délivrance, à remettre les documents, s'il y a lieu, et à transférer la propriété, dans les conditions prévues au contrat et à la présente loi.

Section I. — Délivrance de la chose

Article 19

1. La délivrance consiste dans la remise d'une chose conforme au contrat.

2. Dans le cas où le contrat implique un transport de la chose et lorsqu'aucun autre lieu n'a été convenu pour la délivrance, celle-ci se réalise par la remise de la chose au transporteur pour transmission à l'acheteur.

3. Lorsque la chose remise au transporteur n'était pas manifestement destinée à l'exécution du contrat par apposition d'une adresse ou tout autre moyen, le vendeur doit, non seulement remettre la chose, mais adresser à l'acheteur un avis de l'expédition et, le cas échéant, quelque document spécifiant la chose.

Sous-section I. — Obligation du vendeur quant à la date et au lieu de la délivrance

A. Date de la délivrance

Article 20

Lorsque la date de la délivrance a été fixée par les parties ou résulte des usages, le vendeur est tenu de délivrer la chose à cette date sans qu'il soit besoin d'aucune formalité, à condition que la date ainsi fixée soit déterminée ou déterminable d'après le calendrier, ou qu'elle soit liée à un événement certain dont le jour de réalisation puisse être connu exactement des parties.

Article 21

Lorsqu'il résulte de la convention des parties ou des usages que la délivrance devra être effectuée au cours d'une certaine période (tel mois, telle saison), il appartient au vendeur de fixer la date exacte de la délivrance, à moins qu'il ne résulte des circonstances que cette fixation est réservée à l'acheteur.

Article 22

Lorsque la date de la délivrance n'a pas été déterminée conformément aux articles 20 et 21, le vendeur doit délivrer la chose dans un délai raisonnable après la conclusion du contrat, eu égard à la nature de la chose et aux circonstances.

B. Lieu de la délivrance

Article 23

1. Lorsque le contrat de vente n'implique pas un transport de la chose, le vendeur doit délivrer la chose au lieu où il avait lors de la conclusion du contrat, son établissement ou, à défaut d'établissement, sa résidence habituelle.

2. Si la vente porte sur un corps certain et si les parties connaissent le lieu où il se trouve lors de la conclusion du contrat, c'est en ce lieu que le vendeur doit délivrer la chose. Il en est de même si les choses vendues sont des choses de genre à prendre dans une masse déterminée ou si elles doivent être fabriquées ou produites dans un lieu connu des parties lors de la conclusion du contrat.

C. Sanctions de l'inexécution des obligations du vendeur concernant la date et le lieu de la délivrance

Article 24

1. Lorsque le vendeur n'a pas exécuté ses obligations quant à la date ou au lieu de délivrance, l'acheteur peut, selon les modalités prévues aux articles 25 à 32 :

a) exiger du vendeur l'exécution du contrat;

Artikel 17

Vragen betreffende door deze wet geregelde onderwerpen die door haar niet uitdrukkelijk zijn beslist, worden opgelost aan de hand van de algemene beginselen waarop zij berust.

HOOFDSTUK III. — Verplichtingen van de verkoper

Artikel 18

De verkoper is verplicht het verkochte af te leveren, zo nodig de documenten af te geven en de eigendom over te dragen, en een ander volgens de bepalingen van de overeenkomst en van deze wet.

Afdeling I. — Aflevering van de zaak

Artikel 19

1. Aflevering geschiedt door afgifte van een zaak die beantwoordt aan de overeenkomst.

2. Brengt de overeenkomst met zich mede dat de zaak moet worden vervoerd en is er geen andere plaats voor de aflevering overeengekomen, dan geschiedt deze door afgifte van de zaak aan de vervoerder ter verzending aan de koper.

3. Wanneer de aan de vervoerder afgegeven zaak niet door het aanbrengen van een adres of op enige andere wijze duidelijk is bestemd tot uitvoering van de overeenkomst, moet de verkoper niet alleen de zaak afgeven, maar ook de koper een kennisgeving van de verzending en, zo nodig, een document waarin de zaak is omschreven, toezenden.

Onderafdeling I. — Verplichtingen van de verkoper met betrekking tot tijd en plaats van aflevering

A. Tijd van aflevering

Artikel 20

Hebben de partijen het tijdstip van aflevering bepaald of volgt dit uit de gewoonte, dan is, zonder dat enige verdere formaliteit nodig is, de verkoper verplicht de zaak op dat tijdstip af te leveren, mits het aldus bepaalde tijdstip volgens de kalender is of kan worden vastgesteld, dan wel samenhangt met een zeker intredende gebeurtenis, waarvan de dag door partijen met zekerheid kan worden gekend.

Artikel 21

Volgt uit de overeenkomst van partijen of uit de gewoonte, dat de aflevering binnen een bepaald tijdvak (een bepaalde maand, een bepaald seizoen) moet geschieden, dan heeft de verkoper het recht om het precieze tijdstip van aflevering te bepalen, tenzij uit de omstandigheden volgt, dat dit recht aan de koper toekomt.

Artikel 22

Is het tijdstip van aflevering niet overeenkomstig de artikelen 20 en 21 bepaald, dan moet de verkoper de zaak afleveren binnen een, de aard van de zaak en de omstandigheden in aanmerking genomen, redelijke termijn na het sluiten van de overeenkomst.

B. Plaats van aflevering

Artikel 23

1. Brengt de overeenkomst niet met zich mede dat de zaak wordt vervoerd, dan moet de verkoper de zaak afleveren ter plaatse waar hij ten tijde van het sluiten van de overeenkomst zijn vestiging of, bij gebreke daarvan, zijn gewone verblijfplaats had.

2. Heeft de koop betrekking op een individueel bepaalde zaak en wisten partijen waar deze zich bevond bij het sluiten van de overeenkomst, dan moet de verkoper de zaak op die plaats afleveren. Hetzelfde geldt, als de verkochte zaken naar de soort bepaald zijn doch moeten worden afgenomen van een bepaalde voorraad, of als zij dienen te worden vervaardigd of voortgebracht op een plaats die partijen ten tijde van het sluiten van de overeenkomst bekend was.

C. Gevolgen van niet-nakoming door de koper van zijn verplichtingen betreffende tijd en plaats van aflevering

Artikel 24

1. Is de verkoper zijn verplichtingen wat betreft tijd of plaats van aflevering niet nagekomen, dan kan de koper op de wijze als bepaald in de artikelen 25 tot 32.

a) nakoming van de overeenkomst eisen;

b) déclarer la résolution du contrat.

2. L'acheteur peut aussi obtenir les dommages-intérêts prévus à l'article 82 ou aux articles 84 à 87.

3. En aucun cas, le vendeur ne peut demander à un juge ni à un arbitre de lui accorder un délai de grâce.

Article 25

L'acheteur peut exiger du vendeur l'exécution du contrat si un achat de remplacement est conforme aux usages et raisonnablement possible. Dans ce cas le contrat est résolu de plein droit dès le moment où cet achat doit être réalisé.

a) Sanctions concernant la date de la délivrance

Article 26

1. Lorsque le défaut de délivrance à la date déterminée constitue une contravention essentielle au contrat, l'acheteur peut soit exiger du vendeur l'exécution du contrat, soit déclarer la résolution de celui-ci. Il doit faire connaître sa décision dans un délai raisonnable; sinon le contrat est résolu de plein droit.

2. Si le vendeur demande à l'acheteur de lui faire connaître sa décision et que l'acheteur ne lui réponde pas dans un bref délai, le contrat est résolu de plein droit.

3. Si le vendeur a effectué la délivrance avant que l'acheteur ait fait connaître sa décision et que l'acheteur ne déclare pas la résolution du contrat dans un bref délai, toute résolution du contrat est écartée.

4. Lorsque l'acheteur a choisi l'exécution du contrat et qu'il ne l'obtient pas dans un délai raisonnable, il peut déclarer la résolution du contrat.

Article 27

1. Lorsque le défaut de délivrance à la date déterminée ne constitue pas une contravention essentielle du contrat, le vendeur conserve le droit d'effectuer la délivrance et l'acheteur celui d'exiger du vendeur l'exécution du contrat.

2. L'acheteur peut cependant accorder au vendeur un délai supplémentaire d'une durée raisonnable. Le défaut de délivrance dans ce délai constitue une contravention essentielle au contrat.

Article 28

Le défaut de délivrance à la date fixée constitue une contravention essentielle au contrat, lorsqu'il s'agit de choses ayant un cours sur des marchés auxquels l'acheteur peut s'adresser pour les obtenir.

Article 29

Au cas où le vendeur offre de délivrer la chose avant la date déterminée, l'acheteur a la faculté de l'accepter ou de la refuser; s'il l'accepte, il peut se réserver le droit de demander les dommages-intérêts prévus à l'article 82.

b) Sanctions concernant le lieu de la délivrance

Article 30

1. Lorsque le défaut de délivrance au lieu prévu constitue une contravention essentielle au contrat et que le défaut de délivrance à la date prévue constituerait lui aussi une contravention essentielle, l'acheteur peut soit exiger du vendeur l'exécution du contrat, soit déclarer la résolution de celui-ci. Il doit faire connaître sa décision dans un délai raisonnable; sinon le contrat est résolu de plein droit.

2. Si le vendeur demande à l'acheteur de lui faire connaître sa décision et que l'acheteur ne lui réponde pas dans un bref délai, le contrat est résolu de plein droit.

3. Si le vendeur transporte la chose au lieu prévu avant que l'acheteur ait fait connaître sa décision et que l'acheteur ne déclare pas la résolution du contrat dans un bref délai, toute résolution du contrat est écartée.

Article 31

1. Dans les cas non prévus à l'article précédent, le vendeur conserve le droit d'effectuer la délivrance au lieu prévu et l'acheteur celui d'exiger du vendeur l'exécution du contrat.

2. L'acheteur peut cependant accorder au vendeur un délai supplémentaire d'une durée raisonnable. Le défaut de délivrance dans ce délai au lieu prévu constitue une contravention essentielle au contrat.

b) de overeenkomst ontbonden verklaren.

2. De koper kan ook de in artikel 82 of in de artikelen 84 tot 87, voorziene schadevergoeding verkrijgen.

3. In geen geval kan de verkoper van een rechter of een scheids-gerecht uitstel verlangen.

Artikel 25

De koper kan geen nakoming van de overeenkomst eisen indien de gewoonte meebrengt dat hij een dekkingskoop sluit en dit redelijkerwijs mogelijk is. In dit geval is de overeenkomst van rechtswege ontbonden met ingang van het tijdstip waarop deze dekkingskoop moet worden gesloten.

a) Gevolgen wat betreft de tijd van aflevering

Artikel 26

1. Vormt het uitblijven van tijdige aflevering een wezenlijke tekortkoming, dan kan de koper hetzij nakoming verlangen, hetzij de overeenkomst ontbonden verklaren. Hij moet zijn beslissing binnen een redelijke termijn kenbaar maken; anders is de overeenkomst van rechtswege ontbonden.

2. Verzoekt de verkoper de koper hem zijn beslissing kenbaar te maken en antwoordt de koper hem niet op korte termijn, dan is de overeenkomst van rechtswege ontbonden.

3. Heeft de verkoper het verkochte afgeleverd door dat de koper hem zijn beslissing kenbaar heeft gemaakt en verklaart de koper niet op korte termijn de overeenkomst ontbonden, dan is geen ontbinding meer mogelijk.

4. Heeft de koper nakoming van de overeenkomst gekozen doch verkrijgt hij deze niet binnen een redelijke termijn, dan kan hij de overeenkomst ontbonden verklaren.

Artikel 27

1. Vormt het uitblijven van tijdige aflevering niet een wezenlijke tekortkoming, dan behoudt de verkoper het recht om het verkochte alsnog af te leveren en behoudt de koper het recht om nakoming van de overeenkomst te verlangen.

2. De koper kan evenwel de verkoper een aanvullende termijn van redelijke duur toestaan. Het uitblijven van aflevering binnen deze termijn vormt een wezenlijke tekortkoming.

Artikel 28

Het uitblijven van tijdige aflevering vormt een wezenlijke tekortkoming wanneer het zaken betreft, die een koers hebben op een markt waar de koper ze kan verkrijgen.

Artikel 29

Wanneer de koper aanbiedt de zaak af te leveren vóór het vastgestelde tijdstip, kan de koper dit aanvaarden of weigeren; aanvaard hij, dan kan hij zich het recht voorbehouden om de in artikel 82 bedoelde schadevergoeding te verlangen.

b) Gevolgen wat betreft de plaats van aflevering

Artikel 30

1. Vormt het niet op de juiste plaats afleveren een wezenlijke tekortkoming en zou het uitblijven van tijdige aflevering eveneens een wezenlijke tekortkoming opleveren, dan kan de koper hetzij nakoming verlangen, hetzij de overeenkomst ontbonden verklaren. Hij moet zijn beslissing binnen een redelijke termijn kenbaar maken; anders is de overeenkomst van rechtswege ontbonden.

2. Verzoekt de verkoper de koper hem zijn beslissing kenbaar te maken en antwoordt de koper hem niet op korte termijn, dan is de overeenkomst van rechtswege ontbonden.

3. Heeft de verkoper de zaak naar de juiste plaats vervoerd voordat de koper hem zijn beslissing heeft kenbaar gemaakt en verklaart de koper niet op korte termijn de overeenkomst ontbonden, dan is geen ontbinding meer mogelijk.

Artikel 31

1. In de in het voorgaande artikel niet geregelde gevallen behoudt de verkoper het recht om op de juiste plaats af te leveren en behoudt de koper het recht om nakoming van de overeenkomst te verlangen.

2. De koper kan de verkoper evenwel een aanvullende termijn van redelijke duur toestaan. Wordt het verkochte niet binnen deze termijn op de juiste plaats afgeleverd, dan vormt dit een wezenlijke tekortkoming.

Article 32

1. Si la délivrance se réalise par une remise à un transporteur et que cette remise ait été effectuée dans un lieu autre que le lieu fixé, l'acheteur peut déclarer la résolution du contrat toutes les fois que le défaut de délivrance au lieu fixé constitue une contravention essentielle au contrat. Il perd ce droit s'il n'a pas déclaré la résolution dans un bref délai.

2. Le même droit appartient à l'acheteur, dans les cas prévus à l'alinéa précédent et sous les mêmes conditions, si la chose a été expédiée à un lieu autre que le lieu fixé.

3. Si l'expédition d'un lieu autre ou à un lieu autre que le lieu fixé ne constitue pas une contravention essentielle au contrat, l'acheteur peut seulement demander les dommages-intérêts prévus à l'article 82.

Sous-section 2. — Obligations du vendeur quant à la conformité de la chose

A. Défaut de conformité

Article 33

1. Le vendeur n'a pas exécuté son obligation de délivrance :

a) lorsqu'il n'a remis qu'une partie de la chose vendue ou lorsqu'il a remis une quantité différente en plus ou en moins de celle qu'il avait promise dans le contrat;

b) lorsqu'il a remis une chose autre que celle prévue au contrat ou une chose d'une autre espèce;

c) lorsqu'il a remis une chose non conforme à un échantillon ou modèle remis ou adressé à l'acheteur, à moins qu'il ne l'ait présenté à titre de simple indication sans aucun engagement de conformité;

d) lorsqu'il a remis une chose qui ne possède pas les qualités nécessaires pour son usage normal ou son utilisation commerciale;

e) lorsqu'il a remis une chose qui ne possède pas les qualités nécessaires pour un usage spécial prévu expressément ou tacitement par le contrat;

f) en général, lorsqu'il a remis une chose qui ne possède pas les qualités et particularités prévues expressément ou tacitement par le contrat.

2. La différence de quantité, l'absence d'une partie, d'une qualité ou d'une particularité ne sont pas prises en considération lorsqu'elles sont sans importance.

Article 34

Dans les cas prévus à l'article précédent, les droits reconnus à l'acheteur par la présente loi excluent tous autres moyens fondés sur un défaut de conformité de la chose.

Article 35

1. La conformité au contrat se détermine d'après l'état de la chose au moment du transfert des risques. Cependant, si par suite d'une déclaration de résolution ou d'une demande de remplacement, le transfert des risques ne s'opère pas, la conformité se détermine d'après l'état de la chose au moment où, si la chose avait été conforme au contrat, les risques eussent été transférés.

2. Le vendeur est tenu des effets du défaut de conformité survenant après le moment fixé à l'alinéa précédent, si ce défaut a pour cause un fait du vendeur ou d'une personne dont il est responsable.

Article 36

Le vendeur n'est pas tenu des effets des défauts de conformité prévus à l'article 33, alinéa 1, litt. d, e et f, si, lors de la conclusion du contrat, l'acheteur connaissait ces défauts ou ne pouvait pas les ignorer.

Article 37

En cas de remise anticipée, le vendeur conserve, jusqu'à la date déterminée pour la délivrance, le droit de délivrer soit la partie ou la quantité manquantes, soit de nouvelles choses conformes au contrat, ou de réparer le défaut des choses remises, pourvu que ces opérations ne causent à l'acheteur ni inconvénients ni frais déraisonnables.

Artikel 32

1. Moet de aflevering geschieden door afgifte van de zaak aan een vervoerder en geschiedt dit op een andere dan de juiste plaats, dan kan de koper de overeenkomst ontbonden verklaren, wanneer het niet op de juiste plaats afleveren een wezenlijke tekortkoming vormt. Hij verliest dit recht wanneer hij niet op korte termijn de overeenkomst ontbonden verklaart.

2. Hetzelfde recht komt toe aan de koper in de gevallen van het voorgaande lid en onder dezelfde voorwaarden, indien de zaak is verzonden naar een andere dan de juiste plaats.

3. Vormt verzending van of naar een andere dan de juiste plaats geen wezenlijke tekortkoming, dan kan de koper uitsluitend de in artikel 82 bedoelde schadevergoeding verlangen.

Onderafdeling 2. — Het vereiste dat de zaak aan de overeenkomst moet beantwoorden

A. Het niet-beantwoorden aan de overeenkomst

Artikel 33

1. De verkoper schiet tekort in de nakoming van zijn verplichting tot aflevering :

a) wanneer hij slechts een deel van de verkochte zaak afgeeft dan wel een kleinere of grotere hoeveelheid dan bij de overeenkomst is toegezegd;

b) wanneer hij een andere zaak afgeeft dan bij de overeenkomst is bepaald, of een zaak van een andere soort;

c) wanneer hij een zaak afgeeft, die niet overeenstemt met een aan de koper overgelegd of toegezonden monster of model, tenzij het slechts als aanduiding bedoeld was zonder dat de zaak daaraan behoefde te beantwoorden;

d) wanneer hij een zaak afgeeft, die niet de eigenschappen bezit, nodig voor een normaal gebruik of voor gebruik voor handelsdoeleinden;

e) wanneer hij een zaak afgeeft, die niet de eigenschappen bezit nodig voor een bijzonder gebruik dat uitdrukkelijk of stilzwijgend bij de overeenkomst is voorzien;

f) in het algemeen, wanneer hij een zaak afgeeft, die niet de eigenschappen en bijzondere kenmerken bezit, die uitdrukkelijk of stilzwijgend bij de overeenkomst zijn bedoeld.

2. Een verschil in hoeveelheid of het ontbreken van een deel, van een eigenschap of van een bijzonder kenmerk, wordt niet in aanmerking genomen wanneer dit onbetekenend is.

Artikel 34

In de gevallen van het voorgaande artikel heeft de koper uit hoofde van het niet-beantwoorden van de zaak aan de overeenkomst geen andere rechten dan deze wet hem toekent.

Artikel 35

1. Of een zaak aan de overeenkomst beantwoordt, moet worden beoordeeld naar de toestand waarin zij verkeert op het tijdstip van overgang van het risico. Vindt overgang van het risico evenwel niet plaats doordat de overeenkomst is ontbonden verklaard of vervanging van het afgeleverde is verlangd, dan moet de vraag of de zaak aan de overeenkomst beantwoordt worden beoordeeld naar de toestand waarin zij verkeert op het tijdstip waarop het risico zou zijn overgegaan zo de zaak aan de overeenkomst had beantwoord.

2. De verkoper is aansprakelijk voor de gevolgen van het niet-beantwoorden van de zaak aan de overeenkomst, dat zich voordoet na het in het voorgaande lid genoemde tijdstip, indien de afwijking is veroorzaakt door toedoen van de verkoper of iemand voor wie hij verantwoordelijk is.

Artikel 36

De verkoper is niet aansprakelijk voor de gevolgen van het niet-beantwoorden van de zaak aan de overeenkomst in de gevallen, bedoeld in artikel 33, eerste lid, onder d, e en f, indien de koper ten tijde van het sluiten van de overeenkomst de afwijking kende of deze hem niet had kunnen ontgaan.

Artikel 37

In geval van afgifte vóór het bepaalde tijdstip, behoudt de verkoper tot dat tijdstip het recht om hetzij het ontbrekende deel of de ontbrekende hoeveelheid, hetzij nieuwe zaken die wel aan de overeenkomst beantwoorden af te leveren, dan wel om het gebrek in de afgegeven zaken te herstellen, mits de uitoefening van dit recht voor de koper geen onredelijk ongerief of onredelijke kosten meebrengt.

B. Constatation et dénonciation du défaut de conformité

Article 38

1. L'acheteur doit examiner la chose ou la faire examiner dans un bref délai.

2. En cas de transport de la chose, l'acheteur doit l'examiner au lieu de destination.

3. Si la chose est réexpédiée par l'acheteur sans transbordement et que le vendeur ait, lors de la conclusion du contrat, connu ou dû connaître la possibilité de cette réexpédition, l'examen de la chose peut être renvoyé jusqu'à son arrivée à sa nouvelle destination.

4. Les modalités de l'examen sont réglées par la convention des parties ou, à défaut de convention par la loi ou les usages du lieu où cet examen doit être effectué.

Article 39

1. L'acheteur est déchu du droit de se prévaloir d'un défaut de conformité s'il ne l'a pas dénoncé au vendeur dans un bref délai à partir du moment où il l'a constaté ou aurait dû le constater. Cependant, s'il apparaît ultérieurement un défaut qui ne pouvait pas être décelé par l'examen prévu à l'article précédent, l'acheteur peut encore s'en prévaloir, à condition qu'il en donne avis au vendeur dans un bref délai après sa découverte. L'acheteur est toujours déchu du droit de se prévaloir d'un défaut de conformité s'il ne l'a pas dénoncé dans un délai de deux ans à compter du jour de la remise de la chose, sauf clause de garantie couvrant ce défaut pour une période plus longue.

2. En dénonçant le défaut de conformité, l'acheteur doit en préciser la nature et inviter le vendeur à examiner la chose ou à la faire examiner par son représentant.

3. Au cas où une communication mentionnée à l'alinéa 1er a été adressée par lettre, télégramme ou toute autre moyen approprié, le fait qu'elle ait été retardée ou ne soit pas arrivée à destination ne prive pas l'acheteur du droit de s'en prévaloir.

Article 40

Le vendeur ne peut pas se prévaloir des dispositions des articles 38 et 39 lorsque le défaut de conformité porte sur des faits qu'il connaissait ou ne pouvait pas ignorer et qu'il n'a pas révélés.

C. Sanctions du défaut de conformité

Article 41

1. L'acheteur qui a régulièrement dénoncé le défaut de conformité peut, selon les modalités prévues aux articles 42 à 46 :

- a) exiger du vendeur l'exécution du contrat;
- b) déclarer la résolution du contrat;
- c) réduire le prix.

2. L'acheteur peut aussi obtenir les dommages-intérêts prévus à l'article 82 ou aux articles 84 à 87.

Article 42

1. L'acheteur peut exiger du vendeur l'exécution du contrat :

- a) si la vente a porté sur une chose de la production ou fabrication du vendeur : par la réparation des défauts, à condition que le vendeur soit en mesure de les réparer;
- b) si la vente a porté sur un corps certain : par la délivrance de la chose prévue au contrat ou de la partie manquante;

c) si la vente a porté sur des choses de genre : par la délivrance de nouvelles choses conformes au contrat ou de la partie ou quantité manquante, à moins qu'un achat de remplacement ne soit conforme aux usages et raisonnablement possible.

2. Si l'acheteur n'obtient pas dans un délai raisonnable l'exécution du contrat, il conserve les droits mentionnés aux articles 43 à 46.

Article 43

L'acheteur peut déclarer la résolution du contrat si le défaut de conformité ainsi que le défaut de délivrance à la date déterminée constituent des contraventions essentielles au contrat. Il est déchu

B. Constatering van afwijkingen en protest

Artikel 38

1. De koper moet de zaak op korte termijn keuren of doen keuren.

2. Wordt de zaak vervoerd, dan moet de koper haar op de plaats van bestemming keuren.

3. Wordt de zaak door de koper doorgezonden zonder overlading en kende de verkoper ten tijde van het sluiten van de overeenkomst de mogelijkheid van deze doorzending of had hij deze moeten kennen, dan kan de keuring worden opgeschort tot het tijdstip waarop de zaak op haar nieuwe bestemming is aangekomen.

4. De wijze van keuring wordt geregeld door de overeenkomst van partijen, of, bij gebreke van een dergelijke regeling, door de wet of de gewoonte van de plaats waar de keuring moet geschieden.

Artikel 39

1. De koper verliest het recht om zich erop te beroepen dat de zaak niet aan de overeenkomst beantwoordt, indien hij niet op korte termijn nadat hij de afwijking heeft ontdekt of had moeten ontdekken bij de verkoper terzake protesteert. Blijkt evenwel later van een afwijking, die bij de in het voorgaande artikel bedoelde keuring niet aan het licht kon komen, dan kan de koper zich daarop alsnog roepen, mits hij op korte termijn na de ontdekking bij de verkoper protesteert. De koper verliest in elk geval het recht om zich op een afwijking van de overeenkomst te beroepen, indien hij niet binnen een termijn van twee jaar te rekenen van de afgifte van de zaak heeft geprotesteerd, tenzij ingevolge de overeenkomst voor de afwezigheid van de afwijking gedurende een langere termijn wordt ingestaan.

2. Bij zijn protest moet de koper de aard van de afwijking duidelijk aangeven en de verkoper uitnodigen de zaak te keuren of door een vertegenwoordiger te doen keuren.

3. Wordt een mededeling als bedoeld in het eerste lid verzonden per brief, per telegram of door enig ander daartoe geschikt middel, dan ontnemt de omstandigheid dat de mededeling te laat komt of haar bestemming niet bereikt, de koper niet het recht om zich erop te beroepen.

Artikel 40

De verkoper kan zich niet beroepen op de bepalingen van artikelen 38 en 39 wanneer de afwijking betrekking heeft op feiten die hij kende of die hem niet konden ontgaan doch die hij niet heeft bekendgemaakt.

C. Gevolgen van het niet-beantwoorden van de zaak aan de overeenkomst

Artikel 41

1. De koper, die bij de verkoper op regelmatige wijze heeft geprotesteerd terzake van een afwijking, kan, op de wijze bepaald in de artikelen 42 tot 46 :

- a) nakoming van de overeenkomst eisen;
- b) de overeenkomst ontbonden verklaren;
- c) de prijs verlagen.

2. De koper kan ook de in artikel 82 of in de artikelen 84 tot 87 bedoelde schadevergoeding verkrijgen.

Artikel 42

1. De koper kan nakoming van de overeenkomst eisen :

a) indien de koop betrekking heeft op een zaak die door de verkoper moet worden voortgebracht of vervaardigd : door herstel van de gebreken, mits de verkoper daartoe in staat is;

b) indien de koop betrekking heeft op een individueel bepaalde zaak : door aflevering van die zaak of van het ontbrekende deel ervan;

c) indien de koop betrekking heeft op naar de soort bepaalde zaken : door aflevering van nieuwe zaken, die wel aan de overeenkomst beantwoorden, of door aflevering van het ontbrekende deel of de ontbrekende hoeveelheid, tenzij de gewoonte meebrengt dat hij een dekkingskoop sluit en dit redelijkerwijs mogelijk is.

2. Verkrijgt de koper niet binnen een redelijke termijn nakoming van de overeenkomst, dan behoudt hij de in de artikelen 43 tot 46 bedoelde rechten.

Artikel 43

De koper kan de overeenkomst ontbonden verklaren indien zowel de afwijking als het uitblijven van tijdige aflevering een wezenlijke tekortkoming vormt. Hij verliest dit recht, indien hij daarvan niet

de ce droit s'il ne l'exerce pas dans un bref délai après la dénonciation du défaut de conformité ou après l'expiration du délai prévu à l'alinéa 2 de l'article précédent.

Article 44

1. Dans les cas non prévus à l'article précédent le vendeur conserve, après la date déterminée, le droit soit de délivrer la partie ou la quantité manquante ou de nouvelles choses conformes au contrat, soit de réparer le défaut des choses remises, pourvu que ces opérations ne causent à l'acheteur ni inconvénients ni frais déraisonnables.

2. L'acheteur peut cependant fixer, pour la livraison supplémentaire ou l'achèvement de la réparation, un délai supplémentaire d'une durée raisonnable. Si, à l'expiration de ce délai, le vendeur n'a pas délivré ou réparé la chose, l'acheteur peut à son choix exiger l'exécution du contrat, réduire le prix conformément à l'article 46 ou, pourvu qu'il le fasse dans un bref délai, déclarer la résolution du contrat.

Article 45

1. Lorsque le vendeur n'a remis qu'une partie de la chose ou une quantité insuffisante, ou lorsqu'une partie seulement de la chose remise est conforme au contrat, les dispositions des articles 43 et 44 s'appliquent en ce qui concerne la partie ou la quantité manquante ou non conforme.

2. L'acheteur ne peut déclarer la résolution totale du contrat que si le défaut d'exécution intégrale et conforme au contrat constitue une contravention essentielle à celui-ci.

Article 46

L'acheteur qui n'a pas obtenu l'exécution du contrat ni déclaré sa résolution, peut réduire le prix dans la proportion où la valeur que la chose avait au moment de la conclusion du contrat a été réduite du fait du défaut de conformité.

Article 47

Lorsque le vendeur de choses de genre a présenté à l'acheteur une quantité supérieure à celle prévue au contrat, l'acheteur peut refuser ou accepter la quantité qui dépasse celle prévue au contrat. Si l'acheteur la refuse, le vendeur ne peut être tenu qu'aux dommages-intérêts prévus à l'article 82. S'il accepte tout ou partie de la quantité excédentaire, il doit la payer au taux du contrat.

Article 48

L'acheteur peut exercer les droits mentionnés aux articles 43 à 46 même avant le moment fixé pour la délivrance s'il est manifeste que la chose qui serait remise n'est pas conforme au contrat.

Article 49

1. L'acheteur est déchu de ses droits à l'expiration d'un délai d'un an à compter de la dénonciation prévue à l'article 39, sauf au cas où il aurait été empêché de les faire valoir par suite de la fraude du vendeur.

2. Après l'expiration de ce délai, l'acheteur ne peut plus se prévaloir du défaut de conformité, même par voie d'exception. L'acheteur peut toutefois, s'il n'a pas acquitté le prix et à condition d'avoir régulièrement dénoncé le défaut de conformité dans le bref délai prévu à l'article 39, opposer, comme exception contre la demande en paiement, une demande en réduction du prix ou en dommages-intérêts.

Section II. — Remise des documents

Article 50

Lorsque le vendeur est tenu de remettre à l'acheteur des documents qui se rapportent à la chose, il doit s'acquitter de cette obligation au moment et au lieu déterminés par le contrat ou par les usages.

Article 51

Si le vendeur ne remet pas les documents prévus par l'article précédent au moment ou au lieu déterminés, ou s'il remet des documents non conformes à ceux qu'il devait remettre, l'acheteur a, selon le cas, les droits prévus aux articles 24 à 32 ou aux articles 41 à 49.

gebruik maakt op korte termijn, het zij ndat hij ter zake van de afwijking heeft geprotesteerd, of nadat de in het tweede lid van het voorgaande artikel bedoelde termijn is verstreken.

Artikel 44

1. In de gevallen die in het vorige artikel niet zijn geregeld, behoudt de verkoper ook na het voor de aflevering bepaalde tijdstip het recht om hetzij het ontbrekende deel of de ontbrekende hoeveelheid dan wel nieuwe zaken, die wel aan de overeenkomst beantwoorden, af te leveren, hetzij de gebreken in de afgegeven zaken te herstellen, mits de uitoefening van dit recht voor de koper geen onredelijk ongerief of onredelijke kosten meebrengt.

2. De koper kan evenwel voor de verdere aflevering of voor het herstel van het gebrek een aanvullende termijn van redelijke duur bepalen. Indien de verkoper bij het einde van deze termijn de zaak niet heeft afgeleverd of hersteld, kan de koper te zijner keuze nakoming van de overeenkomst verlangen, overeenkomstig artikel 46 de prijs verlagen, of — mits op korte termijn — de overeenkomst ontbonden verklaren.

Artikel 45

1. Heeft de verkoper slechts een deel van de zaak afgeleverd of een onvoldoende hoeveelheid, of beantwoordt slechts een deel van de afgegeven zaak aan de overeenkomst, dan zijn de artikelen 43 en 44 toepasselijk wat betreft het deel dat of de hoeveelheid die ontbreekt of niet aan de overeenkomst beantwoordt.

2. De koper kan slechts dan de overeenkomst in haar geheel ontbonden verklaren, indien het uitblijven van volledige aflevering in overeenstemming met de overeenkomst een wezenlijke tekortkoming vormt.

Artikel 46

Heeft de koper geen nakoming verkregen en evenmin de overeenkomst ontbonden verklaard, dan kan hij de prijs verlagen in dezelfde verhouding als waarin de waarde die de zaak ten tijde van het sluiten van de overeenkomst had, is verminderd doordat zij niet aan de overeenkomst beantwoordt.

Artikel 47

Wanneer de verkoper van naar de soort bepaalde zaken de koper een grotere hoeveelheid aanbiedt dan was overeengekomen, kan de koper het overschot aanvaarden of weigeren. Weigert de koper, dan is de verkoper slechts verplicht tot betaling van de in artikel 82 bedoelde schadevergoeding. Aanvaardt hij het overschot geheel of gedeeltelijk, dan moet hij daarvoor in evenredigheid met de overeengekomen prijs betalen.

Artikel 48

De koper kan de rechten bedoeld in de artikelen 43 tot 46 reeds uitoefenen vóór het tijdstip bepaald voor de aflevering, indien het duidelijk is dat hetgeen zou worden afgegeven niet aan de overeenkomst zou beantwoorden.

Artikel 49

1. De koper verliest zijn rechten na verloop van een jaar nadat het in artikel 39 bedoelde protest is gedaan, behoudens in het geval dat hij door bedrog van de verkoper verhinderd is deze rechten uit te oefenen.

2. Na het verstrijken van deze termijn kan de koper zich niet meer op een afwijking beroepen, zelfs niet bij wijze van verweer. Niettemin kan de koper, wanneer hij de prijs niet heeft betaald en mits hij op regelmatige wijze binnen de in artikel 39 bedoelde korte termijn ter zake van de afwijking heeft geprotesteerd, als verweer tegen een vordering tot betaling een aanspraak op verlaging van de prijs of op schadevergoeding doen gelden.

Afdeling II. — Afgifte van documenten

Artikel 50

Wanneer de verkoper verplicht is de koper documenten die op de zaak betrekking hebben af te geven, moet hij zich van die verplichting kwijten op tijd en plaats, door de overeenkomst of de gewoonte bepaald.

Artikel 51

Geeft de verkoper de in het voorgaande artikel bedoelde documenten niet op de juiste tijd of plaats af, of geeft hij documenten af die niet beantwoorden aan hetgeen hij moest afgeven, dan heeft de koper, naar gelang van het geval, de in de artikelen 24 tot 32 of in de artikelen 41 tot 49 bedoelde rechten.

Section III. — Transfert de la propriété

Article 52

1. Lorsque la chose est l'objet d'un droit ou d'une prétention d'un tiers et que l'acheteur n'avait pas accepté de la prendre dans ces conditions, l'acheteur doit, à moins que le vendeur ne connaisse déjà la situation, dénoncer à ce dernier le droit ou la prétention du tiers et lui demander d'y remédier dans un délai raisonnable ou de lui délivrer des choses nouvelles libres de tout droit.

2. Si le vendeur fait droit à cette demande, l'acheteur qui a subi un préjudice peut exiger les dommages-intérêts prévus à l'article 82.

3. Faute par le vendeur de faire droit à cette demande, l'acheteur peut, s'il en résulte une contravention essentielle au contrat, déclarer la résolution de celui-ci et demander les dommages-intérêts prévus aux articles 84 à 87. Si l'acheteur ne déclare pas la résolution ou s'il n'y a pas contravention essentielle au contrat, l'acheteur est en droit d'exiger les dommages-intérêts prévus à l'article 82.

4. L'acheteur est déchu du droit de déclarer la résolution du contrat s'il n'a pas adressé au vendeur la dénonciation prévue par l'alinéa 1 dans un délai raisonnable à partir du moment où il a constaté ou aurait dû constater le droit ou la prétention du tiers sur la chose.

Article 53

Les droits reconnus à l'acheteur par l'article précédent excluent tout autre moyen fondé sur le fait que le vendeur a manqué à son obligation de transférer la propriété de la chose ou que celle-ci fait l'objet d'un droit ou d'une prétention d'un tiers.

Section IV. — Autres obligations du vendeur

Article 54

1. Si le vendeur doit expédier la chose, il doit conclure, aux conditions et par les moyens usuels, les contrats nécessaires pour que le transport soit effectué jusqu'au lieu prévu.

2. Si le vendeur n'est pas obligé de souscrire lui-même une assurance de transport, il doit fournir à l'acheteur, sur la demande de ce dernier, tous renseignements nécessaires à la conclusion de cette assurance.

Article 55

1. Si le vendeur n'exécute pas une obligation quelconque autre que celles visées aux articles 20 à 53, l'acheteur peut :

a) si le défaut constitue une contravention essentielle au contrat, déclarer la résolution de celui-ci, pourvu qu'il le fasse dans un bref délai, et obtenir les dommages-intérêts prévus aux articles 84 à 87;

b) dans les autres cas, obtenir les dommages-intérêts prévus à l'article 82.

2. L'acheteur peut aussi exiger du vendeur l'exécution de son obligation, à moins que le contrat ne soit résolu.

CHAPITRE IV. — Obligations de l'acheteur

Article 56

L'acheteur s'oblige à payer le prix et à prendre livraison de la chose dans les conditions prévues au contrat et à la présente loi.

Section I. — Paiement du prix

A. Fixation du prix

Article 57

Lorsque la vente est conclue sans que le prix ait été déterminé par le contrat, directement ou par référence, l'acheteur est tenu de payer le prix habituellement pratiqué par le vendeur lors de la conclusion du contrat.

Article 58

Lorsque le prix est fixé d'après le poids de la chose, c'est le poids net qui, en cas de doute, détermine ce prix.

Afdeling III. — Eigendomsoverdracht

Artikel 52

1. Wanneer een derde een recht op de zaak heeft of beweert te hebben, en de koper er niet mee heeft ingestemd om de zaak onder die omstandigheden aan te nemen, dan moet de koper bij de verkoper, tenzij deze daarvan reeds op de hoogte was, ter zake van het recht of het beweerd recht van de derde protesteren en hem verzoeken, de zaak binnen een redelijke termijn daarvan vrij te maken of hem andere zaken die vrij zijn van zulke rechten of aanspraken, af te leveren.

2. Geeft de verkoper aan dit verzoek gevolg, dan kan de koper, die nadeel heeft geleden, de in artikel 82 bedoelde schadevergoeding vorderen.

3. Geeft de verkoper geen gevolg aan het verzoek en vormt dit een wezenlijke tekortkoming, dan kan de koper de overeenkomst ontbonden verklaren en de schadevergoeding bedoeld in de artikelen 84 tot 87 vorderen. Verklaart de koper de overeenkomst niet ontbonden of is er geen wezenlijke tekortkoming, dan heeft de koper het recht de in artikel 82 bedoelde schadevergoeding te vorderen.

4. De koper verliest het recht om de overeenkomst ontbonden te verklaren indien hij niet overeenkomstig het eerste lid bij de verkoper protesteert binnen een redelijke termijn na het tijdstip waarop hij het bestaan van het recht of de aanspraak van de derde op de zaak heeft ontdekt of had moeten ontdekken.

Artikel 53

Wegens niet-nakoming van de verplichting tot eigendomsoverdracht of wegens de omstandigheid dat de zaak behept is met een recht of aanspraak van een derde heeft de koper geen andere rechten dan het voorgaande artikel hem toekent.

Afdeling IV. — Andere verplichtingen van de verkoper

Artikel 54

1. Moet de verkoper de zaak verzenden, dan moet hij op de gebruikelijke voorwaarden en op de gebruikelijke wijze de overeenkomsten sluiten, welke nodig zijn voor het vervoer naar de juiste plaats.

2. Indien de verkoper niet verplicht is om zelf een transportverzekering aan te gaan, dan moet hij aan de koper op diens verzoek alle inlichtingen verschaffen welke voor het sluiten van die verzekering nodig zijn.

Artikel 55

1. Indien de verkoper enige andere verplichting dan de in de artikelen 20 tot 53 bedoelde niet nakomt, kan de koper :

a) indien dit een wezenlijke tekortkoming vormt, de overeenkomst ontbonden verklaren, mits hij dit op korte termijn doet, alsmede de in de artikelen 84 tot 87 bedoelde schadevergoeding verkrijgen;

b) in alle andere gevallen, de in artikel 82 bedoelde schadevergoeding verkrijgen.

2. De koper kan ook van de verkoper nakoming eisen, tenzij de overeenkomst ontbonden is.

HOOFDSTUK IV. — Verplichtingen van de koper

Artikel 56

De koper is verplicht de koopprijs te betalen en de zaak in ontvangst te nemen; een en ander in overeenstemming met de eisen van de overeenkomst en van deze wet.

Afdeling I. — Betaling van de koopprijs

A. Vaststelling van de koopprijs

Artikel 57

Wanneer de koop is gesloten zonder dat de overeenkomst de prijs bepaalt, of in de wijze van de bepaling daarvan voorziet, is de koper verplicht de prijs te betalen die de verkoper ten tijde van het sluiten van de overeenkomst placht te bedingen.

Artikel 58

Wordt de prijs vastgesteld naar het gewicht, dan is in geval van twijfel het nettogewicht beslissend.

B. Lieu et date du paiement

Article 59

1. L'acheteur doit payer le prix au vendeur à son établissement ou, à défaut, à sa résidence habituelle; lorsque le paiement doit être fait contre remise de la chose ou des documents, il doit être effectué au lieu de cette remise.

2. Lorsque, par suite d'un changement d'établissement ou de résidence habituelle du vendeur après la conclusion du contrat, les frais de paiement sont augmentés, le vendeur doit supporter cette augmentation.

Article 60

Lorsque la date du paiement a été fixée par les parties ou résulte des usages, l'acheteur est tenu de payer le prix à cette date sans qu'il soit besoin d'aucune formalité.

C. Sanctions du défaut de paiement

Article 61

1. Si l'acheteur ne paie pas le prix dans les conditions fixées par le contrat et par la présente loi, le vendeur est en droit d'exiger de lui l'exécution de son obligation.

2. Le vendeur ne peut pas exiger de l'acheteur le paiement du prix lorsqu'une vente compensatoire est conforme aux usages et raisonnablement possible. Dans ce cas le contrat est résolu de plein droit dès le moment où cette vente doit être réalisée.

Article 62

1. Lorsque le défaut de paiement du prix à la date déterminée constitue une contravention essentielle au contrat, le vendeur peut, soit exiger de l'acheteur le paiement du prix, soit déclarer la résolution du contrat. Il doit faire connaître sa décision dans un délai raisonnable; sinon le contrat est résolu de plein droit.

2. Lorsque le défaut de paiement du prix à la date déterminée ne constitue pas une contravention essentielle au contrat le vendeur peut accorder à l'acheteur un délai supplémentaire d'une durée raisonnable. Si l'acheteur ne paie pas le prix à l'expiration du délai supplémentaire, le vendeur peut à son choix exiger le paiement du prix ou, dans un bref délai, déclarer la résolution du contrat.

Article 63

1. En cas de résolution pour défaut de paiement, le vendeur est en droit de demander les dommages-intérêts prévus aux articles 84 à 87.

2. Lorsque le contrat n'est pas résolu, le vendeur est en droit de demander les dommages-intérêts prévus aux articles 82 et 83.

Article 64

En aucun cas, l'acheteur ne peut demander à un juge ni à un arbitre de lui accorder un délai de grâce pour le paiement du prix.

Section II. — Prise de livraison

Article 65

La prise de livraison consiste pour l'acheteur à accomplir les actes nécessaires pour que la remise de la chose soit possible et à la retirer.

Article 66

1. Lorsque l'inexécution par l'acheteur de son obligation de prendre livraison de la chose dans les conditions fixées au contrat constitue une contravention essentielle ou donne au vendeur de justes sujets de craindre que le prix ne soit pas payé, le vendeur peut déclarer la résolution du contrat.

2. Lorsque le défaut de prise de livraison ne constitue pas une contravention essentielle au contrat, le vendeur peut accorder à l'acheteur un délai supplémentaire d'une durée raisonnable. Si l'acheteur ne prend pas livraison de la chose à l'expiration du délai supplémentaire, le vendeur peut, dans un bref délai, déclarer la résolution du contrat.

Article 67

1. Si le contrat réserve à l'acheteur le droit de déterminer ultérieurement la forme, le mesurage ou d'autres modalités de la chose (vente à spécification), et que l'acheteur n'effectue pas cette spécification à la date convenue expressément ou tacite-

B. Plaats en tijd van de betaling

Artikel 59

1. De koper moet de prijs aan de verkoper betalen ter plaatse van diens vestiging of, bij gebreke daarvan, op diens gewone verblijfplaats; moet de betaling plaatsvinden tegen afgifte van de zaak of van documenten, dan moet zij gedaan worden ter plaatse van die afgifte.

2. Wanneer, als gevolg van een wijziging in de plaats van de vestiging of de gewone verblijfplaats van de koper na het sluiten van de overeenkomst, de aan de betaling verbonden kosten hoger worden, komt die verhoging ten laste van de verkoper.

Artikel 60

Hebben partijen het tijdstip van betaling bepaald of volgt dit uit de gewoonte, dan is, zonder dat daartoe enige verdere formaliteit vereist is, de koper tot betaling op dat tijdstip verplicht.

C. Gevoigen van het uitblijven van betaling

Artikel 61

1. Indien de koper niet in overeenstemming met de eisen van de overeenkomst en van deze wet betaalt, heeft de verkoper het recht nakoming van deze verplichting te verlangen.

2. De verkoper kan van de koper niet de betaling van de prijs verlangen, wanneer de gewoonte meebrengt, dat hij een dekkingsverkoop sluit en dit redelijkerwijs mogelijk is. In dit geval is de overeenkomst van rechtswege ontbonden met ingang van het tijdstip waarop deze dekkingsverkoop moet worden gesloten.

Artikel 62

1. Vormt het uitblijven van tijdige betaling van de prijs een wezenlijke tekortkoming, dan kan de verkoper hetzij van de koper de betaling van de prijs verlangen, hetzij de overeenkomst ontbonden verklaren. Hij moet zijn beslissing binnen een redelijke termijn kenbaar maken; anders is de overeenkomst van rechtswege ontbonden.

2. Indien het uitblijven van tijdige betaling van de prijs niet een wezenlijke tekortkoming vormt, kan de verkoper de koper een aanvullende termijn van redelijke duur toestaan. Betaalt de koper de prijs niet voor het verstrijken van deze termijn, dan kan de verkoper hetzij betaling verlangen, hetzij, mits op korte termijn, de overeenkomst ontbonden verklaren.

Artikel 63

1. In geval van ontbinding van de overeenkomst wegens het uitblijven van de betaling van de prijs, heeft de verkoper het recht de in de artikelen 84 tot 87 bedoelde schadevergoeding te verlangen.

2. Wordt de overeenkomst niet ontbonden, dan heeft de verkoper het recht de in de artikelen 82 en 83 bedoelde schadevergoeding te verlangen.

Artikel 64

In geen geval kan de koper van een rechter of een scheidsrecht uitstel van betaling verlangen.

Afdeling II. — Inontvangstneming van de zaak

Artikel 65

Inontvangstneming bestaat in het verrichten, door de koper, van alle handelingen die nodig zijn om afgifte van de zaak mogelijk te maken, en het tot zich nemen van de zaak.

Artikel 66

1. Wanneer de niet-nakoming door de koper van zijn verplichting, de zaak op de bij de overeenkomst bepaalde wijze in ontvangst te nemen een wezenlijke tekortkoming vormt of de verkoper goede grond geeft om te vrezen, dat de prijs niet zal worden betaald, kan de verkoper de overeenkomst ontbonden verklaren.

2. Wanneer het uitblijven van de inontvangstneming geen wezenlijke tekortkoming vormt, kan de verkoper aan de koper een aanvullende termijn van redelijke duur toestaan. Indien de koper de zaak niet vóór het verstrijken van die termijn in ontvangst neemt, kan de verkoper, mits op korte termijn, de overeenkomst ontbonden verklaren.

Artikel 67

1. Is bij de overeenkomst de koper het recht toegekend om de vorm, de afmetingen of andere eigenschappen van de zaak later nader te bepalen (koop op specificatie) en verricht de koper deze specificatie niet op het uitdrukkelijk of stilzwijgend overeengeko-

ment ou à l'expiration d'un délai raisonnable auprès une demande du vendeur, celui-ci peut soit déclarer la résolution du contrat dans un bref délai, soit procéder lui-même à la spécification d'après les besoins de l'acheteur tels qu'il les connaît.

2. Si le vendeur procède lui-même à la spécification, il doit en faire connaître les modalités à l'acheteur et lui fixer un délai raisonnable pour une spécification différente. Si l'acheteur n'utilise pas cette possibilité, la spécification effectuée par le vendeur est obligatoire.

Article 68

1. En cas de résolution pour défaut de prise de livraison ou défaut de spécification, le vendeur est en droit de demander les dommages-intérêts prévus aux articles 84 à 87.

2. Lorsque le contrat n'est pas résolu, le vendeur est en droit de demander les dommages-intérêts prévus à l'article 82.

Section III. — Autres obligations de l'acheteur

Article 69

L'acheteur doit prendre les mesures prévues par le contrat, par les usages ou par la réglementation en vigueur, en vue de préparer ou garantir le paiement du prix, telles que l'acceptation d'une lettre de change, l'ouverture d'un crédit documentaire, ou la dation d'une caution bancaire.

Article 70

1. Si l'acheteur n'exécute pas une obligation quelconque autre que celles visées aux Sections I et II de ce Chapitre, le vendeur peut :

a) si le défaut constitue une contravention essentielle au contrat, déclarer la résolution de celui-ci, pourvu qu'il le fasse dans un bref délai, et obtenir les dommages-intérêts prévus aux articles 84 à 87;

b) dans les autres cas, obtenir les dommages-intérêts prévus à l'article 82.

2. Le vendeur peut aussi exiger de l'acheteur l'exécution de son obligation, à moins que le contrat ne soit résolu.

CHAPITRE V. — Dispositions communes aux obligations du vendeur et de l'acheteur

Section I. — Concomitance entre la délivrance de la chose et le paiement du prix

Article 71

Sous réserve des dispositions de l'article 72, le paiement du prix doit être concomitant à la délivrance de la chose. L'acheteur n'est cependant pas tenu de payer le prix avant d'avoir eu la possibilité d'examiner la chose.

Article 72

1. Dans le cas où le contrat implique un transport de la chose et lorsque la délivrance, en vertu de l'article 19, alinéa 2, se réalise par la remise de la chose au transporteur, le vendeur peut différer l'expédition jusqu'au paiement du prix, ou y procéder dans des conditions telles qu'il conserve le droit de disposer de la chose en cours de voyage. Il peut, dans ce dernier cas, exiger que la chose ne soit remise à l'acheteur au lieu de destination que contre paiement du prix, et l'acheteur n'est pas tenu de payer le prix avant d'avoir eu la possibilité d'examiner la chose.

2. Cependant, dans le cas où le contrat prévoit le paiement contre documents, l'acheteur n'a pas le droit de refuser le paiement du prix pour la raison qu'il n'a pas eu la possibilité d'examiner la chose.

Article 73

1. Chacune des parties peut différer l'exécution de ses obligations toutes les fois que la situation économique de l'autre partie s'est révélée, postérieurement au contrat, si difficile qu'il y a de justes sujets de craindre que cette dernière n'exécute pas une partie essentielle de ses obligations.

2. Si le vendeur a déjà expédié la chose lorsque se révèle la situation économique de l'acheteur prévue à l'alinéa 1, il peut s'opposer à ce que la chose soit remise à l'acheteur, même si celui-ci détient déjà un document lui permettant de l'obtenir.

men tijdstip of, na een desbetreffend verzoek van de verkoper, voor het verstrijken van een redelijke termijn, dan kan deze hetzij de overeenkomst op korte termijn ontbonden verklaren, hetzij zelf overgaan tot specificatie in overeenstemming met de behoeften van de koper, voor zover deze hem bekend zijn.

2. Gaat de verkoper zelf over tot specificatie, dan moet hij de bijzonderheden daarvan ter kennis van de koper brengen en hem een redelijke termijn toestaan voor een andere specificatie. Maakt de koper van deze mogelijkheid geen gebruik, dan is de door de verkoper verrichte specificatie bindend.

Artikel 68

1. In geval van ontbinding van de overeenkomst wegens het uitblijven van inontvangneming of specificatie, heeft de verkoper het recht de in de artikelen 84 tot 87 bedoelde schadevergoeding te verlangen.

2. Wordt de overeenkomst niet ontbonden, dan heeft de verkoper het recht de in artikel 82 bedoelde schadevergoeding te verlangen.

Afdeling III. — Andere verplichtingen van de koper

Artikel 69

De koper moet, al naar de eisen van de overeenkomst, de gewoonte of de geldende regelingen, voorbereidende maatregelen treffen voor de betaling van de koopprijs of waarborgen daarvoor verschaffen, zoals het accepteren van een wissel, het openen van een documentair crediet of het verschaffen van een bankgarantie.

Artikel 70

1. Indien de koper enige andere verplichting dan die bedoeld in de Afdelingen I en II van dit Hoofdstuk niet nakomt, kan de verkoper :

a) indien dit een wezenlijke tekortkoming vormt, de overeenkomst ontbonden verklaren, mits hij dit op korte termijn doet, alsmede de in de artikelen 84 tot 87 bedoelde schadevergoeding verkrijgen;

b) in alle andere gevallen de in artikel 82 bedoelde schadevergoeding verkrijgen.

2. De verkoper, kan ook nakoming van de koper verlangen, tenzij de overeenkomst ontbonden is.

HOOFDSTUK V. — Bepalingen die zowel de verplichtingen van de verkoper als die van de koper betreffen

Afdeling I. — Samengaan van aflevering van de zaak en betaling van de koopprijs

Artikel 71

Onverminderd het bij artikel 72 bepaalde moet de betaling van de prijs gelijktijdig geschieden met de aflevering van de zaak. De koper is evenwel niet verplicht tot betaling van de prijs voordat hij gelegenheid heeft gehad om de zaak te keuren.

Artikel 72

1. Brengt de overeenkomst met zich mede dat de zaak wordt vervoerd en vindt de aflevering ingevolge artikel 19, tweede lid, plaats door afgifte van de zaak aan de vervoerder, dan kan de verkoper de verzending opschorten totdat de prijs wordt betaald dan wel tot verzending overgaan op zodanige wijze, dat hij het recht behoudt om gedurende de reis over de zaak te beschikken. In dit laatste geval kan hij verlangen dat de zaak op de plaats van bestemming slechts tegen betaling aan de koper wordt afgegeven; de koper is niet verplicht de prijs te betalen voordat hij gelegenheid heeft gehad om de zaak te keuren.

2. Houdt de overeenkomst evenwel in, dat de betaling dient te geschieden tegen afgifte van documenten, dan heeft de koper niet het recht betaling van de prijs te weigeren op grond dat hij geen gelegenheid heeft gehad om de zaak te keuren.

Artikel 73

1. Iedere partij kan nakoming van zijn verplichtingen opschorten wanneer na het sluiten van de overeenkomst de economische toestand van de wederpartij zo moeilijk blijkt, dat er goede grond bestaat voor de vrees, dat hij een wezenlijk deel van zijn verplichtingen niet zal nakomen.

2. Heeft de verkoper de zaak reeds verzonden voordat de in het eerste lid bedoelde economische situatie van de koper blijkt, dan kan hij er zich tegen verzetten, dat de zaak aan de koper wordt afgegeven, zelfs al heeft deze reeds een document in handen, dat hem recht geeft de zaak te verkrijgen.

3. Cependant, le vendeur ne peut pas s'opposer à la remise si elle est demandée par un tiers porteur régulier d'un document lui permettant d'obtenir la chose, à moins que le document ne contienne des réserves concernant les effets de sa transmission ou que le vendeur n'établisse que le porteur, en acquérant le document, avait agi sciemment au détriment du vendeur.

Section II. — Exonération

Article 74

1. Lorsqu'une partie n'a pas exécuté une de ses obligations, elle n'est pas responsable de cette inexécution si elle prouve que celle-ci est due à des circonstances que, d'après les intentions des parties lors de la conclusion du contrat, elle n'était tenue ni de prendre en considération, ni d'éviter ou de surmonter; à défaut d'intention des parties, il faut rechercher les intentions qu'ont normalement des personnes raisonnables de même qualité placées dans une situation identique.

2. Si les circonstances sont telles qu'elles ne doivent produire qu'une inexécution temporaire, la partie en défaut sera cependant déchargée définitivement de son obligation si, par suite de l'ajournement de l'exécution, celle-ci se trouve si radicalement transformée qu'elle deviendrait l'exécution d'une obligation tout autre que celle qui avait été envisagée au contrat.

3. L'exonération prévue par cet article en faveur de l'une des parties n'empêche pas la résolution du contrat en vertu de quelque autre disposition de la présente loi et ne prive l'autre partie d'aucun droit qu'elle possède en vertu de cette loi de réduire le prix, à moins que les circonstances qui justifient l'exonération n'aient été causées par l'autre partie ou par quelque autre personne dont elle est responsable.

Section III. — Règles complémentaires en matière de résolution

A. Causes complémentaires de résolution

Article 75

1. Lorsque, dans les contrats à livraisons successives, l'inexécution par l'une des parties d'une obligation relative à une livraison donne à l'autre partie de justes sujets de craindre l'inexécution des obligations futures, elle peut, dans un bref délai, déclarer la résolution du contrat pour l'avenir.

2. L'acheteur peut en outre, dans le même délai, déclarer la résolution du contrat pour les livraisons futures, pour les livraisons déjà reçues, ou pour les unes et les autres, si, en raison de leur connexité, ces livraisons n'ont pas d'intérêt pour lui.

Article 76

Lorsqu'avant la date fixée pour l'exécution, il est manifeste qu'une partie commettra une contravention essentielle au contrat, l'autre partie peut déclarer la résolution de celui-ci.

Article 77

Lorsque le contrat est résolu en vertu de l'un des deux articles précédents, la partie qui a déclaré la résolution peut demander les dommages-intérêts prévus aux articles 84 à 87.

B. Effets de la résolution

Article 78

1. Par la résolution du contrat les deux parties sont libérées de leurs obligations, sous réserve des dommages-intérêts qui peuvent être dus.

2. Si une partie a exécuté le contrat totalement ou partiellement, elle peut réclamer la restitution de ce qu'elle a fourni. Si les deux parties sont en droit d'exiger des restitutions, celles-ci doivent s'opérer simultanément.

Article 79

1. L'acheteur perd son droit de déclarer la résolution lorsqu'il lui est impossible de restituer la chose dans l'état où il l'a reçue.

Afdeling II. — Bevrijdende omstandigheden

Artikel 74

1. Komt een partij één van haar verplichtingen niet na, dan is zij daarvoor niet aansprakelijk indien zij aantoonst, dat de tekortkoming is te wijten aan omstandigheden die zij naar de bedoeling van partijen bij het sluiten van de overeenkomst niet gehouden was in aanmerking te nemen, te vermijden of te boven te komen; blijkt niet wat partijen bedoeld hebben, dan moet worden gelet op de bedoeling die redelijke personen van gelijke hoedanigheid in dezelfde omstandigheden gewoonlijk hebben.

2. Zijn de omstandigheden van dien aard, dat zij slechts een tijdelijke niet-nakoming ten gevolge hebben, dan is de in gebreke zijnde partij niettemin voorgoed van haar verplichting ontslagen, wanneer nakoming daarvan als gevolg van het uitstel zo grondig in betekenis is veranderd, dat zij nakoming van een geheel andere verplichting zou opleveren, dan bij de overeenkomst was bedoeld.

3. De bevrijding waarin in dit artikel is voorzien ten gunste van één der partijen staat niet in de weg aan ontbinding van de overeenkomst uit hoofde van enige andere bepaling van deze wet en ontnemt aan de wederpartij evenmin het recht, de koopprijs te verminderen, wanneer haar dat op grond van deze wet toekomt, tenzij de omstandigheden die grond vormen voor de bevrijding van de ene partij, zijn veroorzaakt door de andere partij of door een persoon voor wie deze laatste verantwoordelijk is.

Afdeling III. — Nadere bepalingen met betrekking tot de ontbinding van de overeenkomst

A. Nadere gronden voor ontbinding

Artikel 75

1. Wanneer in geval van overeenkomsten strekkende tot opeenvolgende afleveringen een tekortkoming met betrekking tot één aflevering aan de wederpartij grond geeft ook ten aanzien van toekomstige afleveringen tekortkomingen te duchten, dan kan zij, mits op korte termijn, de overeenkomst voor de toekomst ontbonden verklaren.

2. De koper kan bovendien, binnen dezelfde termijn, de overeenkomst ontbonden verklaren hetzij voor de toekomstige afleveringen, hetzij voor de reeds ontvangen afleveringen, of voor beide, indien hij bij deze afleveringen wegens hun onderlinge samenhang geen belang heeft.

Artikel 76

Wanneer het vóór het tijdstip dat voor de nakoming is bepaald duidelijk is dat een partij een wezenlijke tekortkoming zal begaan, kan de wederpartij de overeenkomst ontbonden verklaren.

Artikel 77

In geval van ontbinding van de overeenkomst op grond van één van beide voorgaande artikelen kan de partij die de overeenkomst ontbonden heeft verklaard, de in de artikelen 84-87 bedoelde schadevergoeding verlangen.

B. Gevolgen van de ontbinding

Artikel 78

1. De ontbinding bevrijdt beide partijen van hun verplichtingen uit de overeenkomst, onverminderd een mogelijk verschuldigde schadevergoeding.

2. Heeft een partij de overeenkomst reeds geheel of ten dele uitgevoerd, dan kan zij teruggave vorderen van hetgeen zij heeft gepresteerd. Hebben beide partijen het recht teruggave te vorderen, dan moet deze teruggave over en weer gelijktijdig geschieden.

Artikel 79

1. De koper verliest het recht de overeenkomst ontbonden te verklaren, wanneer het hem niet mogelijk is, de zaak terug te geven in de staat waarin hij die heeft ontvangen.

2. L'acheteur peut cependant déclarer la résolution :

- a) si la chose ou une partie de la chose a péri ou est détériorée par suite du défaut qui justifie la résolution;
- b) si la chose ou une partie de la chose a péri ou est détériorée en conséquence de l'examen prescrit à l'article 38;
- c) si l'acheteur, avant la découverte du défaut de conformité, a consommé ou transformé une partie de la chose conformément à l'usage normal;
- d) si l'impossibilité de restituer la chose ou de la restituer dans l'état où il l'a reçue n'est pas dû à son fait ou au fait d'une personne dont il est responsable;
- e) si la détérioration ou la transformation est sans importance.

Article 80

L'acheteur qui a perdu le droit de déclarer la résolution du contrat en vertu de l'article précédent conserve tous les autres droits que lui reconnaît la présente loi.

Article 81

- 1. Lorsque le vendeur doit restituer le prix, il doit aussi les intérêts de ce prix, au taux fixé par l'article 83, à compter du jour du paiement.
- 2. L'acheteur doit au vendeur l'équivalent de tout profit ou avantage qu'il a retiré de la chose :
 - a) lorsqu'il doit la restituer en tout ou en partie;
 - b) lorsqu'il est dans l'impossibilité d'en restituer tout ou partie et que néanmoins le contrat est résolu.

Section IV. — Règles complémentaires en matière de dommages-intérêts

A. Dommages-intérêts au cas où le contrat n'est pas résolu

Article 82

Lorsque le contrat n'est pas résolu, les dommages-intérêts pour une contravention au contrat commise par une partie sont égaux à la perte subie et au gain manqué par l'autre partie. Ces dommages-intérêts ne peuvent être supérieurs à la perte subie et au gain manqué que la partie en défaut aurait dû prévoir lors de la conclusion du contrat, en considérant les faits qu'elle connaissait ou aurait dû connaître comme étant des conséquences possibles de la contravention au contrat.

Article 83

Lorsque la contravention au contrat consiste en un retard dans le paiement du prix, le vendeur aura droit en tous cas, sur les sommes non payées, à des intérêts moratoires à un taux égal au taux officiel d'escompte du pays où il a son établissement ou, à défaut d'établissement, sa résidence habituelle, augmenté de 1 p.c.

B. Dommages-intérêts au cas où le contrat est résolu

Article 84

- 1. En cas de résolution du contrat, lorsque la chose a un prix courant, les dommages-intérêts sont égaux à la différence entre le prix prévu au contrat et le prix courant au jour où le contrat est résolu.
- 2. Pour le calcul des dommages-intérêts prévus à l'alinéa précédent, le prix courant à prendre en considération est celui du marché dans lequel la transaction a eu lieu, ou s'il n'y a pas de tel prix courant, où si son application est peu appropriée, le prix du marché qui peut raisonnablement le remplacer, eu égard aux différences dans les frais de transport de la chose.

Article 85

Si l'acheteur a procédé à un achat de remplacement ou le vendeur à une vente compensatoire d'une manière raisonnable, ils peuvent obtenir la différence entre le prix du contrat et le prix de l'achat de remplacement ou de la vente compensatoire.

Article 86

Les dommages-intérêts prévus aux deux articles précédents peuvent être majorés de tous frais raisonnables effectivement encourus par suite de l'inexécution ou portés au montant de toute

2. De koper kan de overeenkomst niettemin ontbonden verklaren :

- a) indien de zaak of een deel daarvan is verloren gegaan of in waarde verminderd als gevolg van de afwijking, die de ontbinding rechtvaardigt;
- b) indien de zaak of een deel daarvan verloren is gegaan of in waarde verminderd als gevolg van de in artikel 38 voorgeschreven keuring;
- c) indien de koper, vóór hij ontdekt dat de zaak van de overeenkomst afwijkt, in overeenstemming met een normale wijze van gebruiken een deel ervan heeft verbruikt of een verandering heeft doen ondergaan;
- d) indien de onmogelijkheid om de zaak terug te geven, of om haar terug te geven in de staat waarin zij is ontvangen, niet is ontstaan door 's kopers toedoen of door toedoen van een persoon, voor wie hij verantwoordelijk is;
- e) indien de waardevermindering of verandering onbetekenend is.

Artikel 80

De koper die ingevolge het voorgaande artikel het recht verloren heeft om de overeenkomst ontbonden te verklaren, behoudt alle andere rechten die deze wet hem toekent.

Artikel 81

- 1. Wanneer de verkoper de koopprijs moet terugbetalen is hij tevens rente over deze koopprijs verschuldigd, tegen de in artikel 83 bepaalde rentevoet, te rekenen vanaf de dag van de betaling.
- 2. De koper is de verkoper de tegenwaarde verschuldigd van elk voordeel dat hij van de zaak heeft genoten :
 - a) wanneer hij de zaak geheel of gedeeltelijk moet teruggeven;
 - b) wanneer hij de zaak of een gedeelte daarvan niet kan teruggeven en de overeenkomst niettemin ontbonden wordt.

Afdeling IV. — Nadere regels inzake schadevergoeding

A. Schadevergoeding ingeval geen ontbinding plaatsvindt

Artikel 82

Wordt de overeenkomst niet ontbonden, dan is wegens een tekortkoming een schadevergoeding verschuldigd ten bedrage van het door de wederpartij geleden verlies, daaronder begrepen de door haar gederfde winst. De schadevergoeding kan evenwel niet hoger zijn dan het geleden verlies dat de partij die in de nakoming is tekortgeschoten bij het sluiten van de overeenkomst had moeten voorzien als mogelijk gevolg van de tekortkoming, gegeven de feiten die zij kende of die zij had moeten kennen.

Artikel 83

Bestaat de tekortkoming in een vertraging in het betalen van de koopprijs, dan heeft de verkoper in elk geval recht op rente over de niet betaalde bedragen, tegen het officiële disconto van het land waar hij zijn vestiging of bij gebreke daarvan zijn gewone verblijfplaats heeft, vermeerderd met 1 pct.

B. Schadevergoeding ingeval van ontbinding van de overeenkomst

Artikel 84

- 1. In geval van ontbinding van de overeenkomst is, indien de zaak een dagprijs heeft, een schadevergoeding verschuldigd ten bedrage van het verschil tussen de in de overeenkomst bepaalde prijs en de prijs op de dag van de ontbinding van de overeenkomst.
- 2. Bij de berekening van deze schadevergoeding dient als dagprijs in aanmerking te worden genomen die van de markt, waar de koop is gesloten, of, indien er geen zodanige dagprijs is of deze bezwaarlijk zou kunnen worden toegepast, de prijs geldend op de markt, die deze redelijkerwijs kan vervangen; hierbij wordt rekening gehouden met de verschillen in de kosten van vervoer van de zaak.

Artikel 85

Heeft de koper of de verkoper een dekkingskoop gesloten en is hij daarbij redelijk te werk gegaan, dan komt hem het verschil toe tussen de overeengekomen prijs en die van de dekkingskoop.

Artikel 86

De schadevergoeding, bedoeld in de beide voorgaande artikelen, kan worden verhoogd met alle werkelijk gemaakte redelijke kosten, die uit de tekortkoming voortvloeien, of worden gesteld op

perte effectivement subie et tout gain manqué que la partie en défaut aurait dû prévoir lors de la conclusion du contrat, en considérant les faits qu'elle connaissait ou aurait dû connaître comme étant des conséquences possibles de la contravention au contrat.

Article 87

Si la chose n'a pas de prix courant, les dommages-intérêts sont calculés selon les règles de l'article 82.

C. Dispositions générales concernant les dommages-intérêts

Article 88

La partie qui invoque la contravention au contrat est tenue de prendre toutes les mesures raisonnables afin de diminuer la perte subie. Si elle néglige de le faire, l'autre partie peut demander la réduction des dommages-intérêts.

Article 89

En cas de dol ou de fraude, les dommages-intérêts seront déterminés par les règles applicables aux contrats de vente non régis par la présente loi.

Section V. — Frais

Article 90

Les frais de délivrance de la chose sont à la charge du vendeur; tous les frais postérieurs à la délivrance sont à la charge de l'acheteur.

Section VI. — Garde de la chose

Article 91

Lorsque l'acheteur tarde à prendre livraison de la chose ou à payer le prix, le vendeur est tenu de prendre les mesures raisonnables pour assurer la conservation de la chose; il a le droit de retenir celle-ci jusqu'à ce qu'il ait été indemnisé par l'acheteur de ses dépenses raisonnables.

Article 92

1. Lorsque la chose a été reçue par l'acheteur et que celui-ci entend la refuser, il doit prendre les mesures raisonnables pour assurer sa conservation; il a le droit de retenir celle-ci jusqu'à ce qu'il ait été indemnisé par le vendeur de ses dépenses raisonnables.

2. Lorsque la chose expédiée à l'acheteur a été mise à sa disposition au lieu de destination et que l'acheteur entend la refuser, il doit en prendre possession pour le compte du vendeur pourvu que cela puisse être fait sans paiement du prix et sans inconvénients ou frais déraisonnables. Cette disposition n'est pas applicable lorsque le vendeur est présent au lieu de destination, ou lorsqu'il existe en ce lieu une personne ayant qualité pour prendre la chose en charge pour son compte.

Article 93

La partie qui doit prendre des mesures pour assurer la conservation de la chose peut la déposer dans les magasins d'un tiers aux frais de l'autre partie, pourvu que les frais qui doivent en résulter ne soient pas déraisonnables.

Article 94

1. La partie qui, dans les cas prévus aux articles 91 et 92, doit prendre des mesures pour assurer la conservation de la chose, peut la vendre par tous moyens appropriés, si l'autre partie a retardé déraisonnablement l'acceptation ou la reprise de la chose ou le paiement des frais de conservation, pourvu qu'elle lui ait donné un avis de son intention de vendre.

2. La partie qui vend la chose peut retenir du produit de la vente un montant égal aux frais raisonnables de conservation et de vente de la chose, et elle doit transmettre le surplus à l'autre.

het bedrag van het werkelijk geleden verlies, daaronder begrepen gederfde winst, die de partij die in de nakoming is tekortgeschoten bij het aangaan van de overeenkomst had moeten voorzien als mogelijke gevolgen van de tekortkoming, gegeven de feiten, die zij kende of die zij had moeten kennen.

Artikel 87

Heeft de zaak geen dagprijs, dan wordt de schadevergoeding berekend volgens de regels van artikel 82.

C. Algemene bepalingen betreffende schadevergoeding

Artikel 88

De partij, die zich beroept op een tekortkoming is verplicht om alle redelijke maatregelen te treffen tot beperking van de schade. Laat zij dit na, dan kan de andere partij vermindering van de schadevergoeding verlangen.

Artikel 89

In geval van opzet of bedrog wordt de schadevergoeding bepaald naar de regels die van toepassing zijn op koopovereenkomsten die niet door de onderhavige wet worden beheerst.

Afdeling V. — Kosten

Artikel 90

De kosten van aflevering van de zaak komen ten laste van de verkoper; de kosten na de aflevering komen ten laste van de koper.

Afdeling VI. — Zorg voor de zaak

Artikel 91

In geval van vertraging bij de inontvangstneming van de zaak of bij de betaling van de koopprijs, is de verkoper verplicht om alle redelijke maatregelen voor het behoud van de zaak te treffen; hij heeft het recht de zaak onder zich te houden totdat hij door de koper voor de door hem in redelijkheid gemaakte kosten schade-loos is gesteld.

Artikel 92

1. Heeft de koper de zaak ontvangen doch is hij voornemens die te weigeren, dan moet hij alle redelijke zorg voor het behoud ervan betrachten; hij heeft het recht om de zaak onder zich te houden totdat hij door de verkoper voor zijn in redelijkheid gemaakte kosten is schadeloos gesteld.

2. Is de aan de koper verzonden zaak op de plaats van bestemming te zijner beschikking gesteld doch is hij voornemens die te weigeren dan moet hij haar voor rekening van de verkoper onder zich nemen, mits dit kan geschieden zonder betaling van de koopprijs en zonder onredelijk ongerief of onredelijke kosten. Deze bepaling is niet van toepassing wanneer de verkoper aanwezig is op de plaats van bestemming of wanneer iemand aldaar bevoegd is zich de zaak voor diens rekening onder zijn hoede te nemen.

Artikel 93

De partij die verplicht is om maatregelen voor het behoud van de zaak te treffen, kan deze voor rekening van de wederpartij in bewaring geven in de bewaarplaats van een derde, mits de hieruit voortvloeiende kosten niet onredelijk zijn.

Artikel 94

1. De partij die in de gevallen van de artikelen 91 en 92 verplicht is om maatregelen voor het behoud van de zaak te treffen mag deze verkopen op een geschikte wijze, indien de wederpartij in het aanvaarden of terugnemen van de zaak of de betaling van de kosten van bewaring een onredelijk grote vertraging laat ontstaan, mits zij de wederpartij kennis heeft gegeven van haar voornemen om te verkopen.

2. De partij die de zaak verkoopt, mag het bedrag van de in redelijkheid gedane uitgaven voor het behoud van de zaak en voor de verkoop daarvan van de opbrengst afhouden; het overblijvende moet zij afdragen aan de wederpartij.

Article 95

Lorsque, dans les cas prévus aux articles 91 et 92, la chose est sujette à une perte ou à une détérioration rapide ou lorsque sa garde entraînerait des frais déraisonnables, la partie à qui incombe la conservation est tenue de faire vendre la chose comme il est prévu à l'article précédent.

CHAPITRE VI. — *Transfert des risques*

Article 96

Lorsque les risques sont transférés à l'acheteur, celui-ci est tenu de payer le prix nonobstant la perte ou la détérioration de la chose, à moins que ces événements ne soient dus au fait du vendeur ou d'une personne dont il est responsable.

Article 97

1. Les risques sont transférés à l'acheteur à compter de la délivrance de la chose effectuée dans les conditions prévues au contrat et à la présente loi.

2. Au cas de remise d'une chose non conforme au contrat, les risques sont transférés à l'acheteur à compter de la remise effectuée, abstraction faite de la non-conformité de la chose, dans les conditions prévues au contrat et à la présente loi, lorsque l'acheteur n'a ni déclaré la résolution du contrat ni demandé le remplacement de la chose.

Article 98

1. Lorsque la remise de la chose est retardée du fait d'une contravention de l'acheteur à ses obligations, les risques sont transférés à l'acheteur à compter de la dernière date où, sans cette contravention, la remise aurait pu être effectuée conformément au contrat.

2. Lorsque la vente porte sur des choses de genre, le retard de l'acheteur ne lui transfère les risques que si le vendeur a mis à part des choses manifestement réservées pour l'exécution du contrat et lui a expédié un avis l'en informant.

3. Lorsque les choses de genre sont de nature telle que le vendeur ne puisse pas en mettre une partie de côté en attendant que livraison ait été prise par l'acheteur, il suffit que le vendeur ait accompli tous les actes qui sont nécessaires pour que l'acheteur soit mis dans la possibilité de prendre livraison.

Article 99

1. Si la vente a pour objet une chose en cours de voyage par mer, les risques sont assumés par l'acheteur à partir du moment de la remise de la chose au transporteur.

2. Si au moment de la conclusion du contrat, le vendeur savait ou aurait dû savoir que la chose avait péri ou avait été détériorée, les risques continuent à lui incomber jusqu'au moment de la conclusion du contrat.

Article 100

Si, dans un cas prévu à l'article 19, alinéa 3, le vendeur, au moment d'adresser l'avis ou le document spécifiant la chose, savait ou aurait dû savoir que la chose avait péri ou avait été détériorée après la remise au transporteur, les risques continuent à incomber au vendeur jusqu'au moment où il a adressé l'avis ou le document.

Article 101

Le transfert des risques n'est pas nécessairement lié à la stipulation d'une clause relative aux frais.

Artikel 95

Wanneer in de gevallen, bedoeld in de artikelen 91 en 92, de zaak dreigt snel verloren te gaan of in waarde te verminderen, of wanneer de bewaring onredelijk hoge kosten zou meebrengen, is de partij op wie de zorg voor het behoud van de zaak rust, verplicht deze te doen verkopen op de voet van het voorgaande artikel.

HOOFDSTUK VI. — *Overgang van het risico*

Artikel 96

Nadat het risico op de koper is overgegaan, is deze verplicht de koopprijs te betalen, zelfs al zou de zaak verloren gaan of in waarde verminderen, tenzij dit geschiedt door toedoen van de verkoper of van een persoon voor wie deze aansprakelijk is.

Artikel 97

1. Het risico gaat over op de koper zodra de aflevering van de zaak plaatsvindt volgens de bepalingen van de overeenkomst en van deze wet.

2. Bij afgifte van een zaak, die niet aan de overeenkomst beantwoordt, gaat het risico over op de koper zodra de afgifte, afgezien van het feit dat de zaak niet aan de overeenkomst beantwoordt, plaatsvindt volgens de bepalingen van de overeenkomst en van deze wet, een en ander wanneer de koper noch de overeenkomst ontbonden heeft verklaard, noch vervanging van de zaak heeft verlangd.

Artikel 98

1. Wanneer de afgifte van de zaak is vertraagd door een tekortkoming van de koper, gaat het risico op de koper over op het laatste tijdstip waarop, zonder de tekortkoming, de afgifte in overeenstemming met de overeenkomst zou kunnen hebben plaatsgevonden.

2. Wanneer de koop betrekking heeft op naar de soort bepaalde zaken, doet vertraging aan de zijde van de koper deze eerst voor zijn risico komen, indien de verkoper zaken, die duidelijk bestemd zijn voor de uitvoering van de overeenkomst, heeft afgezonderd en hij de koper hiervan bericht heeft gezonden.

3. Wanneer de naar de soort bepaalde zaken van dien aard zijn dat het de verkoper niet mogelijk is een partij ervan af te zonderen in afwachting dat de koper deze in ontvangst neemt, kan hij ermede volstaan alle handelingen te verrichten, die nodig zijn om de koper in staat te stellen de zaak in ontvangst te nemen.

Artikel 99

1. Wordt een zaak verkocht, die op dat tijdstip over zee wordt vervoerd, dan draagt de koper het risico vanaf het tijdstip dat de zaak aan de vervoerder is afgegeven.

2. Indien de verkoper bij het sluiten van de overeenkomst wist of had moeten weten, dat de zaak reeds was verloren gegaan of in waarde verminderd, blijft het risico op hem rusten tot het tijdstip van het sluiten van de overeenkomst.

Artikel 100

Indien de verkoper in één van de gevallen bedoeld in artikel 19, derde lid, op het tijdstip waarop hij de kennisgeving of het document waarin de zaak was omschreven, verzond, wist of had moeten weten dat de zaak na de afgifte aan de vervoerder was verloren gegaan of in waarde verminderd, blijft het risico op de verkoper rusten tot het tijdstip, waarop hij de kennisgeving of het document heeft verzonden.

Artikel 101

De vraag, voor wiens risico de zaak komt, vindt niet noodzakelijkerwijs haar beantwoording in een beding van de overeenkomst betreffende de kosten.

MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES ET DU COMMERCE EXTÉRIEUR

Commentaire de M. André TUNC, professeur à la Faculté de Droit et des Sciences économiques de Paris, des Conventions de La Haye du 1er juillet 1964 sur la vente internationale des objets mobiliers corporels et sur la formation des contrats de vente

Les deux Conventions de La Haye du 1er juillet 1964 : la Convention portant loi uniforme sur la vente internationale des objets mobiliers corporels, et la Convention portant loi uniforme sur la formation des contrats de vente internationale des objets mobiliers corporels, sont des documents dont la mise en vigueur lèvera dans une large mesure la gêne qu'apporte au commerce international la diversité des droits.

D'un point de vue plus élevé, ces Conventions représentent la contribution sans doute la plus importante que les juristes, dans le domaine du droit privé, puissent apporter à l'édification d'un monde plus harmonieux et plus fraternel.

La gêne qu'apporte aux échanges internationaux la diversité des droits est évidente. Elle explique que l'unification du droit, si difficile à réaliser, ait été un objet constant de l'effort des juristes et qu'elle soit aujourd'hui si ardemment recherchée, au moins dans certains domaines ou à l'intérieur de certains ensembles. Il est significatif que dans tous les pays qui entendent développer leurs relations commerciales (en dernier lieu, les pays de la Communauté économique européenne) cherchent à unifier ou à harmoniser leur droit. Mais c'est surtout en matière de vente internationale que cet effort est indispensable. Si les parties à un contrat de vente n'ont pas expressément déterminé la loi applicable à leur contrat, cette loi sera fixée selon les règles de droit international privé des divers droits nationaux, avec toutes les incertitudes que comporte cette application. De toute manière, le contrat sera toujours soumis à un droit qui, pour l'une des parties au moins, sera un droit étranger. Or, si tous les droits nationaux sont satisfaisants dans l'ensemble, ils comportent aussi divers inconvénients pour les étrangers.

Beaucoup, en premier lieu, sont difficiles à connaître : en France, pays qui se flatte pourtant de sa codification, le droit appliqué à la vente, notamment à la vente commerciale, est devenu en fait assez différent de celui qui semblerait résulter des textes du Code civil et du Code de commerce; dans les pays de *common law*, les incertitudes qui entachent certains aspects fondamentaux du droit de la vente ont été soulignées dans des études récentes. De plus, si ces droits sont dans l'ensemble satisfaisants, ils comportent toujours des particularités qui s'expliquent par l'histoire, mais qui ont peu de justification rationnelle. L'application de ces règles particulières à une partie étrangère est souvent pour elle la source de surprises et de déceptions. Il arrive même qu'une partie apprenne que, pour faire valoir ses droits dans telle ou telle circonstance, elle aurait dû recourir à telle ou telle mesure dont la nécessité ne lui était pas apparue. L'éventualité de telles déceptions décourage de nombreuses entreprises de se livrer à une activité internationale. Certes, les plus grandes entreprises ont des services juridiques qui leur permettent de dominer les difficultés juridiques du commerce international. Pour les entreprises qui ne sont pas les plus puissantes, l'unification du droit de la vente internationale est précieuse; elle leur permet d'avoir à connaître seulement deux droits : celui de leur pays et celui de la loi uniforme.

Ainsi apparaît-il qu'en cette période où le commerce international se développe rapidement, les lois uniformes élaborées à La Haye en 1964 rendront des services appréciables dans toutes les parties du monde. Une unification plus radicale du droit de la vente pourrait même sembler désirable. On pourrait souhaiter que toutes les nations s'unissent pour unifier leur droit de la vente sans distinction entre la vente nationale et la vente internationale, et qu'ainsi se trouve réalisée la fameuse prédiction de Cicéron « Non erit alia lex Romæ, alia Athenis, alia nunc, alia posthac, sed et apud omnes gentes, et omni tempore, una eademque lex obtinebit ». Cet espoir est pourtant irréalisable, au moins

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN BUITENLANDSE HANDEL

Commentaar van de heer André TUNC, professor aan de « Faculté de Droit et des Sciences économiques de Paris », bij de Haagse Verdragen van 1 juli 1964 betreffende de internationale koop van roerende lichamelijke zaken en de totstandkoming van koopovereenkomsten

De twee Haagse Verdragen van 1 juli 1964 : het Verdrag houdende een eenvormige wet inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken en het Verdrag houdende een eenvormige wet inzake de totstandkoming van internationale koopovereenkomsten betreffende roerende lichamelijke zaken zullen, wanneer zij in werking zijn getreden, de moeilijkheden die de verscheidenheid van rechtsstelsels voor de internationale handel met zich meebrengt in belangrijke mate verminderen.

Van uit een wat verhevener standpunt bezien vormen deze Verdragen zonder twiifel de belangrijkste bijdragen die juristen op het gebied van het privaatrecht kunnen leveren tot de opbouw van een meer harmonische en broederlijke samenleving.

Dat de verscheidenheid van recht het internationale handelsverkeer bemoeilijkt is duidelijk. Daaruit kan worden verklaard, dat de juristen de eenmaking van het recht, hoe moeilijk deze ook is te bereiken, telkens weer hebben nagestreefd en ook dat men in de huidige tijd het totstandbrengen van rechtseenheid — althans op bepaalde gebieden of in bepaalde groeperingen — met zoveel geestdrift tracht te verwezenlijken. Het is kenmerkend, dat alle landen die hun handelsbetrekkingen willen ontwikkelen (laatstelijk de landen van de Europese Economische Gemeenschap) ernaar streven hun rechtsstelsels één te maken of te harmoniseren. Vooral op het gebied van de internationale koop is dit streven geboden. Indien partijen bij een koopovereenkomst niet uitdrukkelijk de wet die op hun overeenkomst toepasselijk is hebben aangewezen, moet die wet worden vastgesteld aan de hand van de regels van het internationale privaatrecht van de onderscheidene nationale rechtsstelsels, met alle onzekerheid die voortvloeit uit de toepassing daarvan. Hoe dan ook, de overeenkomst zal altijd worden beheerst door een recht dat althans voor één der partijen een vreemd recht is. Ook al mag men aannemen, dat de nationale rechtsstelsels alle over het geheel genomen bevredigend zijn, toch bevatten zij een aantal moeilijke punten voor hen die er vreemd tegenover staan.

In de eerste plaats is het vaak moeilijk de inhoud van een rechtsstelsel te leren kennen. In Frankrijk, een land nog wel dat zich laat voorstaan op zijn codificatie, heeft het recht dat wordt toegepast op de koop, in het bijzonder op de handelskoop, zich in feite vrij afwijkend ontwikkeld van het recht, zoals dat op het eerste gezicht uit de teksten van de Code civil en de Code de Commerce volgt; in de Common Law-landen werd in onlangs verschenen studies de aandacht gevestigd op de onzekerheden die kleven aan bepaalde fundamentele aspecten van het kooprecht. Daar komt nog bij dat deze rechtsstelsels, al bevredigen zij over het geheel genomen wel, toch altijd wel bijzondere regels bevatten die, zij het ook historisch verklaarbaar, uit een rationeel gezichtspunt weinig gerechtvaardigd zijn. Uit de toepassing van deze bijzondere regels vloeien voor een buitenlandse partij vaak onaangename verrassingen en teleurstellingen voort. Het komt ook wel voor dat een partij eerst achteraf te weten komt dat zij, om in de één of andere omstandigheid haar rechten te doen gelden, deze of gene maatregel had moeten treffen, waarvan de noodzakelijkheid haar niet aanstonds duidelijk is geweest. Dat zulke teleurstellende ervaringen zich kunnen voordoen weerhoudt een groot aantal ondernemingen ervan, zich op het terrein der internationale activiteit te begeven. De grote ondernemingen beschikken vanzelfsprekend over juridische diensten die hen in staat stellen om de juridische moeilijkheden van de internationale handel te overwinnen. Voor ondernemingen die niet zo machtig zijn is de eenmaking van het recht betreffende de internationale koop een zeer waardevolle zaak; dit betekent immers dat zij voortaan niet meer dan twee rechtsstelsels behoeven te kennen, nl. dat van hun eigen land en dat van de eenvormige wet.

Het is dus wel duidelijk dat in deze tijd, waarin de internationale handel zich snel uitbreidt, de eenvormige wetten die in 1964 te 's-Gravenhage tot stand zijn gekomen, belangrijke diensten zullen verlenen in alle delen van de wereld. Een nog verdergaande eenmaking van het kooprecht zou zelfs wenselijk kunnen zijn. Het ware te hopen, dat alle naties eendrachtig hun kooprecht eenmaken, zonder onderscheid tussen nationale en internationale koop, zodat de bekende voorspelling van Cicero bewaarheid zou worden : « Non erit alia lex Romæ, alia Athenis, alia nunc, alia posthac, sed et apud omnes gentes, et omni tempore, una eademque lex obtinebit ». Dat deze hoop in vervul-

dans les prochaines années. Le droit de la vente est trop profondément enraciné dans le droit des obligations de chaque nation pour qu'on puisse espérer l'unifier dans un avenir prévisible, sauf à une échelle régionale, et cela malgré les impressionnants rapprochements qui s'opèrent dans le droit de la vente internationale. Il faut donc s'en tenir, à l'heure actuelle, à une unification plus modeste : à l'acceptation par les différentes nations, à côté de leur droit national destiné à régir leurs échanges internes, d'une loi uniforme qui régira les échanges internationaux.

Les deux Conventions de La Haye sont l'aboutissement d'un très long effort. Des juristes aussi éminents que Rabel, Capitant, Hamel, Meijers, Pilotti, Ussing, Ascarelli — pour ne citer que des disparus — y ont consacré leurs efforts et y ont engagé leurs espoirs. C'est en 1931 que l'Institut international pour l'unification du Droit privé a constitué, sur l'idée avancée par Ambroise Colin et reprise par Ernst Rabel, une Commission spéciale pour élaborer un projet de loi uniforme. Une première rédaction du projet fut soumise par l'Institut aux observations des Gouvernements par l'organe de la Société des Nations. C'était en 1935, et la consultation dut être interrompue. Après la guerre, l'Institut de Rome se trouva devant des pratiques commerciales nouvelles. Il comprit la nécessité de rajeunir le projet, mais surtout de le soumettre aux observations d'une Conférence diplomatique. Celle-ci, convoquée sur l'initiative et par l'hospitalité du Gouvernement néerlandais, se tint à la Haye du 1er au 10 novembre 1951. Ses travaux ont été publiés (*Actes de la Conférence, Unidroit, 1952*).

La Conférence de 1951 posa certaines directives pour guider l'orientation qu'elle souhaitait voir donner au projet, et nomma une nouvelle Commission spéciale pour rénover celui-ci. Cette Commission tint des réunions pratiquement annuelles qui aboutirent à un projet arrêté en 1956 et publié avec un rapport. Par l'intermédiaire du Gouvernement néerlandais, qui avait bien voulu assurer le secrétariat permanent de la Commission, ces documents furent largement diffusés aux Gouvernements étrangers ainsi qu'à la Chambre de Commerce Internationale.

Pendant que ce projet était examiné, une seconde Commission spéciale, travaillant, elle aussi, sous l'égide de l'Institut international pour l'unification du Droit privé, achevait la préparation d'un texte susceptible de régir la formation du contrat de vente internationale. Ce texte fut lui aussi largement diffusé.

Lorsqu'elle eût reçu les observations des différents Gouvernements et de la Chambre de Commerce Internationale, la Commission spéciale se réunit une dernière fois en 1962 pour étudier ces observations, exprimer une opinion sur les plus importantes d'elles et, dans certains cas, proposer des amendements au texte de 1956.

C'est donc le texte de 1962, publié en 1963, accompagné d'un rapport complémentaire de celui de 1956, qui fut pris en considération par la Conférence diplomatique réunie à La Haye au mois d'avril 1964, par l'initiative et grâce à l'hospitalité du Gouvernement néerlandais. Présidée avec beaucoup d'autorité par Monsieur l'Ambassadeur Schurmann, cette Conférence accomplit un travail considérable. Tout en restant fidèle aux grandes orientations du projet, elle lui apporta de nombreux amendements. Cette Conférence, qui réunissait des experts très différents par les systèmes juridiques ou politiques auxquels ils appartenaient, a pu aboutir à des textes qui ont semblé à tous constituer un progrès marquant par rapport à la situation actuelle.

Il n'est pas inutile de souligner dès à présent l'esprit qui a présidé aux travaux de la Commission spéciale comme à ceux de la Conférence. Dans leur effort d'unification, jamais les rédacteurs de la loi uniforme n'ont accordé telle partie de la loi ou telle règle à une certaine loi nationale en échange de concessions réciproques. La loi uniforme est moins une œuvre de compromis qu'une œuvre de choix et de création. Les rédacteurs se sont inspirés d'institutions nationales chaque fois que celles-ci leur ont semblé intrinsèquement bonnes et susceptibles d'appor-

Het recht van de koop is te diep geworteld in het verbintenissenrecht van elke natie, dan dat men de hoop zou mogen koesteren dit binnen afzienbare tijd eenvormig te maken, behalve op regionaal niveau; en dit in weerwil van het feit, dat in het internationale recht op de koop de standpunten in bepaalde gevallen op opmerkelijke wijze nader tot elkaar komen. Men zal zich derhalve op dit ogenblik moeten tevreden stellen met een unificatie op bescheidener schaal, nl. de aanvaarding door de verschillende naties, naast hun nationale recht dat bestemd is het interne verkeer te regelen, van een eenvormige wet die het internationale handelsverkeer zal beheersen.

De beide Haagse Verdragen zijn het sluitstuk van langdurige, intensieve arbeid. Voortreffelijke juristen als Rabel, Capitant, Hamel, Meijers, Pilotti, Ussing, Ascarelli — om slechts hen die zijn overleden te noemen — hebben er hun krachten aan gewijd en er hun hoop op gevestigd. In 1931 stelde het Internationale Instituut voor de Eenmaking van het Privaatrecht, oorspronkelijk op voorstel van Ambroise Colin, welk voorstel later door Ernst Rabel werd overgenomen, een Bijzondere Commissie in teneinde een ontwerp voor een eenvormige wet op te stellen. Het ontwerp werd in eerste redactie door het Instituut, door tussenkomst van de Volkenbond, aan de regeringen voorgelegd met verzoek om opmerkingen. Men schreef 1935, en de raadpleging moest worden afgebroken. Na de oorlog zag het Instituut van Rome zich gesteld tegenover het feit dat zich intussen nieuwe handelsgewoonten hadden ontwikkeld. Het besefte de noodzaak, het ontwerp aan deze ontwikkeling aan te passen, maar vooral ook het te onderwerpen aan het oordeel van een Diplomatieke Conferentie. Deze Conferentie, welke op initiatief van de Nederlandse regering werd bijeengeroepen en door haar gastvrij ontvangen, werd van 1-10 november 1951 te 's-Gravenhage gehouden. De handelingen van deze Conferentie zijn openbaar gemaakt (*Actes de la Conférence, Unidroit, 1952*).

De Conferentie van 1951 stelde bepaalde richtlijnen op om aan te geven welke richting zij gaarne aan het ontwerp gegeven zag en benoemde een nieuwe Bijzondere Commissie met de opdracht een nieuwe versie van het ontwerp voor te bereiden. Deze Commissie hield vrijwel jaarlijks een bijeenkomst en daaruit resulteerde tenslotte, dat in 1956 een ontwerp werd vastgesteld, dat tezamen met een toelichting werd gepubliceerd. Door tussenkomst van de Nederlandse regering, die de zorg voor het permanente secretariaat van de Commissie op zich had genomen, werden deze documenten aan een groot aantal buitenlandse regeringen alsmede aan de Internationale Kamer van Koophandel toegezonden.

In de tijd dat dit ontwerp werd bestudeerd kwam een tweede Bijzondere Commissie, eveneens werkend onder auspiciën van het Internationaal Instituut voor de Eenmaking van het Privaatrecht, gereed met de voorbereiding van een tekst, bedoeld om een regeling te geven voor de totstandkoming van de internationale koopovereenkomst. Ook deze tekst werd in brede kring verspreid.

Nadat zij het commentaar van de verschillende regeringen en van de Internationale Kamer van Koophandel had ontvangen, hield de Bijzondere Commissie in 1962 een laatst bijeenkomst teneinde de opmerkingen te bestuderen, zich een mening te vormen omtrent de belangrijkste daarvan en in bepaalde gevallen amendementen op de tekst van 1956 voor te stellen.

Deze tekst van 1962, die in 1963 werd gepubliceerd tezamen met een aanvulling op het rapport van 1956, werd nu in behandeling genomen door de in de maand april 1964 te 's-Gravenhage, dank zij het initiatief en de gastvrijheid van de Nederlandse regering bijeengekomen Diplomatieke Conferentie. Onder de zeer gezaghebbende leiding van de heer Schurmann, Ambassadeur, verrichte deze Conferentie een aanzienlijke prestatie. Ook al bleef zij trouw aan de grote lijnen van het ontwerp, zij bracht daarop toch tal van amendementen aan. Deze Conferentie, waar deskundigen bijeenkwamen die behoren tot zeer uiteenlopende rechtstelsels of politieke stelsels, is er tenslotte in geslaagd te komen tot de opstelling van teksten die naar aller mening een aanmerkelijke vooruitgang betekenen ten opzichte van de huidige situatie.

Het is goed reeds hier duidelijk te doen uitkomen, in welke geest door de Bijzondere Commissie zowel als door de Conferentie is gewerkt. Bij hun streven tot éénmaking te geraken hebben de opstellers van de eenvormige wet nimmer de bepaling van de inhoud van een onderdeel van de wet of van de één of andere regel aan een bepaald nationaal recht gelaten in ruil voor wederkerige concessies. De eenvormige wet is niet zo zeer een werk van compromissen, dan wel een werk van keuze en van schepping. De opstellers hebben nationale rechtsfiguren tot voorbeeld genomen wanneer zij van mening waren, dat deze op zichzelf goed waren en tot verbeteringen in het

ter une amélioration aux rapports internationaux. Sur chaque point, ils ont recherché ce qui dans l'expérience des différentes nations leur semblait le meilleur. Sur de nombreux problèmes, cependant, ils ont été conduits à innover ou dépasser les droits nationaux. Si la loi uniforme est une œuvre de transaction, c'est dans la mesure seulement où ses rédacteurs ont eu constamment le souci d'équilibrer les droits de l'acheteur et ceux du vendeur, de tempérer au besoin des institutions qui étaient bonnes en elles-mêmes, mais qui eussent favorisé à l'excès l'une ou l'autre des parties. S'il faut, pour réaliser l'uniformité, s'écarter de pratiques nationales, il y a tout lieu de penser que la loi uniforme constitue un ensemble de règles qu'il est avantageux à chacun de voir adopter par tous.

On examinera ici la seule loi uniforme sur la vente internationale des objets mobiliers corporels. La Loi relative à la formation du contrat de vente internationale semble assez simple pour ne pas nécessiter de commentaire.

Pour faciliter la lecture de ce commentaire, on présentera celui-ci en deux parties. On étudiera d'abord les réponses données par les rédacteurs de la loi uniforme aux problèmes fondamentaux qui se posaient à eux. Puis on procèdera à un examen de la loi article par article.

PREMIERE PARTIE

Quelques solutions fondamentales de la loi uniforme

Si nombreux qu'aient été les problèmes soulevés par l'élaboration de la loi uniforme, il semble que quatre d'entre eux aient été réellement fondamentaux : la définition de la vente internationale qui sera régie par la loi uniforme, la détermination du domaine de la loi, la décision à prendre sur son caractère supplétif et l'élaboration d'un système de sanctions en cas de violation d'une obligation. On examinera les solutions données par la loi à ces problèmes et l'on présentera pour terminer quelques observations sur le caractère détaillé de la loi.

I. Définition de la vente internationale

L'article 1er de la loi uniforme est sans doute celui qui, à la Conférence de La Haye, a donné lieu aux plus longues discussions. Il règle, en effet, un problème fondamental : il donne le critère de l'internationalité d'une vente qui justifiera l'application à celle-ci de la loi uniforme. Le problème était très délicat.

Lorsqu'une Convention est conclue pour régler des problèmes de conflits de loi, cette Convention peut se voir avec profit reconnaître un très large champ d'application : il suffit qu'une vente comporte un élément d'internationalité pour qu'il soit utile de préciser le droit auquel elle sera soumise.

En revanche, dans une Convention portant loi uniforme sur la vente internationale, il importe de préciser soigneusement le critère de l'internationalité. Admettre l'application de la loi uniforme à toute vente comportant un élément d'internationalité serait lui reconnaître un domaine déraisonnablement étendu. Ce serait, par exemple, déclamer que la loi uniforme s'appliquera à deux entreprises fonctionnant dans un même pays dès lorsque la vente portera sur des biens qui doivent être importés ou exportés; ce serait encore décider qu'une vente conclue dans un certain pays sur des biens destinés à rester dans ce pays doit être soumise à la loi uniforme dès lorsque l'une des parties est étrangère. Ce sont là des solutions qu'il ne serait pas raisonnable d'admettre.

Afin de respecter le domaine légitime d'application des droits nationaux, la loi uniforme subordonne son application à l'existence cumulée d'un facteur subjectif d'internationalité, c'est-à-dire d'un facteur qui se rapporte aux contractants eux-mêmes, et d'un facteur objectif d'internationalité, c'est-à-dire d'un facteur qui se rattache soit à la chose objet du contrat, soit aux conditions de conclusion du contrat.

internationale rechtsverkeer zouden kunnen leiden. Op elk punt hebben zij nagegaan wat hun, gezien de ondervindingen in de verschillende landen, het beste voorkwam. Bij tal van vraagstukken echter voelden zij zich genoodzaakt om het nationale recht te vernieuwen of zelfs verder te gaan. Zo de eenvormige wet een werk is van geven en nemen, dan is zij dit toch uitsluitend in die zin dat haar opstellers er voortdurend naar hebben gestreefd tussen de rechten van de koper en die van de verkoper een evenwichtige verhouding tot stand te brengen en zo nodig rechtsfiguren die op zichzelf goed waren, maar die de ene of de andere partij te zeer zouden hebben bevoordeeld, aan te passen. Ook al is het om eenvormigheid te bereiken nodig, af te wijken van de nationale praktijk, er is alle reden aan te nemen dat de eenvormige wet een geheel van regels vormt welks algemene aanvaarding kan worden beschouwd alle landen ten voordeel te zijn.

Hier zal slechts de eenvormige wet inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken worden behandeld. De wet inzake de totstandkoming van internationale koopovereenkomsten lijkt vrij eenvoudig en vraagt daarom geen commentaar.

Teneinde de lezing van dit commentaar te vergemakkelijken is het in twee delen gesplitst. Eerst zal worden nagegaan welke oplossingen de opstellers van de eenvormige wet hebben gegeven voor de fundamentele vraagstukken waarvoor zij zich gesteld zagen. Daarna volgt een artikelsgewijze behandeling van de wet.

EERSTE DEEL

Enkele fundamentele oplossingen die in de eenvormige wet zijn gegeven

Onder de talrijke vraagstukken die bij de opstelling van de eenvormige wet rezen, zijn er vier van werkelijk fundamentele betekenis, te weten de omschrijving van de internationale koop die in de eenvormige wet wordt geregeld, de bepaling van het toepassingsgebied van de wet, de beslissing over de vraag of zij uitsluitend aanvullend recht zou bevatten en de opstelling van een stelsel van sancties in het geval van niet-nakoming van een verplichting. De oplossingen die de wet voor al deze vragen geeft zullen thans worden gezien; aan het eind volgen nog enige beschouwingen over de gedetailleerde aard van de wet.

I. Omschrijving van de internationale koop

Het eerste artikel van de eenvormige wet heeft zonder twijfel op de Conferentie van 's-Gravenhage tot de langste discussies aanleiding gegeven. Het bevat dan ook de oplossing van een fundamenteel vraagstuk : het geeft het criterium voor het internationale karakter van een koopovereenkomst, dat de grondslag vormt voor de toepassing van de eenvormige wet. Dit vraagstuk was zeer netelig.

Wordt een verdrag gesloten tot regeling van vragen van conflictenrecht, dan is het een voordeel om aan zo'n verdrag een zeer ruime werkingssfeer toe te kennen : zodra een koopovereenkomst ook maar een enkel internationaal element bevat, wordt het nodig vast te stellen welk recht er op van toepassing is.

Daarentegen moet in een verdrag houdende een eenvormige wet inzake de internationale koop het criterium voor het internationale karakter zorgvuldig worden bepaald. De eenvormige wet van toepassing laten zijn op iedere koopovereenkomst die een internationaal element bevat, zou er op neerkomen dat aan deze wet een onredelijk uitgebreide werkingssfeer wordt toegekend. Het zou bijvoorbeeld betekenen dat men de eenvormige wet toepasselijk verklaart op twee ondernemingen die in hetzelfde land werkzaam zijn, zodra de koopovereenkomst betrekking heeft op zaken die moeten worden ingevoerd of uitgevoerd; voorts zou men aldus beslissen dat een koopovereenkomst die in een bepaald land is gesloten over zaken die bestemd zijn om in dat land te blijven, moet worden onderworpen aan de eenvormige wet, zodra één van de partijen een andere nationaliteit bezit. Dergelijke oplossingen zijn in redelijkheid niet te aanvaarden.

Teneinde de werkingssfeer die aan de nationale rechtsstelsels toekomt te eerbiedigen, wordt de toepassing van de eenvormige wet afhankelijk gesteld van de aanwezigheid zowel van een subjectieve factor betreffende het internationale karakter — d.w.z. van een factor die aanknoopt aan de bij de overeenkomst betrokken partijen zelf — als van een objectieve factor betreffende het internationale karakter, d.w.z. van een factor die aanknoopt hetzij aan de zaak waarop de overeenkomst betrekking heeft, hetzij aan de omstandigheden waaronder de overeenkomst is gesloten.

Pour la mise en œuvre du critère subjectif, la loi uniforme, conformément à la pratique moderne en matière commerciale, ne s'attache pas à la nationalité des parties (l'alinéa 3 le précise), nationalité qui, d'ailleurs, lorsqu'il s'agit de personnes morales, peut donner lieu à des incertitudes. Elle prend en considération cet élément plus simple qu'est le lieu d'établissement des contractants. La loi uniforme n'est applicable qu'aux ventes passées entre des parties ayant leur établissement sur le territoire d'Etats différents. L'alinéa 2 précise que si l'une des parties n'a pas d'établissement, sa résidence habituelle sera prise en considération.

Mais l'application de la loi uniforme suppose également réaliser un critère objectif. Elle exige qu'on se trouve dans l'un des trois cas énumérés par l'article 1 :

— ou bien le contrat implique que la chose fait ou fera l'objet d'un transport du territoire d'un Etat dans le territoire d'un autre Etat;

— ou bien les actes constituant l'offre et l'acceptation ont été accomplis sur le territoire d'Etats différents (et l'alinéa 4 précise que, dans les ventes par correspondance, l'offre et l'acceptation ne seront considérées comme accomplies sur le territoire d'un même Etat que si les lettres, les télégrammes ou les autres documents qui les contiennent, ont tous été expédiés et reçus sur le territoire de cet Etat);

— ou bien, enfin, la délivrance de la chose doit se réaliser sur le territoire d'un Etat autre que celui où ont été accomplis les actes constituant l'offre et l'acceptation du contrat.

En définitive, il n'y a vente internationale sujette à la loi uniforme que si les parties ont leur établissement sur le territoire d'Etats différents et si, de plus, on peut constater soit un mouvement de la chose elle-même à travers une frontière, soit un échange des consentements à travers une frontière, soit, au moins, une délivrance de la chose dans un pays autre que celui où l'échange des consentements a eu lieu.

La loi uniforme prévoit également le cas de pays qui ont des législations identiques ou voisines. C'est à leur intention que l'article 5 précise que des Etats ne seront pas considérés comme « Etats différents », en ce qui concerne l'établissement ou la résidence habituelle des parties, s'ils font la déclaration prévue à cet effet par l'article II de la Convention, et cela aussi longtemps que cette déclaration restera en vigueur.

On remarquera que la condition subjective d'internationalité est satisfaite lorsque les parties ont leur établissement ou leur résidence sur le territoire d'Etats différents, que ces Etats soient ou non signataires de la Convention portant loi uniforme.

C'est là une règle qui a été longuement discutée lors de la Conférence diplomatique. Il est aisé de montrer qu'elle conduit parfois à des résultats surprenants. On en donne parfois l'exemple d'un litige survenant à propos d'une vente conclue entre deux entreprises ayant leur établissement, l'une aux Etats-Unis d'Amérique et l'autre au Canada. A supposer qu'aucune de ces nations ne ratifie la loi uniforme et que le litige soit soumis au tribunal d'un Etat européen signataire de la loi uniforme, il semble paradoxal que ce tribunal doive appliquer la loi aux parties.

Au sujet de ce cas hypothétique ou de cas comparables qui ont été plusieurs fois évoqués lors de la Conférence de La Haye, il convient de présenter un certain nombre de remarques.

En premier lieu, l'article 3 de la loi prévoit que les parties sont toujours libres d'exclure totalement ou partiellement l'application de la loi, et que cette exclusion peut être non seulement expresse, mais tacite. La loi uniforme ne sera donc applicable que lorsque les parties n'auront pas voulu qu'une autre le soit.

Geheel overeenkomstig de moderne praktijk op het gebied van het handelsrecht, knoopt de eenvormige wet voor het intreden van het subjectieve criterium niet aan bij de nationaliteit van partijen (het derde lid zegt dit duidelijk); dit criterium zou overigens wanneer het gaat om rechtspersonen ook tot onzekerheid kunnen leiden. De wet neemt een eenvoudiger gegeven in aanmerking, nl. de plaats waar partijen bij de overeenkomst gevestigd zijn. De eenvormige wet is slechts toepasselijk op koopovereenkomsten die zijn gesloten tussen partijen die hun vestiging hebben op het grondgebied van verschillende Staten. Het tweede lid maakt duidelijk dat in het geval een partij geen vestiging heeft, haar gewone verblijfplaats beslissend is.

Doch de toepassing van de eenvormige wet veronderstelt tevens dat aan een objectief criterium wordt voldaan. Daarvoor is nodig dat één van de in artikel 1 genoemde gevallen zich voordoet :

— de overeenkomst brengt met zich mede, dat de zaak vervoerd wordt of vervoerd zal worden van het grondgebied van een Staat naar dat van een andere Staat; of

— de handelingen die het aanbod en de aanvaarding vormen zijn verricht op het grondgebied van verschillende Staten (het vierde lid geeft nader aan, dat bij overeenkomsten die door middel van correspondentie zijn tot stand gekomen, het aanbod en de aanvaarding slechts dan geacht worden te zijn geschied op het grondgebied van dezelfde Staat, indien de brieven, telegrammen of andere schriftelijke mededelingen waarin zij zijn vervat alle op het grondgebied van die Staat zijn verzonden en ontvangen);

— of, tenslotte, wanneer de aflevering van de zaak moet geschieden op het grondgebied van een andere Staat dan die waar de handelingen die het aanbod en de aanvaarding vormen, zijn verricht.

Samenvattend kan worden gesteld, dat er slechts dan sprake is van een internationale koopovereenkomst die wordt beheerst door de eenvormige wet, wanneer partijen hun vestiging hebben op het grondgebied van verschillende Staten en wanneer voorts kan worden geconstateerd dat er hetzij een vervoer van de zaak zelf over een grens, hetzij een uitwisseling van wilsverklaringen van het ene land naar het andere, of althans een aflevering van de zaak in een aander land dan dat waar de uitwisseling der wilsverklaringen is geschied, heeft plaats gevonden.

De eenvormige wet geeft voorts een regeling voor het geval dat landen aan elkaar gelijke of nauw met elkaar verwante rechtsregels hebben. Het is met het oog op deze landen dat het vijfde lid bepaalt dat Staten wat betreft het vereiste van de aanwezigheid van een vestiging of gewone verblijfplaats van partijen niet als « verschillende Staten » worden beschouwd, indien zijn de verklaring afleggen bedoeld in artikel II van het Verdrag; dit blijft het geval zolang deze verklaring van kracht blijft.

De aandacht moge erop worden gevestigd dat de subjectieve voorwaarde voor het internationale karakter reeds vervuld is wanneer de partijen hun vestiging of verblijfplaats op het grondgebied van verschillende Staten hebben, ongeacht of deze Staten het Verdrag houdende de eenvormige wet hebben ondertekend of niet.

Dit is een regel waarover ter Diplomatieke Conferentie uitvoerig is gediscussieerd. Het is gemakkelijk aan te tonen dat haar toepassing soms leidt tot onverwachte resultaten. Het voorbeeld wordt wel gegeven van een geschil voortvloeiend uit een koopovereenkomst, gesloten tussen twee ondernemingen die hun vestiging hebben in de Verenigde Staten van Amerika, onderscheidenlijk in Canada. Stel nu dat geen van deze beide naties deze eenvormige wet bekrachtigt en dat het geschil zou worden voorgelegd aan een rechtbank van een Europese Staat die de eenvormige wet heeft ondertekend, dan lijkt het paradoxaal dat deze rechtbank de eenvormige wet op die partijen zou moeten toepassen.

Bij dit veronderstelde geval of vergelijkbare gevallen die herhaalde malen ter sprake zijn gebracht tijdens de Conferentie te 's-Gravenhage, moeten hier thans enige kanttekeningen worden geplaatst.

In de eerste plaats bepaalt artikel 3 van de wet dat de partijen altijd vrij zijn de toepassing van de wet geheel of ten dele uit te sluiten en dat deze uitsluiting niet alleen uitdrukkelijk, doch ook stilzwijgend kan geschieden. De eenvormige wet zal dus slechts van toepassing zijn wanneer de partijen niet de toepasselijkheid van een andere wet hebben gewild.

D'autre part, normalement un tribunal n'est saisi par une partie et ne se déclare compétent pour statuer sur un contrat que si le contrat présente un lien non négligeable avec le pays où siège ce tribunal.

En troisième lieu, on cite l'exemple de contractants ayant leur établissement dans des pays voisins. Mais il faut songer à tous les autres cas, qui seront infiniment plus nombreux. Or, pour tous ces cas, la loi uniforme semble incontestablement supérieure aux lois nationales, sinon en elle-même, du moins en ce qui concerne les contrats internationaux : on a souligné, en effet, que toute loi nationale comporte des règles particulières dont l'application peut être injuste à un contractant non averti.

Enfin, même lorsque les contractants appartiennent à des pays voisins et dont les lois s'inspirent de principes communs, le même phénomène de particularisme peut encore distinguer les deux droits dans une mesure suffisante pour que l'on évite à chacun des contractants un risque sérieux d'injustice en lui appliquant la loi uniforme plutôt que la loi du pays voisin. La loi uniforme a paru non seulement acceptable, mais bonne, à des techniciens appartenant à des systèmes juridiques et politiques très différents. C'est dire qu'elle semble protéger tout contrat, quel qu'il soit, contre les bizarreries et les injustices inhérentes à tout système national.

En revanche, la loi uniforme n'impose pas la solution à laquelle se sont arrêtés ses rédacteurs au Etats qui, peut-être parce que leurs tribunaux acceptent plus aisément que d'autres de se déclarer compétents, auraient le sentiment que le domaine d'application de la loi uniforme est trop large. L'article III de la Convention, en effet, réserve à chaque Etat, lorsqu'il dépose son instrument de ratification ou d'adhésion, la possibilité de déclarer qu'il n'appliquera la loi uniforme que si les parties au contrat de vente ont leur établissement ou leur résidence sur le domaine d'Etat contractants différents.

Une autre réserve est possible aux Etats qui ont déjà ratifié une ou plusieurs Conventions sur les conflits de loi en matière de vente internationale, notamment la Convention de La Haye du 15 juin 1955 sur la loi applicable aux ventes à caractère international d'objets mobiliers corporels : en vertu de l'article IV de la Convention, il peuvent déclarer qu'ils n'appliqueront la loi uniforme que si une des Conventions qu'ils ont ratifiées conduit à l'application de la loi uniforme.

II. Objet de la loi

L'article 8 précise quelle est exactement la partie d'un contrat de vente qui est régie par la loi uniforme.

La loi régit exclusivement les obligations que le contrat fait naître entre le vendeur et l'acheteur.

Sauf exception formelle, elle ne régit pas la formation du contrat : elle ne la régit pas ni quant à la capacité des parties, ni quant à l'échange de leurs consentements ou aux vices de ceux-ci. En ce qui concerne l'échange des consentements à vrai dire, on sait qu'aujourd'hui les Etats ont la possibilité de ratifier la deuxième des Conventions élaborées à La Haye en 1964.

La loi uniforme ne concerne pas davantage les effets de la conclusion d'un contrat peut produire sur la propriété de la chose vendue. On sait, en effet, que les divers systèmes nationaux font produire au contrat de vente des effets très différents quant au transfert de la propriété. Pour les uns, la seule conclusion du contrat produit un effet de transfert de la propriété alors que, pour d'autres, le contrat ne peut que faire naître des obligations. Or, il est apparu, dès le début des travaux relatifs à la loi uniforme : d'une part qu'il était vain d'espérer une règle uniforme sur cette question profondément insérée à la fois dans des traditions historiques et dans la réglementation du crédit et de la faillite, mais, d'autre part, que l'unification n'était pas nécessaire, si envisageant les choses d'une manière plus directe et plus pratique, on réglementait seulement trois ordres de questions liées, au moins dans certains systèmes juridiques, au transfert de la propriété :

— l'obligation du vendeur de transférer la propriété d'une chose libre de tout droit non accepté de l'acheteur (articles 18, 52 et 53),

Voorts zal, in het normale geval, een rechtbank alleen dan door een partij worden geadieerd en zich ook bevoegd verklaren kennis te nemen van een geschil dat voortkomt uit een overeenkomst, wanneer deze overeenkomst een niet te verwaarlozen verband bezit met het land waar deze rechtbank zetelt.

In de derde plaats wordt het voorbeeld aangehaald van de partijen die hun vestiging hebben in aan elkaar grenzende landen. Men moet echter alle andere gevallen, die oneindig veel meer voorkomen, niet uit het oog verliezen. Voor al deze gevallen is de eenvormige wet onbetwistbaar beter dan de nationale wetten, zo niet op zichzelf beschouwd dan toch zeker waar het internationale overeenkomsten betreft : er is reeds de aandacht op gevestigd dat iedere nationale wet bijzondere regels bevat, waarvan de toepassing ten aanzien van een partij die daarop niet bedacht is tot onredelijke resultaten kan leiden.

Tenslotte kan worden opgemerkt dat, zelfs in het geval dat de partijen die de overeenkomst hebben gesloten behoren tot aangrenzende landen wier rechtsregels hun grondslag vinden in gemeenschappelijke beginselen, ditzelfde verschijnsel van particularisme deze rechtsstelsels toch nog zozeer van elkaar kan doen verschillen, dat men beide partijen een ernstig risico van onrecht bespaart, wanneer men op hen de eenvormige wet en niet de wet van het naburige land toepast. Deskundigen die behoren tot rechtsstelsels en politieke stelsels van zeer uiteenlopende aard zijn van mening, dat de eenvormige wet niet alleen aanvaardbaar, maar zelfs goed is; dat wil zeggen : zij behoedt iedere overeenkomst, van welke aard ook, tegen de grillige en onbillijke bepalingen die men nu eenmaal in ieder nationaal rechtsstelsel vindt.

Aan de andere kant is het niet zo, dat de eenvormige wet de oplossing waarover de opstellers het eens zijn geworden oplegt aan Staten die, wellicht omdat hun rechtbanken zich gemakkelijker dan andere bevoegd verklaren, van mening zijn dat het toepassingsgebied van de eenvormige wet te ruim is. Artikel III van het Verdrag geeft immers aan iedere Staat de mogelijkheid om bij nederlegging van zijn akte van bekrachtiging of toetreding te verklaren dat hij de eenvormige wet slechts zal toepassen, indien de partijen bij de koopovereenkomst hun vestiging, of bij gebreke daarvan hun gewone verblijfplaats hebben op het grondgebied van verschillende verdragsluitende Staten.

Een ander voorbehoud kan worden gemaakt door Staten die reeds één of meer verdragen inzake wetsconflicten op het gebied van de internationale koop hebben bekrachtigd, met name het Haagse Verdrag van 15 juni 1955 nopens de wet die van toepassing is op koopovereenkomsten met internationaal karakter betreffende roerende lichamelijke zaken. Uit hoofde van artikel IV van het Verdrag kunnen deze Staten namelijk verklaren dat zij de eenvormige wet slechts zullen toepassen wanneer één van de verdragen die zij hebben bekrachtigd leidt tot de toepassing van de eenvormige wet.

II. Wat in de wet wordt geregeld

Artikel 8 geeft nauwkeurig aan, welk deel van de koopovereenkomst wordt geregeld door de eenvormige wet.

Deze wet regelt uitsluitend de verbintenissen die de koopovereenkomst doet ontstaan tussen de koper en de verkoper.

Behoudens voor zover uitdrukkelijk anders is bepaald, geeft zij inzonderheid geen regeling voor de totstandkoming van de overeenkomst; zij regelt deze noch wat betreft de bekendheid van de partijen, noch wat betreft de uitwisseling van hun wilsverklaringen of de gebreken die daaraan kunnen kleven. Wat betreft de uitwisseling van wilsverklaringen kunnen, zoals bekend is, de Staten thans het tweede in 1964 te 's-Gravenhage opgestelde verdrag bekrachtigen.

De eenvormige wet heeft voorts geen betrekking op de rechtsgevolgen die een overeenkomst kan hebben voor de eigendom van de verkochte zaak. Het is bekend, dat verscheidene nationale rechtsstelsels aan de koopovereenkomst zeer uiteenlopende gevolgen verbinden voor wat betreft de eigendomsovergang. Voor sommige heeft reeds de sluiting van de overeenkomst de overgang van de eigendom ten gevolge, terwijl voor andere de overeenkomst uitsluitend verbintenissen in het leven roept. Nu was het vanaf het begin van het werk aan de eenvormige wet duidelijk, dat het enerzijds ijdel was om te hopen op de opstelling van een uniforme regel betreffende dit vraagstuk, dat sterk verband houdt zowel met de historische traditie als met de regeling van krediet en faillissement, en anderzijds, dat de eenmaking niet noodzakelijk was indien men, de zaken op een meer directe en meer praktische wijze benaderende, zich zou beperken tot de regeling van drie althans in sommige rechtsstelsels met de eigendomsovergang nauw verbonden vraagstukken :

— de verplichting van de verkoper om de eigendom van een zaak over te dragen vrij van ieder recht dat niet door de koper wordt aanvaard (artikelen 18, 52 en 53),

— le transfert des risques, considéré dans nombre de systèmes juridiques comme la conséquence essentielle du transfert de la propriété (articles 96 à 101),

— les obligations de garde de la chose et de frais de garde, qui en sont des aspects secondaires (articles 91 à 95).

On remarquera qu'il n'y a pas contradiction à affirmer que la loi ne concerne pas les effets du contrat sur la propriété de la chose vendue, puis à réglementer l'obligation imposée au vendeur de transférer à l'acheteur la propriété de la chose, étant bien compris qu'il s'agit alors exclusivement de mettre une obligation à la charge du vendeur, et que le statut de la propriété reste en dehors de la loi uniforme.

La loi ne concerne pas non plus la validité du contrat ni celle des clauses qu'il renferme. Ce sont là, en effet, des matières très délicates. Les traditions des divers Etats eussent rendu difficile soit l'adoption d'une loi uniforme soit, en tout cas, son interprétation uniforme.

Dès lors que la loi uniforme ne régit pas la validité des contrats, elle n'apporte aucune atteinte aux règles de police ou de protection des personnes que peuvent contenir les lois nationales.

La loi, enfin, ne concerne pas la validité des usages qui peuvent être invoqués par les parties. Un juge conserve donc la faculté d'écarter, comme contraire à l'ordre public de son pays, un usage qui lui semblerait méconnaître un droit fondamental de l'une des parties. En revanche, l'article 9 de la loi affirme la prééminence des usages sur la loi uniforme.

Si l'objet de la loi est ainsi nettement délimité par l'article 8, on remarquera encore que la loi uniforme est muette sur les règles concernant les grandes modalités des ventes maritimes ou terrestres (f.o.b., c.a.f., etc.). Les rédacteurs de la loi ont en effet pensé qu'il y avait là une matière qui n'était pas véritablement mûre pour une unification par voie de convention internationale. Réglementer les modalités des grandes ventes eût, tout d'abord, obligé à doubler le volume d'une loi déjà longue. De plus, les règles applicables à ces grandes ventes sont encore souvent variées et incertaines. On dira que c'est précisément dans une situation de ce genre qu'une unification est utile. Mais il semble qu'en ce domaine, une action de convergence et d'unification par persuasion, qui est au fond celle qu'a entreprise la Chambre de Commerce Internationale, soit plus utile au commerce, par le caractère progressif et graduel du rapprochement qu'elle réalise, qu'une unification immédiate par voie de convention internationale. Enfin, les rédacteurs de la loi uniforme ont eu le sentiment que la réglementation des grandes ventes était encore changeante, s'adaptant constamment à de nouveaux besoins de pratique, et qu'il ne convenait pas d'immobiliser un mouvement vraisemblablement bénéfique au commerce. Certes, la loi uniforme pourra être révisée. Mais cette révision demandera la mise en œuvre d'une procédure assez lourde. A tous points de vue, par conséquent, il a semblé que la Chambre de Commerce Internationale remplissait, en ce domaine, un rôle plus utile que celui d'une commission ou d'une conférence d'unification et qu'elle était mieux adaptée à ce rôle.

III. Caractère supplétif de la loi

Le caractère supplétif de la loi est affirmé par l'article 3. Il ne pouvait l'être en termes plus formels ni plus généraux. Les parties à un contrat de vente internationale sont libres, sans condition, d'exclure totalement ou partiellement l'application de la loi. Cette exclusion peut être expresse ou simplement tacite.

Ainsi, après l'entrée en vigueur de la loi uniforme, des contractants resteront entièrement libres de repousser l'application de celle-ci. Ils resteront libres d'adopter les conditions générales de vente qui leur sembleraient plus appropriées à leur transaction. Ils pourront aussi écarter telle ou telle disposition de la loi expressément ou implicitement, pour lui substituer telle autre règle qui leur paraîtrait plus satisfaisante ou simplement pour supprimer un droit que la loi donnait à l'un ou à l'autre d'entre eux.

— de l'overgang van het risico, welke in een aantal rechtstelsels wordt beschouwd als het wezenlijke gevolg van de overgang van de eigendom (artikelen 96-101),

— de verplichtingen tot zorg voor de zaak en tot betaling van de kosten van bewaring, die daarvan nevenaspecten zijn (artikelen 91-95).

Men zal inzien, dat er geen tegenstrijdigheid is in de omstandigheid dat eerst wordt verklaard dat de wet geen betrekking heeft op de rechtsgevolgen van de overeenkomst voor de eigendom van het verkochte en dat vervolgens een regeling wordt gegeven van de verplichting van de verkoper de eigendom van de zaak over te dragen aan de koper, wanneer men maar goed in het oog houdt dat het bij dit laatste uitsluitend gaat om het opleggen van een verplichting aan de verkoper en dat de regeling van de eigendom zelf geheel buiten de eenvormige wet blijft.

De wet heeft voorts geen betrekking op de geldigheid van de overeenkomst of die van de daarin vervatte bedingen. Dit zijn inderdaad zeer moeilijke zaken. De tradities van de verschillende Staten zouden het aanvaarden van een uniforme regel en in ieder geval de uniforme uitleg van zulk een regel hebben bemoeilijkt.

Aangezien nu de eenvormige wet geen bepalingen bevat over de geldigheid van overeenkomsten, laat zij ook de regels betreffende de openbare orde of strekkende tot bescherming van personen, die mogelijk in nationale wetten voorkomen, geheel onverlet.

Tenslotte heeft de wet geen betrekking op de geldigheid van de gewoonten waarop partijen zich kunnen beroepen. Een rechter blijft dus bevoegd om als tegenstrijdig aan de openbare orde van zijn land een gewoonte terzijde te stellen, die naar zijn oordeel een fundamenteel recht van één der partijen mist. Anderzijds heeft ingevolge artikel 9 van de wet de gewoonte voorrang boven de regels van de eenvormige wet.

Al is zo de inhoud van de wet door artikel 8 zorgvuldig afgebakend, toch valt het op dat de eenvormige wet zwijgt over de regels betreffende de belangrijkste vormen van handelsovereenkomsten over zee en over land (f.o.b., c.i.f., etc.). De opstellers van de wet hebben gemeend dat het hier een materie betrof die nog niet voldoende rijp was voor unificatie door een internationale overeenkomst. Zou men deze belangrijke vormen van koop hebben willen regelen, dan zou dit noodzakelijkerwijs met zich hebben meegebracht dat de wet, die nu ook al uitgebreid is, het dubbele van haar omvang zou hebben gekregen. Daar komt nog bij dat de op deze standaardvormen van koop toepasselijke regels vaak uiteenlopen en onzeker zijn. Men zou kunnen stellen dat juist in een dergelijke situatie de eenmaking van groot nut is. Maar waarschijnlijk zal op dit gebied een streven, dat erop is gericht langs de weg van overreding te komen tot toenadering en eenmaking — dit is in feite de taak, die de Internationale Kamer van Koophandel op zich heeft genomen — van groter nut voor de handel zijn dan directe eenmaking langs de weg van een internationale overeenkomst, juist omdat de toenadering die op deze wijze wordt verwezenlijkt stap voor stap en langs wegen van geleidelijkheid tot stand komt. Tenslotte waren de opstellers van de eenvormige wet van gevoelen dat de regeling van de grote koopovereenkomsten nog in ontwikkeling is en zich voortdurend aanpast aan nieuwe behoeften van de praktijk en dat het niet opportuun zou zijn om deze ontwikkeling, die waarschijnlijk voor de handel van groot belang is, tot staan te brengen. Natuurlijk kan de eenvormige wet worden herzien. Maar voor zulk een herziening is het opgangbrengen van een vrij gecompliceerde procedure vereist. Hoe men de zaak ook bezag, de indruk bestond dat de Internationale Kamer van Koophandel op dit gebied een nuttiger rol zou vervullen en (voor het vervullen daarvan ook geschikt was) dan een commissie of een conferentie tot eenmaking van recht.

III. Aanvullend karakter van de wet

Het aanvullend karakter van de wet is vastgelegd in artikel 3. Dit zou niet in duidelijker of algemener termen kunnen zijn gesteld. De partijen bij een internationale koopovereenkomst zijn vrij, zonder enig voorbehoud, om de toepassing van deze wet geheel of ten dele uit te sluiten. Deze uitsluiting kan uitdrukkelijk geschieden of alleen stilzwijgend.

Derhalve zullen ook na de inwerkingtreding van de eenvormige wet de partijen bij een overeenkomst geheel vrij blijven de toepassing van deze wet af te wijzen. Zij behouden de vrijheid om algemene koopvoorwaarden, die hun beter geschikt lijken voor hun overeenkomst, toe te passen. Zij kunnen ook deze of gene bepaling van de wet uitdrukkelijk of stilzwijgend terzijde stellen, om daarvoor een andere regel in de plaats te stellen die hun meer bevredigend voorkomt, of alleen maar om een recht dat de wet aan één van hen toekent uit te sluiten.

La Convention portant loi uniforme a même prévu dans l'article V la possibilité qu'un Etat, lors du dépôt de son instrument de ratification ou d'adhésion déclare qu'il n'appliquera la loi uniforme qu'aux contrats dont les parties auront voulu qu'ils soient régis par la loi uniforme. C'est une réserve dont la possibilité a été prévue à la demande du Royaume-Uni. La délégation du Royaume-Uni a, en effet, indiqué que les milieux commerciaux de la nation avaient hésité dans leur attitude à l'égard de la loi uniforme. Après avoir été d'abord très réservés à son égard, ils s'étaient convaincus, par une étude plus attentive, que cette loi uniforme pouvait être bénéfique. Cependant ils souhaiteraient la mettre en application d'une matière d'abord limitée, afin de la soumettre à l'expérience. Le Gouvernement du Royaume-Uni a donc demandé qu'un Etat puisse ratifier la Convention sous la réserve de l'article V, en espérant que l'expérience révélera la valeur de la loi uniforme et permettra à cet état de revenir sur sa réserve initiale. La conférence a accédé à ce désir. De nombreux délégués ont cependant exprimé le vœu que seul le Royaume-Uni, pour les raisons spéciales qui ont été dites se prévaut de cette réserve, dont la généralisation introduirait un désordre très nuisible à la sécurité des relations commerciales.

IV. Le système des sanctions en cas de violation d'une obligation

On aura l'occasion d'examiner dans la seconde partie de ce commentaire les dispositions de la loi uniforme concernant l'exécution en nature des obligations (article 16) et les dommages-intérêts que peut encourir une partie qui contrevient à une obligation (articles 82 à 89).

La question la plus grave qui se pose dans le domaine des sanctions est celle de la résolution du contrat. C'est celle qu'on examinera ici. Quand une contravention au contrat justifie-t-elle la résolution du contrat et quel doit être le régime de celle-ci?

Il est, incontestable que certaines contraventions au contrat, mais non pas toutes, doivent pouvoir entraîner la résolution de celui-ci. Pour décider quand un contrat est susceptible de résolution, la loi fait appel à la notion de contravention essentielle : en cas de contravention essentielle, la résolution du contrat est encourue par la partie en défaut; en cas de contravention non essentielle, la loi s'efforce de sauver le contrat.

Quand, à vrai dire, y a-t-il contravention essentielle au contrat? Selon l'article 10 :

« Une contravention au contrat est considérée comme essentielle pour l'application de la présente loi, toutes les fois que la partie en défaut a su ou aurait dû savoir, lors de la conclusion du contrat, qu'une personne raisonnable de même qualité placée dans la situation de l'autre partie n'aurait pas conclu le contrat si elle avait prévu cette contravention et ses effets. »

Cette définition peut sembler un peu complexe. En fait, cependant, les nuances qu'elle comporte semblent indispensables. Pour savoir, en effet, si le contrat doit ou non être résolu, la première question que l'on doit se poser est de savoir s'il présente encore un intérêt pour la partie victime de la contravention. Il s'agit donc de savoir, selon les termes de l'article 10, si la partie victime de la contravention « n'aurait pas conclu le contrat si elle avait prévu cette contravention et ses effets ».

Cependant, s'en tenir uniquement aux intérêts de la partie victime de la contravention aurait pu être exagérément sévère pour la partie en défaut, lorsque celle-ci ne savait pas et ne pouvait pas savoir que l'exécution rigoureuse du contrat était pour l'autre partie d'un intérêt essentiel. C'est la raison pour laquelle la définition de l'article 10 contient au fond deux critères : la contravention n'est essentielle que si, d'une part, elle fait perdre tout intérêt au contrat à la partie qui en est victime et si, d'autre part, la partie en défaut « a su ou aurait dû savoir, lors de la conclusion du contrat, qu'une personne raisonnable de même qualité placée dans la situation de l'autre partie » aurait dans ces conditions perdu tout intérêt au contrat.

Het Verdrag houdende een eenvormige wet heeft zelfs in artikel V bepaald dat een Staat bij de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging of toetreding kan verklaren, dat hij de eenvormige wet slechts zal toepassen op overeenkomsten indien partijen hebben gewild dat deze door de eenvormige wet worden beheerst. De mogelijkheid van dit voorbehoud is op verzoek van het Verenigd Koninkrijk opgenomen. De delegatie van het Verenigd Koninkrijk heeft verklaard dat de handelskringen in dat land enigszins terughoudend stonden tegenover de eenvormige wet. Na aanvankelijk zeer veel voorbehoud te hebben gemaakt, waren zij bij een nadere beschouwing tot de overtuiging gekomen dat deze eenvormige wet vruchten zou kunnen afwerpen. Zij zouden er evenwel de voorkeur aan geven deze wet aanvankelijk op beperkte schaal te laten werken om er ervaring mede op te doen. De Regering van het Verenigd Koninkrijk heeft dus de wens te kennen gegeven dat een Staat het Verdrag zal kunnen bekrachtigen onder voorbehoud van artikel V in de hoop dat de opgedane ervaring de waarde van de eenvormige wet zal aantonen, waardoor het deze Staat mogelijk zal zijn om terug te komen op zijn aanvankelijk voorbehoud. De Conferentie heeft in deze wens toegestemd. Zeer veel gedelegeerden hebben evenwel blij gegeven van hun verwachting dat uitsluitend het Verenigd Koninkrijk om de zojuist vermelde bijzondere redenen gebruik zal maken van dit voorbehoud, dat, indien het in bredere kring zou worden gemaakt, aan de zekerheid in de handelsbetrekkingen zeer grote schade zou toebrengen.

IV. Het systeem van sancties in geval van niet-nakoming van een verplichting

In het tweede deel van dit commentaar wordt dieper ingegaan op de bepalingen van de eenvormige wet betreffende de nakoming van verplichtingen (artikel 16), alsmede de schadevergoeding waartoe een partij die een verplichting niet nakomt kan worden gehouden (artikelen 82-89).

Het belangrijkste vraagstuk dat zich voordoet op het terrein van de sancties is dat van de ontbinding van de overeenkomst. Dit vraagstuk zal hier worden behandeld. In welke gevallen rechtvaardigt een tekortkoming de ontbinding van de overeenkomst en welke regels moeten daarvoor worden opgesteld?

Zeker is, dat wel van bepaalde tekortkomingen, doch niet van elke tekortkoming het gevolg moet kunnen zijn dat de overeenkomst wordt ontbonden. Om aan te geven in welke gevallen nu een overeenkomst vatbaar is voor ontbinding, bezigt de wet de term « wezenlijke tekortkoming ». Is er een wezenlijke tekortkoming dan heeft dit voor de partij die deze heeft begaan de ontbinding van de overeenkomst tot gevolg; is de tekortkoming niet wezenlijk, dan streeft de wet er naar de overeenkomst te laten voortbestaan.

Wanneer kan er nu eigenlijk gesproken worden van een wezenlijke tekortkoming? Artikel 10 zegt :

« Voor de toepassing van deze wet wordt een tekortkoming in de nakoming van de overeenkomst als wezenlijk aangemerkt, wanneer de partij die tekortgeschoten is, ten tijde van het sluiten van de overeenkomst wist of had moeten weten dat een redelijke persoon van gelijke hoedanigheid in dezelfde omstandigheden de overeenkomst niet zou hebben gesloten indien hij de tekortkoming en haar gevolgen had voorzien. »

Deze omschrijving lijkt wellicht op het eerste gezicht wat ingewikkeld. Doch in feite kunnen de fijne onderscheiden die daarin zijn gemaakt niet goed worden weggelaten. Immers, om na te gaan of de overeenkomst al dan niet moet worden ontbonden moet men zich allereerst afvragen, of de overeenkomst nog van enig belang is voor de partij die nadeel heeft geleden door de tekortkoming. Het gaat er dus om te weten of, zoals artikel 10 het uitdrukt, de partij die nadeel heeft ondervonden van de tekortkoming « de overeenkomst niet zou hebben gesloten indien hij de tekortkoming en haar gevolgen had voorzien ».

Zou men evenwel uitsluitend aandacht hebben voor de belangen van de partij aan wie de tekortkoming nadeel heeft toegebracht, dan zou dit onnodig hard kunnen zijn tegenover de partij die tekort is geschoten, wanneer deze laatste niet wist of niet had kunnen weten dat de stipte nakoming van de overeenkomst voor de andere partij van wezenlijk belang was. Daarom bevat artikel 10 eigenlijk twee criteria : de tekortkoming is alleen dan wezenlijk, wanneer enerzijds daardoor voor de partij die van de tekortkoming nadeel heeft ondervonden ieder belang aan de overeenkomst komt te ontvallen, en anderzijds de partij die is tekortgeschoten « ten tijde van het sluiten van de overeenkomst wist of had moeten weten dat een redelijke persoon van gelijke hoedanigheid in dezelfde omstandigheden als de andere partij » in het gegeven geval ieder belang bij de overeenkomst zou hebben verloren.

Une définition aussi souple semble s'adapter très exactement aux besoins du commerce et à la volonté des parties. En ce qui concerne, par exemple, une délivrance tardive de la chose vendue, il y a des cas où le vendeur doit savoir, en raison même de la nature de la chose ou en raison des circonstances, que la livraison ponctuelle est essentielle pour l'acheteur. Si, par exemple, un restaurateur commande un certain nombre de dindes livrables dans la matinée du 24 décembre, il est clair que les dindes qui lui arriveraient le 25 ou le 26 n'auraient plus pour lui aucun intérêt. Dans d'autres hypothèses, au contraire, le vendeur est en droit de penser que la date prévue au contrat n'est pas pour l'acheteur d'une importance fondamentale. S'il en est ainsi, l'acheteur qui, pour des raisons exceptionnelles, tiendrait absolument à ce que cette date soit respectée, devrait le faire savoir au vendeur lors de la conclusion du contrat.

Pour comprendre maintenant le système de sanctions prévu par la loi uniforme, on examinera ici les articles 26 à 29 qui réglementent les sanctions concernant la date de la délivrance. C'est sur eux qu'est fondé, quitte à présenter les variantes nécessaires, l'ensemble du système des sanctions.

L'article 26, en premier lieu, régit le cas où le défaut de délivrance à la date déterminée constitue une contravention essentielle au contrat. Dans ce cas, l'acheteur dispose tout naturellement d'une option : il peut, certes, sous réserve d'ailleurs de l'article 16, exiger du vendeur l'exécution du contrat; mais il peut également déclarer la résolution de celui-ci. Il doit faire connaître son option dans un délai raisonnable : d'une part la loi souhaite que, dans l'intérêt des deux parties, la situation soit clarifiée aussi vite que possible et, d'autre part, elle ne permet pas que l'acheteur reste dans l'attente, surveillant l'évolution des cours, pour voir quelle branche de l'option est pour lui la plus avantageuse. Si, par conséquent, il ne fait pas connaître sa décision dans un délai raisonnable, le contrat est résolu de plein droit. C'est une présomption légitime : en présence d'une contravention essentielle, on peut penser que l'acheteur se désintéresse du contrat.

Cependant, l'alinéa 2 de l'article 26 permet au vendeur, tant que l'acheteur n'a pas fait connaître sa décision, de l'interpeller, en quelque sorte, pour lui demander de clarifier la situation. Le vendeur en retard peut, en effet, se demander si la délivrance de la chose présente encore de l'intérêt pour l'acheteur, et quelle décision celui-ci veut prendre. Il lui demande donc de lui faire connaître sa décision. Si l'acheteur ne lui répond pas dans un bref délai (notion définie à l'article 11 de la loi uniforme : voir seconde partie), le contrat est résolu de plein droit.

L'alinéa 3 prévoit une autre hypothèse : celle où la chose est délivrée avant que l'acheteur ait fait connaître sa décision. Dans ce cas, l'acheteur conserve encore le droit de déclarer la résolution du contrat, mais il doit évidemment le faire dans un bref délai, et son silence vaudra renonciation à la résolution. La solution s'explique à la fois par l'interprétation de sa volonté, puisqu'il est en possession de la chose et ne déclare pas tout de suite qu'il la rejette, et par l'intérêt général du commerce, qui est d'éviter que la chose ne doive être reprise.

Le quatrième et dernier alinéa de l'article pose un principe simple, mais nécessaire. Lorsque l'acheteur a choisi de demander l'exécution du contrat, mais qu'il ne l'obtient pas dans un délai raisonnable, il ne faut pas qu'il reste à perpétuité prisonnier de son option devant un vendeur négligent : il peut donc déclarer la résolution du contrat.

Tout ce mécanisme prévu par l'article 26 semble clair et bien venu.

L'article 27 concerne l'hypothèse où le défaut de délivrance à la date déterminée ne constitue pas une contravention essentielle au contrat. Dans ce cas, la résolution du contrat ne serait pas justifiée. La loi s'efforce de sauver le contrat : elle conserve au vendeur le droit d'effectuer la délivrance et à l'acheteur, bien entendu, celui d'exiger du vendeur l'exécution du contrat.

Door een zo soepele omschrijving wordt wel een zeer nauwe aansluiting aan de behoefte van de handel en aan de wil van partijen bereikt. Wanneer zich bijvoorbeeld een vertraging in de aflevering van het verkochte heeft voorgedaan, zal de verkoper in een aantal gevallen hetzij uit hoofde van de aard van de zaak zelf, hetzij in verband met de omstandigheden, moeten beseffen, dat de punctuele aflevering voor de koper van wezenlijk belang is. Wanneer bijvoorbeeld de houder van een restaurant een zeker aantal kalkoenen bestelt, af te leveren in de ochtend van 24 december, dan is het wel duidelijk dat deze kalkoenen zo zij de 25e of de 26e zouden worden geleverd, voor hem geen enkele waarde meer hebben. In andere gevallen evenwel zou de verkoper terecht van mening kunnen zijn, dat de in de overeenkomst bepaalde datum voor de koper niet van fundamenteel belang is. Doet zich zulg een geval voor dan had de koper, die er op grond van bijzondere redenen absoluut op zou staan dat deze datum wordt geëerbiedigd, dit bij de totstandkoming van de overeenkomst aan de verkoper moeten laten weten.

Om nu het stelsel van de sancties dat in de eenvormige wet wordt toegepast te leren kennen, zullen wij hier de artikelen 26-29 behandelen, die de regeling geven van de sancties betreffende het tijdstip van aflevering. Op deze bepalingen is het gehele stelsel van sancties gebaseerd, ook al worden op andere plaatsen de nodige aanpassingen aangebracht.

Artikel 26 geeft in de eerste plaats een regel voor het geval dat het uitblijven van tijdige aflevering een wezenlijke tekortkoming oplevert. In dat geval heeft de koper uiteraard de keuze. Het spreekt immers vanzelf dat hij, onverminderd hetgeen in artikel 16 is bepaald, van de verkoper nakoming kan verlangen; maar hij kan ook de overeenkomst ontbonden verklaren. Hij moet zijn beslissing binnen een redelijke termijn kenbaar maken : enerzijds wil de wet dat, in het belang van beide partijen, de situatie zo snel mogelijk wordt opgehelderd, en aan de andere kant staat zij niet toe dat de koper blijft afwachten en intussen de ontwikkeling van de prijzen in het oog houdt om te zien welke keuze voor hem de voordeligste is. Bijgevolg wordt, indien hij zijn beslissing niet binnen een redelijke termijn doet weten, de overeenkomst van rechtswege ontbonden. Het gaat hier om een gewettigde veronderstelling : is de tekortkoming van wezenlijke aard, dan is het aannemelijk dat de koper geen belang meer heeft bij de overeenkomst.

Het tweede lid van artikel 26 geeft evenwel de verkoper gelegenheid om bij de koper te informeren zolang deze zijn beslissing nog niet heeft kenbaar gemaakt en hem als het ware te vragen, de situatie op te helderen. De verkoper die niet tijdig heeft gepresteerd kan zich afvragen, of de aflevering van de zaak nog van belang is voor de koper en welke beslissing deze zal nemen. Hij verzoekt hem dus, zijn beslissing te laten weten. Indien de koper hem niet op korte termijn antwoordt (de term wordt omschreven in artikel 11 van de eenvormige wet; zie deel II), is de overeenkomst van rechtswege ontbonden.

Het derde lid behandelt een andere situatie : het geval dat de zaak is afgeleverd voordat de koper zijn beslissing heeft laten weten. Ook dan behoudt de koper wel het recht om de overeenkomst ontbonden te verklaren, maar hij moet dit vanzelfsprekend op korte termijn doen, en indien hij niets van zich laat horen, moet dit worden opgevat als een afstand doen van het recht, de overeenkomst ontbonden te verklaren. Deze oplossing laat zich verklaren als in overeenstemming zowel met 's kopers vermoedelijke wil — hij is immers in het bezit van de zaak en verklaart niet onmiddellijk dat hij deze weigert — als met het algemene belang dat er voor de handel in gelegen is om te voorkomen dat het verkochte moet worden teruggenomen.

Het vierde en laatste lid van het artikel geeft een eenvoudige doch noodzakelijke regel. Heeft de koper zijn keus bepaald en verlangt hij nakoming van de overeenkomst, maar verkrijgt hij deze niet binnen een redelijke termijn, dan mag hij niet eens en voor altijd tegenover de wanpresterende verkoper aan die keuze gebonden blijven : hij kan dan alsnog de overeenkomst ontbonden verklaren.

Dit stelsel van artikel 26 lijkt in zijn geheel duidelijk en een gunstige ontvangst waard.

Artikel 27 heeft betrekking op het geval, dat het uitblijven van tijdige aflevering niet een wezenlijke tekortkoming oplevert. Dan zou ontbinding van de overeenkomst niet gerechtvaardigd zijn. De wet streeft ernaar om de overeenkomst in stand te houden : zij laat de verkoper het recht om alsnog de aflevering te bewerkstelligen en aan de koper uiteraard het recht van de verkoper nakoming te verlangen.

Cependant, même si l'exécution ponctuelle du contrat n'était pas fondamentale pour l'acheteur, celui-ci ne peut rester indéfiniment dans l'expectative. Si le contrat n'est pas exécuté dans un certain délai, il perdra pour lui tout intérêt. La loi uniforme adopte donc l'institution allemande de la *Nachfrist*. Elle permet à l'acheteur de préciser au vendeur le délai supplémentaire d'une durée raisonnable dans lequel il entend que la livraison ait lieu, étant donné que le défaut de livraison dans ce délai constituerait une contravention essentielle au contrat, contravention qui permettrait à l'acheteur, s'il le désire, de déclarer la résolution du contrat.

Ce mécanisme semble répondre parfaitement aux besoins de la pratique. Si, d'ailleurs, le droit allemand fournit en l'exemple un modèle, il semble bien qu'il corresponde à une pratique courante, même en l'absence de texte, dans les milieux commerciaux du monde entier. Il est normal, par exemple, qu'un industriel qui attendait une livraison de charbon pour une certaine date, mais pour qui cette date n'était pas essentielle, prenne soin après deux ou trois jours de retard de notifier au vendeur que le charbon ne lui fait pas encore gravement défaut, mais qu'il lui faudra absolument le recevoir dans un délai de quinze jours ou trois semaines par exemple, et que, s'il ne l'a pas reçu à telle date déterminée, il l'achètera à quelque autre vendeur et se le fera livrer par tous moyens aux frais du vendeur primitif. Cette institution a paru si raisonnable aux membres de la Conférence diplomatique de La Haye qu'elle est devenue une sorte de pièce maîtresse de la loi uniforme. Dans un grand nombre de contraventions non essentielles au contrat, un mécanisme semblable a été institué, dépassant ainsi de beaucoup le domaine de la *Nachfrist* allemande.

Au mécanisme prévu par la loi, le projet de 1956 ajoutait une précision, contenue à l'article 30 : « Si le délai ainsi fixé par l'acheteur n'est pas d'une durée raisonnable, le vendeur peut, dans un bref délai, faire savoir à l'acheteur qu'il n'effectuera la livraison qu'à l'expiration d'un délai fixé par lui qui doit être d'une durée raisonnable; faute de cette déclaration, le vendeur est censé accepter le délai fixé par l'acheteur. » Le texte prévoyait donc une discussion possible sur la longueur du délai raisonnable. Ce système a paru un peu compliqué et il ne figure plus dans l'article 27. En fait, on peut pourtant présumer que cette discussion s'instaurera si le vendeur estime que le délai fixé par l'acheteur n'est pas un délai raisonnable. Si les deux parties n'arrivent pas à se mettre d'accord, c'est éventuellement le juge ou l'arbitre qui dira plus tard quel était le délai raisonnable à l'expiration duquel l'acheteur pouvait agir comme dans le cadre de l'article 26.

Les deux articles suivants posent des règles très simples. L'article 28 consacre un usage très fréquemment adopté dans les opérations commerciales : il décide que le défaut de livraison à la date fixée constitue une contravention essentielle au contrat lorsqu'il s'agit de choses ayant un cours sur les marchés auxquels l'acheteur peut s'adresser pour les obtenir.

L'article 29 prévoit l'offre de livraison de la chose par le vendeur avant la date déterminée. Il permet à l'acheteur d'accepter ou de refuser cette livraison et, s'il l'accepte, de se réserver le droit de demander des dommages-intérêts pour l'encombrement ou la gêne que lui cause la chose prématurément arrivée.

Tel est, observé dans un cas typique, le mécanisme de résolution du contrat prévu par la loi uniforme (on ajoutera seulement ici que la résolution du contrat ne prive pas la partie qui l'invoque du droit de demander les dommages-intérêts prévus aux articles 84 à 89). Certains ont jugé que ce système était sévère — pour l'une ou pour l'autre des parties. Il ne le semble pas. Ses rédacteurs, certes, ont voulu qu'un contrat, notamment un contrat international, engage vraiment les parties; ils confessaient sans doute un souci de sérieux, de moralité dans les affaires. Mais on voit, par ce premier exemple, qu'ils ont aussi tenu compte des réalités et des difficultés de la vie commerciale. Ils ont recherché la solution au besoin nuancée qui est de l'intérêt des deux parties. On constatera d'ailleurs qu'ils ont mis en œuvre la même philosophie pour régler les obligations du vendeur et celles de l'acheteur. Ils ont eu la volonté rigoureuse d'être impartiaux et d'établir un régime équilibré.

Maar zelfs wanneer de stipte nakoming van de overeenkomst voor de koper niet van fundamenteel belang was, kan deze toch niet onbepaalde tijd blijven wachten. Indien de overeenkomst niet binnen een zekere tijdsduur wordt uitgevoerd, dan zal deze voor hem ieder belang verliezen. De eenvormige wet heeft daarom het Duitse instituut van de *Nachfrist* overgenomen. Deze geeft de koper de mogelijkheid aan de verkoper te doen weten dat hij hem nog een bepaalde aanvullende termijn van een redelijke duur toestaat waarin, naar hij verwacht, de aflevering zal plaats hebben, doch met dien verstande dat nalatigheid om binnen deze termijn af te leveren een wezenlijke tekortkoming zal zijn, een tekortkoming dus die aan de koper het recht zou geven de overeenkomst desgewenst ontbonden te verklaren.

Dit systeem lijkt volkomen te beantwoorden aan de eisen van de praktijk. Het model, al is het in het gegeven geval aan het Duitse recht ontleend, beantwoordt waarschijnlijk aan een praktijk die over de gehele wereld in de handel wordt gevolgd, ook daar waar zij niet op wetsteksten berust. Het is bijvoorbeeld normaal dat een industrieel die de aflevering van kolen op een bepaalde datum verwachtte, maar voor wie deze datum niet van wezenlijk belang was, nadat er twee of drie dagen vertraging is opgetreden de voorzorg neemt om aan de verkoper mee te delen dat hij, ook al zit hij nog niet bijzonder verlegen om de kolen, er op rekent deze toch zeker binnen een termijn van bijvoorbeeld veertien dagen of drie weken binnen te krijgen, en dat hij, indien hij de kolen niet heeft ontvangen op deze bepaalde datum, ze zal betrekken bij een andere verkoper en ze zal doen leveren, op welke wijze dan ook, op kosten van de eerste verkoper. Dit instituut achten de leden van de Diplomatieke Conferentie van 's-Gravenhage zo redelijk, dat het tot een soort hoeksteen van de eenvormige wet is geworden. In de regeling van een groot aantal gevallen van niet-wezenlijke tekortkoming is een zodanig stelsel opgenomen en aldus werd aan het terrein van de *Nachfrist* in vergelijking met het Duitse recht een sterke uitbreiding gegeven.

In het in de wet voorziene stelsel had het ontwerp van 1956 nog een verijning aangebracht in artikel 30 : « Indien de aldus door de koper bepaalde termijn niet van redelijke duur is, kan de verkoper op korte termijn aan de koper doen weten dat hij pas zal afleveren na een door hem gestelde termijn die van redelijke duur moet zijn; bij gebreke van een zodanige verklaring, wordt de verkoper geacht de door de koper gestelde termijn te hebben aanvaard. » De tekst gaf dus bepalingen voor een mogelijke discussie over de lengte van de redelijke termijn. Dit stelsel achtte men wat te ingewikkeld en het komt in artikel 27 niet meer voor. Toch mag in feite wel worden verondersteld dat deze discussie zal plaats vinden indien de verkoper van oordeel is dat de door de koper gestelde termijn niet een redelijke termijn is. Indien de twee partijen er niet in slagen om tot overeenstemming te komen zal later zo nodig de rechter of de scheidsman moeten uitmaken welke de redelijke termijn was, na het verstrijken waarvan de koper kon handelen binnen het in artikel 26 gegeven kader.

De twee volgende artikelen geven zeer eenvoudige regels. Artikel 28 bevestigt een gebruik dat in het handelsverkeer zeer veel wordt gevolgd : het bepaalt dat het uitblijven van nakoming op het bepaalde tijdstip een wezenlijke tekortkoming oplevert wanneer het betreft zaken die een koers hebben op markten waar de koper ze kan verkrijgen.

Artikel 29 regelt het geval dat de verkoper aanbiedt de zaak af te leveren vóór het bepaalde tijdstip. De koper mag deze aflevering dan aanvaarden of weigeren; indien hij aanvaardt, mag hij zich het recht voorbehouden schadevergoeding te vragen wegens het ontstaan van een gebrek aan ruimte of wegens de hinder die de omstandigheid dat de zaak voortijdig aankomt voor hem ten gevolge heeft.

Aldus kan men zien hoe in een kenmerkend geval het stelsel voor de ontbinding van de overeenkomst, dat in de eenvormige wet is ingebouwd, werkt (hier moet alleen nog aan worden toegevoegd dat de ontbinding van de overeenkomst de partij die deze inroept niet berooft van het recht de in de artikelen 84-89 voorziene schadevergoeding te verlangen). Naar sommiger oordeel was dit stelsel onnodig streng voor de ene of voor de andere partij. Bij nadere beschouwing is dit toch niet het geval. De opstellers hebben uiteraard gewild dat een overeenkomst, zeker een internationale overeenkomst, de partijen werkelijk bindt; zij zouden zeker niet willen verhullen dat bij hen zorg heeft bestaan voor betrachtning van ernst en moreel besef van handelszaken. Maar men ziet uit dit eerste voorbeeld dat zij ook rekening hebben gehouden met de realiteiten en moeilijkheden van het handelsleven. Zij hebben naar de oplossing gezocht die op de behoefte is toegespitst en die in het belang is van beide partijen. Overigens zal men verderop zien dat zij in dezelfde geest hebben gewerkt bij de regeling van de verplichtingen van de verkoper en die van de koper. Zij hebben de vaste wil gehad onpartijdigheid te betrachten en een evenwichtige regeling op te stellen.

Il faut, en terminant, souligner que la loi uniforme, lorsqu'elle prévoit la résolution du contrat, subordonne celle-ci à la simple déclaration de la partie victime d'une contravention, et non à une décision judiciaire. La solution s'impose, surtout dans le commerce international. Si l'une partie soutient que l'autre a déclaré abusivement la résolution du contrat, il sera toujours temps d'avoir recours à un juge ou à un arbitre pour trancher le conflit.

V. Caractère détaillé

Pour en terminer avec ces observations générales, on présentera encore une remarque sur un des caractères de rédaction de la loi. La loi s'efforce de donner des solutions aussi précises que possible aux divers cas concrets devant lesquels peuvent se trouver des contractants. C'est la raison pour laquelle elle comporte 101 articles.

Certains auraient préféré une loi plus brève posant des principes plus généraux.

Faut-il leur rappeler d'abord que le Code civil français consacre à la vente 120 articles, dont 56 aux seules obligations du vendeur et de l'acheteur, et que ces dispositions s'insèrent dans une théorie générale des obligations exposée en 269 articles, dont 34 pour le seul effet des obligations?

D'autre part, la méthode du législateur ne peut pas être la même en droit interne et dans le droit international. Une loi interne s'interprète sur une arrière-plan d'institutions et de règles bien connues du juge et qu'elle peut évoquer parfois en des formules par elles-mêmes peu précises ou même peu claires (par exemple : « en fait de meubles, possession vaut titre »). A l'opposé, une loi uniforme s'inspire d'institutions dont certaines seront étrangères dans les pays où elles devront s'appliquer. Ces institutions doivent être exposées avec la plus grande précision.

De plus, l'interprétation d'une loi interne relève d'un système unique de tribunaux, ce qui permet au législateur de poser simplement de grands principes, laissant au juge la mission d'en dégager des conséquences précises dans leur application aux cas concrets. Au contraire, en l'absence d'une juridiction unique dont relèverait la loi uniforme, l'unité d'application de celle-ci ne peut être obtenue des divers systèmes nationaux de juridictions que si la loi est suffisamment précise et détaillée.

Enfin, il fallait choisir entre la technique, plus élégante, consistant à régir la matière par des principes assez généraux et celle, plus pratique, par laquelle on s'efforce de donner aussi directement que possible des solutions aux différentes situations concrètes susceptibles de se présenter dans une vente internationale. Reprochera-t-on aux rédacteurs de la loi d'avoir avant tout pensé à ceux qui l'utiliseront, dont certains seront commerçants plus que juristes, et d'avoir voulu leur éviter l'obligation, pour résoudre leurs problèmes, de se livrer à des constructions juridiques et à des exercices de logique?

DEUXIEME PARTIE

Commentaire des articles de la loi uniforme

Ce commentaire se borne à prendre les articles de la loi dans leur ordre, en suivant le plan de la loi uniforme elle-même.

La loi comprend six chapitres, répartis en trois groupes. Après deux chapitres introductifs, l'un consacré au domaine d'application de la loi (I), l'autre à diverses dispositions générales contenant surtout des définitions (II), viennent deux chapitres essentiels destinés à régir les obligations réciproques nées du contrat de vente : obligations du vendeur (III) et obligations de l'acheteur (IV). Deux chapitres terminent la loi : l'un pour objet des dispositions communes aux obligations du vendeur et de l'acheteur (V), l'autre règle le transfert des risques (VI).

Tot slot dient de aandacht erop te worden gevestigd dat de eenvormige wet overal waar zij de ontbinding van de overeenkomst regeld, deze afhankelijk maakt van een eenvoudige verklaring door de partij die van de tekortkoming nadeel heeft onderhouden, en niet van een rechterlijke beslissing. Vooral in de internationale handel ligt deze oplossing voor de hand. Houdt een partij vol dat de ander ten onrechte de overeenkomst ontbonden heeft verklaard, dan zal er altijd nog tijd zijn voor een beroep op de rechter of op een scheidsman om dit geschil op te lossen.

V. De gedetailleerde aard van de wet

Aan het slot van deze algemene beschouwingen volgt nog een enkele opmerking over een van de kenmerken van de wijze waarop de wet is geformuleerd. De wet streeft er naar oplossingen te geven die zo nauwkeurig mogelijk zijn toegespitst op de uiteenlopende concrete gevallen waarvoor de partijen bij de overeenkomst kunnen komen te staan. Om deze reden bevat de wet dan ook 101 artikelen.

Sommigen zouden de voorkeur hebben gegeven aan een kortere wet die zich zou bepalen tot het stellen van algemene beginselen.

Moeten zij er — om te beginnen — aan worden herinnerd dat de Franse Code civil aan de koop 120 artikelen wijdt, waarvan 56 alleen al aan de verplichtingen van de verkoper en de koper en dat deze bepalingen zijn geworteld in een algemene leer van de verbintenissen, die is uitgewerkt in 269 artikelen, waarvan er 34 alleen al zijn gewijd aan de gevolgen van verbintenissen?

Daarnaast moet worden bedacht, dat de wetgever niet dezelfde methode kan gebruiken zowel wanneer het gaat om interne wetgeving als wanneer het betreft het internationale recht. Een interne wet wordt uitgelegd tegen de achtergrond van rechtsfiguren en regels die aan de rechter welbekend zijn en die in zo'n wet soms zijn aangeduid in formules die op zichzelf genomen weinig exact en zelfs onduidelijk zijn (b.v. « bij roerende zaken geldt bezit als volkomen titel »). Daarentegen is een eenvormige wet geïnspireerd op rechtsfiguren die niet zelden hun oorsprong elders vinden dan in het land waar zij moeten worden toegepast. Deze rechtsfiguren dienen met de grootste nauwkeurigheid te worden uiteengezet.

Daarbij komt nog dat de uitlegging van een interne wet in handen is van één enkele rechterlijke macht, zodat de wetgever de vrijheid heeft om zich te bepalen tot het stellen van de grote beginselen en aan de rechter over te laten daaruit nauwkeurig de gevolgen af te leiden bij de toepassing op concrete gevallen. Daarentegen kan, nu de toepassing van de eenvormige wet niet berust bij één enkele rechter, de eenheid in de toepassing van deze wet door de verschillende nationale rechterlijke machten alleen dan worden bereikt, wanneer de wet voldoende nauwkeurig en gedetailleerd is.

Tenslotte ging het er om een keuze te doen tussen de meer elegante techniek die erin bestaat om de materie te regelen in vrij algemene beginselen en de meer praktische techniek, waarbij men er naar streeft om zo direct mogelijke oplossingen te geven voor de verschillende concrete situaties die zich kunnen voordoen in een internationaal koopcontract. Zou men de opstellers van de wet werkelijk mogen verwijten dat zij vóór alles hebben gedacht aan hen die deze wet zullen gebruiken, onder wie een aantal kooplieden zullen zijn en geen juristen, en dat zij hun hebben willen besparen zich te moeten bezig houden met juridische constructies en oefeningen in logica om hun geschillen op te lossen?

TWEDE DEEL

Commentaar op de afzonderlijke artikelen van de eenvormige wet

Dit commentaar bepaalt zich ertoe de artikelen van de wet in volgorde te behandelen, waarbij de indeling van de wet in acht wordt genomen.

De wet bevat zes hoofdstukken die zijn verdeeld in drie groepen. Na twee inleidende hoofdstukken, waarvan het ene is gewijd aan het toepassingsgebied van de wet (I) en het andere aan enkele bepalingen van algemene aard, die vooral omschrijvingen bevatten (II), volgen twee hoofdstukken van fundamentele betekenis gewijd aan de regeling van de wederzijdse verplichtingen die uit het koopcontract voortvloeien : verplichtingen van de verkoper (III) en verplichtingen van de koper (IV). Twee hoofdstukken besluiten de wet : het een heeft betrekking op de bepalingen die zowel de verplichting van de verkoper als die van de koper betreffen (V) en het ander geeft regels voor de overgang van het risico (VI).

CHAPITRE I. — *Domaine d'application de la loi*

On ne reviendra plus ici sur l'article 1, qui définit la vente internationale et qui, en raison même de son importance, a été examiné dans la première partie de ce commentaire (première partie, I).

Quant à l'article 2, déclarant que les règles du droit international privé sont exclues pour l'application de la loi uniforme, sauf dans les cas où celle-ci en dispose autrement, il est né des discussions qui se sont élevées lors de l'élaboration de l'article 1er. Il a semblé prudent, pour éliminer toute discussion doctrinale qui aurait pu trouver un écho devant les tribunaux, de rejeter dans le domaine couvert par la loi uniforme les règles du droit international privé et de déclarer que la loi uniforme serait seule et directement applicable aux ventes internationales selon les critères qu'elle pose.

L'article 3, qui affirme le caractère supplétif de la loi uniforme, a lui aussi été précédemment étudié (première partie, III).

L'article 4, qui prévoit que la loi uniforme est applicable lorsqu'elle est choisie comme loi du contrat par les parties, que celles-ci aient ou non leur établissement ou leur résidence sur le territoire d'Etat différents et que ces Etats soient ou non parties à la Convention, peut sembler ne pas être indispensable. Il constitue en réalité une invitation adressée aux milieux commerciaux d'appliquer la loi internationale, même si les Etats dans lesquels se trouve leur établissement n'ont pas ratifié la Convention ou même s'ils appartiennent à un même Etat.

On soulignera, en revanche, la volonté des rédacteurs de la loi uniforme de ne pas permettre que cette possibilité ouvre la porte à des fraudes à la loi. La loi n'est applicable par le choix des contractants que « dans la mesure où elle ne porte pas atteinte aux dispositions impératives qui auraient été applicables si les parties n'avaient pas choisi la loi uniforme ».

L'article 5 précise les choses auxquelles la loi uniforme est applicable. Sont placés en dehors du domaine de la loi uniforme, en premier lieu, les valeurs mobilières, les effets de commerce et les monnaies. Les valeurs mobilières et les effets de commerce ne constituent d'ailleurs pas toujours des objets corporels. De toute manière, ils doivent ainsi que les monnaies, rester soumis aux lois particulières qui les régissent.

La loi uniforme exclut également de son application les navires, bateaux de navigation intérieure et aéronefs enregistrés ou à enregistrer. Il s'agit là, en effet, de choses qui sont ou qui seront soumises à une réglementation particulière, qui d'ailleurs leur donne souvent un régime proche de celui des immeubles.

La loi uniforme exclut également les ventes d'électricité. Que l'on veuille ou non considérer l'électricité comme un objet mobilier corporel, il semble que sa vente ne puisse à de nombreux points de vue être régie par les dispositions de la loi uniforme. Les ventes internationales d'électricité font d'ailleurs l'objet de contrats très précis et qui se suffisent à eux-mêmes.

Enfin, sont exclues les ventes par autorité de justice ou sur saisie; elles doivent, elles aussi, rester soumises à leur réglementation propre.

La Conférence a soigneusement étudié le cas des ventes à tempérament. Il était impossible de les exclure du domaine d'application de la loi uniforme, ne serait-ce qu'en raison du nombre des ventes dans lesquelles intervient un élément de crédit et de la difficulté de préciser la notion de vente à tempérament. Il importait cependant de respecter les dispositions impératives qui, dans un certain nombre de droits nationaux, ont été prises pour protéger les acheteurs à tempérament de biens de consommation contre un certain nombre d'abus. C'est la raison d'être du deuxième alinéa de l'article 5 : la loi ne porte pas atteinte aux dispositions impératives prévues dans les droits nationaux pour la protection de l'acheteur dans les ventes à tempérament (cette notion couvrant le *hire-purchase contract* des droits de *common law*).

L'article 6 soumet à la loi uniforme les ventes à livrer, lorsque la partie qui s'oblige à livrer doit fournir pour l'essentiel les matières premières nécessaires à la fabrication. Il est clair, en effet, que la loi uniforme mérite de s'appliquer aussi bien à la vente de choses à fabriquer selon les désirs de l'acheteur

HOOFDSTUK I. — *Toeassingsgebied van de wet*

Het is niet nodig om hier nog terug te komen op artikel 1, dat een omschrijving van de internationale koop bevat en dat, juist omdat het zo belangrijk is, reeds behandeld is in het eerste deel van dit commentaar (deel, 1, I).

Wat betreft artikel 2, dat zegt dat de regels van het internationale privaatrecht voor de toepassing van deze wet zijn uitgesloten tenzij deze wet anders bepaalt, kan worden opgemerkt dat het is voortgevloeid uit de discussies die hebben plaats gehad bij de opstelling van artikel 1. Teneinde iedere discussie van doctrinair karakter, die een weerklank zou kunnen vinden in procedures voor de rechter te verhinderen, kwam het raadzaam voor, de toepassing van regels van internationaal privaatrecht op het gebied dat door de eenvormige wet wordt beheerst uit te sluiten, en te verklaren dat de eenvormige wet direct van toepassing is op internationale koopovereenkomsten volgens de criteria die zij zelf stelt.

Artikel 3, waarin het aanvullend karakter van de wet wordt bevestigd, is ook reeds in het voorgaande behandeld (deel 1, III).

Artikel 4, dat bepaalt dat de eenvormige wet van toepassing is wanneer zij door partijen is gekozen als wet die de overeenkomst beheerst, ongeacht of zij hun vestiging of gewone verblijfplaats op het gebied van verschillende Staten hebben en ongeacht of die Staten partij zijn bij het Verdrag, lijkt enigszins overbodig. In feite komt het neer op een uitnodiging aan hen die tot de zakenwereld behoren, om van de internationale wet ook dan gebruik te maken, wanneer de Staten waar zich hun vestiging bevindt het Verdrag niet hebben bekrachtigd of wanneer zij in dezelfde Staat gevestigd zijn.

Het is evenwel van belang er hier op te wijzen dat de opstellers van de eenvormige wet niet hebben bedoeld door deze mogelijkheid de deur open te zetten voor wetsontduikingen. De wet wordt door de keuze van de partijen slechts toepasselijk « in zoverre als zij niet in strijd is met bepalingen van dwingend recht die van toepassing zouden zijn, wanneer partijen de eenvormige wet niet zouden hebben gekozen ».

Artikel 5 stelt een grens met betrekking tot de zaken waarop de eenvormige wet van toepassing is. In de eerste plaats worden waardepapieren en betaalmiddelen buiten de werkingssfeer van de wet gelaten. Waardepapieren staan overigens niet altijd gelijk met lichamelijke zaken. Hoe dan ook, evenals betaalmiddelen moeten zij onderworpen blijven aan de speciale wetten die daarop betrekking hebben.

De eenvormige wet sluit eveneens haar toepassing uit op zeeschepen, binnenvaartschepen en luchtvaartuigen die in een openbaar register zijn of moeten worden ingeschreven. Het betreft hier zaken die onderworpen zijn of zullen worden aan een speciale wettelijke regeling, die veelal verwant is aan die van onroerende goederen.

De eenvormige wet is voorts niet toepasselijk op de koop van elektrische energie. Daargelaten of elektrische energie al dan niet als een lichamelijke roerende zaak moet worden beschouwd, het is wel duidelijk dat de koop daarvan op tal van punten niet aan de bepalingen van de eenvormige wet kan worden onderworpen. De internationale koop van elektrische energie wordt overigens zeer gedetailleerd in overeenkomsten geregeld en deze zijn op zichzelf voldoende.

Tenslotte vallen niet onder de werking van de wet de verkopen op rechterlijk gezag of ingevolge beslag; ook deze koopovereenkomsten kunnen beter aan hun eigen speciale regeling onderworpen blijven.

De Conferentie heeft zeer veel aandacht besteed aan het geval van de koop op afbetaling. Het was onmogelijk om de toepassing van de eenvormige wet op deze vorm van koop uit te sluiten, al was het reeds omdat koopovereenkomsten waarin een element van de kredietverschaffing aanwezig is zo veelvuldig voorkomen en omdat het begrip koop op afbetaling zo moeilijk is te omschrijven. Het was evenwel van groot belang om de bepalingen van dwingend recht van een aantal nationale rechtssystemen, die zijn opgesteld om de koper bij een koop van consumptiegoederen op afbetaling tegen bepaalde misbruiken te beschermen, te eerbiedigen. Dit is de verklaring van het tweede lid van artikel 5 : de wet laat onverlet de dwingende bepalingen van nationaal recht welke strekken tot bescherming van de koper bij koop op afbetaling (dit begrip dekt ook het « *hire purchase contract* » van de *Common Law* rechtssystemen).

Ingevolge artikel 6 zijn ook aan de eenvormige wet onderworpen overeenkomsten tot koop van zaken die moeten worden vervaardigd of voortgebracht, wanneer de partij die de verplichting tot levering op zich neemt een wezenlijk deel van de voor de vervaardiging of voortbrenging benodigde grondstoffen zelf moet

qu'à la vente de choses toutes faites. Cette solution, au surplus, évite des difficultés sur l'analyse de la nature juridique de certains contrats. Cependant, il n'y a pas vente lorsqu'une des parties s'oblige simplement à monter des matériaux qui lui sont remis par l'autre ou à transformer une matière première qui lui est confiée. C'est la raison pour laquelle un contrat se trouve exclu de la loi uniforme lorsque la partie qui commende la chose doit fournir une partie essentielle des éléments nécessaires à la fabrication.

L'article 7 décide que la loi régit les ventes sans égard au caractère commercial ou civil des parties et des contrats. Certes, en fait, la loi uniforme s'appliquera essentiellement à des ventes commerciales, et c'est essentiellement en pensant à de telles ventes qu'elle a été rédigée. Mais il n'y avait aucun inconvénient à étendre son application aux ventes civiles. Il a semblé indispensable de la faire pour éviter des difficultés provenant soit de la divergence des législations quant à l'étendue du domaine commercial soit même parfois de l'absence de distinction entre les ventes civiles et commerciales.

L'article 8 précise l'objet de la loi, il a déjà été examiné (première partie, II).

CHAPITRE II. — Dispositions générales

L'article 9, qui prolonge en quelque sorte l'article 3, montre comme lui quelle a été la modestie des rédacteurs de la loi uniforme. L'article affirme la prééminence sur la loi uniforme à la fois des usages auxquels les parties se sont référées expressément ou tacitement, des habitudes qui ont pu s'établir entre elles et des usages que les personnes raisonnables de même qualité placées dans leur situation considèrent normalement comme applicables à leur contrat. Il pose également une règle d'interprétation qui découle de ce principe fondamental.

L'article 10, qui définit la notion de contravention essentielle, a déjà été examiné (première partie, IV).

Les articles 11 à 14 ne semblent pas pouvoir donner lieu à difficultés. L'article 11 définit la notion de bref délai en tenant compte des circonstances et des possibilités raisonnables des parties. L'article 12 définit la notion de prix courant comme le prix résultant d'une cotation officielle sur un marché ou, à défaut d'une telle cotation, des éléments qui servent à déterminer le prix d'après les usages du marché. On notera seulement que le terme de marché doit être entendu dans un sens général; il ne comprend pas seulement les bourses de marchandises; dans l'importation de matières premières, les marchés, ce sont pour l'importateur les grands centres commerciaux qui donnent les cotes de marchandises et où l'on présume que l'importateur se fournit d'habitude. La notion peut donc varier avec la situation de fait de l'acheteur. L'article 13 définit les formules telles que : « une partie a su ou aurait dû savoir », « une partie a connu ou aurait dû connaître » (qu'il ne faut pas confondre avec les formules plus restrictives employées aux articles 36 et 40), et l'article 14 renvoie aux usages en ce qui concerne les moyens employés pour les communications prévues par la loi uniforme.

L'article 15 décide qu'aucune forme n'est prescrite pour le contrat de vente (que ce soit pour sa validité ou pour sa preuve), et qu'il peut être prouvé par tous moyens, notamment par témoins. Cette disposition a inquiété les experts de certains Etats habitués à ce que les contrats de vente fassent l'objet d'un écrit; il ont craint que leurs entreprises ne se trouvent engagées avant la rédaction formelle d'un document. Il semble que l'article 4, alinéa 1, de la loi uniforme sur la formation du contrat de vente puisse leur apporter tous apaisements. Il donne, en effet, à un contractant, lors de ses pourparlers avec une autre partie, la possibilité — qui d'ailleurs lui aurait certainement été reconnue de droit commun — de déclarer qu'il entend que le contrat ne soit formé qu'après la rédaction d'un document écrit. Une telle clause pourrait même, éventuellement, être insérée sur les papiers d'affaires d'une entreprise.

verschaffen. Het is wel duidelijk dat de eenvormige wet van toepassing behoort te zijn zowel op de overeenkomst tot koop van zaken die nog moeten worden gefabriceerd volgens de wensen van de koper als op overeenkomsten tot koop van zaken die reeds kant en klaar zijn. Door deze regel wordt voorkomen, dat men zich moeten verdiepen in de analyse van het juridische karakter van bepaalde overeenkomsten. Er is evenwel geen sprake van een koop, wanneer een van de partijen zich uitsluitend verbindt tot het samenstellen van materialen die hem door de ander zijn ter hand gesteld, of tot het verwerken van een grondstof die hem ter beschikking is gesteld. Daarom ook is de eenvormige wet niet van toepassing op een overeenkomst, wanneer de partij die de zaak bestelt zelf een wezenlijk deel van de voor de vervaardiging of voortbrenging benodigde grondstoffen moet verschaffen.

Artikel 7 bepaalt dat de wet geldt voor koopovereenkomsten ongeacht of partijen kooplieden zijn en ongeacht of de overeenkomsten van burgerrechtelijke dan wel van handelsrechtelijke aard zijn. Natuurlijk zal de wet in feite voornamelijk worden toegepast op handelskopen; zij is dan ook voornamelijk met het oog op deze koopovereenkomsten opgesteld. Maar er bestaat geen enkel bezwaar tegen, om haar van toepassing te doen zijn op koopovereenkomsten van burgerrechtelijke aard. Het was ook wel noodzakelijk een bepaling als de onderhavige op te nemen, wilde men niet terecht komen in moeilijkheden die kunnen voortvloeien uit de verschillen in wetgeving op het stuk van de begrenzing van het gebied van het handelsrecht, of uit de omstandigheid dat er niet altijd tussen handelsrechtelijke en burgerrechtelijke overeenkomsten onderscheid wordt gemaakt.

Artikel 8 bepaalt welke onderwerpen de eenvormige wet regelt; dit is reeds hiervoor behandeld (deel 1, II).

HOOFDSTUK II. — Algemene bepalingen

Artikel 9, dat in zekere zin de lijn van artikel 3 doortrekt, geeft er evenals dit artikel blijk van, hoe bescheiden te doelstellingen van de opstellers van de eenvormige wet waren. Het artikel kent voorrang toe boven de eenvormige wet zowel aan de gewoonten waaraan de partijen zich uitdrukkelijk of stilzwijgend hebben onderworpen als aan de handelwijzen die tussen hen gebruikelijk zijn geworden en tenslotte aan de gewoonten die redelijke personen van gelijke hoedanigheid in dezelfde omstandigheden als van toepassing op hun overeenkomst plagen te beschouwen. Het geeft tevens een regel van uitleg die uit dit grondbeginsel voortvloeit.

Artikel 10, dat een omschrijving geeft van het begrip wezenlijke tekortkoming, is reeds hiervoor besproken (deel 1, IV).

De artikelen 11-14 geven waarschijnlijk geen aanleiding tot moeilijkheden. Artikel 11 omschrijft het begrip « korte termijn » en houdt daarbij rekening met de omstandigheden en met wat redelijkerwijs voor de partijen mogelijk is. Artikel 12 geeft een omschrijving van dagprijs, te weten de prijs die volgt uit een officiële notering op een markt of, bij gebreke van een zodanige notering, uit de gegevens die naar de gewoonten op de markt dienen om de prijs te bepalen. Er moge op worden gewezen dat de term markt moet worden verstaan in de ruime zin des woords. Daaronder zijn niet alleen begrepen de koopmansbeurzen. Bij de invoer van grondstoffen zijn « markten » voor de importeur de grote handelscentra die koersen voor waren noteren en waar, naar mag worden verondersteld, de importeur gewoonlijk zijn waren betreft. De inhoud van het begrip kan dus wisselen met de feitelijke situatie van de koper. Artikel 13 geeft een omschrijving van formuleringen zoals « een partij heeft geweten of had moeten weten » of « een partij heeft gekend of had moeten kennen » (welke men niet moet verwarren met de formuleringen met een meer beperkte strekking die worden gebezigd in de artikelen 36 en 40) en artikel 14 heeft betrekking op de gewoonten ten aanzien van de middelen die worden gebruikt voor het doen van de in de wet voorgeschreven mededelingen.

Artikel 15 bepaalt dat voor de koopovereenkomst geen vormvereiste geldt (noch voor de geldigheid daarvan, noch ten dienste van het bewijs) en dat deze overeenkomst kan worden bewezen door alle middelen, onder meer door getuigen. Deze bepaling heeft enige ongerustheid gewekt bij de deskundigen van sommige Staten, omdat zij gewend zijn dat koopovereenkomsten worden vastgelegd in een geschrift; zij waren bevreesd dat hun ondernemingen reeds gebonden zouden zijn aan een contract nog voordat de formele opschriftstelling heeft plaats gehad. Naar het voorkomt kan artikel 4, eerste lid, van de eenvormige wet op de totstandkoming van koopovereenkomsten hun ongerustheid geheel wegnemen. Dit geeft aan een partij bij een overeenkomst de mogelijkheid — die haar overigens stellig ook volgens het gewone recht zou zijn gegeven — om gedurende de onderhandelingen met de wederpartij te verklaren dat naar haar opvatting de overeenkomst eerst zal zijn tot stand gekomen na de opstelling van een geschrift. Een dergelijke clausule zou zelfs zondig kunnen worden vermeld op de papieren van zakelijke aard van een onderneming.

L'article 16 est une sorte d'avertissement qu'il a semblé utile d'insérer dans la loi, à l'intention des contractants pour le cas où les Etats publieraient dans un journal officiel la loi uniforme seule, et non la Convention qui la met en vigueur.

L'article 16, en effet, renvoie à l'article VII de la Convention. En vertu de celui-ci, lorsque, selon les règles de la loi uniforme, une partie a le droit d'exiger de l'autre l'exécution d'une obligation, aucun tribunal ne sera tenu de prononcer l'exécution en nature ou de faire exécuter un jugement prononçant l'exécution en nature hors les cas où il le ferait en vertu de son propre droit pour des contrats de vente semblables non régis par la loi uniforme.

Dans l'absolu, une telle disposition peut sembler regrettable, puisqu'elle restreint, dans certains pays la mise en œuvre des droits qu'une partie pourra exercer à l'encontre de l'autre. Elle était pourtant inévitable. On ne pouvait imposer à une nation, si elle désirait mettre en vigueur la loi uniforme, de modifier certains principes fondamentaux de son organisation judiciaire. Peut-être convient-il de souligner que la disposition ne concerne que la mise en œuvre de droits qui, eux, ne sont pas affectés dans leurs existence même, et dont le titulaire peut se prévaloir à tous autres égards.

L'article 17, qui dispose que les questions concernant les matières régies par la présente loi et qui ne sont pas expressément tranchées par elle seront réglées selon les principes généraux dont elle s'inspire, était un texte indispensable.

En l'absence de cette disposition, en effet, il eût toujours été possible à l'une des parties de prétendre que la disposition de la loi uniforme invoquée par l'autre contractant n'était pas absolument claire ou ne couvrirait pas exactement le cas de l'espèce. Il aurait argué de cette ambiguïté ou de cette lacune pour réclamer l'application d'une loi nationale qui lui eût été plus avantageuse. Pour éviter de tel abus, il fallait affirmer que, dans les matières régies par la loi uniforme, celle-ci serait seule applicable.

Le renvoi à des principes généraux de la loi ne semble pas présenter de danger. On remarquera, tout d'abord, que la loi est elle-même très détaillée, de telle sorte qu'il sera sans doute rare de découvrir en elle de véritables lacunes. On notera, d'autre part, que du fait même qu'elle contient un grand nombre de dispositions, il sera facile normalement de dégager ses principes généraux. On remarquera encore que cette tâche sera rendue plus aisée par la possibilité de consulter les rapports qui ont accompagné les projets de 1956 et 1962 et les procès-verbaux de la Conférence de 1964. Enfin, à supposer qu'on puisse avoir quelque doute sur les solutions qu'il convient d'apporter à certains cas, on peut penser qu'une jurisprudence internationale se formera et qu'elle disposera d'une certaine autorité de fait, même en l'absence d'une juridiction supra-nationale pour l'application de la loi uniforme.

CHAPITRE III. — Obligations du vendeur

L'article 18 se borne à énoncer les principales obligations du vendeur : effectuer la délivrance, remettre les documents s'il y a lieu et transférer la propriété, ces trois obligations devant être exécutées dans les conditions prévues au contrat et à la loi uniforme.

Cet énoncé des obligations du vendeur doit donner lieu à deux remarques. Tout d'abord, il peut être parfois artificiel de distinguer la délivrance de la chose et la remise des documents. Il ne faut pas croire cependant que la loi oppose ces deux faits. Elle se borne, pour plus de clarté, à réglementer séparément la délivrance de la chose, que cette chose ait ou non donné lieu à la création de documents, puis la remise éventuelle de ces documents, qu'ils soient ou non représentatifs de la chose.

D'autre part, on notera l'absence, dans l'énumération des obligations du vendeur, de toute référence à l'obligation de garantie, que l'on trouve pourtant dans la plupart des droits nationaux. C'est là un trait caractéristique de la loi uniforme, trait caractéristique dont la valeur a déjà été reconnue par plusieurs commentateurs. Il a été possible d'unifier le régime de la délivrance et

Artikel 16 kan worden beschouwd als een mededeling waarvan vermelding in de wet nuttig zou kunnen zijn ten behoeve van partijen bij een overeenkomst, die behoren tot Staten die in hun officiële publicatieblad alleen de eenvormige wet hebben opgenomen en niet tevens het Verdrag dat de wet in werking doet treden.

Artikel 16 verwijst immers naar artikel VII van het Verdrag. Ingevolge dit artikel is in het geval dat een partij volgens de bepalingen van de eenvormige wet het recht heeft van de andere nakoming van een verbintenis te verlangen, een gerecht niet gehouden tot nakoming te veroordelen of de tenuitvoerlegging van een vonnis tot nakoming te gelasten, tenzij het dit op grond van zijn eigen recht eveneens zou doen met betrekking tot soortgelijke koopovereenkomsten, waarop de eenvormige wet niet van toepassing is.

In absolute zin kan een dergelijke bepaling betreurd worden omdat zij in bepaalde landen een beperking aanbrengt op de wijze, waarop een partij haar rechten tegenover de wederpartij geldend kan maken. Niettemin kon zij niet worden weggelaten. Het kon niet van een Staat worden verwacht dat hij, indien hij de eenvormige wet wenste van kracht te doen worden, bepaalde fundamentele beginselen van zijn rechtsorganisatie zou wijzigen. Het is wellicht goed erop te wijzen dat de bepaling slechts betrekking heeft op het in rechte geldend maken van rechten wier bestaan overigens onverlet wordt gelaten, zodat de rechthebbende zich er in elk ander opzicht op kan beroepen.

Artikel 17, dat bepaalt, dat vragen betreffende de door deze wet geregelde onderwerpen die door haar niet uitdrukkelijk zijn beslist, worden opgelost aan de hand van de algemene beginselen waarop zij berust, is een artikel dat niet kon worden gemist.

Ontbrak deze bepaling dan zou de ene partij altijd kunnen blijven volhouden dat de bepaling van de eenvormige wet waarop de wederpartij zich beroept niet volkomen duidelijk is en niet precies slaat op het gegeven geval. Zij zou deze onduidelijkheid of deze lacune dan als argument hebben kunnen aanvoeren om de toepassing van een nationale wet te verkrijgen die voor haar gunstiger is. Om een dergelijke onjuiste redenering te voorkomen was het nodig vast te stellen, dat op de aangelegenheden die door de eenvormige wet worden geregeld ook uitsluitend deze wet van toepassing is.

In deze verwijzing naar algemene beginselen van de wet schuilt weinig gevaar. In de eerste plaats moet worden opgemerkt dat de wet zeer uitvoerig is, zodat het ongetwijfeld zelden zal voorkomen dat men werkelijke lacunes in haar aantreft. Afgezien daarvan moge er op worden gewezen dat juist doordat de wet een groot aantal bepalingen telt, het in de meeste gevallen gemakkelijk zal zijn om er de algemene beginselen uit af te leiden. Deze taak zal nog worden vergemakkelijkt doordat men de rapporten die het ontwerp van 1956 en dat van 1962 hebben vergezeld kan raadplegen alsmede de verslagen van de Conferentie van 1964. Tenslotte kan worden verwacht dat, zo er nog twijfel zou kunnen bestaan ten aanzien van de oplossingen die in bepaalde gevallen moeten worden gegeven, zich een internationale jurisprudentie zal vormen en dat deze over een zeker feitelijk gezag zal beschikken, ook al ontbreekt een supra-nationale rechter voor de toepassing van de eenvormige wet.

HOOFDSTUK III. — Verplichtingen van de verkoper

Artikel 18 bepaalt zich ertoe de voornaamste verplichtingen van de koper op te noemen : het verkochte afleveren, zonodig de documenten afgeven en de eigendom overdragen; deze drie verplichtingen moeten worden nagekomen volgens de bepalingen van de overeenkomst en van de eenvormige wet.

Deze opsomming van de verplichtingen van de verkoper geeft aanleiding tot twee opmerkingen. Allereest doet het onderscheid tussen de aflevering van de zaak en de afgifte van documenten wat gekunsteld aan. Men moet evenwel niet denken dat de wet deze twee feiten tegenover elkander stelt. Zij regelt terwille van de duidelijkheid de aflevering van de zaak op zichzelf, onafhankelijk van de vraag of deze zaak aanleiding heeft gegeven tot het opstellen van documenten; vervolgens de eventuele afgifte van deze documenten, onafhankelijk van de vraag of zij al dan niet de zaak vertegenwoordigen.

Aan de andere kant zal het zijn opgevallen dat in de opsomming van de verplichtingen van de verkoper iedere verwijzing ontbreekt naar de verplichting tot vrijwaring, zoals men die toch wel in de meeste nationale rechtssystemen vindt. Dit is een van de kenmerkende trekken van de eenvormige wet waarvan de waarde reeds door verscheidene commentatoren is erkend. Het was mogelijk om de regeling van de aflevering en die van de door de ver-

celui de la garantie due par le vendeur, deux ensembles traditionnels de règles entre lesquels se produisent nécessairement des interférences, en définissant la délivrance comme la remise d'une chose conforme au contrat (article 19). Ainsi la conformité entre la chose délivrée et les stipulations du contrat constitue-t-elle désormais un élément de la délivrance et non une obligation spéciale.

Section I. — Délivrance de la chose

L'article 19 contient, dans son alinéa 1er, cette définition dont on vient de dire qu'elle était fondamentale : « La délivrance consiste dans la remise d'une chose conforme au contrat. »

Cette notion de délivrance semble claire, simple, accessible à tout commerçant. Elle rend inutile toute discussion relative au caractère de l'acte. Certes, des difficultés peuvent s'élever pour savoir si une remise a eu lieu et si elle a porté sur une chose conforme au contrat, mais ce sont là de simples questions de fait que l'on n'éviterait dans aucun système et qui pourraient, dans un autre système, se compliquer de difficiles questions de droit.

On remarquera que cette définition explique les subdivisions de cette Section I. Le vendeur peut méconnaître ses obligations en négligeant de délivrer la chose ou en procédant à une délivrance tardive ou à une délivrance dans un lieu autre que celui prévu au contrat — dans les deux derniers cas, il n'en a pas moins procédé à une délivrance, dès lors qu'il a remis une chose conforme au contrat — ce sont les hypothèses prévues à la première sous-section. Il peut aussi méconnaître son obligation de délivrance en remettant une chose non conforme à celle prévue au contrat : c'est l'hypothèse prévue à la sous-section 2.

La définition donnée de la délivrance posait un problème lorsque le contrat de vente implique un transport de la chose. On pouvait se demander à quel moment avait lieu la remise de la chose constituant la délivrance. L'alinéa 2 de l'article 19 répond à cette question en décidant que, lorsque le contrat implique un transport de la chose et qu'aucun autre lieu n'a été convenu pour la délivrance, celle-ci se réalise par la remise de la chose au transporteur chargé de la transmettre à l'acheteur. La règle est d'ailleurs conforme aux usages internationaux.

Encore faut-il, dans certains cas, qu'aucune équivoque ne soit possible sur la destination d'une chose ou marchandise remise à un transporteur. C'est pourquoi le troisième alinéa de l'article précise que, lorsque la chose remise n'est pas manifestement destinée à l'exécution d'un contrat par apposition d'une adresse ou quelque autre moyen, le vendeur devra non seulement remettre la chose, mais adresser à l'acheteur un avis de cette expédition et, le cas échéant, quelque document spécifiant la chose. Il s'agit là d'une obligation complémentaire de l'obligation de délivrance, et qui trouverait sa sanction éventuelle, non dans les articles 24 et suivants, mais dans les articles 55 et 100. Il résulte de ce fait une conséquence importante en ce qui concerne le transfert des risques (v. *infra*, le commentaire de l'article 100).

Sous-section 1

Obligations du vendeur quant à la date et au lieu de la délivrance

Les dispositions de cette sous-section précisent la date de la délivrance, le lieu de celle-ci, et les sanctions de l'inexécution des obligations du vendeur concernant la date et le lieu de délivrance.

A. Date de la délivrance :

Les articles 20 à 22, relatifs à cette question, n'appellent guère d'observations. Il semble évident que l'acheteur ne doit pas avoir de formalités à remplir pour mettre le vendeur en demeure d'accomplir ses obligations. C'est pourquoi le vendeur est tenu de délivrer la chose à la date fixée par les parties ou à celle qui résulte des usages « sans qu'il soit besoin d'aucune formalité » à condition que la date ainsi fixée soit déterminée ou déterminable. Ces dispositions, bien entendu, n'affectent pas la possibilité que le contrat ou les usages laissent à l'acheteur la possibilité de déterminer la date de délivrance.

koper te geven waarborg — traditioneel twee samenstellen van regels tussen welke noodzakelijkerwijs een wisselwerking bestaat — één te maken door de aflevering te omschrijven als de afgifte van een zaak die beantwoordt aan de overeenkomst (art. 19). Op deze wijze is de verplichting, dat de verkoper zaken moet afleveren die beantwoorden aan de bepalingen van de overeenkomst, voortaan een onderdeel geworden van de aflevering en niet langer een afzonderlijke verplichting.

Afdeling I. — Aflevering van de zaak

Artikel 19 bevat in het eerste lid de omschrijving waarvan juist is gezegd dat zij van fundamentele betekenis was : « Aflevering geschiedt door afgifte van een zaak die beantwoordt aan de overeenkomst. »

Dit begrip aflevering lijkt duidelijk, eenvoudig en voor iedere koopman begrijpelijk. Het maakt iedere discussie met betrekking tot het karakter van de handeling overbodig. Natuurlijk kan het soms moeilijk zijn om te weten of een afgifte inderdaad heeft plaats gehad en of deze betrekking had op een zaak die beantwoordt aan de overeenkomst, maar dat zijn eenvoudige feitelijke vragen die men in geen enkel stelsel zou kunnen vermijden, doch waarvan de oplossing in een ander stelsel zou kunnen worden bemoeilijkt door lastige rechtskwesties.

Wij zullen zien hoe uit deze omschrijving de onderverdeling van deze eerste afdeling kan worden verklaard. De verkoper kan in de vervulling van zijn verplichtingen tekortschieten door na te laten de zaak af te leveren, of door de zaak te laat af te leveren, of door de zaak af te leveren op een andere plaats dan bij de overeenkomst was bepaald. In de laatste twee gevallen heeft hij niettemin toch afgeleverd, wanneer hij maar een zaak heeft afgegeven, die beantwoordt aan de overeenkomst. Deze drie gevallen zijn geregeld in de eerste onderafdeling. Hij kan ook in de vervulling van zijn verplichting tot aflevering tekortschieten door een zaak af te geven, die niet beantwoordt aan hetgeen in de overeenkomst was toegezegd; dit geval wordt behandeld in de tweede onderafdeling.

De omschrijving die van aflevering is gegeven stelde een probleem in het geval dat de koopovereenkomst met zich mede brengt dat het goed wordt vervoerd. Men kan zich afvragen op welk moment dan de afgifte van het goed die de aflevering vormt heeft plaats gehad. Het tweede lid van artikel 19 geeft op deze vraag een antwoord door te bepalen, dat wanneer de overeenkomst met zich mede brengt dat de zaak moet worden vervoerd en er geen andere plaats voor de aflevering is overeengekomen, deze geschiedt door afgifte van de zaak aan de vervoerder ter verzending aan de koper. Deze regel is ook in overeenstemming met de internationale gewoonten.

Verder kan het in bepaalde gevallen noodzakelijk zijn, twijfel uit te sluiten over de bestemming van een zaak of van koopwaar die is afgegeven aan een vervoerder. Het derde lid van het artikel bepaalt daarom, dat wanneer de aan de vervoerder afgegeven zaak niet door het aanbrengen van een adres of op enige andere wijze duidelijk is bestemd tot uitvoering van de overeenkomst, de verkoper niet alleen de zaak moet afgeven maar ook de koper een kennisgeving van de verzending en zo nodig een document, waarin de zaak is omschreven, moet verzenden. Het betreft hier een aanvullende verplichting op de verplichting tot aflevering. De sanctie op deze verplichting moet niet worden gezocht in de artikelen 24 e.v. maar in de artikelen 55 en 100, hieruit vloeit een belangrijke consequentie voort voor wat betreft de overgang van het risico (zie hierna het commentaar op artikel 100).

Onderafdeling 1. — Verplichtingen van de verkoper met betrekking tot tijd en plaats van aflevering

De bepalingen van deze onderafdelingen geven aan hoe het tijdstip en de plaats van aflevering worden bepaald en welke gevolgen verbonden zijn aan de niet-nakoming door de verkoper van zijn verplichtingen met betrekking tot het tijdstip en de plaats van aflevering.

A. Tijd van aflevering :

De artikelen 20-22, die op dit onderwerp betrekking hebben, behoeven nauwelijks enig commentaar. Het lijkt wel zonder meer duidelijk dat de koper geen formaliteiten moet behoeven te vervullen om de verkoper in gebreke te stellen voor wat betreft de nakoming van dienst verplichtingen. Daarom is de verkoper verplicht om de zaak af te leveren op het door de partijen bepaalde of uit de gewoonte voortvloeiende tijdstip « zonder dat enige verdere formaliteit nodig is », mits evenwel het aldus bepaalde tijdstip vaststaat of kan worden vastgesteld. Deze bepalingen staan er natuurlijk niet aan in de weg dat de overeenkomst of de gewoonte het bepalen van het tijdstip van aflevering overlaten aan de koper.

B. Lieu de la délivrance :

L'article 23 fixant le lieu où la chose doit être délivrée est également clair par lui-même et n'appelle pas de commentaire.

C. Sanctions de l'inexécution des obligations du vendeur concernant la date et le lieu de la délivrance :

L'article 24 est essentiellement énonciatif. Il est destiné à donner une vue générale de la situation de l'acheteur lorsque le vendeur n'a pas exécuté ses obligations relativement à la date ou au lieu de la délivrance. Il souligne, en particulier, que la situation est alors régie, non seulement par les articles 25 à 32 qui suivent, mais aussi par les articles 82 et 84 à 87, qui donnent à l'acheteur la possibilité d'obtenir des dommages-intérêts. Le troisième alinéa de cet article ajoute que le vendeur ne peut pas obtenir de délai de grâce d'un juge ou d'un arbitre : c'est une règle qu'il semblait indispensable de poser dans le commerce international.

L'article 25 est destiné à éviter les abus auxquels pourrait donner lieu le droit de l'acheteur d'exiger l'exécution du contrat. L'acheteur perd ce droit si un achat de remplacement est conforme aux usages et raisonnablement possible en l'espèce. On remarquera qu'il s'agit là d'une double condition. Lorsque cette double condition est remplie, le contrat est résolu de plein droit dès le moment où l'achat de remplacement devait être réalisé. Telle est en effet la règle qui découle des usages. Cette règle était en l'espèce d'autant plus nécessaire qu'il ne faut pas permettre à l'acheteur de rester dans l'expectative et de surveiller l'évolution des cours avant de prendre une décision. On retrouvera en de nombreuses autres dispositions de cette loi la volonté de ses rédacteurs d'empêcher une partie, fût-elle victime d'une contravention au contrat, d'en profiter pour se livrer à une spéculation aux dépens de l'autre.

a) Sanctions concernant la date de la délivrance :

Les articles 26 à 29, qui énoncent les sanctions du retard dans la délivrance ont déjà été commentés. On les a choisis, en effet, comme illustration du système de sanctions adopté par la loi uniforme. On ne reviendra pas ici sur les observations présentées à leur sujet (v. supra, 1re partie, IV).

b) Sanctions concernant le lieu de délivrance :

On retrouve dans les articles 30 à 32, qui prévoient ces sanctions, la distinction fondamentale, établie par les articles 26 à 29, entre la contravention essentielle au contrat et la contravention non essentielle. Il est clair, en effet, que la distance entre le lieu de délivrance prévu au contrat et le lieu de la délivrance effective constitue une contravention au contrat qui, selon les circonstances, est ou non essentielle.

L'article 30, qui vise le cas de contravention essentielle, pose des règles semblables à celles de l'article 26. Il s'en distingue pourtant par une nuance. Lorsque la délivrance est tardive, le retard dans la délivrance peut être plus ou moins grave, mais il est en tout cas irréparable. Lorsqu'au contraire, la délivrance est effectuée en un lieu autre que celui prévu au contrat, il reste la possibilité de transporter la chose au lieu fixé par le contrat dans le délai prévu par celui-ci ou avec un retard qui ne constitue pas une contravention essentielle.

Dans ces conditions, la possibilité pour l'acheteur de résoudre le contrat pour délivrance en un lieu autre que celui prévu au contrat doit être subordonnée à une double condition : il faut que le défaut de délivrance au lieu prévu constitue une contravention essentielle au contrat et que le retard qui résulterait d'un transport de la chose au lieu prévu doive lui aussi constituer une contravention essentielle.

A tous autres points de vue, l'article 30 pose des règles semblables à celles de l'article 26. Il sous-entend même l'application de l'article 26, alinéa 4 : l'acheteur qui a choisi l'exécution du contrat et qui ne l'obtient pas dans un délai raisonnable retrouve le droit de déclarer la nullité du contrat, qu'il avait temporairement écartée.

L'article 31 est également très comparable à l'article 27. Il ne s'en distingue guère que par la rédaction. Alors que l'article 27 vise le cas où le défaut de délivrance à la date déterminée ne constitue pas une contravention essentielle au contrat, l'article 31, pour les raisons indiquées en ce qui concerne l'article 30, vise les

B. Plaats van aflevering :

Artikel 23, betreffende de plaats waar de zaak moet worden afgeleverd, spreekt voor zichzelf en behoeft dus geen commentaar.

C. Gevolgen van niet-nakoming door de koper van zijn verplichtingen betreffende tijd en plaats van aflevering :

Artikel 24 heeft voornamelijk het karakter van een opsomming. Het bedoelt een algemeen overzicht te geven van de situatie van de koper in het geval dat de verkoper zijn verplichtingen met betrekking tot het tijdstip of de plaats van aflevering niet is nagekomen. Het doet in het bijzonder uitkomen dat de situatie dan niet uitsluitend wordt beheerst door de artikelen 25-32 die volgen, maar evenzeer door de artikelen 82 en 84-87, die de koper de mogelijkheid toekennen om schadevergoeding te vorderen. Het derde lid van dit artikel voegt hieraan toe dat de verkoper in geen geval van een rechter of een scheidsrecht uitstel kan verlangen. Het leek absoluut noodzakelijk in het internationale handelsverkeer een dergelijke regel te geven.

Artikel 25 heeft de strekking om misbruiken tegen te gaan, waartoe het recht van de koper om nakoming van de overeenkomst te vorderen aanleiding zou kunnen geven. De koper verliest dat recht indien de gewoonte meebrengt dat hij een dekkingskoop sluit en dit in het gegeven geval ook redelijkerwijs mogelijk is. Het betreft hier een dubbele voorwaarde. Wanneer deze dubbele voorwaarde wordt vervuld, wordt de overeenkomst van rechtswege ontbonden vanaf het tijdstip waarop de dekkingskoop had moeten worden gesloten. Dit is ook de regel die voortvloeit uit de gewoonte. Het was *in casu* ook daarom zo noodzakelijk deze regel te stellen, omdat de koper niet de gelegenheid mag hebben om een afwachtende houding aan te nemen en de ontwikkeling van de prijzen gade te slaan voordat hij een beslissing neemt. Nog in tal van andere bepalingen van de wet zal men deze opzet van de opstellers herkennen om te verhinderen dat een partij die nadeel heeft ondervonden van een tekortkoming, daarvan toch nog kan profiteren door speculaties te beginnen ten koste van de wederpartij.

a) Gevolgen wat betreft de tijd van aflevering :

De artikelen 26-29 geven een opsomming van de gevolgen van vertraging in de aflevering en zijn reeds eerder besproken. Zij zijn toen gekozen als een illustratie van het stelsel van sancties dat in de eenvormige wet is aanvaard. Het heeft geen zin om hier het commentaar dat reeds op deze artikelen is gegeven (zie hierboven deel I, IV) te herhalen.

b) Gevolgen wat betreft de plaats van aflevering :

Men vindt in de artikelen 30-32, die deze gevolgen bepalen, het fundamentele onderscheid terug, dat in de artikelen 26-29 werd gemaakt tussen de wezenlijke tekortkoming en niet-wezenlijke tekortkoming in de nakoming van de overeenkomst. Het is wel duidelijk dat het feit, dat de aflevering is geschied op een afstand van de plaats die daarvoor in de overeenkomst was bepaald een tekortkoming oplevert, die naar gelang van de omstandigheden wel of niet van wezenlijke aard is.

Artikel 30, dat ziet op de gevallen van wezenlijke tekortkoming, geeft regels die overeenkomen met die van artikel 26. Het artikel onderscheidt zich evenwel door een verfijning. Wanneer de aflevering te laat geschiedt, kan de vertraging in de aflevering ernstig of minder ernstig zijn, maar in elk geval is zij onherstelbaar. Is daarentegen de aflevering geschied op een andere plaats dan die in de overeenkomst was bepaald, dan blijft het mogelijk om de zaak naar de overeengekomen plaats te vervoeren binnen de overeengekomen termijn, of met een vertraging die nog geen wezenlijke tekortkoming oplevert.

In deze omstandigheden moet de mogelijkheid voor de koper om de overeenkomst ontbonden te verklaren wegens aflevering op een andere plaats dan in de overeenkomst was bepaald, afhankelijk worden gemaakt van de vervulling van een dubbele voorwaarde : dan moet het niet op de juiste plaats afleveren een wezenlijke tekortkoming opleveren en voorts moet de vertraging die is voortgekomen uit het vervoer van de zaak naar de juiste plaats op zichzelf eveneens een wezenlijke tekortkoming opleveren.

Voor het overige zijn de regels van artikel 30 gelijk aan die van artikel 26. Het artikel gaat zelfs uit van de veronderstelling, dat het vierde lid van artikel 26 wordt toegepast : de koper die de nakoming heeft gekozen en niet binnen een redelijke termijn deze nakoming verkrijgt, herkrijgt het recht — waarvan hij tijdelijk had afgezien — de overeenkomst ontbonden te verklaren.

Artikel 31 vertoont op zijn beurt grote gelijkenis met artikel 27. Er is nauwelijks enig verschil, behalve in redactie. Terwijl artikel 27 ziet op het geval waar het uitblijven van tijdige aflevering geen wezenlijke tekortkoming vormt, ziet artikel 31, om de redenen die bij artikel 30 reeds zijn vermeld, op de gevallen

cas où la différence de lieu et la différence de date ne constituent pas l'une et l'autre une contravention essentielle (il suffit que l'une d'entre elles ne soit pas essentielle pour que la disposition soit applicable). Lorsque le contrat conserve ainsi sa raison d'être, le vendeur garde le droit d'effectuer la délivrance et l'acheteur n'a que celui d'exiger l'exécution du contrat, sauf à fixer au vendeur un délai supplémentaire d'une durée raisonnable, le défaut de délivrance dans ce délai au lieu prévu constituant alors une contravention essentielle.

L'article 32 permet que les règles concernant la contravention essentielle s'appliquent au cas où la délivrance se réalise par une remise à un transporteur, non seulement quand cette remise est effectuée dans un lieu autre que le lieu fixé, mais aussi, en vertu de l'alinéa 2, lorsque la chose a été expédiée à un lieu autre que le lieu fixé.

On remarquera que cet article n'exige pas *expressis verbis* qu'il y ait conjugaison de contravention essentielle pour le lieu et pour la date. Il semble pourtant que cette conjugaison doive être exigée dans l'article 32 comme elle l'est dans l'article 30. A supposer que la remise au transporteur formant délivrance ait été effectuée dans un lieu autre que le lieu fixé, mais que la chose ait été expédiée au lieu fixé ou à supposer même que la chose ait été expédiée à un lieu autre que le lieu fixé, il est possible que ces différences soient pour l'acheteur sans conséquence appréciable et qu'ainsi, il ne soit pas raisonnable de lui accorder le droit de résolution.

On remarquera aussi que la sanction prévue à l'alinéa 3 de l'article 32 diffère de celle qu'édicté l'article 31, ce qui s'explique du fait que le vendeur a perdu le contrôle de la chose.

Sous-section 2

Obligations du vendeur quant à la conformité de la chose

Les dispositions de cette sous-section prévoient successivement le défaut de conformité, la constatation et la dénonciation de celui-ci, et enfin les sanctions qu'il entraîne.

A. Défaut de conformité :

L'article 33 prévoit, dans son alinéa premier, les différentes hypothèses de défaut de conformité d'une manière très détaillée. On peut se demander s'il était nécessaire de prévoir toutes ces hypothèses. A la vérité, les rédacteurs de la loi uniforme n'ont pas pensé que cela fût indispensable. A certains égard, le principe posé par l'article 19, alinéa 1er : « la délivrance consiste dans la remise d'une chose conforme au contrat », était suffisante. Néanmoins, dans le désir de ne laisser subsister aucun doute, ils ont énuméré des hypothèses de non-exécution de l'obligation de délivrance.

Le deuxième alinéa de l'article, en énonçant que la différence de quantité, l'absence d'une partie, d'une qualité ou d'une particularité ne sont pas prises en considération lorsqu'elles sont sans importance, a pour objet d'éliminer les litiges sans intérêt et, éventuellement, d'empêcher la mauvaise foi de la part de l'acheteur. Cette règle ne se confond pas avec la distinction des contraventions essentielles et non essentielles au contrat. Elle vise une hypothèse de contravention non essentielle tellement négligeable qu'elle ne sera pas considérée comme une contravention et n'accordera aucun droit à l'acheteur.

En déclarant que, dans les cas prévus à l'article 33, les droits reconnus à l'acheteur par la loi uniforme excluent tous autres moyens fondés sur le défaut de conformité de la chose, l'article 34 n'entend pas seulement empêcher que l'on ait recours à des théories de garantie du fait des vices de la chose : ce recours était écarté par la simple substitution de la loi uniforme aux droits nationaux. Il entend surtout écarter la possibilité pour un acquéreur d'invoquer une théorie générale de nullité pour erreur sur la substance de la chose. L'article 8, en effet, en limitant le domaine de la loi uniforme, permettrait à un acquéreur de se prévaloir de cette théorie si l'article 34 ne s'y opposait pas.

L'article 35 pose avant tout un principe simple et raisonnable : la conformité au contrat se détermine d'après l'état de la chose au moment du transfert des risques (moment précisé par les articles 97 à 101). Cependant, cette formule seule était insuffi-

waar het verschil wat betreft de plaats en het verschil wat betreft het tijdstip niet elke van beide een wezenlijke tekortkoming vormen (het is voor de toepasselijkheid van de bepaling voldoende dat één van deze tekortkomingen niet-wezenlijk is). Wanneer er aldus voor de overeenkomst een reden van bestaan blijft, houdt de verkoper het recht om af te leveren en de koper heeft slechts het recht de nakoming van de overeenkomst te vorderen; wel mag hij de verkoper een aanvullende termijn van redelijke duur stellen en geschiedt de aflevering niet binnen deze termijn op de juiste plaats, dan is dat een wezenlijke tekortkoming.

Artikel 32 opent de mogelijkheid dat de regels betreffende de wezenlijke tekortkoming toepassing vinden in de gevallen dat de aflevering geschiedt door de afgifte aan een vervoerder, niet alleen in het geval dat deze afgifte is geschied op een andere plaats dan de juiste plaats maar ook, op grond van het tweede lid, wanneer de zaak is verzonden naar een andere dan de juiste plaats.

Het valt op, dat dit artikel niet met zoveel woorden verlangt dat de tekortkoming een wezenlijke is, zowel wat betreft de plaats als wat betreft het tijdstip. Toch zal dit verband bij artikel 32 aanwezig moeten zijn, evenals het wordt vereist in artikel 30. Gesteld dat de afgifte aan de vervoerder waardoor de aflevering geschiedt plaats heeft gevonden op een andere dan de overeengekomen plaats, maar dat de zaak is vervoerd naar de overeengekomen plaats, of gesteld zelfs dat de zaak is verzonden naar een andere dan de overeengekomen plaats, dan is het denkbaar dat deze verschillen voor de koper van weinig betekenis zijn en het zou dan niet redelijk zijn om hem het recht toe te kennen om de overeenkomst ontbonden te verklaren.

Men zal voorts opmerken dat de in het derde lid van artikel 32 bedoelde sanctie verschil vertoont met die van artikel 31; dit is verklaarbaar uit de omstandigheid dat de verkoper de macht over de zaak heeft verloren.

Onderafdeling 2. — Het vereiste

dat de zaak aan de overeenkomst moet beantwoorden

De bepalingen van deze onderafdeling hebben achtereenvolgens betrekking op het niet-beantwoorden van de zaak aan de overeenkomst, het constateren van afwijkingen en protest en tenslotte de gevolgen van het niet-beantwoorden aan de overeenkomst.

A. Het niet-beantwoorden van de zaak aan de overeenkomst :

Artikel 33 omschrijft in het eerste lid de verschillende gevallen van het niet-beantwoorden van de zaak aan de overeenkomst op zeer uitvoerige wijze. Men kan zich afvragen of het nodig was al deze gevallen op te nemen. Inderdaad waren de opstellers van de eenvormige wet zelf niet van mening dat deze opsomming strikt noodzakelijk was. In zekere zin was het beginsel van het eerste lid van artikel 19 : « Aflevering geschiedt door de afgifte van een zaak die aan de overeenkomst beantwoordt », op zichzelf voldoende. Zij hebben evenwel, omdat zij geen enkele twijfel wilden laten bestaan, de gevallen waarin de plicht tot aflevering niet is nagekomen opgesomd.

Het tweede lid van het artikel, waarin wordt gezegd dat het verschil in hoeveelheid of het ontbreken van een deel, of van een eigenschap of van een bijzonder kenmerk van de zaak, niet in aanmerking worden genomen wanneer dit onbetekenend is, heeft ten doel onnodige procedures te voorkomen en eventueel misbruik van deze bepaling door een kwaadwillige koper te beletten. Deze regel moet niet in verband worden gebracht met het onderscheid tussen wezenlijke en niet-wezenlijke tekortkomingen van de overeenkomst. Zij heeft het oog op een geval van niet-wezenlijke tekortkoming van zo geringe betekenis dat dit niet is te beschouwen als een tekortkoming en dus aan de koper ook geen enkel recht kan verschaffen.

Door te bepalen dat in de gevallen van artikel 33 de koper uit hoofde van niet-beantwoorden van de zaak aan de overeenkomst geen andere rechten heeft dan deze wet hem toekent, wil artikel 34 niet alleen verhinderen dat men zijn heid zou zoeken in theorieën van vrijwaring tegen gebreken van de zaak : deze mogelijkheid was al niet meer gegeven door het enkele feit dat de eenvormige wet in de plaats treedt van het nationale recht. Het artikel beoogt vooral de koper de mogelijkheid te ontnemen om een beroep te doen op een algemeen leerstuk van nietigheid op grond van dwaling in de zelfstandigheid van de zaak. Door het toepassingsgebied van de eenvormige wet te beperken zou artikel 8 een verkrijger het recht hebben gelaten zich op een dergelijk leerstuk te beroepen, indien artikel 34 zich daartegen niet zou hebben verzet.

Artikel 35 stelt in de eerste plaats een eenvoudig en redelijk beginsel : of een zaak aan de overeenkomst beantwoordt, moet worden beoordeeld naar de toestand waarin zij verkeert op het tijdstip van overgang van het risico (welk tijdstip nader wordt bepaald in de artikelen 97-101). Deze formule was evenwel op

fisante, puisque, au cas de remise d'une chose non conforme à celle prévue au contrat le transfert des risques ne s'opère pas lorsque l'acheteur déclare la résolution du contrat ou demande le remplacement de la chose (article 97, alinéa 2). L'énoncé pur et simple du principe posé à l'article 35 risquait donc de créer un cercle vicieux en renvoyant à un moment qui peut ne jamais se réaliser. C'est la raison pour laquelle il a été nécessaire de préciser que si, par suite d'une déclaration de résolution ou d'une demande de remplacement, le transfert des risques ne s'opère pas, la conformité se détermine d'après l'état de la chose au moment où, si la chose avait été conforme au contrat, les risques eussent été transférés.

A ces dispositions, l'alinéa 2 ajoute une règle équitable : si le défaut de conformité survient après le moment fixé à l'alinéa premier, il est juste que le vendeur soit encore tenu des effets de ce défaut si celui-ci a pour cause un fait du vendeur ou d'une personne dont il est responsable.

L'article 36 apporte une simple précision qu'appelle la bonne foi et qui ne semble pouvoir donner lieu à aucune difficulté de principe.

L'article 37 prévoit en cas de remise anticipée, la possibilité pour le vendeur de se conformer au contrat jusqu'à la date déterminée pour la délivrance, pourvu que les opérations de livraison complémentaire, de réparation ou de remplacement, ne causent pas à l'acheteur d'inconvénients ni de frais déraisonnables.

B. Constataion et dénonciation du défaut de conformité :

L'article 38, dans son alinéa premier, pose un principe destiné à limiter le plus possible le champ des contestations entre les parties : « L'acheteur doit examiner la chose ou la faire examiner dans un bref délai. »

Cependant, il fallait prévoir le lieu et par là même le temps de l'examen ainsi imposé lorsque la chose fait l'objet d'un transport. Le second alinéa de l'article décide que l'examen se fera au lieu de destination.

Une difficulté particulière s'élève pourtant lorsque la chose est réexpédiée par l'acheteur sans transbordement. Le problème est même très délicat. Du point de vue de l'acheteur ou des acheteurs successifs, il semblerait équitable, en effet, que l'examen ne soit imposé qu'au lieu de la nouvelle destination. Du point de vue du vendeur, en revanche, ce renvoi risque d'allonger fortement la période durant laquelle des contestations sont possibles et durant laquelle même des détériorations de la marchandise peuvent se produire.

La loi uniforme entend concilier le mieux possible les intérêts divergents des parties en cette hypothèse. Elle déclare que l'examen de la chose peut être renvoyé jusqu'à son arrivée à sa nouvelle destination lorsque le vendeur, lors de la conclusion du contrat, connaissait ou devait connaître la possibilité d'une réexpédition sans transbordement.

L'alinéa 4 ne régleme que d'une manière très modeste les modalités de l'examen de la chose. Il appelle d'abord les parties à prévoir ces modalités dans leur contrat. A défaut de précision de leur part, il renvoie à la loi ou aux usages du lieu où l'examen doit être effectué.

Si l'article 38 imposait à l'acheteur d'examiner ou de faire examiner la chose dans un bref délai suivant la délivrance, l'article 39 lui impose une obligation complémentaire : dénoncer au vendeur le défaut de conformité dans un bref délai à partir du moment où il l'a constaté ou aurait dû le constater (en particulier s'il avait procédé d'une manière satisfaisante à l'examen prescrit à l'article 38).

Cette exigence serait pourtant excessive lorsque le défaut de conformité ne pouvait être décelé par l'examen prévu à l'article 38. Dans cette hypothèse, la seconde phrase de l'article 39, alinéa 1er, permet à l'acheteur de se prévaloir du défaut à condition d'en donner avis au vendeur dans un bref délai après sa découverte.

zichzelf niet toereikend, immers in geval van afgifte van een zaak die niet aan de overeenkomst beantwoordt gaat het risico niet over wanneer de koper de overeenkomst ontbonden verklaart of vervanging van de zaak verlangt (artikel 97, tweede lid). Zou artikel 35 niet meer stellen dan het enkele beginsel, dan zou het gevaar bestaan van een vicieuze cirkel, omdat wordt verwezen naar een tijdstip dat er nooit zal kunnen zijn. Het was daarom nodig duidelijk te bepalen, dat wanneer, ingeval de overeenkomst ontbonden wordt verklaard of vervanging van het afgeleverde wordt verlangd, geen overgang van het risico plaats vindt, de vraag of de zaak aan de overeenkomst beantwoordt moet worden beoordeeld naar de toestand waarin de zaak verkeert op het tijdstip waarop, indien zij aan de overeenkomst had beantwoordt, het risico zou zijn overgegaan.

Het tweede lid voegt aan deze bepalingen een billijkheidsregel toe : indien het niet-beantwoorden van de zaak aan de overeenkomst zich voordoet na het in het eerste lid genoemde tijdstip, is het billijk dat de verkoper aansprakelijk blijft voor de gevolgen van dit niet-beantwoorden, indien deze afwijking is veroorzaakt door toedoen van de verkoper of iemand voor wie hij verantwoordelijk is.

Artikel 36 beoogt slechts een eenvoudige verduidelijking aan te brengen, die door de goede trouw wordt vereist en die wat het beginsel betreft wel geen aanleiding zal geven tot enige moeilijkheid.

Artikel 37 geeft in het geval dat de afgifte is geschied vóór het tijdstip dat voor de aflevering was bepaald, de verkoper tot aan het tijdstip dat voor de aflevering was overeengekomen gelegenheid om de afgegeven zaken alsnog in overeenstemming met de overeenkomst te brengen, mits evenwel de aanvullende levering, het herstel of de vervanging voor de koper geen onredelijk ongerief of onredelijke kosten meebrengt.

B. Constatering van afwijking en protest :

In het eerste lid geeft artikel 38 een regel die ten doel heeft om de kans op geschillen tussen partijen zoveel mogelijk te verkleinen : « De koper moet de zaak op korte termijn keuren of doen keuren. »

Het was evenwel noodzakelijk om voor het geval dat de zaak vervoerd wordt, de plaats en daardoor ook de tijd van de aldus voorgeschreven keuring te bepalen. Het tweede lid van het artikel bepaalt dat de keuring dan dient te geschieden op de plaats van bestemming.

Een bijzondere moeilijkheid doet zich dan nog voor, wanneer de zaak door de verkoper is doorgezonden zonder overlading. Dit vraagstuk is zelfs niet zo eenvoudig op te lossen. Gezien van het standpunt van de koper of van de opvolgende kopers zou het billijk zijn, als werd voorgeschreven dat de keuring dan alleen ter plaatse van de nieuwe bestemming kan geschieden. Vanuit het standpunt van de verkoper daarentegen houdt dit uitstel het gevaar in, dat de tijd gedurende welke geschillen kunnen ontstaan en gedurende welke zelfs verslechteringen van de koopwaar kan intreden aanzienlijk wordt verlengd.

De eenvormige wet tracht de uiteenlopende belangen van partijen in deze situatie zoveel mogelijk met elkaar in overeenstemming te brengen. Zij verklaart dat de keuring van de zaak tot aan de aankomst op de nieuwe bestemming kan worden uitgesteld, wanneer de verkoper bij het sluiten van de overeenkomst de mogelijkheid van een doorzending zonder overlading kende of had moeten kennen.

Het vierde lid geeft met betrekking tot de wijze van keuring van de zaak slechts een zeer bescheiden regeling. Het beveelt in de eerste plaats de partijen aan, de wijze van keuring in hun overeenkomst te regelen. Is een nadere regeling hunnerzijds achterwege gebleven, dan verwijst het naar de wet of de gewoonte van de plaats waar de keuring moet geschieden.

Legt zo artikel 38 aan de koper de plicht op om de zaak op korte termijn na de aflevering te keuren of te doen keuren, artikel 39 vult dit aan door hem tevens voor te schrijven dat hij terzake van de afwijking op korte termijn nadat hij deze heeft ontdekt of had moeten ontdekken, bij de verkoper protesteert (in het bijzonder wanneer hij op een bevredigende wijze de in artikel 38 voorgeschreven keuring had verricht).

Het zou evenwel te ver gaan deze eis te stellen, wanneer de afwijking bij het in artikel 38 voorgeschreven onderzoek niet kon worden geconstateerd. In dat geval staat de tweede zin van het eerste lid van artikel 39 aan de koper toe om niettemin een beroep te doen op de afwijking, op voorwaarde evenwel dat hij deze op korte termijn nadat hij haar had ontdekt aan de verkoper heeft medegedeeld.

Dans le désir constant de balancer les droits du vendeur et ceux de l'acheteur, la loi uniforme déclare que cette possibilité de réclamation tardive ne peut être utilisée que dans un délai de deux ans à compter du jour de la remise de la chose, sauf clause de garantie couvrant le défaut pour une période plus longue. Un délai relativement long a paru nécessaire : certains défauts de la chose peuvent ne se révéler qu'après un usage assez prolongé.

L'alinéa 2 de l'article 39 pose une règle naturelle : l'acheteur ne doit pas simplement déclarer au vendeur qu'il se plaint d'un défaut de conformité, il doit en préciser la nature et inviter le vendeur à examiner la chose ou à la faire examiner par son représentant.

Du fait que la dénonciation est requise dans un bref délai, il a semblé nécessaire de prévoir l'hypothèse où la communication (lettre, télégramme ou tout autre moyen approprié) se trouverait retardée ou égarée par le service qui en assurait la transmission. L'alinéa 3 de l'article 39 décide que ce retard ne privera pas l'acheteur du droit de se prévaloir de la communication. La règle semble s'imposer. Le retard peut, en effet, gêner le vendeur. Mais la déchéance du droit de se prévaloir d'un défaut de conformité est infiniment plus grave pour l'acheteur.

En interdisant au vendeur de se prévaloir des déchéances portées aux articles 38 et 39 lorsque le défaut de conformité porte sur des faits qu'il connaissait ou ne devait pas ignorer et qu'il n'a pas révélés, l'article 40 se borne à imposer une règle de bonne foi.

C. Sanctions du défaut de conformité :

L'article 41, comparable à l'article 24, est un simple tableau qui énonce les droits que peut posséder l'acheteur lorsqu'il a régulièrement dénoncé le défaut de conformité. Trois possibilités peuvent être ouvertes à l'acheteur selon les modalités prévues aux articles 42 à 46 : exiger du vendeur l'exécution du contrat, déclarer la résolution du contrat, ou réduire le prix; d'autre part, il a droit à des dommages-intérêts.

L'article 42 précise ce en quoi consiste le droit de l'acheteur d'exiger l'exécution du contrat dans les différentes hypothèses possibles. Il importe d'ailleurs de rappeler que ce droit à exécution est subordonnée à la réserve portée à l'article 16.

L'article 43 a trait au second droit qui appartient à l'acheteur : déclarer la résolution du contrat. Ce droit suppose que le défaut de conformité constitue une contravention essentielle au contrat. Mais l'article 43 est comparable à l'article 30, relatif à la délivrance à un lieu autre que prévu au contrat. Là encore, en effet, un défaut de conformité par lui-même essentiel ne doit pas pouvoir justifier la résolution du contrat si ce défaut de conformité peut être réparé dans un délai tel que le retard ne constitue pas une contravention essentielle au contrat. C'est seulement en cas d'un défaut essentiel de conformité qui ne puisse être réparé qu'en suscitant un retard essentiel que la résolution du contrat est ouverte à l'acheteur. Celui-ci doit alors exercer son droit dans un bref délai après la dénonciation du défaut de conformité. Une fois encore, la règle s'impose pour ne pas lui permettre de rester dans l'attente, en observant le mouvement des cours. Au surplus, la chose lui a été remise, et l'on comprend que la loi réglemente étroitement la résolution du contrat, qui obligerait souvent à un nouveau transport.

Lorsqu'il n'y a pas défaut constituant une contravention essentielle et irréparable dans un délai acceptable, l'article 44 accorde au vendeur, comme l'article 37 en cas de remise anticipée, le droit soit de délivrer la partie ou la quantité manquante ou de nouvelles choses conformes au contrat, soit de réparer le défaut des choses remises, pourvu que ces opérations ne causent à l'acheteur ni inconvénients ni frais déraisonnables.

Cependant, le second alinéa de cet article permet à l'acheteur de ne pas rester d'une manière permanente dans l'incertitude. L'acheteur peut imposer au vendeur un délai supplémentaire d'une durée raisonnable, à l'expiration duquel il aura le choix

In overeenstemming met het streven om steeds tussen de rechten van de verkoper en die van de koper een evenwichtige verhouding te bewaren bepaalt de eenvormige wet, dat deze mogelijkheid van een verhoogd protest slechts kan worden te baat genomen binnen een termijn van twee jaren, te rekenen van de dag waarop de zaak werd afgegeven, tenzij voor de afwezigheid van de afwijking gedurende een langere periode wordt ingestaan. Een betrekkelijk lange termijn leek geboden : bepaalde gebreken van de zaak kunnen pas na een vrij langdurig gebruik aan de dag treden.

Het tweede lid van artikel 39 stelt een regel die eigenlijk vanzelf spreekt : de koper kan niet volstaan met eenvoudigweg aan de verkoper mede te delen dat hij zich beklaagt over een afwijking, hij moet tevens de aard daarvan duidelijk aangeven en de verkoper uitnodigen om de zaak te keuren of door een vertegenwoordiger te doen keuren.

Aangezien het protest op korte termijn moet geschieden, was het noodzakelijk een regel te geven voor het geval dat de mededeling (brief, telegram of elk ander geschikt middel) wordt vertraagd door of in het ongedere geraakt bij de dienst die de overbrenging ervan moet verzorgen. Het derde lid van artikel 39 bepaalt dat deze vertraging de koper niet het recht ontnemt, zich op deze mededeling te beroepen. Deze regel moest wel zo uitvallen. De vertraging kan immers voor de verkoper hinderlijk zijn. Maar voor de koper zou het onvergelijkelijk veel ernstiger zijn, wanneer zijn recht om een beroep te doen op een afwijking zou vervallen.

Door aan de verkoper te verbieden, zich te beroepen op de vervalttermijnen van de artikelen 38 en 39 wanneer de afwijking betrekking heeft op feiten die hij kende, of die hem niet konden ontgaan doch die hij niet heeft bekend gemaakt, doet artikel 40 niet anders dan een regel van goede trouw stellen.

C. Gevolgen van het niet-beantwoorden van de zaak aan de overeenkomst :

Artikel 41, dat vergelijkbaar is met artikel 24, geeft niet meer dan een overzicht van de rechten die de koper kan uitoefenen wanneer hij op regelmatige wijze terzake van een afwijking heeft geprotesteerd. De koper heeft de keuze tussen drie mogelijkheden die zijn uitgewerkt in de bepalingen van de artikelen 42-46 : nakoming van de overeenkomst verlangen, de overeenkomst ontbonden verklaren, of de prijs verlagen; daarnaast heeft hij nog recht op schadevergoeding.

Artikel 42 geeft aan, waaruit in de onderscheiden denkbare gevallen het recht van de koper om nakoming te vorderen bestaat. Er moge hier nog aan woorden herinnerd dat dit recht op nakoming wordt beperkt door het voorbehoud van artikel 16.

Artikel 43 behandelt het tweede recht dat de koper toekomt : nl. de overeenkomst ontbonden te verklaren. Dit recht is gebaseerd op de veronderstelling dat de afwijking een wezenlijke tekortkoming oplevert. Maar artikel 43 moet worden vergeleken met artikel 30, betreffende aflevering op een andere plaats dan die in de overeenkomst was bepaald. Ook in dat geval kan een afwijking die op zichzelf van wezenlijke aard is geen grond opleveren voor ontbinding van de overeenkomst, wanneer deze afwijking binnen een zodanige termijn kan worden hersteld dat de vertraging geen wezenlijke tekortkoming oplevert. Uitsluitend in het geval van een wezenlijke tekortkoming, die niet kan worden hersteld dan na het optreden van een vertraging die als wezenlijk moet worden aangemerkt, staat aan de koper de mogelijkheid van de ontbinding van de overeenkomst open. Deze moet zijn recht dan uitoefenen op korte termijn na het protest van de afwijking van de zaak. Ook hier was het nodig om deze regel te stellen om de koper geen gelegenheid te geven een afwachtende houding aan te nemen en intussen het oog gericht te houden op de beweging van de prijzen. Daar komt nog bij dat de zaak aan hem is afgegeven, en het is begrijpelijk dat de wet de mogelijkheid van ontbinding van de overeenkomst, waardoor vaak een nieuw vervoer noodzakelijk zou worden, binnen enge grenzen houdt.

Is er geen sprake van een afwijking die een wezenlijke tekortkoming vormt en die niet binnen een aanvaardbare termijn kan worden hersteld, dan geeft artikel 44, evenals artikel 37 dat doet in het geval van voorbarige afgifte, de verkoper het recht hetzij om het ontbrekende deel of de ontbrekende hoeveelheid, dan wel nieuwe zaken die wel aan de overeenkomst beantwoorden af te leveren, hetzij om de gebreken in de afgegeven zaken te herstellen, mits de uitoefening van dit recht voor de koper geen onredelijk ongerief of onredelijke kosten meebrengt.

Het tweede lid van dit artikel geeft evenwel aan de koper een middel om te voorkomen dat hij voor onbepaalde tijd in onzekerheid blijft verkeren. De koper kan aan de verkoper een aanvullende termijn van redelijke duur toestaan, na verloop

soit d'exiger encore l'exécution du contrat, soit de réduire le prix, soit même, pourvu qu'il le fasse dans un bref délai, de déclarer la résolution du contrat.

Au cas où le défaut de conformité ne porte que sur une partie de la chose, l'article 45 décide que les dispositions des articles 43 et 44 ne s'appliquent, en principe, qu'à cette partie. Cependant, l'acheteur peut déclarer la résolution totale du contrat si le défaut d'exécution intégrale et conforme au contrat constitue une contravention essentielle à celui-ci.

L'article 46 prévoit la troisième possibilité ouverte à l'acheteur. Si celui-ci n'a pas voulu ou n'a pas pu obtenir l'exécution d'un contrat et s'il n'a pas pu ou pas voulu déclarer sa résolution, il peut réduire le prix dans la proportion où la valeur que la chose avait au moment de la conclusion du contrat a été réduite du fait du défaut de conformité.

Lorsque le vendeur présente à l'acheteur une quantité supérieure à celle prévue au contrat, l'article 47 donne à l'acheteur le droit de refuser ou d'accepter la quantité excédentaire. L'acheteur qui la refuse peut, si la présentation lui a causé un préjudice, obtenir des dommages-intérêts. S'il l'accepte, il doit supporter une augmentation proportionnelle du prix.

L'article 48 déclare que l'acheteur peut exercer les droits mentionnés aux articles 43 à 46 même avant le moment fixé pour la délivrance, s'il est manifeste que la chose qui serait remise n'est pas conforme au contrat. Cette règle n'est peut-être pas appelée à fonctionner très souvent, mais elle rend parfois service en droit anglais et il y avait intérêt à l'incorporer à la loi uniforme. Certains, il est vrai, avaient craint qu'elle ne soit une porte ouverte à un acheteur de mauvaise foi, désireux de se débarrasser d'un contrat qu'il regrette. Ces craintes ne semblent pas fondées. L'article 48 exige, en effet, qu'il soit manifeste que la chose n'est pas conforme au contrat. Au surplus, un acheteur de mauvaise foi trouve toujours quelque prétexte pour se débarrasser d'un contrat. Le prétexte que lui fournirait l'article 48 ne serait ni meilleur ni moins bon que n'importe quel autre. Il appartiendrait toujours en dernier ressort à un juge ou à un arbitre d'apprécier sa valeur.

Certains avaient pu craindre également, lisant l'article correspondant du projet de 1956, que celui-ci soit interprété comme donnant à l'acheteur le droit d'aller éventuellement surveiller la construction de la chose objet du contrat. Telle n'était pas la portée de la disposition. L'article 48 de la loi uniforme, dans sa nouvelle rédaction, ne semble prêter à aucune équivoque.

La disposition de l'article 48 est la première de celles qui accordent à une partie des droits préventifs. On en verra d'autres exemples aux articles 66, 73, 75 et 76.

On remarquera que l'article 48 accorde à l'acheteur, dans l'hypothèse qu'il prévoit, les droits mentionnés aux articles 43 à 46, mais non à l'article 42 : l'acheteur ne peut évidemment exiger l'exécution anticipée du contrat. En revanche, il est clair, malgré le silence du texte, qu'il peut, le cas échéant, obtenir des dommages-intérêts.

L'article 49, après les articles 38 et 39, s'efforce de faire en sorte que la situation juridique des parties soit clarifiée aussi rapidement que possible. L'acheteur qui, ayant constaté un défaut de conformité, a dénoncé celui-ci au vendeur conformément à l'article 39, est déchu de ses droits s'il ne les fait pas valoir dans un délai d'un an. Il s'agit là d'un délai préfixe, que rien ne permet d'interrompre ni de suspendre, et qui ne pourrait se trouver prolongé que si l'acheteur avait été empêché d'exercer ses droits par suite d'une fraude du vendeur.

La situation est pourtant un peu différente si, ayant dénoncé le défaut, il n'a pas acquitté le prix de la chose. Dans ce cas, sa simple passivité est significative de son refus de payer. Lorsque cette passivité s'est poursuivie pendant un an, il doit certes être déchu du droit de déclarer la résolution : cette résolution serait, en effet, trop grave pour le vendeur. Il ne peut même plus demander que le défaut de la chose soit corrigé ou qu'une nouvelle chose conforme au contrat lui soit livrée : le vendeur a peut-être, en effet, cessé une fabrication ou certaines activités. Mais il conserve, en revanche, le droit d'opposer, comme exception à l'encontre une demande en paiement, une réduction du prix ou des dommages-intérêts.

waarvan hij de keus heeft tussen alsnog nakoming verlangen, hetzij de prijs verlagen of zelfs, mits hij zulks doet op korte termijn, de overeenkomst ontbonden verklaren.

Voor het geval dat de afwijking slechts betrekking heeft op een deel van de zaak bepaalt artikel 45 dat de bepalingen van de artikelen 43 en 44 in beginsel slechts van toepassing zijn op dat deel. De koper kan evenwel de overeenkomst in haar geheel ontbonden verklaren, indien het uitblijven van volledige aflevering in overeenstemming met de eisen van de overeenkomst een wezenlijke tekortkoming vormt.

Artikel 46 behandelt de derde mogelijkheid die de koper openstaat. Heeft deze geen nakoming van een overeenkomst willen of kunnen verkrijgen en heeft hij deze overeenkomst niet willen of kunnen ontbonden verklaren, dan kan hij de prijs verlagen in dezelfde verhouding als waarin de waarde die de zaak bij het sluiten van de overeenkomst had is verminderd in overeenstemming met de eisen van de overeenkomst een woordt.

Wanneer de verkoper aan de koper een grotere hoeveelheid zaken aanbiedt dan was overeengekomen, geeft artikel 47 de koper het recht het overschot te aanvaarden of te weigeren. Weigert de koper, dan kan hij, wanneer hij van de aanbieding nadeel heeft ondervonden, schadevergoeding krijgen. Aanvaardt hij, dan moet hij voor het overschot in evenredigheid met de overeengekomen prijs betalen.

Artikel 48 bepaalt dat de koper de rechten bedoeld in de artikelen 43-46 reeds vóór het voor de aflevering bepaalde tijdstip kan uitoefenen, indien het duidelijk is dat hetgeen zou worden afgegeven niet aan de overeenkomst zou beantwoorden. Deze regel zal vermoedelijk niet veelvuldig worden toegepast, maar zij vindt soms toepassing in het Engelse recht en het had enkele voordelen om haar ook in de eenvormige wet op te nemen. Wel moet worden gezegd dat sommigen vreesden, dat deze regel een deur zou openen voor de koper te kwader trouw, die zou willen ontsnappen aan een overeenkomst die hij liever niet had gesloten. Deze vrees lijkt ongegrond. Artikel 48 eist toch dat het volmaakt duidelijk is dat de zaak niet beantwoordt aan de overeenkomst. Daarbij moet worden bedacht dat een koper te kwader trouw altijd wel een voorwendsel vindt om zich aan een overeenkomst te onttrekken. Het voorwendsel dat artikel 48 hem zou kunnen verschaffen zou niet beter of slechter zijn dan welk ander ook. In laatste instantie zal altijd een rechter of een scheidsrecht moeten beoordelen, welke waarde eraan moet worden gehecht.

Sommigen zouden ook, wanneer zij artikel 20 vergelijken met het corresponderende artikel uit het ontwerp van 1956, beducht kunnen zijn dat het zo zou kunnen worden uitgelegd, dat het aan de koper het recht zou verschaffen om eventueel toezicht te gaan uitoefenen bij de constructie van de zaak waarop de overeenkomst betrekking heeft. Dit was geenszins de strekking van die bepaling. Artikel 48 van de eenvormige wet laat in een nieuwe redactie daarover geen twijfel open.

Artikel 48 is de eerste van een reeks bepalingen die aan een partij preventieve rechten toekent. Andere voorbeelden hiervan kan men vinden in de artikelen 66, 73, 75 en 76.

De aandacht zij erop gevestigd dat artikel 48 aan de koper in het daar bedoelde geval wel de rechten toekent die zijn genoemd in de artikelen 43-46, maar niet die van artikel 42 : de koper kan natuurlijk niet de voortijdige nakoming van de overeenkomst eisen. Daarentegen is het duidelijk, al zwijgt de tekst hierover, dat hij zo nodig schadevergoeding kan verkrijgen.

Artikel 49 wil naar het voorbeeld van de artikelen 38 en 39 bevorderen, dat de juridische situatie van de partijen zo snel mogelijk duidelijk wordt. De koper die na een afwijking in de zaak te hebben geconstateerd, terzake daarvan in overeenstemming met artikel 39 bij de verkoper heeft geprotesteerd, verliest zijn rechten, indien hij deze niet doet gelden binnen een termijn van één jaar. Het betreft hier een vervalt termijn die door niets kan worden onderbroken of opgeschort en die alleen dan zou kunnen worden verlengd wanneer de koper door bedrog van de verkoper verhinderd zou zijn geworden in de uitoefening van zijn rechten.

De situatie is evenwel enigszins anders indien hij, na terzake van de afwijking te hebben geprotesteerd, de prijs van de zaak niet betaalt. In dat geval is het enkele feit dat hij stiltziet een aanwijzing dat hij weigert te betalen. Heeft hij aldus gedurende één jaar niets meer van zich laten horen, dan is het billijk dat hij het recht om de overeenkomst ontbonden te verklaren verliest : ontbinding zou dan toch voor de verkoper te ernstig worden. Hij kan zelfs niet meer verlangen dat het gebrek van de zaak wordt hersteld of dat hem een nieuwe zaak die wel aan de overeenkomst beantwoordt wordt geleverd : de verkoper heeft wellicht de fabricatie of bepaalde werkzaamheden stop gezet. Maar hij behoudt daarentegen wel het recht om als verweer tegen een vordering tot betaling een aanspraak op verlaging van de prijs of op schadevergoeding te doen gelden.

Section II. — Remise des documents

Cette section est extrêmement brève, pour les raisons qui ont déjà été expliquées (v. supra, Ire partie, II).

L'article 50 se borne à dire que lorsque le vendeur doit remettre à l'acheteur des documents qui se rapportent à la chose, il doit s'acquitter de cette obligation au moment et au lieu déterminés par le contrat et les usages.

Au cas de contravention à cette obligation, l'article 51 se borne à renvoyer aux sanctions prévues aux articles 24 à 32 pour une remise de documents tardive ou en un lieu autre que celui fixé au contrat, et aux articles 41 à 49 pour une remise de documents non conformes à ceux qui devaient être remis.

Il n'a pas paru possible d'être plus précis étant donné, d'une part, l'absence dans la loi de réglementation des modalités des grandes ventes et, d'autre part la variété des documents ainsi que celle des conséquences pouvant résulter de leur non-remise ou de leur défectuosité.

Section III. — Transfert de la propriété

L'article 52 ne répète pas le principe, posé à l'article 18, selon lequel le vendeur s'oblige à transférer la propriété dans les conditions prévues au contrat. Mais il fait plus : il assure à l'acheteur une propriété libre de tout droit ou de toute prétention d'un tiers, à moins que l'acheteur n'ait accepté de prendre la chose grevée d'un droit ou d'une prétention.

Par conséquent, l'acheteur qui se trouve d'une manière imprévue devant un droit ou une prétention d'un tiers sur la chose, doit dénoncer la situation au vendeur, à moins que celui-ci ne la connaisse, et lui demander d'y remédier dans un délai raisonnable ou de délivrer des choses nouvelles libres de tout droit.

Si le vendeur fait droit à cette demande, le deuxième alinéa de l'article permet à l'acheteur qui a subi un préjudice d'obtenir des dommages-intérêts.

Si le vendeur ne fait pas droit à cette demande, l'acheteur peut déclarer la résolution du contrat et obtenir des dommages-intérêts s'il résulte des droits ou de la prétention du tiers une contravention essentielle au contrat. S'il n'y a pas contravention essentielle au contrat ou s'il n'use pas de son droit de résolution, l'acheteur est en droit d'exiger des dommages-intérêts.

Ces diverses dispositions semblent donc assurer d'une manière satisfaisante les droits de l'acheteur. Cependant, il importe là encore, que les situations soient clarifiées assez rapidement. Le quatrième alinéa de l'article décide donc que l'acheteur est déchu du droit de déclarer la résolution du contrat s'il n'a pas adressé au vendeur la dénonciation requise par l'alinéa 1er dans un délai raisonnable à partir du moment où il a constaté ou aurait dû constater le droit ou la prétention d'un droit du tiers sur la chose.

Comparable à l'article 34, l'article 53 décide que les droits reconnus à l'acheteur par l'article précédent excluent tous autres moyens fondés sur le fait que le vendeur a manqué à son obligation de transférer la propriété de la chose ou que celle-ci fait l'objet d'un droit ou d'une prétention d'un tiers. Il convenait, en effet, d'exclure la possibilité, que l'article 8 aurait pu réserver à l'acheteur, d'invoquer les règles d'un droit national prévoyant la nullité de la vente de la chose d'autrui.

Section IV. — Autres obligations du vendeur

L'article 54, dans ses deux alinéas, pose des règles très simples pour deux obligations particulières qui peuvent incomber au vendeur : expédier la chose ou faciliter la souscription par l'acheteur d'une assurance de transport.

L'article 55 se borne à soumettre au régime général des sanctions les contraventions aux obligations du vendeur autres que celles visées aux articles 20 à 53. L'acheteur a toujours droit à l'exécution de l'obligation et à des dommages-intérêts. Il peut aussi, en cas de contravention essentielle, déclarer la résolution du contrat pourvu qu'il le fasse dans un bref délai.

Afdeling II. — Afgifte van documenten

Deze afdeling is bijzonder kort. De redenen daarvan zijn hiervoor reeds uiteengezet (zie hiervoor, eerste deel, II).

Artikel 50 zegt niet meer dan dat de verkoper, wanneer hij verplicht is de koper documenten die op de zaak betrekking hebben af te geven, zich van die verplichting moet kwijten op tijd en plaats door de overeenkomst of door de gewoonte bepaald.

In geval van niet-nakoming van deze verplichting bepaalt artikel 51 zich ertoe, te verwijzen naar de sancties die in de artikelen 24-32 worden gegeven voor het geval van vertraging in de afgifte van documenten of voor het geval dat zij zijn afgegeven op een andere plaats dan was overeengekomen, alsmede naar de sancties van de artikelen 41-49 in geval van afgifte van documenten die niet beantwoorden aan hetgeen moest worden afgegeven.

Het leek niet mogelijk uitvoeriger te zijn, gegeven enerzijds de omstandigheid dat de wet geen regeling geeft over de inhoud van de belangrijke standaardkoopcontracten en gelet anderzijds op de grote verscheidenheid van documenten, alsook van gevolgen die kunnen voortvloeien uit de omstandigheid dat zij niet worden afgegeven of dat zij gebreken vertonen.

Afdeling III. — Eigendomsoverdracht

Artikel 52 bevat geen herhaling van het beginsel van artikel 18, volgens hetwelk de verkoper zich verplicht om de eigendom over te dragen volgens de bepalingen van de overeenkomst. Het gaat verder, het verzekert namelijk aan de koper een eigendom die vrij is van ieder recht of iedere aanspraak van een derde, tenzij de koper er in heeft toegestemd de zaak te ontvangen behept met het recht of de aanspraak van een derde.

Derhalve moet de koper, die onverwachts bemerkt dat de zaak is behept met het recht of de aanspraak van een derde, terzake van deze situatie bij de verkoper — tenzij deze daarvan reeds op de hoogte is — protesteren, en hem verzoeken de zaak binnen een redelijke termijn daarvan vrij te maken, dan wel andere zaken die vrij zijn van zulke rechten of aanspraken af te leveren.

Wanneer de verkoper aan dit verzoek gevolg geeft kan de koper, indien hij nadeel heeft ondervonden, ingevolge het tweede lid schadevergoeding vorderen.

Geeft de verkoper geen gevolg aan het verzoek, dan kan de koper de overeenkomst ontbonden verklaren en schadevergoeding vorderen, indien de omstandigheid dat een derde rechten of aanspraken op de zaak heeft een wezenlijke tekortkoming oplevert. Is er geen wezenlijke tekortkoming of oefent de koper zijn recht tot ontbinding niet uit, dan heeft hij recht op schadevergoeding.

Deze verschillende bepalingen geven aldus een bevredigende bescherming van de rechten van de koper. Intussen is het ook hier van groot belang dat de ongewisheid in de situatie niet te lang duurt. Daarom bepaalt het vierde lid van dit artikel, dat de koper zijn recht om de overeenkomst ontbonden te verklaren verliest, wanneer hij niet overeenkomstig het eerste lid bij de verkoper protesteert binnen een redelijke termijn na het tijdstip, waarop hij het bestaan van het recht of de aanspraak van de derde op de zaak heeft ontdekt of had moeten ontdekken.

Artikel 53 bepaalt — men vergelijk artikel 34 — dat de koper geen andere rechten heeft wegens niet-nakoming van de verplichting tot eigendomsoverdracht, of wegens de omstandigheid dat de zaak behept is met het recht of de aanspraak van een derde, dan die hem in het vorige artikel zijn toegekend. Het was namelijk nodig om de mogelijkheid uit te sluiten die ingevolge artikel 8 nog aan de koper zou kunnen openstaan, te weten : een beroep te doen op de regels van een nationaal rechtstelsel die bepalen, dat de koop van de zaak van een ander nietig is.

Afdeling IV. — Andere verplichtingen van de verkoper

De beide leden van artikel 54 geven zeer eenvoudige regels voor twee verplichtingen van bijzondere aard die op de verkoper kunnen rusten : het vervoer van de zaak of het de koper behulpzaam zijn bij het afsluiten van een transportverzekering.

Artikel 55 houdt slechts in, dat de algemene regeling van de sancties ook geldt voor de tekortkomingen van de verkoper in het vervullen van andere verplichtingen dan bedoeld in de artikelen 20-53. De koper heeft altijd recht op nakoming van de verbintenis en op schadevergoeding. Hij kan ook in het geval van een wezenlijke tekortkoming de overeenkomst ontbonden verklaren, mits hij dit op korte termijn doet.

CHAPITRE IV. — Obligations de l'acheteur

L'article 56 énonce les deux grandes obligations de l'acheteur : payer le prix et prendre livraison de la chose dans les conditions prévues au contrat et à la loi. Ces obligations posent beaucoup moins de problèmes que celles du vendeur.

Section I. — Paiement du prix

Cette section régit successivement la fixation du prix, la date et le lieu du paiement, et les sanctions du défaut de paiement.

A. Fixation du prix.

L'article 57 de la loi uniforme règle la détermination du prix. Celle-ci ne donnera lieu à aucune difficulté lorsque le prix est indiqué au contrat, directement ou même par référence, par exemple à des barèmes.

Il se peut, cependant, que les parties soient restées muettes en ce qui concerne le prix. Un tel silence n'est pas exceptionnel. Il est même courant dans certains domaines où les vendeurs publient et distribuent des catalogues et où les bulletins de commandes ne répètent pas les prix.

Dans une telle hypothèse, la règle posée par l'article 57 s'appliquera sans difficulté : l'acheteur est tenu de payer le prix habituellement pratiqué par le vendeur lors de la conclusion du contrat.

Cette règle est utile. Elle impose à l'acheteur de payer la marchandise au prix du vendeur, même si les prix sont supérieurs à ce qu'il attendait, par exemple parce qu'il avait consulté un catalogue périmé. Il n'appartenait qu'à lui de se renseigner au besoin avant de conclure le contrat ou de passer une commande. D'autre part, la règle renvoie au prix (éventuellement au prix à terme) pratiqué lors de la conclusion du contrat et non lors de la délivrance : c'est la règle qui découle des principes généraux du droit normalement admis en Europe.

Une dernière hypothèse doit cependant être envisagée : c'est la vente sans prix déterminé directement ou par référence et portant sur des choses pour lesquelles il n'y a pas de prix habituellement pratiqué par le vendeur (tableaux, estampes, etc.). Il faut alors admettre, à défaut de circonstances particulières, que le contrat de vente n'a pas pu se former, même si la correspondance de l'une ou de l'autre des parties contient une formule excessive telle que : « Je suis acquéreur » ou « je vous vends ». Autant, en effet, il est nécessaire de ne pas permettre à un acheteur de se dégager de mauvaise foi d'un contrat qu'il a voulu conclure, autant il semble impossible à défaut de prix habituellement pratiqué par le vendeur de soumettre un acheteur au prix qui serait fixé unilatéralement par celui-ci ou même à un prix qui serait arbitré par un juge ou un arbitre, à moins que les circonstances ne fassent apparaître que les parties ont accepté ce mode de détermination du prix.

L'article 58 ne pose pas de problème, il se borne à préciser que, lorsque le prix est fixé d'après le poids de la chose, c'est le poids net qui, en cas de doute, détermine le prix.

On remarquera qu'aucun article de la loi uniforme n'est relatif à la monnaie de paiement ni aux restrictions apportées aux paiements internationaux. Ces problèmes n'ont naturellement pas échappé aux rédacteurs de la loi uniforme; il leur a semblé cependant que celle-ci ne pouvait y apporter aucune contribution.

La détermination de la monnaie de paiement sera normalement le fait des parties elles-mêmes. S'il pouvait y avoir un doute, il faudrait s'en rapporter aux usages ou, subsidiairement, présumer que le prix est payable dans la monnaie du vendeur, puisque le prix est en principe payable chez ce dernier (article 59).

D'autre part, il a semblé aux rédacteurs de la loi qu'il était impossible ou inutile de poser des règles qui tiennent compte des réglementations nationales des paiements internationaux, en particulier des contrôles des changes.

Tenu de payer le prix, l'acheteur est certainement tenu de se procurer les devises nécessaires et d'accomplir à cette fin toutes les démarches que lui impose telle ou telle réglementation. La formule même de l'article 69, selon laquelle l'acheteur doit pren-

HOOFDSTUK IV. — Verplichtingen van de koper

Artikel 56 somt de twee belangrijkste verplichtingen van de koper op : het betalen van de prijs en het in ontvangst nemen van de zaak, een en ander in overeenstemming met de eisen van de overeenkomst en van deze wet. Deze verplichtingen geven tot veel minder vragen aanleiding dan die van de verkoper.

Afdeling I. — Betaling van de koopprijs

In deze afdeling worden achtereenvolgens de vaststelling van de koopprijs, plaats en tijd van betaling en de gevolgen van het uitblijven van betaling behandeld.

A. Vaststelling van de koopprijs.

Artikel 57 van de eenvormige wet betreft de bepaling van de prijs. Dit levert geen enkele moeilijkheid op wanneer de prijs in de overeenkomst is aangegeven, hetzij direct of door een verwijzing b.v. naar prijslijsten.

Het kan evenwel gebeuren dat de partijen hebben gezwegen over de prijs. Een dergelijke zwijgzaamheid is zeker niet uitzonderlijk. Zij is zelfs normale praktijk in bepaalde branches, waarin de verkopers catalogi publiceren en verspreiden en waar de prijzen in de orders niet worden herhaald.

In een dergelijk geval zal de toepassing van de in artikel 57 gestelde regel geen moeilijkheid opleveren : de koper is verplicht de prijs te betalen die de verkoper ten tijde van het sluiten van de overeenkomst placht te bedingen.

Deze regel heeft haar nut. Zij legt de koper de verplichting op, voor het gekochte de door de verkoper gestelde prijs te betalen, zelfs wanneer deze prijs hoger is dan hij had verwacht, b.v. omdat hij een oude catalogus had geraadpleegd. Het lag toch op zijn weg om zo nodig informatie in te winnen voordat hij overging tot het sluiten van de overeenkomst of tot het plaatsen van een bestelling. Voorts verwijst de regel naar de prijs (eventueel de termijnprijs) die bij het aangaan van de overeenkomst placht te worden bedongen, dus niet naar de prijs die geldt ten tijde van de aflevering : deze regel vloeit voort uit algemene rechtsbeginselen die normaal in Europa worden aanvaard.

Een laatste geval moet nog onder ogen worden gezien : het betreft de koop waarbij de prijs noch direct noch indirect is bepaald en die betrekking heeft op zaken voor welke er geen normaal door de verkoper bedongen prijs is te vinden (schilderijen, prenten, enz.). Men moet wel aannemen dat bij gebreke van bijzondere omstandigheden de koopovereenkomst niet kan zijn tot stand gekomen, zelfs al bevat de correspondentie van de ene of de andere partij zo'n ondubbelzinnige uitdrukking als « ik ben de verkrijger » of « ik verkoop u ». Hoe noodzakelijk het ook moge zijn om een koper niet de kans te geven, zich te kwader trouw te onttrekken aan een overeenkomst die hij bedoeld had te sluiten, evenzeer onmogelijk lijkt het om, zo er geen prijs is die gewoonlijk door de verkoper wordt bedongen, de koper een prijs op te leggen die eenzijdig door de verkoper wordt vastgesteld of zelfs een prijs die door een rechter of een scheidsman zou worden vastgesteld, tenzij uit de omstandigheden duidelijk blijkt dat de partijen deze wijze van vaststellen van de prijs hebben aanvaard.

Artikel 58 geeft geen problemen; het bepaalt alleen dat wanneer de prijs is vastgesteld naar het gewicht, in geval van twijfel het nettogewicht beslissend is.

Het is opmerkelijk dat geen enkel artikel van de eenvormige wet betrekking heeft op de muntsoort waarin moet worden betaald, noch op de beperkingen waaraan het internationale betalingsverkeer onderhevig is. Deze vraagstukken zijn natuurlijk niet aan de aandacht van de opstellers van de eenvormige wet ontsnapt; zij waren evenwel van mening dat deze wet op dit punt geen enkele bijdrage tot een oplossing zou kunnen leveren.

In het normale geval zal de munteenheid waarin moet worden betaald door de partijen worden bepaald. Zou er enige twijfel rijzen, dan moet worden gelet op de gewoonte of moet subsidiair worden aangenomen dat de prijs betaalbaar is in de munt van de verkoper, want de prijs moet toch in beginsel ten huize van deze laatste worden betaald (artikel 59).

Daarenboven waren de opstellers van de wet van mening, dat het onmogelijk of nutteloos was om regels op te stellen die rekening houden met nationale regelingen betreffende internationale betalingen, in het bijzonder met de controle op de deviezen.

Aangezien de koper de prijs moet betalen, is hij zeker verplicht zich de nodige deviezen te verschaffen en te dien einde alle stappen te ondernemen die hem door deze of gene regeling worden voorgeschreven. De bewoordingen van artikel 69, volgens welk

dre les mesures prévues par le contrat en vue de préparer le paiement du prix, ne laisse aucun doute à cet égard. Mais la variété et la variabilité des réglementations nationales interdisent toute règle plus précise.

Si en définitive la réglementation des changes ne permet pas à l'acheteur de procéder au paiement, le vendeur peut évidemment déclarer la résolution de la vente et, hors les circonstances visées à l'article 74, il peut obtenir des dommages-intérêts.

B. Lieu et date du paiement.

L'article 59 adopte le principe selon lequel le paiement du prix doit s'effectuer à l'établissement ou à la résidence du vendeur. Cependant, lorsque le paiement doit être fait contre remise de la chose ou des documents, il prévoit le paiement au lieu de cette remise.

Le second alinéa de l'article pose une règle simple et équitable pour le cas où le vendeur change d'établissement après la conclusion du contrat. C'est au lieu de son nouvel établissement que le paiement doit être effectué. Mais, si les frais du paiement s'en trouvent augmentés, le vendeur devra supporter cette augmentation.

L'article 60, comparable à l'article 20, prévoit que, lorsque la date du paiement a été fixée par les parties ou résulte des usages, l'acheteur devra payer à cette date sans que le vendeur ait besoin de procéder à aucune formalité.

C. Sanction du défaut de paiement.

Ces sanctions ont été construites sur un schéma s'inspirant directement de celui qui a été admis pour l'obligation de délivrance à la charge du vendeur.

En premier lieu, l'article 61 pose le principe selon lequel, si l'acheteur ne paie pas le prix dans les conditions fixées par le contrat et la loi, le vendeur est en droit d'exiger de lui l'exécution de son obligation.

On remarquera, qu'en l'espèce, ce principe n'est pas, même implicitement, soumis à la réserve de l'article 16. Certaines juridictions se refusent à ordonner l'exécution en nature d'une obligation de faire, mais non pas, bien entendu, de celle de payer un prix.

Le principe comporte pourtant une exception prévue à l'alinéa 2. Celui-ci, comparable à l'article 25, interdit au vendeur d'exiger de l'acheteur le paiement du prix lorsqu'une vente compensatoire est conforme aux usages et raisonnablement possible.

L'article 62 répond à la question de savoir si le vendeur peut déclarer la résolution du contrat. La réponse varie selon que le défaut de paiement à la date déterminée constitue ou non une contravention essentielle. Les différentes règles posées par l'article ne sont que l'application du système général prévu par la loi uniforme.

On remarquera que l'article 62 ne contient pas de dispositions réciproques de celles qui figurent aux alinéas 2 et 3 de l'article 26 : il ne prévoit pas expressément les hypothèses où l'acheteur en retard dans le paiement interpelle le vendeur sur l'exercice de son option ou procède au paiement avant que le vendeur n'ait exercé son option. Ce silence s'explique par le fait qu'un paiement peut normalement s'effectuer beaucoup plus vite que la délivrance d'une marchandise ou d'une chose. Pourtant, ces dispositions réciproques peuvent éventuellement être sous-entendues. A plus forte raison faut-il sous-entendre un principe réciproque de celui posé à l'article 26, alinéa 4 : le vendeur qui choisit de se faire payer et qui échoue dans sa diligence retrouve évidemment la possibilité de déclarer la résolution du contrat.

L'article 63 ajoute pour le vendeur la possibilité de réclamer des dommages-intérêts, que le contrat ait ou non été résolu.

L'article 64, comparable à l'article 24, alinéa 3, interdit à l'acheteur d'obtenir du juge ou d'un arbitre un délai de grâce pour le paiement du prix.

Section II. — Prise de livraison

La prise de livraison est, pour l'acheteur, la diligence complémentaire de celle que constitue, pour le vendeur, la délivrance. L'article 65 impose à l'acheteur des obligations réciproques de celles du vendeur en ce domaine.

artikel de koper naar de eisen van de overeenkomst de voorbereidende maatregelen moet treffen voor de betaling van de koopprijs, laten op dit punt geen enkele twijfel over. Maar de verscheidenheid en veranderlijkheid van de nationale regelingen maakt het onmogelijk een nauwkeurige regel op te stellen.

Wanneer tenslotte de deviezenbepalingen aan de koper geen mogelijkheid laten de betaling te doen, kan de verkoper uiteraard de overeenkomst ontbonden verklaren en kan hij, behalve in de in artikel 74 bedoelde omstandigheden, schadevergoeding verkrijgen.

B. Plaats en tijd van de betaling.

Artikel 59 huldigt het beginsel dat de betaling van de prijs moet geschieden ter plaatse van de vestiging of bij gebreke daarvan van de gewone verblijfplaats van de verkoper. Wanneer evenwel de betaling moet plaatsvinden tegen afgifte van de zaak of van documenten dan dient, aldus het artikel, de betaling te geschieden ter plaatse waar die afgifte geschiedt.

Het tweede lid van het artikel geeft een eenvoudige en billijke regeling voor het geval dat de verkoper van vestiging verandert nadat de overeenkomst is gesloten. Dan moet de betaling geschieden op de plaats van de nieuwe vestiging. Maar wanneer de kosten van betaling daardoor zouden worden verhoogd, komt deze verhoging ten laste van de verkoper.

Volgens artikel 60, dat vergelijkbaar is met artikel 20, is de koper, wanneer de partijen het tijdstip van betaling hebben bepaald of dit volgt uit de gewoonte, verplicht op dat tijdstip te betalen zonder dat daartoe enige verdere formaliteit vereist is.

C. Gevolgen van het uitblijven van betaling.

Deze sancties zijn geconstrueerd volgens een patroon dat op de voet het voorbeeld volgt van de regeling, die is aanvaard voor de verplichting tot aflevering van de verkoper.

In de eerste plaats geeft artikel 61 de hoofdregel, dat indien de koper niet in overeenstemming met de eisen van de overeenkomst en van de wet betaalt, de verkoper het recht heeft om nakoming van deze verplichting van hem te verlangen.

Er moge op worden gewezen dat in dit geval geen uitzondering op het beginsel wordt gemaakt door het voorbehoud van artikel 16, ook niet impliciet. Weliswaar wordt in bepaalde rechtsstelsels geen veroordeling tot nakoming van een verplichting iets te doen uitgesproken, maar dat geldt niet ten aanzien van de verplichting om een prijs te betalen.

Het beginsel bevat evenwel in het tweede lid toch een uitzondering. Deze bepaling, die vergelijkbaar is met artikel 25, verbiedt de verkoper van de koper betaling van de prijs te vorderen, wanneer de gewoonte meebrengt dat hij een dekkingskoop sluit en dit redelijkerwijs mogelijk is.

Artikel 62 geeft het antwoord op de vraag of de verkoper de overeenkomst ontbonden kan verklaren. Het antwoord luidt verscheidend naargelang het uitblijven van betaling op het bepaalde tijdstip al dan niet een wezenlijke tekortkoming vormt. De verschillende regels die in het artikel worden gegeven vormen slechts de uitwerking van het algemene stelsel van de eenvormige wet.

Men zal opmerken dat artikel 62 geen bepalingen bevat die corresponderen met de leden 2 en 3 van artikel 26 : het regelt niet uitdrukkelijk de gevallen waarin de koper, die te laat is met zijn betaling, de verkoper vraagt welke keuze hij doet, of overgaat tot betaling voordat de verkoper deze keuze heeft gedaan. Dit stilzwijgen vindt zijn verklaring hierin, dat een betaling normaal gesproken veel sneller kan geschieden dan de aflevering van koopwaar of van een zaak. Toch mag het bestaan van deze corresponderende bepalingen wel worden verondersteld. Met nog meer reden mag men het bestaan aannemen van een regel die overeenkomt met de regel van artikel 26, vierde lid : de verkoper die kiest voor betaling van de koopprijs herkrijgt vanzelfsprekend, indien deze betaling niet met de nodige voortvarendheid geschiedt, het recht om de overeenkomst ontbonden te verklaren.

Artikel 63 voegt hieraan toe dat de verkoper schadevergoeding kan verlangen, ongeacht of de overeenkomst wel of niet ontbonden is.

Artikel 64, dat vergelijkbaar is met artikel 24, lid 3, bepaalt dat de koper in geen geval van een rechter of een scheidsgerecht uitstel van betaling kan verlangen.

Afdeling II. — Inontvangstneming van de zaak

De inontvangstneming is de verplichting van de koper die het spiegelbeeld vormt van de verplichting tot aflevering van de verkoper. Artikel 65 legt de koper verplichtingen op die corresponderen met die van de verkoper op dit stuk.

L'acheteur doit, en premier lieu, faire en sorte que le vendeur puisse exécuter son obligation. Il doit donc « accomplir les actes nécessaires pour que la remise de la chose soit possible » : éventuellement, par conséquent, il devra être présent pour les opérations de mesurage ou de contrôle qui seraient prévues en vue de la délivrance.

D'autre part, lorsqu'il a ainsi permis au vendeur d'accomplir son obligation de délivrance, l'acheteur doit encore « retirer » la chose, c'est-à-dire, éventuellement, débarrasser l'usine ou le chantier du vendeur, si la délivrance s'est faite à l'établissement de celui-ci, ce qui est d'ailleurs de règle en vertu de l'article 23.

L'article 66 édictant les sanctions de l'obligation de prise de livraison, serait une application pure et simple de la distinction habituelle entre les contraventions essentielles et les contraventions non essentielles au contrat, s'il n'assimilait à une contravention essentielle le fait par l'acheteur de ne pas prendre livraison dans des conditions donnant au vendeur de justes sujets de craindre que le prix ne soit pas payé.

La passivité de l'acheteur peut, en effet, dans certains cas, ne pas causer au vendeur une gêne considérable, mais elle peut aussi, en présence de certaines circonstances, révéler son intention de méconnaître le contrat et de ne pas payer le prix. Lorsque le vendeur a de justes sujets de craindre qu'il en soit ainsi, il peut résoudre le contrat. Si, par la suite, l'acheteur prétend que le vendeur s'est à tort prévalu de la disposition et que la résolution qu'il a déclarée est abusive, il pourra, bien entendu, exiger une nouvelle exécution du contrat et obtenir des dommages-intérêts d'un juge ou d'un arbitre, ou se contenter de dommages-intérêts.

L'article 67 règle le cas particulier de la vente à spécification.

L'article 68 qui permet au vendeur d'obtenir des dommages-intérêts en cas de défaut de prise de livraison par l'acheteur ou en cas de défaut de spécification, ne semble pouvoir poser aucun problème.

Section III. — Autres obligations de l'acheteur

L'article 69 prévoit, à titre de complément de l'obligation de payer le prix, que l'acheteur doit prendre les mesures prévues par le contrat, par les usages ou par la réglementation en vigueur, en vue de préparer ou garantir le paiement du prix, telle que l'acceptation d'une lettre de change, l'ouverture d'un crédit documentaire ou la dation d'une caution bancaire.

L'article 70 se borne à appliquer le système habituel de sanctions aux obligations de l'acheteur autres que celles visées aux sections I et II du chapitre, qu'elles résultent de l'article 69, ou simplement du contrat ou des usages.

CHAPITRE V

Dispositions communes aux obligations du vendeur et de l'acheteur

Ce chapitre comporte six sections, relatives à la concomitance entre la délivrance de la chose et le paiement du prix, à l'exonération possible de l'une des parties, à des règles complémentaires en matière de résolution et de dommages-intérêts, aux frais occasionnés par la chose et à la garde de celle-ci.

Section I. — Concomitance entre la délivrance de la chose et le paiement du prix

L'article 71 pose d'abord le principe selon lequel le paiement du prix doit être concomitant à la délivrance de la chose, sous réserve des stipulations des parties, fréquentes d'ailleurs. Telle est, semble-t-il, la règle naturelle des ventes, reconnue expressément ou implicitement par presque tous les systèmes juridiques.

A ce principe, l'article 71 ajoute pourtant immédiatement une nuance : l'acheteur n'est pas tenu de payer le prix avant d'avoir eu la possibilité d'examiner la chose.

De ce principe de concomitance, l'article 72 dégage une conséquence dans le cas où le contrat implique un transport de la chose et lorsque la délivrance, en vertu de l'article 19, alinéa 2,

In de eerste plaats moet de koper de verkoper gelegenheid geven om zich van zijn verplichting te kwijten. Hij moet derhalve « alle handelingen verrichten die nodig zijn om afgifte van de zaak mogelijk te maken » : zo kan het zijn dat hij aanwezig moet zijn bij het verrichten van metingen of keuringen die nodig zijn bij de aflevering.

Daarnaast moet de koper, wanneer hij de verkoper aldus in staat heeft gesteld om zijn verplichting tot aflevering na te komen, ook nog de zaak « tot zich nemen », dat wil zeggen, eventueel het gekochte uit de fabriek of de werkplaats van de verkoper weghalen, indien — zoals uit de regel van artikel 23 voortvloeit — de aflevering ter plaatse van dienst vestiging wordt gedaan.

Artikel 66 bevat de sancties op de verplichting tot inontvangstneming en zou eenvoudig als een normale toepassing van het gebruikelijke onderscheid tussen wezenlijke en niet-wezenlijke tekortkomingen zijn te beschouwen, ware het niet dat daarin met een wezenlijke tekortkoming gelijk wordt gesteld het feit dat de koper de zaak niet inontvangst neemt en wel onder zodanige omstandigheden dat dit aan de verkoper goede gronden geeft om te vrezen dat de prijs niet zal worden betaald.

Het stilzitten van de koper kan natuurlijk in bepaalde gevallen voor de verkoper geen hinder van belang opleveren, maar het kan ook onder bepaalde omstandigheden wel blijken geven van diens bedoeling om de overeenkomst niet na te leven en de prijs niet te betalen. Wanneer de verkoper goede grond heeft om te vrezen dat dit laatste het geval is, kan hij de overeenkomst ontbonden verklaren. Indien daarna de koper volhoudt dat de verkoper zich ten onrechte op deze bepaling heeft beroepen en dat er geen grond was voor de ontbinding, dan kan hij natuurlijk opnieuw voor de rechter of voor een scheidsrecht nadien van de overeenkomst en schadevergoeding vorderen, of zich bepalen tot het enkel vorderen van schadevergoeding.

Artikel 67 geeft een regeling voor het bijzondere geval van een koop op specificatie.

Artikel 68, dat de verkoper de mogelijkheid geeft schadevergoeding te verlangen in het geval dat de koper nalatig blijft bij het inontvangstnemen van de zaak of nalaat een specificatie te geven, geeft waarschijnlijk geen aanleiding tot enige moeilijkheid.

Afdeling III. — Andere verplichtingen van de koper

Artikel 69 schrijft als complement op de verplichting tot het betalen van de koopprijs voor, dat de koper al naar de eisen van de overeenkomst, de gewoonte of de geldende regelingen, voorbereidende maatregelen moet treffen voor de betaling van de koopprijs of waarborgen daarvoor moet verschaffen, zoals het accepteren van een wissel, het openen van een documentair krediet of het verschaffen van een bankgarantie.

Artikel 70 past slechts het normale systeem van sancties toe op andere dan de in de afdelingen I en II van dit hoofdstuk bedoelde verplichtingen van de koper, onverschillig of deze voortvloeien uit artikel 69 dan wel enkel uit de overeenkomst of de gewoonte.

HOOFDSTUK V

Bepalingen die zowel verplichtingen van de verkoper als die van de koper betreffen

Dit hoofdstuk bevat zes afdelingen die betrekking hebben respectievelijk op het samengaan van aflevering van de zaak en betaling van de koopprijs, de mogelijkheid van bevrijding van één der partijen van haar verplichtingen, nadere bepalingen met betrekking tot de ontbinding van de overeenkomst en schadevergoeding, de kosten van aflevering van de zaak en van de zorg daarvoor.

Afdeling I. — Samengaan van aflevering van de zaak en betaling van de koopprijs

Artikel 71 stelt als hoofdregel voorop dat de betaling van de koopprijs gelijktijdig moet geschieden met de aflevering van de zaak, onder voorbehoud van afspraken van partijen in andere zin, die overigens niet zelden worden gemaakt. Dit is waarschijnlijk een vanzelfsprekende regel in alle verkoopovereenkomsten en een regel die in bijna alle rechtsstelsels uitdrukkelijk of stilzwijgend wordt erkend.

Op dit beginsel brengt artikel 71 evenwel aanstonds een verfining aan : de koper is niet gehouden tot betaling van de prijs voordat hij gelegenheid heeft gehad de zaak te keuren.

Uit deze regel van samengaan wordt in artikel 72 een gevolg afgeleid voor het geval dat de overeenkomst met zich medebrengt, dat de zaak wordt vervoerd en dat de aflevering ingevolge

se réalise par la remise de la chose au transporteur. Dans un tel cas, le vendeur peut différer l'expédition jusqu'au moment du paiement du prix. Il peut également, s'il le préfère, autoriser l'expédition, mais y procéder dans des conditions telles qu'il conserve le droit de disposer de la chose en cours de voyage. Il peut encore, dans ce dernier cas, exiger que la chose ne soit remise à l'acheteur au lieu de destination que contre paiement du prix, cependant que l'acheteur, de son côté, a la possibilité de faire examiner la chose en ce lieu de destination avant de procéder au paiement.

A cette dernière réserve, directement inspirée de la seconde phrase de l'article 71, l'alinéa 2 apporte pourtant une exception dans le cas où le contrat prévoit la vente contre documents. Conformément aux usages, l'acheteur doit alors payer le prix contre remise des documents, alors même qu'il n'a pas eu la possibilité d'examiner la chose.

L'article 73, qui permet à chacune des parties de différer l'exécution de ses obligations toutes les fois que la situation économique de l'autre partie s'est révélée postérieurement au contrat si difficile qu'il y de justes sujets de craindre que cette dernière n'exécute pas une partie essentielle de ses obligations, est encore à classer parmi les mesures de sécurité qui sont accordées aux contractants par la loi uniforme. Il semblait nécessaire d'accorder cette sécurité à chacune des parties. On ne peut raisonnablement imposer au vendeur de se dessaisir de la marchandise lorsqu'il a de justes sujets de craindre de ne pas être payé, ni obliger un acheteur à poursuivre des paiements qui lui apparaissent ne pas devoir lui obtenir la délivrance de la chose. Des règles semblables ou comparables se retrouvent d'ailleurs dans la plupart des systèmes nationaux.

Là encore, on peut *a priori* craindre qu'une des parties n'abuse de la règle législative; il faut répéter qu'une partie de mauvaise foi trouverait un autre prétexte, mais qu'il appartiendrait au juge ou à l'arbitre d'apprécier son comportement.

On remarquera que les parties ne doivent être protégées par ce moyen spécial que contre les aléas inhérents à la situation de l'autre partie qui apparaissent après la conclusion du contrat. Si, par exemple, un vendeur a accepté, lors de la conclusion du contrat, de faire crédit à un acheteur qui serait déjà en difficulté, on ne doit lui accorder aucune protection particulière.

Le deuxième alinéa de l'article 73 prolonge dans un cas particulier la règle posée par le premier : si le vendeur a déjà expédié la chose lorsque se révèle la situation économique inquiétante de l'acheteur, il peut s'opposer à ce que la chose soit remise à ce dernier, quand bien même celui-ci détiendrait un document lui permettant de l'obtenir.

En revanche, si un tiers est porteur d'un connaissance ou d'un titre lui permettant d'obtenir la remise de la chose, c'est ce tiers qui, aux termes de l'alinéa 3, sera préféré au vendeur, à moins que le document ne contienne des réserves concernant les effets de sa transmission ou que le vendeur n'établisse que le porteur, en acquérant le document, avait agi sciemment au détriment du vendeur. La règle s'imposait, en vue de faciliter la circulation des connaissances et autres titres analogues. Il fallait cependant, comme le fait le texte, réserver l'hypothèse d'entente frauduleuse entre le porteur du titre et un porteur antérieur. C'est ce que fait le texte en employant les termes de la loi uniforme sur la lettre de change (Convention de Genève de 1930, article 17) fruit de longues discussions qu'il convenait de ne pas renouveler.

Section II. — Exonération

L'article 74, disposition unique de cette section, est un des plus importants de la loi uniforme et un de ceux qui ont donné lieu aux plus longues discussions. Il semble qu'en définitive, ses trois paragraphes aient réussi à établir un régime équilibré.

L'article 74 concerne le problème qui se pose lorsque l'une des parties n'a pas exécuté une de ses obligations, mais qu'elle invoque des circonstances dont elle estime qu'elles l'excusent.

article 19, deuxième lid, plaats vindt door afgifte van de zaak aan de vervoerder. Is dit het geval dan kan de verkoper de verzending opschorten, totdat de prijs wordt betaald. Hij kan ook indien hij dit verkliest akkoord gaan met verzending, maar deze dan op zodanige wijze doen geschieden, dat hij het recht behoudt om gedurende de reis over de zaak te beschikken. In dit laatste geval kan hij dan nog verlangen dat de zaak slechts tegen betaling aan de koper op de plaats van bestemming wordt afgegeven, met dit voorbehoud evenwel, dat de koper van zijn kant de mogelijkheid heeft om de zaak te dier plaatse te doen keuren voor hij tot betaling overgaat.

Op dit laatste voorbehoud, dat direct is ontleend aan de tweede zin van artikel 71, geeft het tweede lid evenwel een uitzondering voor het geval dat de overeenkomst bepaalt dat de koop geschiedt tegen afgifte van documenten. In overeenstemming met de gewoonte moet de koper dan gelijktijdig met de afgifte van de documenten betalen, ook als hij niet de gelegenheid heeft gehad om de zaak te keuren.

Artikel 73, dat aan iedere partij toestaat om de nakoming van zijn verplichtingen op te schorten, wanneer na het sluiten van de overeenkomst de economische toestand van de wederpartij zo moeilijk blijkt, dat er goede grond bestaat voor de vrees dat hij een wezenlijk deel van zijn verplichtingen niet zal nakomen, moet weer worden gerekend tot de maatregelen tot zekerheid die de eenvormige wet aan de partijen bij de overeenkomst toekent. Het leek noodzakelijk om deze waarborg toe te kennen aan ieder der beide partijen. Men kan in redelijkheid niet van de verkoper verlangen dat hij het gekochte uit zijn handen laat gaan, wanneer hij goede grond heeft om te vrezen dat hij niet zal worden betaald; evenmin kan men een koper verplichten betalingen te verrichten, indien hij naar alle waarschijnlijkheid daardoor toch niet bereikt dat de zaak ook aan hem wordt afgeleverd. Deze of soortgelijke regels kan men overigens in de meeste nationale rechtssels vinden.

Ook hier zou men op het eerste gezicht kunnen zijn dat één van de partijen misbruik maakt van een regel van de wet; ook hier moge er nog eens op worden gewezen dat een kwaadwillige partij ook wel een ander voorwendsel zal weten te vinden, maar dat het oordeel over zijn gedrag aan de rechter of scheidsman toekomt.

De aandacht worde er op gevestigd, dat dit bijzondere middel uitsluitend de strekking heeft om partijen te behoeden voor risico's die aan de situatie van de wederpartij inherent zijn, voor zover deze na de sluiting van de overeenkomst aan het licht komen. Heeft b.v. een verkoper er bij de totstandkoming van de overeenkomst in toegestemd krediet te geven aan een koper die reeds in moeilijkheden verkeerde, dan is er geen reden hem enigerlei bijzondere bescherming te geven.

Het tweede lid van artikel 73 geeft in een bepaald geval uitbreiding aan de regel die in het eerste lid is gegeven : had de verkoper de zaak reeds verzonden voordat de verontrustende situatie van de koper zich openbaarde, dan kan hij er zich tegen verzetten dat de zaak aan de laatste wordt afgegeven, zelfs al heeft deze reeds een document in handen dat hem recht geeft de zaak te verkrijgen.

Is daarentegen een derde houder van een cognossement of ander document dat het recht geeft de afgifte van de zaak te verkrijgen, dan krijgt ingevolge de bepaling van het derde lid deze derde voorrang boven de verkoper, tenzij dit document een voorbehoud bevat betreffende de gevolgen van overdracht daarvan of de verkoper bewijst, dat de houder bij het verkrijgen van het document desbewust ten nadele van de verkoper heeft gehandeld. Deze regel was noodzakelijk om de vlotte omloop van cognossementen en andere soortgelijke documenten niet te belemmeren. Het was evenwel nodig om, zoals de tekst ook doet, een voorbehoud te maken met het oog op het geval van een bedrieglijke afspraak tussen de houder van het document en een eerdere houder. De tekst bezigt daarbij de formule van de eenvormige wet inzake wisselbrieven (Verdrag van Genève van 1930, artikel 17), vrucht van lange discussies, die hier niet meer behoeven te worden herhaald.

Afdeling II. — Bevrijdende omstandigheden

Artikel 74, het enige artikel van deze afdeling, is een van de gewichtigste bepalingen van de eenvormige wet en een van de bepalingen die aanleiding hebben gegeven tot zeer lange discussies. Alles wijst er op dat in de drie leden van dit artikel op succesvolle wijze een evenwichtige regeling is tot stand gebracht.

Artikel 74 behandelt het vraagstuk dat zich voordoet wanneer een partij één van haar verplichtingen niet is nagekomen, doch een beroep doet op omstandigheden die naar zij meent voor deze niet-nakoming een verontschuldiging zijn.

Il vise à répondre à la seule question de savoir si cette partie doit ou non des dommages-intérêts. Pour le reste, quelle que soit la cause qui explique cette inexécution, la partie victime de celle-ci possède toujours le droit de résoudre le contrat ou de réduire le prix, selon les modalités prévues par la loi.

A cette question de savoir quand une partie est dispensée de verser des dommages-intérêts, l'article 74 apporte une réponse qui s'inspire à la fois des formules classiques et de la volonté des parties : la partie en défaut n'est pas responsable si elle prouve que l'inexécution « est due à des circonstances que d'après les intentions des parties lors de la conclusion du contrat, elle n'était tenue ni de prendre en considération, ni d'éviter ou de surmonter ».

Il convient donc d'examiner si la partie en défaut devait, dans les intentions des parties lors de la conclusion du contrat, soit prendre en considération les circonstances qui ont empêché l'exécution pour en assumer le risque, soit faire le nécessaire pour que ces circonstances n'empêchent pas l'exécution de l'obligation (emploi d'un autre moyen de transport, recours à un autre fournisseur ou à une autre technique, diligence supérieure, etc.). Si elle n'assumait pas ces devoirs, elle est exonérée.

C'est donc la volonté des parties qu'on recherchera en premier lieu. Il ne sera pas rare de trouver celle-ci exprimée en particulier dans des clauses appelées — parfois improprement — clauses d'irresponsabilité. A défaut de clause expresse, certains éléments pourront permettre de dégager l'intention réelle des parties à l'égard de la cause d'inexécution.

Il est pourtant possible que l'on ne puisse véritablement pas dégager sérieusement l'intention des parties à l'égard de la cause d'inexécution : il est possible, en effet, qu'elles n'aient nullement songé à celle-ci. Le second membre de phrase de l'alinéa premier indique comment le problème doit alors être résolu : à défaut d'intention des parties, « il faut rechercher les intentions qu'ont normalement des personnes raisonnables de même qualité placées dans une situation identique ».

C'est d'après ce critère, plus raisonnable que le critère des intentions fictives auquel on aurait pu songer, qu'il faut distinguer, parmi les circonstances qui s'opposent à l'exécution d'une obligation, celles dont le débiteur répond faute de ne pas les avoir évitées ou surmontées alors que les contractants normaux auraient prévu qu'il devait les éviter ou les surmonter, et celles dont il ne répond pas parce que les contractants normaux n'auraient pas prévu qu'il ait à les éviter ou à les surmonter. C'est donc d'après des critères objectifs que le problème doit trouver sa solution, lorsqu'il est impossible de dégager l'intention réelle des parties.

Les problèmes que soulèvent les variations de prix n'ont pas échappé aux rédacteurs de la loi uniforme. Beaucoup ont pensé qu'une augmentation de prix ne pouvait constituer une cause d'exonération que si elle était liée à un bouleversement général des circonstances économiques. Il a semblé pourtant préférable de ne poser aucune règle particulière et de régir ce cas particulier par le principe posé à l'article 74, alinéa premier. Cette disposition pose des règles peut-être un peu complexes, mais qui semblent justes et qui, finalement, donneront lieu, semble-t-il, à moins d'incertitudes que la notion de force majeure (qu'on l'exprime en français ou en latin) ou celle d'*Act of God*.

Peut-être faut-il souligner que, dans l'hypothèse prévue à l'alinéa premier, des dommages-intérêts ne seront jamais dus, quelle que soit la nature de l'inexécution : l'exonération jouera même au cas de remise d'une chose non conforme au contrat, sauf stipulation contraire des parties, c'est même la raison pour laquelle le texte parle des « circonstances » qui ont entraîné l'inexécution, terme plus vague et plus général que le terme « d'obstacle » qui avait été employé dans l'article 85 du projet.

Het beoogt een antwoord te geven op deze ene vraag : of deze partij al dan niet schadevergoeding verschuldigd is. Voor het overige heeft de partij die nadeel heeft ondervonden van de niet-nakoming, wat daarvan ook de oorzaak moge zijn, altijd het recht de overeenkomst ontbonden te verklaren of de prijs te verlagen, een en ander volgens de regels die in de wet zijn gegeven.

Op de vraag : wanneer behoeft een partij geen schadevergoeding te betalen, geeft artikel 74 een antwoord dat enerzijds is ingegeven door klassieke formules, anderzijds steunt op de wil van partijen : de partij die een verplichting niet nakomt is daarvoor niet aansprakelijk, indien zij aantoonde dat de tekortkoming « is te wijten aan omstandigheden die zij, naar de bedoeling van partijen bij het sluiten van de overeenkomst, niet gehouden was in aanmerking te nemen, te vermijden of te boven te komen ».

Er moet dus worden nagegaan of de partij die de tekortkoming heeft begaan, naar de bedoeling van partijen bij het sluiten van de overeenkomst met de omstandigheden, die de nakoming hebben verhinderd, had behoren rekening te houden en deze voor haar risico te nemen, hetzij het nodige had behoren te verrichten om te voorkomen dat deze omstandigheden de nakoming van de verplichting zouden verhinderen (het gebruik maken van een ander transportmiddel, zich bedienen van een andere leverancier of een andere techniek, grotere voortvarendheid, enz.). Rusten deze verplichtingen niet op haar, dan is zij bevrijd.

Het is in de eerste plaats zaak om de wil van de partijen na te gaan. Niet zelden vindt men deze uitgedrukt, in het bijzonder in bedingen die — wel eens ten onrechte — worden genoemd « clauses d'irresponsabilité » (« onverantwoordelijkheidsbedingen »). Bij gebreke van een uitdrukkelijk beding kunnen bepaalde gegevens wel eens een aanwijzing vormen, waaruit de werkelijke bedoeling van partijen ten opzichte van de reden voor de niet-nakoming kan worden afgeleid.

Het kan evenwel voorkomen dat men de bedoelingen van partijen met betrekking tot de oorzaak van niet-nakoming werkelijk niet naar waarheid kan vaststellen : het is immers mogelijk dat zij nimmer aan deze oorzaak hebben gedacht. De tweede zinsnede van het eerste lid geeft aan hoe het vraagstuk dat zich dan voordoet moet worden opgelost : blijkt niet wat partijen bedoeld hebben « dan moet worden gelet op de bedoeling die redelijke personen van gelijke hoedanigheid in dezelfde omstandigheden gewoonlijk hebben ».

Volgens deze maatstaf nu — een maatstaf die redelijker is dan die van fictieve bedoelingen, waaraan men ook zou hebben kunnen denken — moet men onder de omstandigheden die in de weg staan aan de uitvoering van een verplichting onderscheiden tussen die, waarvoor de debiteur de verantwoordelijkheid draagt omdat hij ze niet heeft vermeden of te boven is gekomen, terwijl normale partijen bij een overeenkomst zouden hebben bedoeld dat hij ze zou vermijden of te boven komen, en die waarvoor hij geen verantwoordelijkheid draagt, omdat normale partijen niet zouden hebben bedoeld dat hij ze zou vermijden of te boven komen. Men moet dus objectieve criteria toepassen bij de oplossing van het probleem dat zich voordoet als het onmogelijk is om ook na te gaan wat partijen werkelijk hebben bedoeld.

De vraagstukken die rijzen door schommelingen in de prijs zijn niet aan de aandacht van de opstellers van de eenvormige wet ontgaan. Velen waren van mening dat een verhoging van de prijs alleen dan een reden tot bevrijding kan zijn, wanneer zij in verband staat met een algehele ontwrichting van de economische situatie. Men achtte het dan ook beter om geen bijzondere regel te geven en voor dit uitzonderlijk geval het beginsel van artikel 74, eerste lid, te laten gelden. Deze bepaling geeft regels die wellicht wat ingewikkeld zijn, maar toch wel juist lijken; tenslotte geven zij waarschijnlijk tot minder onzekerheid aanleiding dan het begrip « force majeure », overmacht, (of men dit nu in het Frans of in het Latijn uitdrukt), of het begrip « Act of God ».

Het is wellicht goed er de aandacht op te vestigen, dat in het in het eerste lid bedoelde geval nimmer schadevergoeding is verschuldigd, wat ook de aard is van de tekortkoming : de bevrijding treedt zelfs dan in, wanneer een zaak is afgegeven, die niet beantwoordt aan de overeenkomst, tenzij de partijen anders zijn overeengekomen; dit is de reden waarom de tekst spreekt van « omstandigheden » die de niet-nakoming tot gevolg hebben gehad, een term die vager is en van een meer algemeen karakter dan de term « hindernis » die aanvankelijk in artikel 85 van het ontwerp was gebezigd.

Les alinéas 2 et 3 de l'article 74 sont loin de donner lieu aux mêmes difficultés que l'alinéa 1. L'alinéa 2 décide simplement que, si les circonstances n'opposent à l'exécution d'une obligation qu'un obstacle temporaire, la partie en défaut sera cependant déchargée définitivement de son obligation si, par suite de l'ajournement de l'exécution, celle-ci se trouve si radicalement transformée qu'elle deviendrait l'exécution d'une obligation tout autre que celle qui avait été envisagée au contrat. L'alinéa 3 se borne à rappeler que l'article 74 concerne simplement la question des dommages-intérêts, mais non pas les autres droits donnés à une partie victime de l'inexécution des obligations de l'autre.

Section III.

Règles complémentaires en matière de résolution

La section règle successivement les causes complémentaires de résolution et les effets de la résolution.

A. Causes complémentaires de résolution.

Les articles 75 et 76 s'ajoutent à la liste des mesures préventives données aux parties (on en a déjà rencontrées aux articles 48, 66 et 73).

Selon l'article 75, alinéa premier, lorsque, dans les contrats à livraisons successives, l'inexécution par l'une des parties des obligations relatives à une livraison donne à l'autre de justes sujets de craindre l'inexécution des obligations futures, cette dernière peut, dans un bref délai, déclarer la résolution du contrat. La règle semble s'imposer : à un vendeur qui a déjà procédé à certaines livraisons et n'en a pas reçu le prix, on ne peut évidemment pas imposer de continuer ses livraisons s'il a de justes sujets de craindre de ne pas être davantage payé pour celles-ci.

En revanche, la loi veut que la situation soit rapidement clarifiée : c'est dans un bref délai que devra être déclarée la résolution du contrat.

A cette règle principale, le deuxième alinéa de l'article ajoute un complément concernant l'acheteur. Celui-ci peut déclarer la résolution du contrat pour l'ensemble des livraisons futures, pour l'ensemble des livraisons déjà reçues, ou pour l'ensemble des unes et des autres si, en raison de leur connexité, ces livraisons n'ont pas d'intérêt pour lui. Un droit réciproque n'est pas accordé au vendeur en cas de non-paiement à la différence d'une marchandise, une somme d'argent plus faible que celle que l'on attend conserve toujours son intérêt.

L'article 76 décide qu'une partie peut déclarer la résolution du contrat lorsqu'avant la date fixée pour l'exécution, il est manifeste qu'une partie commettra une contravention essentielle au contrat. La disposition évoque celle de l'article 48, mais cette dernière avait trait à la chose objet du contrat. Elle évoque également l'article 73, alinéa premier, mais ce texte envisageait l'hypothèse d'un changement dans la situation économique de l'une des parties, et il ne donnait à l'autre que la possibilité de suspendre l'exécution de son obligation. L'article 76, au contraire, est une disposition tout à fait générale. Il est inadmissible que l'une des parties reste liée par le contrat lorsque l'autre a, par exemple, déclaré d'une manière sérieuse qu'elle n'exécuterait pas une de ses obligations fondamentales, ou lorsqu'elle se comporte d'une manière telle qu'il soit manifeste qu'elle commettra une contravention essentielle au contrat.

L'article 77 ajoute que, lorsque le contrat est résolu en vertu de l'un des deux articles précédents, la partie qui a déclaré la résolution peut demander des dommages-intérêts.

B. Effets de la résolution.

En affirmant que, par la résolution du contrat, les deux parties sont libérées de leurs obligations, sous réserve des dommages-intérêts qui peuvent être dus, l'article 78, alinéa premier, pose une règle qui s'impose et ne semble pouvoir donner lieu à difficulté.

Le second alinéa en déduit que la partie qui a exécuté le contrat totalement ou partiellement peut réclamer la restitution de ce qu'elle a fourni et que, si les deux parties doivent procéder à des restitutions, celles-ci doivent s'opérer simultanément.

De leden 2 en 3 van artikel 74 werpen lang niet zulke problemen op als het eerste lid. Het tweede lid bepaalt eenvoudig dat, zo de omstandigheden die aan de nakoming van een verplichting in de weg staan slechts een tijdelijke hindernis vormen, de in gebreke zijnde partij niettemin voorgoed van zijn verplichting is ontslagen, wanneer nakoming daarvan als gevolg van het uitstel zo grondig in betekenis is veranderd dat zij nakoming van een geheel andere verplichting zou opleveren dan bij de overeenkomst was voorzien. Het derde lid bepaalt zich ertoe om in herinnering te brengen, dat artikel 74 slechts de kwestie van schadevergoeding betreft, doch niet de andere rechten die toekomen aan een partij die na deel heeft ondervonden van een tekortkoming van de wederpartij.

Afdeling III

Nadere bepalingen met betrekking tot de ontbinding van de overeenkomst

Deze afdeling geeft achtereenvolgens regels betreffende aanvullende gronden voor ontbinding en de gevolgen van de ontbinding.

A. Nadere gronden voor ontbinding.

De artikelen 75 en 76 moeten worden toegevoegd aan de reeks van preventieve maatregelen die de wet aan partijen toekent (men heeft daarvan reeds voorbeelden gezien in de artikelen 48, 66 en 73).

Volgens artikel 75, eerste lid, kan, wanneer in geval van overeenkomsten strekkende tot opeenvolgende afleveringen een tekortkoming met betrekking tot één aflevering aan de wederpartij grond geeft ook ten aanzien van toekomstige afleveringen tekortkomingen te duchten deze, mits op korte termijn, de overeenkomst voor de toekomst ontbonden verklaren. Deze regel is noodzakelijk : het spreekt wel vanzelf dat men van een verkoper die reeds verscheidene afleveringen heeft gedaan en daarvoor geen uitbetaling heeft ontvangen niet kan verlangen, dat hij met leveren doorgaat wanneer hij goede grond heeft om te vrezen, dat hij ook voor de volgende leveringen niet zal worden betaald.

De wet eist evenwel, dat de situatie snel duidelijk wordt : op korte termijn moet de overeenkomst ontbonden worden verklaard.

Aan deze hoofdregel voegt het tweede lid van dit artikel een aanvullende regel toe betreffende de koper. Deze kan de overeenkomst ontbonden verklaren wat betreft de toekomstige leveringen of de reeds ontvangen afleveringen dan wel wat betreft beide, indien hij bij deze afleveringen wegens hun onderlinge samenhang geen belang heeft. Aan de verkoper is in het geval van nietbetaling niet een overeenkomstig recht toegekend, want anders dan bij koopwaar is het bij een som gelds altijd zou, dat deze haar waarde voor de ontvanger behoudt ook al is zij minder groot dan hij had verwacht.

Artikel 76 bepaalt dat een partij de overeenkomst ontbonden kan verklaren wanneer het vóór het voor de nakoming bepaalde tijdstip duidelijk is, dat de wederpartij een wezenlijke tekortkoming zal begaan. Deze bepaling doet denken aan artikel 48, maar dit had betrekking op de zaak die voorwerp is van de overeenkomst. Het roept eveneens in herinnering artikel 73, eerste lid, maar die tekst had het oog op het geval van een verandering in de economische situatie van één van de partijen en gaf aan de wederpartij uitsluitend de mogelijkheid om de nakoming van zijn verplichting op te schorten. Artikel 76 daarentegen is een bepaling van geheel algemene strekking. Het is ontoelaatbaar dat één der partijen gebonden blijft aan de overeenkomst, terwijl de wederpartij b.v. in ernst heeft verklaard dat zij één van haar fundamentele verplichtingen niet zal nakomen, of wanneer zij zich op een zodanige wijze gedraagt, dat het volkomen duidelijk is dat zij een wezenlijke tekortkoming zal begaan.

Artikel 77 voegt hieraan toe, dat in geval van ontbinding van de overeenkomst op grond van één van de beide voorgaande artikelen, de partij die de overeenkomst ontbonden heeft verklaard schadevergoeding kan verlangen.

B. Gevolgen van de ontbinding.

Door te verklaren, dat door de ontbinding van de overeenkomst beide partijen van hun verplichtingen uit de overeenkomst zijn bevrijd, onverminderd een mogelijk verschuldigde schadevergoeding, geeft artikel 78, eerste lid, een regel die vanzelf spreekt en die waarschijnlijk niet tot moeilijkheden aanleiding zal geven.

Hieruit volgt — aldus het tweede lid — dat de partij die de overeenkomst geheel of gedeeltelijk is nagekomen de teruggave kan vorderen van hetgeen zij reeds heeft gepresteerd en dat wanneer beide partijen het recht hebben teruggave te vorderen, deze teruggave over en weer gelijktijdig moet geschieden.

L'article 79, pose d'abord en principe, dans son alinéa premier, que l'acheteur perd son droit de déclarer la résolution lorsqu'il lui est impossible de restituer la chose dans l'état où il l'a reçue. Là encore, la règle est naturelle : la résolution suppose, en vertu de l'article précédent, une *restitutio* qui est devenue impossible lorsque la chose ne peut être restituée dans l'état où elle a été reçue.

Cependant, dans certains cas, la règle priverait injustement l'acheteur du droit de déclarer la résolution. C'est la raison pour laquelle le deuxième alinéa de l'article apporte au premier une série d'exceptions. L'acheteur peut déclarer la résolution :

— si la chose ou une partie de la chose a péri ou est détériorée par suite du défaut même qui justifie la résolution;

— ou en conséquence de l'examen prescrit à l'article 38;

— ou encore si l'acheteur, avant la découverte du défaut de conformité, a consommé ou transformé une partie de la chose conformément à l'usage normal;

— ou si l'impossibilité de restituer la chose n'est pas due au fait de l'acheteur, mais à celui du vendeur ou à un cas fortuit;

— ou, enfin, si la détérioration ou la transformation est sans importance.

L'article 80 se borne à préciser que l'acheteur qui, en vertu de l'article 79, alinéa 1, a perdu le droit de déclarer la résolution du contrat, conserve tous les autres droits que lui reconnaît la loi.

L'article 81 dégage les conséquences logiques et justes de l'idée de *restitutio in integrum* inhérente à la résolution. Le vendeur qui restitue le prix doit aussi les intérêts de ce prix (dans le commerce surtout, l'argent est censé rendre toujours service); et l'acheteur doit l'équivalent de tout profit ou avantage qu'il a retiré de la chose, soit qu'il la restitue, soit qu'il se trouve dans l'impossibilité de la restituer et que néanmoins le contrat soit résolu.

Section IV.

Règles complémentaires en matière de dommages-intérêts

Les dommages-intérêts font l'objet de dispositions différentes suivant que le contrat est maintenu ou résolu.

A. Dommages-intérêts au cas où le contrat n'est pas résolu.

Lorsque le contrat est maintenu, les dommages-intérêts sont destinés à réparer les conséquences de l'exécution défectueuse.

L'article 82 adopte pour cette réparation le principe de l'évaluation du dommage *in concreto* sur le fondement de la perte subie ou du gain manqué par la partie victime de l'inexécution.

Cependant cette réparation trouve une limite dans le dommage que la partie en défaut aurait dû prévoir lors de la conclusion du contrat. La loi reprend à cet égard, une idée qui se trouve dans un grand nombre de législations. Si l'une des parties estime, lors des pourparlers en vue de la conclusion d'un contrat, qu'une contravention de l'autre à ses obligations entraînerait pour elle un préjudice exceptionnellement grave, elle a toujours la ressource de le faire savoir à son cocontractant.

A ce principe de l'évaluation *in concreto*, l'article 83 apporte une exception : lorsque la contravention au contrat consiste en un retard dans le paiement du prix, le vendeur a droit en toute hypothèse, sur les sommes non payées, à des intérêts moratoires à un taux égal au taux officiel d'escompte du pays où il a son établissement, augmenté de 1 %.

On soulignera que ce fait n'empêche pas le vendeur de réclamer des dommages-intérêts plus élevés, selon la norme prévue à l'article 82, si, en fait, il peut établir que le retard dans le paiement du prix lui a causé un préjudice plus important que cette simple perte d'intérêts.

Artikel 79 stelt in het eerste lid voorop, dat de koper zijn recht om de overeenkomst ontbonden te verklaren verliest, wanneer het hem niet mogelijk is de zaak terug te geven in de staat waarin hij die heeft ontvangen. Ook hier betreft het een vanzelfsprekende regel : de ontbinding veronderstelt uit hoofde van het vorige artikel een *restitutio in integrum*; deze is niet meer mogelijk wanneer de zaak niet kan worden teruggegeven in de staat waarin zij is ontvangen.

In bepaalde gevallen evenwel zou deze regel de koper ten onrechte het recht ontnemen, de overeenkomst ontbonden te verklaren. Daarom maakt het tweede lid van het artikel op het eerste een aantal uitzonderingen. De koper kan de overeenkomst wel ontbonden verklaren :

— indien de zaak of een deel daarvan is verloren gegaan of in waarde verminderd als gevolg van de afwijking die de ontbinding rechtvaardigt dan wel

— als gevolg van de in artikel 38 voorgeschreven keuring;

— indien de koper, vóór hij ontdekt dat de zaak van de overeenkomst afwijkt, in overeenstemming met een normale wijze van gebruiken een deel daarvan heeft verbruikt of een verandering heeft doen ondergaan;

— indien de onmogelijkheid om de zaak terug te geven, of om die terug te geven in de staat waarin zij is ontvangen, niet is ontstaan door toedoen van de koper, maar door toedoen van de verkoper of door een toevallige gebeurtenis;

— tenslotte, indien de waardevermindering of de verandering zonder betekenis is.

Artikel 80 bepaalt zich ertoe aan te geven, dat de koper die ingevolge artikel 79, eerste lid, het recht heeft verloren de overeenkomst ontbonden te verklaren, alle andere rechten behoudt die de wet hem toekent.

Artikel 81 trekt logische en rechtvaardige consequenties uit het beginsel van *restitutio in integrum*, dat samenhangt met de ontbinding. De verkoper is, wanneer hij de koopprijs moet terugbetalen, tevens rente over deze koopprijs verschuldigd (zeker in de handel wordt het geld geacht altijd vrucht te dragen); en de koper is de verkoper de tegenwaarde verschuldigd van elk voordeel dat hij van de zaak heeft genoten, hetzij wanneer hij de zaak teruggeeft, hetzij wanneer hij zich in de onmogelijkheid bevindt de zaak terug te geven en de overeenkomst niettemin ontbonden wordt.

Afdeling IV.

Nadere regels inzake schadevergoeding

De schadevergoeding wordt op verschillende wijze geregeld, al naar het geval dat de overeenkomst wordt gehandhaafd of dat deze wordt ontbonden.

A. Schadevergoeding ingeval geen ontbinding plaatsvindt.

Wanneer de overeenkomst in stand blijft, moeten de gevolgen van de gebrekkige nakoming door schadevergoeding worden hersteld.

Artikel 82 huldigt voor dit herstel het beginsel van waardering van de schade *in concreto* op grondslag van het geleden verlies of de gederfde winst door de partij die nadeel heeft ondervonden van de niet-nakoming.

Dit herstel blijft evenwel beperkt tot de hoogte van de schade, die de partij die de tekortkoming heeft begaan had moeten voorzien bij het sluiten van de overeenkomst. De wet volgt hier een gedachte die is te vinden in een groot aantal rechtsstelsels. Indien de ene partij bij de onderhandelingen voorafgaande aan de sluiting van een overeenkomst van mening is, dat een tekortkoming van de wederpartij in de vervulling van haar verplichtingen voor haar een bijzonder zwaar nadeel zou meebrengen, dan heeft zij altijd nog de mogelijkheid dit aan haar wederpartij te doen weten.

Op dit beginsel van de waardering *in concreto* maakt artikel 83 een uitzondering : bestaat de tekortkoming in een vertraging in het betalen van de koopprijs, dan heeft de verkoper in elk geval recht op rente over de niet-betaalde bedragen, en wel tegen het officiële disconto van het land waar hij zijn vestiging heeft, vermeerderd met 1 pct.

Er moge op worden gewezen dat een en ander er niet aan in de weg staat dat de verkoper hogere schadevergoeding kan eisen volgens de norm van artikel 82, indien hij daadwerkelijk kan aantonen dat de vertraging in de betaling van de koopprijs hem een nadeel heeft toegebracht dat dit enkele verlies van rente overtreft.

B. Dommages-intérêts au cas où le contrat est résolu.

Lorsque le contrat est résolu, la partie victime de l'inexécution peut obtenir, en plus de la résolution, des dommages-intérêts qui compensent le préjudice que cette résolution lui fait subir.

L'article 84 vise d'abord un cas particulier où la détermination du préjudice est simple : lorsque la chose a un prix courant, les dommages-intérêts sont égaux à la différence entre le prix prévu au contrat et le prix courant au jour où le contrat est résolu, à la condition, bien entendu, que cette différence ne soit pas en faveur de la partie victime de la contravention.

Le deuxième alinéa précise que le prix courant à prendre en considération est celui du marché dans lequel la transaction a eu lieu, ou s'il n'y a pas de prix courant en ce marché ou si son application est peu appropriée, le prix du marché qui peut raisonnablement le remplacer, eu égard aux différences dans les frais de transport de la chose.

Eventuellement, on le constatera, les dommages-intérêts dus par application de cet article peuvent être majorés conformément à l'article 86.

L'article 85 indique comment calculer les dommages-intérêts dans un autre cas particulier : si l'acheteur a procédé à un achat de remplacement ou le vendeur à une vente compensatoire d'une manière raisonnable, il peuvent obtenir la différence entre le prix du contrat et le prix auquel il ont passé soit l'achat soit la vente.

La règle semble s'imposer. L'acheteur ou le vendeur qui se sont comportés en hommes d'affaires prudents et vigilants et ont agi conformément à la pratique commerciale, doivent au moins recevoir l'indemnité résultant de la simple comparaison que prévoit l'article 85. Cependant, là encore, les dommages-intérêts pourraient éventuellement être majorés par application de l'article suivant.

L'article 86 prévoit, en effet, que les dommages-intérêts prévus aux deux articles précédents peuvent être majorés de tous les frais raisonnables effectivement encourus par suite de l'inexécution, ou portés au montant de toute perte effectivement subie ou de tout gain manqué que la partie en défaut aurait dû prévoir lors de la conclusion du contrat.

La règle est juste; elle comporte la même limite, relativement aux dommages prévisibles, que l'on avait déjà rencontré à l'article 82.

Mis à part les cas particuliers de choses ayant un prix courant, et d'achat de remplacement ou de vente compensatoire, les dommages-intérêts ne peuvent plus être calculés par les simples soustractions que prévoient les articles 84 et 85, complétés par l'article 86. L'article 87 déclare alors que les dommages-intérêts sont calculés selon les règles de l'article 82.

C. Dispositions générales concernant les dommages-intérêts.

L'article 88 décide que la partie qui invoque la contravention au contrat est tenue de prendre toutes les mesures raisonnables afin de diminuer la perte subie. C'est une règle souvent énoncée par les juges du pays de *common law* et que l'on trouve également dans plusieurs Codes de pays européens. Sa sagesse est évidente.

L'article 89 a trait au dol ou à la fraude de l'une des parties. Dans la plupart des lois nationales, le dol ou la fraude sont soumis à des règles particulières, la moins sévère d'entre elles étant l'exclusion de la limitation des dommages-intérêts au préjudice prévisible.

Les rédacteurs de la loi uniforme ont cependant pensé que la notion de dol ou de fraude serait difficile à définir et qu'elle se rattacherait trop étroitement à l'ordre public pour pouvoir faire l'objet d'une réglementation internationale. D'autre part, il ne leur a pas paru davantage possible de prévoir les sanctions du dol et de la fraude. Ils se sont bornés à dire qu'en cas de dol ou de fraude, les dommages-intérêts seraient déterminés par les règles applicables aux contrats de vente non régis par la loi uniforme. On remarquera que la notion même de dol ou de fraude se trouve ainsi abandonnée à la loi nationale que le juge saisi estimerait applicable.

B. Schadevergoeding in geval van ontbinding van de overeenkomst.

Is de overeenkomst ontbonden, dan kan de partij die van de niet-nakoming nadeel heeft ondervonden bovendien nog schadevergoeding verkrijgen ter compensatie van het verlies dat de ontbinding hem doet lijden.

Artikel 84 behandelt eerst een bijzonder geval, waar de bepaling van het verlies eenvoudig is : wanneer de zaak een dagprijs heeft is de schadevergoeding gelijk aan het bedrag van het verschil tussen de in de overeenkomst bepaalde prijs en de prijs op de dag van de ontbinding van de overeenkomst; deze schadevergoeding kan natuurlijk niet worden gevorderd, wanneer het verschil in prijs in het voordeel uitvalt van de partij, tegenover wie de wanprestatie is begaan.

Het tweede lid geeft een nadere aanduiding van dagprijs : in aanmerking moet worden genomen de dagprijs van de markt waar de koop is gesloten of, indien er geen zodanige dagprijs is of deze bezwaarlijk zou kunnen worden toegepast, de prijs geldend op de markt die deze redelijkerwijs kan vervangen, waarbij dan moet worden rekening gehouden met de verschillen in de kosten van vervoer van de zaak.

Eventueel kan, zoals verderop zal blijken, de schadevergoeding die op grond van dit artikel is verschuldigd, worden vermeerderd uit hoofde van het bepaalde in artikel 86.

Artikel 85 geeft aan hoe in een ander bijzonder geval de schadevergoeding moet worden berekend : heeft de koper of de verkoper een dekkingskoop gesloten en is hij daarbij redelijk te werk gegaan, dan komt hem het verschil toe tussen de overeengekomen prijs en die van de dekkingskoop.

Deze regel is noodzakelijk. De koper of de verkoper die zich heeft gedragen als een verstandig en voorzichtig zakenman en die in overeenstemming met de handelspraktijk heeft gehandeld moet toch op zijn minst als schadevergoeding het bedrag ontvangen, dat de uitkomst is van de eenvoudige vergelijking die in artikel 85 wordt gemaakt. Doch ook hier kan de schadevergoeding eventueel nog worden vermeerderd door toepassing van het volgende artikel.

Artikel 86 bepaalt dat de in de beide voorgaande artikelen bedoelde schadevergoeding kan worden verhoogd met alle werkelijk gemaakte redelijke kosten die uit de tekortkoming voortvloeien, of worden gesteld op het bedrag van het werkelijk geleden verlies, daaronder begrepen gederfde winst, die de partij die in de nakoming is tekortgeschoten bij het aangaan van de overeenkomst had moeten voorzien.

Dit is een redelijke bepaling; zij geeft met betrekking tot de voorzienbaarheid van de schade dezelfde grens die reeds bekend was uit artikel 82.

Buiten de bijzondere gevallen van zaken die een dagprijs hebben of van een dekkingskoop is het niet mogelijk, de schadevergoeding te berekenen door toepassing van de eenvoudige aftrekkingen van de artikelen 84 en 85, aangevuld met de regel van artikel 86. Artikel 87 bepaalt dan ook dat de schadevergoeding dan wordt berekend volgens de regels van artikel 82.

C. Algemene bepalingen betreffende schadevergoeding.

Artikel 88 bepaalt dat de partij die zich beroept op een tekortkoming verplicht is om alle redelijke maatregelen te treffen tot beperking van de schade. Dit is een regel die vaak wordt toegepast in de rechtspraak van de Common-law-landen en men vindt hem ook terug in verscheidene wetboeken van Europese landen. Dat dit een verstandige regel is behoeft geen betoog.

Artikel 89 heeft betrekking op opzet of bedrog van één van de partijen. In de meeste nationale wetten bestaan er speciale regels betreffende opzet en bedrog, waarvan nog de minst strenge is, dat de schadevergoeding dan niet beperkt blijft tot het voorzienbare verlies.

De opstellers van de eenvormige wet waren evenwel van mening dat het begrip « opzet » of « bedrog » moeilijk is te omschrijven en dat dit begrip te nauw met de openbare orde is verweven om in een internationale regeling te worden opgenomen. Afgezien daarvan leek het hun zeker niet mogelijk om sancties op opzet en bedrog te regelen. Men heeft zich ertoe bepaald te zeggen, dat in geval van opzet of bedrog de schadevergoeding wordt bepaald naar de regels die van toepassing zijn op koopovereenkomsten, die niet door de eenvormige wet worden beheerst. Het zal de lezer niet ontgaan dat de omschrijving van opzet en bedrog hier wordt overgelaten aan de nationale wet, die de rechter voor wie het geding zich afspeelt toepasselijk acht.

Il semble aller de soi que l'article 89 entend que la partie victime du dol ou de la fraude ait droit à des dommages-intérêts au moins égaux à ceux qui auraient résulté de la simple applications des articles antérieurs.

Section V. — Frais

L'article 90 distingue entre les frais de délivrance, qui sont à la charge du vendeur, et tous les frais postérieurs à la délivrance, qui sont à la charge de l'acheteur.

Section VI. — Garde de la chose

L'article 91 prévoit l'hypothèse où l'acheteur tarde à prendre livraison de la chose ou à en payer le prix (ce qui autorise le vendeur à la retenir : voir article 71 et suivants). Dans cette hypothèse, le premier souci des rédacteurs de la loi uniforme est d'assurer la conservation de la chose. La loi impose cette conservation au vendeur, puisque la chose est encore entre ses mains. L'article 91 ajoute que le vendeur aura le droit de retenir la chose jusqu'à ce qu'il ait été indemnisé des dépenses raisonnablement effectuées.

L'article 92 règle le problème de la conservation de la chose dans l'hypothèse inverse, c'est-à-dire, celle où la chose a été reçue par l'acheteur et où celui-ci entend la refuser. Là encore, c'est à celui qui a la chose entre les mains, en l'espèce l'acheteur, que la loi impose de prendre les mesures raisonnables, et elle lui accorde le droit de rétention sur la chose jusqu'à ce qu'il ait été indemnisé des dépenses effectuées.

Le second alinéa de cet article a trait pourtant à un cas où la solution souhaitable ne s'impose pas avec netteté. C'est celui où la chose expédiée à l'acheteur a été mise à sa disposition au lieu de destination et où l'acheteur entend la refuser. Dans cette hypothèse, la chose n'est pas encore chez lui, dans son usine ou dans ses chantiers. Néanmoins, on doit supposer qu'il est normalement mieux placé que le vendeur pour en prendre soin. La loi déclare donc qu'il doit en prendre possession pour le compte du vendeur, pourvu que cela puisse être fait sans paiement du prix et sans inconvénients ou frais déraisonnables. Même sous ces réserves, il est dispensé de prendre possession pour le compte du vendeur lorsque le vendeur est présent au lieu de livraison ou lorsqu'il existe en ce lieu une personne ayant qualité pour prendre la chose en charge pour son compte. Dans ces hypothèses, en effet, puisque l'acheteur entend refuser la chose, il est préférable d'en laisser la garde au vendeur.

Les articles 93 et 94 édictent des dispositions destinées à éviter que cette obligation de garde ne devienne trop lourde pour celui à qui elle est imposée.

Selon l'article 93, la partie qui doit garder la chose peut la déposer dans les magasins d'un tiers aux frais de l'autre, pourvu que les frais devant résulter de ce dépôt ne soient pas déraisonnables.

Aux termes de l'article 94, elle peut même vendre la chose par tous moyens appropriés, si l'autre partie a déraisonnablement retardé l'acceptation ou la reprise de la chose ou le paiement des frais de conservation, pourvu qu'elle donne à l'autre partie un avis de son intention de vendre.

Le second alinéa de l'article 94 permet à la partie qui vend la chose de retenir du produit de la vente un montant égal aux frais raisonnables de conservation et de vente de la chose et lui impose de transmettre le surplus à l'autre partie.

L'article 95, enfin, prévoit deux hypothèses où la partie à qui incombe la conservation de la chose est tenue de la faire vendre : c'est lorsque la chose est sujette à une perte ou à une détérioration rapide, ou lorsque sa garde entraînerait des frais déraisonnables.

CHAPITRE IV. — Transfert des risques

On sait qu'une des caractéristiques de la loi uniforme, contrairement à un certain nombre de droits nationaux, est de régler le transfert des risques sans référence au transfert de la propriété.

Het spreekt wel vanzelf, dat naar de bedoeling van artikel 89 de partij die nadeel heeft ondervonden van de opzet of het bedrog, recht heeft op een schadevergoeding die tenminste gelijk is aan die welke uit de enkele toepassing van de voorgaande artikelen zou zijn voortgevloeid.

Afdeling V. — Kosten

Artikel 90 maakt een onderscheid tussen de kosten van de aflevering die worden gedragen door de verkoper en de kosten na de aflevering die ten laste komen van de koper.

Afdeling VI. — Zorg voor de zaak

Artikel 91 heeft betrekking op het geval dat de koper vertraging laat ontstaan bij het in ontvangst nemen van de zaak of bij de betaling van de koopprijs (hetgeen de verkoper de mogelijkheid geeft om de zaak onder zich te houden : zie artikel 71 e.v.). In dit geval was de voornaamste zorg van de opstellers van de eenvormige wet het behoud van de zaak te verzekeren. De wet legt de plicht tot bewaring van de zaak aan de verkoper op, immers de zaak berust nog onder hem. Artikel 91 voegt daaraan toe, dat de verkoper het recht heeft de zaak onder zich te houden totdat hij door de koper voor de door hem in redelijkheid gemaakte kosten schadeloos is gesteld.

Artikel 92 regelt het vraagstuk van de zorg voor de zaak in het omgekeerde geval, dat wil zeggen, wanneer de zaak in ontvangst is genomen door de koper en deze van plan is de zaak te weigeren. Ook hier is het aan hem in wiens handen de zaak zich bevindt, in casu de koper, dat de wet opdraagt redelijke maatregelen te treffen en aan hem kent zij het retentierecht op de zaak toe totdat hij schadeloos is gesteld voor de kosten die hij heeft gemaakt.

Het tweede lid van dit artikel heeft betrekking op een geval, waar de wenselijke oplossing niet zo duidelijk voor de hand ligt. Het is het geval dat de zaak aan de koper is verzonden en op de plaats van bestemming te zijner beschikking wordt gesteld, doch hij voornemens is haar te weigeren. In dat geval is de zaak nog niet bij hem, in zijn fabriek of op zijn werkplaats. Niettemin mag men veronderstellen dat, in het normale geval, hij beter in staat is dan de verkoper om de zorg voor de zaak op zich te nemen. De wet bepaalt derhalve dat hij de zaak voor rekening van de verkoper onder zich moet nemen, mits dit kan geschieden zonder betaling van de koopprijs en zonder onredelijk ongerief of onredelijke kosten. Zelfs onder deze voorbehouden behoeft hij de zaak nog niet voor rekening van de verkoper onder zich te nemen, wanneer deze op de plaats van bestemming zelf aanwezig is of wanneer iemand aldaar bevoegd is zich voor zijn (de verkopers) rekening met de zorg voor de zaak te belasten. In deze gevallen toch verdient het de voorkeur om de zorg voor de zaak bij de verkoper te laten; de koper is immers van plan de zaak te weigeren.

De artikelen 93 en 94 bevatten bepalingen die ertoe strekken te voorkomen, dat deze verplichting tot zorg te zwaar wordt voor hem aan wie zij is opgelegd.

Volgens artikel 93 kan de partij die verplicht is om maatregelen voor het behoud van de zaak te treffen, deze voor rekening van de wederpartij in bewaring geven in de bewaarplaats van een derde, mits de hieruit voortvloeiende kosten niet onredelijk zijn.

Ingevolge artikel 94 kan deze partij de zaak zelfs op een geschikte wijze verkopen indien de wederpartij bij het aanvaarden of terugnemen van de zaak of de betaling van de kosten van bewaring een onredelijke grote vertraging laat ontstaan, mits zij de wederpartij kennis heeft gegeven van haar voornemen om te verkopen.

Het tweede lid van artikel 94 geeft aan de partij die de zaak verkoopt het recht om van de opbrengst van de verkoop het bedrag af te houden van de uitgaven die in redelijkheid zijn gedaan voor het behoud van de zaak en voor de verkoop daarvan; het overblijvende moet zij afdragen aan de wederpartij.

Artikel 95 tenslotte behandelt twee gevallen, waarin de partij die verplicht is om de zorg voor het behoud van de zaak te betrachten, gehouden is om de zaak te verkopen : nl. wanneer de zaak dreigt snel verloren te gaan of in waarde te verminderen of wanneer de bewaring onredelijk hoge kosten zou meebrengen.

HOOFDSTUK VI. — Overgang van het risico

Wij hebben reeds gezien dat het een van de karakteristieken van de eenvormige wet is om — zulks in tegenstelling tot een aantal nationale rechtssystemen — de overgang van het risico te regelen zonder deze in verband te brengen met de overgang van de eigendom.

L'article 96 se borne à définir le problème en termes concrets : « Lorsque les risques sont transférés à l'acheteur, celui-ci est tenu de payer le prix nonobstant la perte ou la détérioration de la chose, à moins que ces événements ne soient dus au fait du vendeur ou d'une personne dont il est responsable. »

L'article 97, dans son alinéa premier, pose le principe logique d'où découleront les autres règles : « Les risques sont transférés à l'acheteur à compter de la délivrance de la chose effectuée dans les conditions prévues au contrat et à la présente loi. Ainsi, le vendeur est déchargé des risques au moment même où il a exécuté toutes ses obligations quant à la remise de la chose. La règle est d'ailleurs, comme les autres, purement supplétive de la volonté des parties, qui pourront décider autrement du moment du transfert des risques. »

Par *a contrario*, il résulte de cette disposition que, si le vendeur délivre une chose conforme au contrat à une date ou à un lieu autres que ceux prévus, le transfert des risques ne se réalise pas nécessairement. Il faut alors distinguer diverses hypothèses.

Dans le cas de délivrance tardive, que régissent les articles 26 à 28, le transfert s'effectue lors de la délivrance si le retard ne constitue pas une contravention essentielle; il ne s'effectue, en cas de contravention essentielle, qu'au cas où l'acheteur renonce à son droit de déclarer la résolution et à partir de ce moment seulement. Dans le cas de délivrance avant la date déterminée, que prévoit l'article 29, il semble juste d'admettre, puisqu'il s'agit véritablement de risques, que, même si l'acheteur accepte la chose, le transfert ne s'opère qu'à la date prévue au contrat. Si la chose est délivrée en un lieu autre que celui prévu au contrat, hypothèse régie par les articles 30 à 32, et que l'acheteur exige du vendeur l'exécution du contrat, le transfert ne se réalise que lorsque la chose parvient au lieu prévu; mais si l'acheteur ne peut ou ne veut ni déclarer la résolution ni exiger l'exécution du contrat, le transfert se réalise du fait qu'il accepte la chose.

Le deuxième alinéa de l'article 97 envisage l'hypothèse de remise d'une chose non conforme au contrat. Dans cette hypothèse, il n'y a pas eu délivrance. Par conséquent, les risques ne seraient jamais transférés à l'acheteur, tant du moins que le vendeur n'aurait pas accompli la diligence nécessaire pour réparer le défaut de la chose, livrer la partie manquante ou une nouvelle chose conforme au contrat. Or, s'il est normal que les risques continuent de peser sur le vendeur lorsque l'acheteur a déclaré la résolution du contrat ou demandé le remplacement de la chose, il ne serait pas équitable que cette situation se maintienne en dehors de ces hypothèses. Si l'acheteur ne déclare pas la résolution du contrat et ne demande pas davantage le remplacement de la chose, il faut que les risques soient transférés à l'acheteur à compter de la remise effectuée dans les conditions prévues au contrat et à la loi, abstraction faite de la non conformité de la chose; c'est le principe que pose ce second alinéa.

La mise en œuvre de ce principe, si justifié qu'il soit, pourra donner lieu à des difficultés non expressément tranchées par le texte. A supposer, par exemple, que l'acheteur ne déclare pas d'abord la résolution du contrat et ne demande pas le remplacement de la chose, mais qu'il se borne à exiger la réparation des défauts ou une délivrance complémentaire, mais à supposer, d'autre part, qu'il n'obtienne pas satisfaction et finisse par demander la résolution du contrat, ainsi que lui permet l'article 42, alinéa 2, il semble qu'il faille admettre, bien que l'article ne le déclare pas expressément, que les risques qui étaient passés sur lui lors de la remise de la chose sont retransférés au vendeur sans effet rétroactif lorsqu'il déclare la résolution. (L'article 79, alinéa 2, littéra d, pourrait suggérer un transfert rétroactif, mais le fait que l'acheteur ait accepté la chose doit faire prévaloir le principe de l'article 97, alinéa 2.)

On peut, d'autre part, se demander à qui incombent les risques dans le bref délai donné par l'article 38, alinéa 1, pour faire examiner la chose. Si, malgré la perte ou la détérioration de la chose, il reste possible d'établir qu'elle était conforme au contrat ou ne l'était pas, il faudra appliquer soit l'alinéa 1, soit l'alinéa 2 de l'article 97. Dans le cas contraire, la chose n'ayant pas à ce moment été examinée, il semble qu'on doive la présumer conforme au contrat, donc admettre que le transfert des risques s'est réalisé.

Artikel 96 bepaalt zich ertoe het vraagstuk in de volgende concrete bewoordingen te omschrijven : « Nadat het risico op de koper is overgegaan, is deze verplicht de koopprijs te betalen, zelfs al zou de zaak verloren gaan of in waarde verminderen, tenzij dit geschiedt door toedoen van de verkoper of van een persoon voor wie deze aansprakelijk is. »

In artikel 97, eerste lid, is het logische beginsel neergelegd, waaruit de andere regels voortvloeien : « Het risico gaat over op de koper zodra de aflevering van de zaak plaatsvindt volgens de bepalingen van de overeenkomst en van deze wet. » De verkoper is dan ook van het risico bevrijd van het tijdstip af, waarop hij alle verplichtingen met betrekking tot de afgifte van de zaak heeft vervuld. Deze regel is overigens, als alle andere, geheel van aanvullend karakter en de partijen kunnen wat betreft het tijdstip van overgang van het risico anders overeenkomen.

Bij wege van redenering *a contrario* volgt uit deze bepaling dat, wanneer de verkoper een zaak aflevert die beantwoordt aan de overeenkomst, doch hij levert die af op een ander tijdstip of op een andere plaats dan is overeengekomen, het risico niet noodzakelijkerwijs overgaat. Men moet dan verschillende gevallen onderscheiden.

In het geval van een vertraging in de aflevering waarop de artikelen 26-28 van toepassing zijn, gaat het risico over bij de aflevering, indien de vertraging geen wezenlijke tekortkoming vormt; in het geval van een wezenlijke tekortkoming gaat het risico slechts over in het geval dat de koper afstand doet van zijn recht om de overeenkomst ontbonden te verklaren, en eerst vanaf dat moment. In het in artikel 29 geregelde geval van aflevering vóór het bepaalde tijdstip lijkt het juist om aan te nemen — want het gaat hier werkelijk om een risico — dat zelfs als de koper de zaak aanvaardt de overgang eerst plaats vindt op het tijdstip dat in de overeenkomst is bepaald. Indien de zaak is afgeleverd op een andere plaats dan is overeengekomen, een geval waarop de artikelen 30-32 betrekking hebben, en de koper vordert van de verkoper nakoming, gaat het risico slechts over wanneer de zaak aankomt op de afgesproken plaats; doch indien de koper de overeenkomst niet kan of niet wil ontbonden verklaren, en ook geen nakoming kan of wil vorderen, gaat het risico over doordat hij de zaak aanvaardt.

Het tweede lid van artikel 97 ziet op het geval dat een zaak is afgegeven die niet aan de overeenkomst beantwoordt. In dat geval is er geen aflevering geweest. Bijgevolg zou het risico nimmer op de koper overgaan, althans zolang als de verkoper niet het nodige zou hebben verricht om het gebrek van de zaak te herstellen of om het ontbrekende deel van de zaak, of een nieuwe zaak die aan de overeenkomst beantwoordt, te leveren. Terwijl het heel normaal is dat het risico op de verkoper blijft rusten wanneer de koper de overeenkomst heeft ontbonden verklaard of de vervanging van de zaak heeft gevorderd, zou het niet billijk zijn dat deze situatie ook buiten deze gevallen onveranderd blijft voortduren. Indien de koper de overeenkomst niet ontbonden verklaart en evenmin vervanging van de zaak vraagt, gaat het risico over op de koper zodra de afgifte, afgezien van het feit dat de zaak niet aan de overeenkomst beantwoordt, plaats vindt volgens de bepalingen van de overeenkomst en van deze wet. Dat beginsel wordt in het tweede lid gesteld.

De toepassing van dit op zichzelf juiste beginsel kan tot moeilijkheden aanleiding geven die niet met zoveel woorden in de tekst worden behandeld. Gesteld b.v. dat de koper er aanvankelijk van afziet om de overeenkomst ontbonden te verklaren en ook geen vervanging van de zaak vraagt, maar er zich toe bepaalt om herstel van de gebreken of een aanvullende aflevering te eisen, en gesteld voorts dat aan zijn eis niet wordt voldaan en dat hij tenslotte ontbinding van de overeenkomst vraagt zoals hij volgens artikel 42, tweede lid, kan doen, dan lijkt het aannemelijk, ook al zegt het artikel zulks niet uitdrukkelijk, dat het risico dat bij de afgifte van de zaak op hem was overgegaan, zonder terugwerkende kracht terug gaat naar de verkoper, wanneer hij (de koper) de overeenkomst ontbonden verklaart. (Artikel 79, tweede lid, d, zou kunnen doen denken aan een overgang met terugwerkende kracht, maar door het feit dat de koper de zaak heeft aanvaard moet het beginsel van artikel 97, tweede lid, wel prevaleren.)

Men kan zich voorts nog afvragen, aan wie het risico toevalt in de korte termijn die voor de keuring van de zaak wordt toegestaan in artikel 38, eerste lid. Indien het in weerwil van het verlorengaan of de achteruitgang mogelijk blijft om vast te stellen of de zaak al dan niet aan de overeenkomst beantwoordde, dan moet hetzij het eerste lid, hetzij het tweede lid van artikel 97 worden toegepast. In het tegenovergestelde geval, dat de zaak op dat moment nog niet was gekeurd, is het verdedigbaar er van uit te gaan dat zij aan de overeenkomst beantwoordde en mag dus worden aangenomen dat de risico-overgang heeft plaatsgevonden.

La situation est différente si l'acheteur a constaté une non-conformité et que le risque se réalise dans le bref délai que l'article 39 lui accorde pour la dénoncer. Il faut alors admettre, si l'acheteur peut encore faire la preuve de cette non-conformité, qu'il investit du droit de demander la résolution du contrat et le remplacement de la chose, il peut écarter le transfert des risques. La même solution s'impose si le risque se réalise après dénonciation du défaut de conformité, mais avant que l'acheteur ait exercé les droits que lui accordent les articles 41 et suivants.

Enfin, si, comme le prévoit la seconde phrase de l'article 39, l'acheteur n'a pu déceler le défaut de conformité de la chose malgré l'examen prescrit par l'article 38, alinéa 1, son silence jusqu'au moment de la découverte de ce défaut semble ne pas pouvoir constituer une acceptation valable de la chose et des risques. S'il donne avis du défaut dans un bref délai après sa découverte, il semble, par application de l'article 97, alinéa 1, qu'il n'ait jamais supporté les risques de la chose. Au fond, d'ailleurs, la situation n'est guère différente de celle qui vient d'être examinée au précédent paragraphe de ce commentaire.

L'article 98, dans son alinéa premier, règle un cas particulier d'une manière équitable. Lorsque la remise de la chose est retardée du fait d'une contravention de l'acheteur à ses obligations, il ne faut pas que l'acheteur bénéficie de cette contravention. Les risques lui sont donc transférés à compter de la dernière date où, sans cette contravention, la remise aurait pu être effectuée conformément au contrat.

Cependant, cette règle ne pouvait jouer d'une manière absolue lorsque la vente porte sur des choses de genre, parce qu'il est alors impossible de savoir si les choses qui ont péri ou qui ont subi une détérioration étaient celles qui devaient être livrées à l'acheteur. Il faut éviter la fraude qu'un vendeur pourrait commettre en prétendant affecter à l'acheteur les choses péries ou détériorées. Aussi, l'alinéa 2 de l'article 98 décide-t-il que, lorsque la vente porte sur des choses de genre, le retard de l'acheteur ne lui transfère les risques que si le vendeur a mis à part des choses manifestement réservées pour l'exécution du contrat et lui a expédié un avis l'en informant.

A cette exception, l'alinéa 3 de la disposition apporte une nouvelle exception, lorsque les choses de genre sont de nature telle que le vendeur ne puisse en mettre une partie de côté : le transfert s'opère alors dès que le vendeur a accompli tous les actes nécessaires pour que l'acheteur soit mis dans la possibilité de prendre livraison.

L'article 99 règle le cas difficile du transfert des risques concernant une chose en cours de voyage par mer. La difficulté vient de ce que la chose change de destinataire peut-être plusieurs fois durant le voyage, et qu'il pourra souvent être difficile de déterminer le moment exact où elle aura été perdue ou aura subi une détérioration. Après de longues discussions, les rédacteurs de la loi uniforme ont posé le principe qu'en cas de voyage par mer les risques sont assumés par l'acheteur à partir du moment de la remise de la chose au transporteur. Le dernier acheteur prend donc rétroactivement les risques de la chose; il les supporte depuis un moment antérieur à la conclusion du contrat. De toute manière, cette disposition est, comme toutes les autres, purement supplétive, et les parties modifieront si elles le désirent la règle qu'elle pose. La règle posée par l'article 99 semble conforme aux usages dominants. Logiquement, d'ailleurs, elle résulte de la combinaison des principes posés aux articles 19, alinéa 2, et 97, alinéa 1. Pratiquement, ce qu'elle pourrait avoir d'inquiétant pour l'acheteur est fortement atténué par l'existence habituelle d'une assurance couvrant la marchandise.

A cette règle, l'alinéa 2 apporte pourtant une exception à l'encontre du vendeur qui savait ou aurait dû savoir au moment du contrat que la chose avait péri ou avait été détériorée : les risques continuent à lui incomber jusqu'au moment de la conclusion du contrat.

L'article 100 pose, pour un cas particulier, une règle comparable à celle de l'article 99, alinéa 2. On se souvient que l'article 19, alinéa 2, décide que, dans les ventes à expédition, la remise de

De situatie is anders wanneer de koper heeft geconstateerd dat de zaak niet aan de overeenkomst beantwoordt en het risico intreedt in de korte termijn, die artikel 39 hem toestaat om te protesteren. Het is dan aannemelijk dat de koper, mocht hij nog het bewijs van de tekortkoming kunnen leveren, zich op het standpunt kan stellen dat het risico niet is overgegaan, omdat hem het recht om de overeenkomst ontbonden te verklaren of vererving van de zaak te vragen nog openstond. Dezelfde oplossing ligt voor de hand indien het risico intreedt na het protest van afwijking, maar voordat de koper de rechten heeft uitgeoefend die hem door artikel 41 e.v. worden toegekend.

Indien tenslotte de koper — als in het geval van de tweede zin van artikel 39 — de tekortkoming niet heeft kunnen ontdekken in weerwil van het in artikel 38, eerste lid, voorgeschreven onderzoek, kan zijn stilzwijgen tot op het moment van de ontdekking van de afwijking niet worden beschouwd als een geldige aanvaarding van de zaak en van het risico. Verwittigt hij de verkoper op korte termijn na de ontdekking, dan is het op grond van artikel 97, eerste lid, aan te nemen dat hij het risico van de zaak nimmer heeft gedragen. Wel beschouwd overigens verschilt deze situatie nauwelijks van die, welke zojuist werd behandeld in de voorgaande alinea van dit commentaar.

In het eerste lid van artikel 98 wordt een redelijke oplossing voor een bijzonder geval gegeven. Is de afgifte van de zaak vertraagd door een tekortkoming van de koper, dan mag de koper van die tekortkoming geen profijt trekken. Het risico gaat dus op hem over op het laatste tijdstip waarop, zonder de tekortkoming, de afgifte in overeenstemming met de overeenkomst zou kunnen hebben plaats gevonden.

Deze regel evenwel zou zo zonder meer niet kunnen worden toegepast wanneer de koopovereenkomst betrekking heeft op naar de soort bepaalde zaken, want dan is het onmogelijk na te gaan of het juist de zaken waren die verloren zijn gegaan of in waarde verminderd, die moesten worden afgeleverd aan de koper. Het moet worden voorkomen, dat de verkoper bedrog zou kunnen plegen door het doen voorkomen alsof hij aan de koper de verloren gegane of in waarde verminderde zaken had toegeleverd. Het tweede lid van artikel 98 bepaalt dan ook, dat wanneer de koop betrekking heeft op naar de soort bepaalde zaken, vertraging aan de zijde van de koper deze eerst dan voor zijn risico doet komen, indien de verkoper zaken die duidelijk bestemd zijn voor de uitvoering van de overeenkomst heeft afgezonderd en hij de koper hiervan bericht heeft gezonden.

Op deze uitzondering maakt het derde lid van de bepaling opnieuw een uitzondering, nl. wanneer de naar de soort bepaalde zaken van dien aard zijn, dat het de verkoper niet mogelijk is een partij ervan af te zonderen : de overgang van het risico vindt dan plaats zodra de verkoper alle handelingen heeft verricht die nodig zijn om de koper in staat te stellen, de zaak in ontvangst te nemen.

Artikel 99 geeft een regeling voor het moeilijke geval van de risico-overgang met betrekking tot een zaak die over zee wordt vervoerd. De moeilijkheid is hierin gelegen dat de persoon voor wie de zaak is bestemd wellicht gedurende de reis verschillende malen wisselt, en dat het vaak niet eenvoudig zal zijn om nauwkeurig het ogenblik te bepalen waarop de zaak verloren gaat of een waardevermindering ondergaat. Na lange discussies hebben de opstellers van de eenvormige wet als hoofdregel gesteld, dat bij verkoop van een zaak die op dat tijdstip over zee wordt vervoerd, de koper het risico draagt vanaf het tijdstip dat de zaak aan de vervoerder wordt afgegeven. De laatste koper neemt dus het risico van de zaak met terugwerkende kracht over; hij draagt het risico vanaf een tijdstip dat vooraf gaat aan de sluiting van de overeenkomst. Deze bepaling is uiteraard, zoals alle overige, geheel van aanvullend karakter en partijen kunnen de regel die daarin wordt gesteld wijzigen, indien hun dat beter uitkomt. De regel van artikel 99 komt waarschijnlijk geheel overeen met de heersende gewoonte. Zij vloekt overigens ook logisch voort uit de combinatie van de beginselen van artikel 19, tweede lid, en artikel 97, eerste lid. In de praktijk wordt de onzekerheid die in deze regel voor de koper is gelegen sterk verminderd, doordat gewoonlijk een verzekering tegen schade aan de koopwaar wordt afgesloten.

Op deze regel maakt het tweede lid evenwel een uitzondering voor het geval, dat de verkoper bij het sluiten van de overeenkomst wist of had moeten weten dat de zaak reeds was verloren gegaan of in waarde verminderd : dan blijft het risico op hem rusten tot het tijdstip van de sluiting van de overeenkomst.

Artikel 100 geeft voor een bijzonder geval een regel die kan worden vergeleken met die van het tweede lid van artikel 99. Men zal zich herinneren dat artikel 19, tweede lid, bepaalt dat bij koopovereenkomsten waarbij de zaak moet worden vervoerd,

la chose au transporteur opère la délivrance. Cette remise transfère donc les risques. Ce transfert se produit même si la chose remise au transporteur n'est pas manifestement destinée à l'exécution du contrat. Si, en effet, l'article 19, alinéa 3, oblige le vendeur, dans cette hypothèse, à adresser à l'acheteur un avis de l'expédition et, le cas échéant, quelque document spécifiant la chose, on a souligné (voir *supra*, le commentaire de la disposition) qu'il s'agissait là d'une obligation complémentaire à l'obligation de délivrance, mais dont le respect n'était pas une condition de la délivrance (*non obstat*, art. 98, al. 2, qui suppose que la remise de la chose est retardée du fait d'une contravention de l'acheteur à ses obligations). Si le vendeur tarde à envoyer l'avis d'expédition, le transfert des risques se réalise donc avant l'envoi de cet avis. Sans que la situation soit toujours identique à celle que vise l'article 99, alinéa 1, elle lui est au moins comparable. Son régime appelle alors une dérogation semblable à celle que contient l'article 99, alinéa 2 : le vendeur qui savait ou aurait dû savoir l'état de la chose au moment d'adresser l'avis ne peut transférer les risques de la chose qu'à partir de ce moment.

Si les parties sont libres de régler comme elles l'entendent le transfert des risques, encore faut-il que leur intention soit suffisamment nette. C'est pour éviter des malentendus que l'article 101 affirme que le transfert des risques n'est pas nécessairement lié à la stipulation d'une clause relative aux frais.

de aflevering geschiedt door afgifte van de zaak aan de vervoerder. Door deze afgifte vindt dus de overgang van het risico plaats. Deze overgang geschiedt zelfs dan, wanneer de aan de vervoerder afgegeven zaak niet duidelijk bestemd is voor de uitvoering van de overeenkomst. Wanneer dan het derde lid van artikel 19 de verkoper verplicht, in dit geval aan de koper een bericht van verzending te versturen en zonodig een document waarin de zaak wordt omschreven, betreft dit — er werd hiervoor reeds op gewezen, zie het commentaar op deze bepaling — een aanvullende verplichting op de verplichting tot aflevering, doch de vervulling daarvan is niet tot voorwaarde gemaakt voor de aflevering (*non obstat* artikel 98, tweede lid, dat veronderstelt dat de afgifte van de zaak vertraging heeft ondervonden door toedoen van een tekortkoming van de koper). Indien de verkoper vertraging laat ontstaan bij het versturen van het bericht van verzending, gaat het risico dan ook over voordat dit bericht is verzonden. Ook al behoeft deze situatie niet altijd gelijk te zijn aan de in het eerste lid van artikel 99 bedoelde, zij is daarmee toch op zijn minst vergelijkbaar. Bij de regeling daarvan moet dan ook een uitzondering worden gemaakt, die vergelijkbaar is met die van het tweede lid van artikel 99 : de verkoper die wist of had moeten weten in welke toestand de zaak verkeerde op het ogenblik dat hij het bericht van verzending verstuurd, kan het risico slechts doen overgaan vanaf dat tijdstip.

Ook al zijn de partijen vrij om de overgang van het risico te regelen zoals zij willen, toch moet hun bedoeling op dit punt voldoende duidelijk zijn. Om misverstanden te voorkomen bepaalt artikel 101 dan ook, dat de vraag voor wiens risico de zaak komt, niet noodzakelijkerwijs haar beantwoording vindt in een beding van de overeenkomst betreffende de kosten.